

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

YAYINLANABİLDİĞİ ÖLÇÜDE TÜRK SOSYAL – SİYASAL
VE BASIN HAYATINDA BİR MARJİNALLİK SERÜVENİ:
MARKO PAŞA

Emre AYDIN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR-2021

©2021- Emre AYDIN

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

**YAYINLANABİLDİĞİ ÖLÇÜDE TÜRK SOSYAL – SİYASAL
VE BASIN HAYATINDA BİR MARJİNALLİK SERÜVENİ:
MARKO PAŞA**

**MARKO PAŞA: AN ADVENTURE OF MARGİNALİTY İN
TURKİSH SOCIAL-POLİTICAL AND MEDIA LIFE WITHİN
THE REACH OF LİTERATURE**

Hazırlayan
Emre AYDIN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Bülent KARA

KIRŞEHİR-2021

KABUL VE ONAY

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı yüksek lisans, Emre AYDIN tarafından hazırlanan “*Yayınlanabildiği ölçüde Türk Sosyal-Siyasal ve Basın Hayatında Bir Marjinallik Serüveni: Marko Paşa*” adlı tez çalışması 09/08/2021 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği ile **YÜKSEK LİSANS** olarak kabul edilmiştir.

Danışman.....(İmza)

Doç. Dr. Bülent KARA

(İmza)

Prof. Dr. Veli Ünsal

(İmza)

Doç. Dr. Suzan AKKUŞ MUTLU

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

.../.../20..

Prof. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

09/08/2021

Emre AYDIN

ÖZET

YAYINLANABİLDİĞİ ÖLÇÜDE TÜRK SOSYAL – SİYASAL VE BASIN HAYATINDA BİR MARJİNALLİK SERÜVENİ: MARKO PAŞA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan: Emre AYDIN

Danışman: Doç. Dr. Bülent KARA

2021

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Tarih Anabilim Dalı

Jüri

Doç. Dr. Bülent KARA

Prof. Dr. Veli ÜNSAL

Doç. Dr. Suzan AKKUŞ MUTLU

Marko Paşa, toplumcu-gerçekçi anlayış doğrultusunda oluşan bir siyasi mizah gazetesidir. Gazetenin en önemli şahsı, kurucusu olan Sabahattin Ali'dir. Sabahattin Ali haricinde gazetenin demirbaşları arasında Rıfat Ilgaz ve Aziz Nesin'de yer almaktadır. Türkiye'de vuku bulan olayları anlatım şekli ve kullanılan üslup sayesinde o zamana kadarki en çok satılan ve en çok basılan gazete olma unvanını ele almıştır. Bu başarısını devletin yönetenlerin ona karşı almış olduğu tavra rağmen gerçekleştirmiştir ve yayınlandığı 1946-1950 yılları arasında oluşan siyasi havayı kendi çizgisinde ele almış, haklı olarak Türk basın hayatında önemli bir yer teşkil etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aziz Nesin, Marko Paşa, Rıfat Ilgaz, Sabahattin Ali, siyasi mizah

ABSTRACT

MARKO PAŞA: AN ADVENTURE OF MARGINALITY IN TURKISH SOCIAL-POLITICAL AND MEDIA LIFE WITHIN THE REACH OF LITERATURE

M.Sc.Thesis

Preparer: Emre AYDIN

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Bülent KARA

2021

Kırşehir Ahi Evran University, Institute Of Social Sciences

History Department

Jury

Assoc. Prof. Dr. Bülent KARA

Prof. Dr. Veli ÜNSAL

Assoc. Prof. Dr. Suzan AKKUŞ MUTLU

Marko Paşa is a satirical journal emergent in line with socialist-realist conception. The most important personality in the journal is the founder Sabahattin Ali. Apart from Sabahattin Ali, Rıfat Ilgaz and Aziz Nesin are also amongst the other indispensables of the journal. Marko Paşa gained the title “the most published and sold journal” thanks to its narrative and style used when recounting the events occurred in Turkey. The journal accomplished this success despite the attitude of the high state officials against itself and handled the political atmosphere formed between 1946-1950 in its own perspective, hence constituted its rightful place in the history of Turkish Press.

Keywords: Aziz Nesin, Marko Paşa, Rıfat Ilgaz, Sabahattin Ali, satire

ÖNSÖZ

Ele alınan tez konusu olan Marko Paşa 1946 ile 1950 yılları arasında yayınlanmış birçok defa kapatılmış ve Marko Paşa, Merhum Paşa, Malûm Paşa, Alibaba, Hür Marko Paşa, Yedi-Sekiz Paşa, Hür Marko Paşa (yeni seri) ve Medet ismini taşımıştır. Bu çalışmada bir mizah gazetesi olan Marko Paşa'nın Türk siyasi, sosyal ve basın hayatında hangi boyutta izler bıraktığı ortaya konulacaktır. Konu hakkındaki bilgiler, çeşitli yazılı belgelerin desteği ile 1946-1950 yılları arasında yayınlanmış olan yukarıda değişik isimlerle zikredilen gazetenin yayınlanan sayılarına başvurularak elde edilmiştir. Bu sayılar içerisinden Hür Marko Paşa'nın 11. 13. 15. 18 ile Yeni Seri Hür Marko Paşa'nın 5. 11. 12. 13. ve 14. sayıları olmak üzere 9 sayısına ulaşılammış, toplam olarak yayınlanan 116 sayısından 107 sayısı incelenmiştir.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	II
ÖNSÖZ	III
İÇİNDEKİLER	IV
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM	2
1.1. Marko Paşa Çalışanlarının Kısa Hayat Hikayeleri	2
1.2. Marko Paşa'nın Gelişme Aşaması	5
1.3. Marko Paşa Başlıyor	7
1.4. Marko Paşa'nın Üzerinde Durduğu Konular	12
1.4.1. Siyasi Mesajlar	12
1.4.2. Ekonomik Mesajlar	16
1.4.3. Sosyal Mesajlar	18
1.5. Marko Paşa'nın Önemi ve Dili	21
1.6. Davalar ve Kapatılmalar	27
1.7. Marko Paşa Çalışanlarının Zor Zamanları	41
1.8. Gazetelerin Karışması	48
II. BÖLÜM	50
2. MARKO PAŞA'NIN İLK DÖNEM SAYILARI	50
2.1. MARKO PAŞA (1-23 Sayılar)	50
2.2. MERHUM PAŞA (1-4 Sayılar)	114
2.3. MALÛM PAŞA (1-5 Sayılar)	122
2.4. ALİBABA (1-4 Sayılar)	130
III. BÖLÜM	137
3. MARKO PAŞA'NIN İKİNCİ DÖNEM SAYILARI	137

3.1. Marko Paşa (1-16 Sayılar)	137
IV. BÖLÜM	160
4. MARKO PAŞA’NIN ÜÇÜNCÜ DÖNEM SAYILARI.....	160
4.1. MARKO PAŞA (36+16)-1.....	160
4.2. YEDİ-SEKİZ PAŞA (1-4 Sayılar)	161
4.3. HÜR MARKO PAŞA (1-19 Sayılar)	166
4.4. HÜR MARKO PAŞA (Yeni Seri) (1-15 Sayılar)	184
4.5. MEDET (1-25 Sayılar)	200
SONUÇ/DEĞERLENDİRME	235
KAYNAKÇA.....	237
EKLER	240
ÖZGEÇMİŞ.....	245

GİRİŞ

Marko Paşa başta Sabahattin Ali olmak üzere Aziz Nesin, Rıfat Ilgaz ve Mustafa Uykusuz tarafından çıkarılan bir mizah gazetesidir. 1946'da başlayan ve değişik isimler altında 1950 yılına kadar yayın hayatında kalan Marko Paşa'nın kurucuları ve yayın kadrosu dönemin olaylarını halkın içinden gelen birileri olarak irdelemiş ve bunu mizah anlayışları içerisinde topluma yansıtmaya çalışmışlardır. Yazarların görüşlerinin oluşumunda tek parti rejiminin II. Dünya Savaşı'nda uyguladığı iç politikalar ve savaş sonrasında kurulmaya çalışılan çok partili sistem belirleyici olmuştur. Türkiye Sosyalist Partisi'nin yayın organı olarak düşünülen gazete, Sosyalist Partinin kapanması sonrasında bağımsız olarak yayın hayatını sürdürmüştür. Cumhuriyet Halk Partisi'ne (CHP) yönelik eleştirileri başlangıçta daha çok dönemin başbakanı Recep Peker eksenli olduğunu görülmüştür. Marko Paşa, ana muhalefetin yayın organı gibi davranarak CHP yönetimine çok ağır eleştirilerde bulunmuştur. Marko Paşa'nın takip etmiş olduğu bu muhalif tavır birçok defa toplatılmasına ve kapatılmasına yol açmıştır. Buna rağmen "Toplatılmadığı zamanlar çıkar" veya "Yazarları hapisanede olmadığı zamanlar çıkar" gibi ibareler kullanarak ve isim değişikliğine giderek yayınlanmaya devam etmiş ve de 60.000 tirajını geçerek en çok satan gazete olmuştur. CHP'ye sert eleştiriler yapmasına rağmen iktidara Demokrat Parti (DP) geçince, gazete 1950 yılında kapanmıştır. Bu olayın sebebi DP'nin hükümet programında yer alan 3. maddede irtica ve ırkçılık gibi bölücü unsurlara sahip aşırı sol cereyanların, kökünün kazılacağı yönünde açıklama etkili olmuştur. Çeşitli zamanlar, değişik adlarla ve değişik bir kadroyla devam etmelerine rağmen ilk çıktığı etkiyi sürdürmemiş ve etkisini yitirmeye başlamıştır. Türkiye, Marko Paşa sayesinde siyaseti "mizah" ile düşünmeyi ve eleştirmeyi öğrenmiştir. Bu bakımdan Marko Paşa bir ilktir. Bu konu hakkında daha önce sadece birkaç çalışma olması konuyu ilginç ve dikkat çekici bir hale getirmektedir.

Marko Paşa 23+16+1, Merhum Paşa 4, Malûm Paşa 5, Alibaba 4, Hür Marko Paşa 19 Yedi-Sekiz Paşa 4, Hür Marko Paşa (Yeni Seri) 15, Medet 25 sayı olmak üzere toplam 116 sayı çıkarılmıştır.

I.BÖLÜM

1.1. Marko Paşa Çalışanlarının Kısa Hayat Hikayeleri

Sabahattin Ali, 25 Şubat 1907 tarihinde Bulgaristan'da sınırları içinde bulunan Eğridere'de doğmuştur. Hayatının gençlik yıllarının bir bölümünü geçirdiği Balıkesir'de hikâye ve şiir yazmaya başlamıştır. Yazdığı şiirleri İstanbul'a gelince "Akbaba" ve "Çağlayan" dergilerinde neşredilmiştir. Zaman içerisinde öğretmenlik, yazarlık, memurluk ve devlet dairelerinde görev almıştır. Türkiye Cumhuriyeti tarafından dil eğitimi alabilmesi için Almanya'ya gönderilmiş, Türkiye'ye geri geldiği vakit II. Dünya Savaşı'nda vatani görevini tamamladıktan sonra "Gün" ve "Gerçek" gazetelerinde yer almıştır. Bu gazetelerde çalışırken 4 Aralık 1946'da "Tan olayı" denilen hadise vuku bulmuş ve üniversite öğrencileri adı geçen gazetenin matbaa ve idarehanesini tahrip etmiştir. Daha sonra Aziz Nesin'in Türkiye Sosyalist Partisi (TSP) için çıkaracağı mizah gazetesinin maddi imkânsızlıklar sebebiyle yayınlanamayışı, Sabahattin Ali'yi harekete geçirmiştir. Sabahattin Ali'nin sermayesi ve yardımı sayesinde Aziz Nesin ile birlikte Marko Paşa'nın yayınlanması kararını vermişlerdir. Gazetede görevini sonlandırınca yurtdışına çıkmak istemiştir. Bu durumu kaçak gerçekleştireceği için kendisine eski bir subay olan Ali Ertekin refakat etmiştir. Sabahattin Ali'nin, Kırklareli'nin sınıra yakın bir köyünde 16 Haziran 1948 tarihinde cesedi bulunmuştur. Yapılan polis incelemeleri sonucu Ali Ertekin yakalandı ve Sabahattin Ali'yi öldürdüğünü itiraf etmiştir.

Gazetenin bir diğer çalışanı Aziz Nesin, 20 Aralık 1915 tarihinde İstanbul, Heybeliada'da dünyaya gelmiştir. Asıl adı Mehmet Nusret Nesin olan Aziz Nesin, Kuleli Askeri Lisesi ve Kara Harp Okulu mezunudur. Aziz Nesin, II. Dünya Savaşı sonrasında Sedat Simavi'nin çıkardığı "Yedigün" gazetesinde işe başlamış, eş zamanlı olarak "Karagöz" gazetesinde de yazarlık yapmıştır. Yine aynı dönemde "Tan" gazetesinde fıkra yazarlığı ve mizahı ile de dikkatleri üzerine çekmiştir. Nesin, Tan olayından sonra TSP için gazete çıkarılmasını ve kazanılacak paradan pay almak istediğini parti başkanı Esat Adil Müstecaplıoğlu'na bildirmiştir. Paranın toplanamayışı ve bu haberin Sabahattin Ali tarafından öğrenilmesi sonucu beraber gazete çıkarma işine giriştiler. Marko Paşa gazetesinin sonlanması üzerine kitapevi ve fotoğraf stüdyosu kurmak gibi değişik işlerle ve de bazı gazetelere yazılar göndererek geçimini sağlamaya çalışmıştır. Azınlıkların evlerinin ve işyerlerinin yağmalandığı 6-7 Eylül olayları sonrasında tutuklanmıştır. Serbest bırakıldıktan sonra çeşitli gazete ve dergilerde yazıları yayınlanmıştır. 1956 yılında uluslararası gülmece yarışmasının galibi olmuştur. Bu başarı Aziz Nesin'in ilk uluslararası

başarısı olarak kayda geçmiştir. 1961 yılında “Zübük” adlı romanı, 1962 yılında mizah gazetesini neşretti, 1980’de aynı isimle sinema filmi yapılmıştır. Aziz Nesin, 1972 yılında “Nesin Vakfı” adlı projesini hayata geçirmeyi de başarmıştır. Bu dönemlerde uluslararası birçok yarışmaya, toplantıya davet edilmiş ve katılım gerçekleştirmiştir. Gittiği yerlerden ödüllerle Türkiye’ye geri dönmüştür. 2 Temmuz 1993 tarihinde gerçekleşen “Madımak katliamı” olayından sağ kurtulmuştur. 6 Temmuz 1995 tarihinde vefat etmiştir.

Gazetenin önemli isimlerinden Rıfat Ilgaz, 1911 senesinde Kastamonu’da dünyaya gelmiştir. Kastamonu Muallim mektebi mezunudur. Daha Kastamonu’dayken ilk şiirleri yerel gazetelerde neşredilmiştir. Düzce ve Bolu bölgelerinde öğretmenlik yapmıştır. Bu serüveninden sonra Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü’nde edebiyat eğitimi görmüştür. Okulunu bitirdikten sonra hayat boyu peşini bırakmayan verem hastalığına yakalanmıştır. II. Dünya Savaşı yıllarında İstanbul’un değişik semtlerinde öğretmenlik yapmıştır. Yine savaş yıllarında “Karartma Geceleri” kitabını yayınlamıştır. 1944 tarihinde yayınladığı “Sınıf” kitabı onun ilk hapisle tanışmasına sebep olmuştur. 6 ay kadar hapis hanesinde kaldığı için öğretmenlik mesleğinden çıkarılmıştır. 1945 yılında Gün gazetesinin sekreterliğini üstlenmiştir. 1947 yılında, Marko Paşa’nın 9. sayısıyla beraber kadroya dahil edilmiştir. 1950’li yıllarda Tan gazetesinin farklı görevlerinde çalışmıştır. Sonraları “Dolmuş” dergisinde “stepne” takma adıyla yazılar kaleme almıştır. 1960’lı yıllarda birçok gazetede yazılar yazmış, kitaplarını yayınlamıştır. 1970’li yıllarında ise “Hababam Sınıfı” adlı eseri film şeklinde çekilmiş fakat Rıfat Ilgaz kendi eseriyle alakalı olmadığını iddia ederek, bu filme dava açmıştır. 1980’lerin başında gözaltına alınmıştır. Sağlık durumu iyi olmadığı için sanatoryuma yatırılmıştır. 7 Temmuz 1993 tarihinde vefat etmiştir.

Marko Paşa dergisinin de karikatüristlik görevi üstlenen Mustafa (Mim) Uykusuz hayat hikayesinin kısa bir bölümünü Aziz Nesin’in yayınlamış olduğu “Birlikte yaşadıklarım Birlikte Öldüklerim” kitabında şöyle anlatmıştır: “1938’de talebeyken amatör olarak Çocuk Sesi ve Afacan mecmuasına karikatür gönderdim, çıktı mı çıkmadı mı bilmiyorum. Ya 1937 ya da 1938 olacak. Çocuk Sesi’nde birkaç tane basıldı. 1939-1940 arası akademiye girdim. Bir sene filan okuyabildim. Sonra bitti. Askerliğim geldi. Kendi devremle askere gitsem daha iyi olur dedim, çünkü yedek subaylığım filan belli değildi. Askere gittim. Harp zamanıydı. Almanlar Edirne’ye kadar gelmişlerdi. 942’de gittim, 945’te geldim. Yeniden akademiye girdim. Sonra Babıâli’ye geldim. Gelmemle çıkmam bir oldu”¹. Mustafa Uykusuz’un Marko Paşa’da yer almasıysa, Aziz Nesin’in çıkaracağı

¹ Aziz Nesin, *Birlikte Yaşadıklarım Birlikte Öldüklerim*, Nesin Yayınevi, 2006, İstanbul, s.250.

gazetede karikatüristlik yapması için arkadaşı olan Faris Erkman'a gitmesiyle gerçekleşmiştir. Faris Erkman, kendisinin çok yoğun çalıştığını belirterek, Mustafa Uykusuz'u önermiş ve böylece gazetenin karikatürcüsü bulunmuştur. 1950'li yıllarda Dolmuş, "Tef", "Nasrettin Hoca", "Taş" gibi dergiler için karikatür çizmiştir. Sonraki yıllar içinde "Papağan", "Akbaba" "Gırgır", "Özgür İnsan" ve Aziz Nesin'in çıkardığı Zübük dergilerinde yer almıştır. Yine bu dönemde Aziz Nesin gibi yurt dışı yarışmalarına katılarak ödüller almıştır. 1983 yılında vefat etmiştir.

1.2. Marko Paşa'nın Gelişme Aşaması

II. Dünya Savaşı'nın bütün şiddetiyle devam ettiği zaman diliminde Türkiye'nin savaşa hangi tarafın yanında gireceği konusu gazetelerde belirleyici gündem olmuştur. Bu süreçte yayınlanan gazetelerde savunulan ideolojik fikirlerin üstünlüğü ispat edilmeye çalışılmıştır. Türk gazetelerinde yer alan Turancılık ve sosyalizm düşünceleri en fazla üzerinde durulan konular olmuştur. Bu durumun en önemli nedenlerinden biri Nazi Almanya'sının savaşın ilk dönemlerinde güçlü bir tablo çizip Türkiye hudutlarına dayanması ve Türk hükümetinin Alman taraftarlığı ağır basan yayınlara müsamaha göstermesidir. Aynı Türk hükümeti savaşın sonlarına doğru Almanya'nın kaybedeceğini anlayınca, bu kez faşist düşüncede yayımlar yapan grupları tasfiye etme yolunu benimsemiştir.

1 Nisan 1944'te "Orhun" dergisinin 16. sayısında² eğitim alanındaki komünistleri açıklayan Hüseyin Nihal Atsız ağır ithamlarda bulunmuştur. Nihal Atsız bu yazısında Sabahattin Ali, Pertev Naili Boravat, Sadrettin Celal Antel, Ahmet Cevat Emre ve bu kişilere sempati duyduğu iddia edilen Milli Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel'in adlarını zikretmiştir. Nihal Atsız'ın bu ithamına karşılık Sabahattin Ali kendisine hakaret davası açmıştır. Dava devam ederken kendilerine Turancı diyen grup güç gösterisinde bulunmuş, sloganlar atmış ve Sabahattin Ali'nin kitapları mahkemenin gerçekleştirildiği adliye önünde yakılmıştır. Mahkeme toplam 3 celseden oluşmuştur. Yargılama sonucunda Nihal Atsız para ve hapis cezasına çarptırılmasına rağmen 3 Mart 1947'deki mahkeme ile birlikte üstündeki suçlamalar düşmüş ve beraat etmiştir.

1945 yılına gelindiğinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde (TBMM) Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün yeni bir parti kurulacağından söz etmesi üzerine basında tartışmalar alevlenmiştir. Tan gazetesinin yazarlarından Sabiha Sertel ile "Tanin" gazetesinde çalışan Hüseyin Cahit Yalçın'ın tartışmaları en büyük ilgiyi görmüştür. Türk Basın tarihinde ilk kez faşistlik ve komünistlik suçlamaları da bu süreç içinde başlamıştır³.

Hüseyin Cahit Yalçın Tanin gazetesinde "Kalkın ey ehli vatan" başlıklı yazısıyla sol görüşlü insanlara karşı ağır ithamlarda bulunmuştur. Bu olay üniversite öğrencilerini galeyana getirmiş ve sonucunda "*Tan, Görüşler, Yeni Dünya, Fransızca yayın yapan La Turquie, Ermenice yayın yapan Nor Or (Yeni gün) gazetelerine ve Gün dergisine*

²Orhun, 1 Nisan 1944.

³Sabahattin Ali, *Markopaşa Yazuları ve Ötekiler*, Yapı Kredi Yayınları, 2019, İstanbul, s.212.

*saldırı olarak, yönetim yerleri ve matbaaları tahrip edilmiştir*⁴. Tan olayı bir takım yayın kurumlarının tahrip edilmesiyle sonuçlanırken bir taraftan da çok partili siyasi hayata geçişte sol görüşlü yayın organlarının CHP'nin karşısında yer alacağını göstermiştir ki bu durumda filizlenmeye çalışan DP'nin işini kolaylaştırmıştır.

Sabahattin Ali, Rifat Ilgaz ve Aziz Nesin Tan baskınından sonra Türkiye Sosyalist Partisi Genel Başkanı Esat Adil Müstecaplıoğlu'nun, kendi partisinin yayın organı olarak çıkardığı Gerçek gazetesinde işe başlamışlardır. Gerçek gazetesi 25 sayı yayımlandıktan sonra sıkıyönetim komutanlığı tarafından kapatılmıştır. Aziz Nesin'e göre bu kapatılmanın gerçek sebebi Celal Bayar'ın İzmir'deki seçim konuşmasını nakletmeleri olduğunu ileri sürmüştür. Aziz Nesin, "Yeni Sabah" gazetesinin de kendileri gibi Celal Bayar'ın konuşmasını yayınladıklarını ve bu bağlamda kapatıldığını belirtmiştir⁵. Tan olayı ve Gerçek gazetesinin kapanmasından sonra Esat Adil'in evinde toplanan yazarlar çoğalmaya başlamıştır. Bunlar arasında TSP üyesi olan Rifat Ilgaz ve Aziz Nesin ile herhangi bir partiye üye olmayan Sabahattin Ali de yer almıştır.

TSP'nin para sıkıntısı çekmesi üzerine Aziz Nesin, Esat Adil'e haftalık mizah gazetesi çıkarmayı teklif etmiştir. Gerekli olan 700 liralık sermaye parti üyeleri tarafından toplanılmaya çalışılmışsa da az gelimli işçilerden oluştukları için 2 ayda ancak 260 lira toplanabilmiştir⁶. Gerekli paranın toplanamaması ve Aziz Nesin'in partiden ayrılması üzerine gazete çıkarılamamıştır.

Çıkarılamayan gazetenin yayın hayatına girmesini Sabahattin Ali sağlamıştır. Sabahattin Ali, Ankara'dan İstanbul'a geldiği vakit Aziz Nesin'in bir mizah gazetesi çıkaracağını fakat eldeki imkânların yeterli gelmemesi üzerine çıkarılmadığından haberdardı. Bunun üzerine adı geçen ikili gazete çıkarma amacıyla bir araya gelmiş ve bu görüşmeler neticesinde Sabahattin Ali kendi imkanlarıyla 1000 lira temin ederek gazetenin çıkarılması yolunda önemli bir engeli kaldırmıştır. Aziz Nesin öncelikle halkı bilgilendirmek fikrinde olduğu için işe afiş hazırlatarak başlamayı tercih etmiştir.

Çıkarılacak gazetenin ismi hakkında Aziz Nesin ve Rifat Ilgaz'a ait ortak bir yorum vardır. Marko Paşa ismini TSP'li üyelere zikrettiklerinde iyi dönüşler alınması, bu adda karar kılınmasını sağlamıştır.

⁴ Levent Cantek, *Markopaşa Bir Mizah ve Muhalefet Efsanesi*, İletişim Yayınları, 2015, İstanbul, s.31.

⁵ Medet, 23 Nisan 1950.

⁶ Medet, a.g.e.

1.3. Marko Paşa Yayın Hayatına Başlıyor

Marko Paşa'nın ilk sayısı basılmadan evvel Aziz Nesin dağıtım işlerini üstlenmek üzere bayi Fazıl Ünverdi ile gerekli görüşmeleri yapmış ve bir anlaşmaya varmıştır. Yapılan bu anlaşmaya rağmen Marko Paşa'nın çıkacağı ilk gün Fazıl Ünverdi'den dağıtımın yapılamayacağı yönünde bilgi alınmıştır. Bu durumun nedeni sonradan anlaşılmıştır ki Fazıl Ünverdi çıkacak olan Marko Paşa'nın muhalif bir yapıda olduğunu geç anladığından bu işe yanaşmamıştır. Fazıl Ünverdi'nin gösterdiği tavır değişikliği onun CHP'nin yayın organı olan Ulus gazetesinin İstanbul'daki dağıtıcısı konumunda bulunmasından da kaynaklanmaktadır. Kendi ekmeğinin zarar göreceği düşüncesi veya gerçekten muhalif bir gazete dağıtmamak istemesi, Marko Paşa'yı zor duruma sokmuştur.

Aziz Nesin dağıtım işinin başarısızlığı karşısında başka bayilere uğramış lakin oralarda da kabul görmeyince Marko Paşa idarehanesine geri dönmüştür. Sabahattin Ali, Marko Paşa'nın dağıtımında sıkıntı çıktığını idareye gelip öğrendiğinde Aziz Nesin'le aralarında bir tartışma yaşanmıştır. Bu tartışma sonucu Aziz Nesin, elinde kalan gazeteleri alıp Eminönü'nde ve Beyoğlu'nda bizzat satmaya çalışmıştır.

Sabahattin Ali, eşine yolladığı 26 Kasım tarihli mektupta sabotaja uğradıklarını, Aziz Nesin ile birlikte Marko Paşa'yı dağıttıklarını, tamamen bittiğini, ikinci basımın daha fazla olacağını, kendisinin Ankara geleceğini ama Aziz Nesin'in henüz siyasi ve mizahi olarak hazır olmadığını, ilk 4 basımı kendisinin çıkartması gerektiğini yazmıştır⁷.

Marko Paşa'nın ilk sayısı 25 Kasım 1946 tarihinde yayınlanmıştır. Türkiye'deki muhalefet rolünü üstlenen bu haftalık mizah gazetesi 4 sayfadan oluşmaktaydı. Gazetenin üst orta kısmında bulunan Marko Paşa resmi bizzat "Ulus" gazetesinin arşivinden alınmıştır. Bu konuyla alakalı Marko Paşa ve Ulus tartışmaya girerek kendi gazetelerinde haber yapmışlardır⁸.

Marko Paşa'nın birinci baskısının manşetinde yer alan "Bir dar gelirsizin istidası" adlı bölüm, gazetenin nasıl bir çizgi üzerinde yürüyeceğini göstermiştir. Gazetenin ilk sayısındaki diğer bölümlerde ele alındığında, Halk Partisine ve başbakan olan Recep Peker'e karşı eleştirinin boyutunun oldukça büyük olduğu görülmüştür.

Marko Paşa, gösterilen bütün zorluklara rağmen yayınlandığı süreçte halk nezdinde sempati kazanmıştır. Aziz Nesin Marko Paşa'nın ilk sayısını elle dağıtırken, bedavadan

⁷ Filiz Ali, *Filiz Hiç Üzülmesin*, Sel Yayıncılık, 1997, İstanbul, s.107.

⁸ Marko Paşa, 19 Aralık 1946.

diğer bayilere de vermiştir. Aziz Nesin'in gazeteyi bedava dağıttığı bayiler ertesi gün Marko Paşa idarehanesini arayarak ellerindeki gazetelerin bittiğini söylemiş ve yeni siparişler vermişlerdir.

İlk sayı o kadar ilgi görmüştü ki 10 kuruşluk gazeteyi elinde bulunduranlar, karaborsada 1 liraya kadar fiyat biçmişlerdi. İlk sayıdan başlayan ilgi diğer sayılarda da sürmeye devam etmiştir. İkinci sayı 10.000, üçüncü sayı 15.000, beşinci sayı 60.000 tirajına ulaşmıştır.

Marko Paşa sadece 1 defa yayın hayatına başlayan bir gazete değildir. Marko Paşa geçirdiği davalar sonucu 22. sayıda mahkeme kararıyla kapatılmıştır. Mahkemenin kapatma kararına rağmen Sabahattin Ali yılmamış hemen yeni bir gazete çıkarma adına kolları sıvamıştır. Yayınlanmasına karar verilen bu gazeteye eski ismi çağrıştırmak için Merhum Paşa ismi uygun bulunmuştur. Gazetenin, 26 Mayıs 1947 tarihinde ilk sayısı yayınlamıştı ki Cemil Sait Barlas ve Sabahattin Ali arasındaki Marko Paşa'nın 4. sayısından beri devam eden dava Sabahattin Ali'nin 4 ay hapis cezası almasıyla sonuçlanmıştır. Bu sonuç aynı zamanda Merhum Paşa'nın da daha ilk baskısından itibaren yayın hayatına ara vermesinde etkili olmuştur

Sabahattin Ali cezaevinden 1947 yılının Eylül ayında çıkınca yeni bir gazete çıkarmaya çalışmıştır. Çıkarılacak gazetenin ismi, kapanan iki isme istinaden Malûm Paşa olmuştur. Sabahattin Ali mahkemeleri sürerken gazetenin sahibi olarak görünemeyecekti. Bu sorun yazarların tanıdığı Orhan Erkip ile çözülmeye çalışılmıştır. Malûm Paşa'nın ilk sayısı 8 Eylül 1947 tarihinde yayınlanmış ve toplam 5 sayı çıkarılmıştır. Çıkarılan 5 sayıdan sonra Mustafa Uykusuz'un davasında beraat sonucu çıkınca yeniden Marko Paşa gazetesine geri dönmek istenmiştir.

Kapanan Marko Paşa'nın sahibi 18. sayıdan itibaren Mustafa Uykusuz olarak gözükmemektedir. Bu yüzden yargılanan Mustafa Uykusuz'un davası sonucu gazetenin 6 ay yayınlanması men edilmiş fakat 3 aylık süre içinde beraat kararı açıklanınca Mustafa Uykusuz'un sahipliği altında 10 Ekim 1947 tarihinde 23. sayı olarak sadece bir sayı yayınlanmıştır. Manşetinde herkesin gözüne sokarcasına "Markopaşa beraat etti" başlığı bulunmaktaydı lakin elde edilen bu başarı oldukça kısa sürmüştür.

Marko Paşa'nın 23. sayısından sonra Orhan Erkip mahkemeye başvurarak şikâyetle bulunmuştur. Orhan Erkip bir gece Marko Paşa idarehanesine girerek orada bulunan bütün evrakları çalmış ve de Mustafa Uykusuz'un imzasını kullanarak gazeteyi kendi üstüne

geçirmiştir. Bu durumlar göz önüne alındığı vakit mahkeme kararıyla Orhan Erkip'e Marko Paşa'nın hakları devredilmiştir.

Marko Paşa'nın haklarının Orhan Erkip'e geçmesi ile birlikte ilk sayısında Sabahattin Ali'nin cezaevine girmesiyle kapanan Merhum Paşa yeniden yayınlanmaya başlanmıştır. 16 Ekim 1947 tarihinde 2. sayıdan başlayan gazete Orhan Erkip'in yayınladığı Marko Paşa'ya karşı tavır sergilemiş ve onun gerçek Marko Paşa olmadığını belirtmiştir.

Merhum Paşa yaşanan ekonomik sıkıntılar sebebiyle 4. sayısında kapanma mecburiyeti yaşamış fakat aynı ay içinde yeni bir gazete çıkarılmıştır. Çıkarılacak olan bu gazete Sabahattin Ali isminin akılda kalabilmesi için "Alibaba" ismini taşımıştır. Alibaba isim değişikliği dışında Orhan Erkip hariç tüm Marko Paşa yazarlarının toplandığı yeni gazete olmuştur. Gazetenin ilk sayısı 25 Kasım 1947 tarihinde yayınlanmıştır. Alibaba yazarlarından Aziz Nesin hapse bulunmaktadır fakat bu durum gazetenin yayınlanmasında herhangi bir sorun teşkil etmemiştir. Marko Paşa'da idari işlerle ilgilenen Haluk Yetiş, hapishanede bulunan Aziz Nesin'in yazdığı yazıları gizlice alarak gazete idarehanesine getirmiştir.

Alibaba 4 sayı yayınlandıktan sonra satış rakamlarının istenildiği düzeyde olmaması sebebiyle gazete büyük bir borçla kapanmıştır. Bu olay sonucu Marko Paşa'nın 1. dönemi denilen devre tamamlanmıştır. Sabahattin Ali'nin, Marko Paşa'yı bir daha çıkarmamasının üzerinden 10 aylık boş bir süreç geçtikten sonra yeni gelişmeler yaşanmıştır.

Marko Paşa'nın 2. dönemi Rıfat Ilgaz'ın, Aziz Nesin'den aldığı mektupla başlamıştır. Marko Paşa'nın imtiyaz sahibi olan Orhan Erkip, hakkını Rıfat Ilgaz'a devretmiş, bu sayede kendisi de gazeteye ortak olmuştur. Orhan Erkip ile iş yapma fikri hoş bulunmuş olunmasa da o zamanki Marko Paşa yazarlarının durumu iyi yönde değildi. Sabahattin Ali artık yoktur. 29 Ekim 1948 tarihinde Marko Paşa adıyla ikinci dönemin ilk sayısı yayınlanmıştır. 14 Şubat 1949 tarihine kadar 16 sayı ile Hür Marko Paşa'nın 1 sayısıyla birlikte toplam 17 sayı yayınlanmıştır.

Marko Paşa'nın 11. sayısına ek olarak Hür Marko Paşa çıkarılmış fakat ikinci dönemde sadece bir sayı yayınlanmıştır. Hür Marko Paşa'nın yayınlanma amacı Marko Paşa'ya yönelik baskının artması ve olası bir kapatma karşısında alternatif gazete oluşturma refleksidir. Gerçekten de gazete davalarla boğuşurken hem Marko Paşa'nın 11. sayısı hem de Hür Marko Paşa'nın 1. sayısında yayınlanan "Al sözünü geriye" adlı yazı sebebiyle yeni bir dava açılmıştır. Bu süreçte Hür Marko Paşa'nın sahibi Orhan Erkip

gözültına alındığı için gazetenin ikinci sayısı çıkarılmamış fakat durum Marko Paşa için farklı olmuştur. Rıfat Ilgaz gözültına alınmış fakat Haluk Yetiş sayesinde alınan yazılar dışarıya çıkmıştır, ayrıca Aziz Nesinde bulunduğundan Marko Paşa yayınlanmaya devam etmiştir. Hür Marko Paşa üçüncü dönemde tekrar yayın hayatına başlamıştır. Gazete yazarlarının tutukluluk süreleri uzayınca Marko Paşa'yı çıkarmak da zorlaşmıştır. En sonunda Rıfat Ilgaz ve Aziz Nesin aleyhine sonuçlanan davalar üzerine Marko Paşa 16. sayısıyla birlikte kapanmak zorunda kalmıştır. Bunun üzerine Marko Paşa 2. dönemi tamamlanmıştır.

Marko Paşa'nın üçüncü dönemi 1 Nisan 1949 tarihinde tek bir sayı ile başlamıştır. Bu çıkan sayı "(36+16)-1" şeklinde yayınlanmıştır. Gazetenin sahibi olarak Mahmut Kayman ismi yer almıştır. Gazete daha basımevindeyken toplattırılmış ve piyasaya sürülmesine engel olunmuştur. Bu tek sayı Marko Paşa adıyla yayınlanan son baskıdır.

Marko Paşa'nın üçüncü dönemde tek sayı yayınlanıp kapatılmasından 28 gün sonra "Yedi-Sekiz Paşa" çıkarılmıştır. Gazetenin sahibi olarak Esat Adil Müstecaplıoğlu'nun yeğeni olan Orhan Müstecaplıoğlu getirilmiştir. Gazetenin ilk sayısı 29 Nisan 1949 tarihinde yayınlanmış, toplam 4 sayı sürmüştür. İstenilen satış rakamlarına ulaşılamaması sonucu gazetenin yayın hayatına nokta konulmuştur. Gazetenin kapanmasının ardından yazarlar şansını birbirinden farklı gazetelerde denemişlerdir.

Marko Paşa'nın üçüncü döneminde Yedi-Sekiz Paşa'dan sonra Hür Marko Paşa ile yola devam edilecektir. Bu gazetede Aziz Nesin cezaevinde bulunduğundan dolayı yer almamıştır. Hür Marko Paşa 2. sayısı ile başlar çünkü 1. sayısı ikinci dönem Marko Paşa'nın 11. sayısı ile tamamen aynıdır. Aralarındaki tek fark Hür Marko Paşa'nın sahibi olarak Orhan Erkip gözükmektedir. 2. sayı 16 Mayıs 1949 tarihinde yayınlanmıştır. Orhan Erkip 5. sayıdan sonra gazeteyi bırakıp, Rıfat Ilgaz'a teslim etmiştir. 12 Eylül 1949 tarihinde yayınlanan 19. sayıyla beraber Hür Marko Paşa kapanmıştır. Gazetenin kapanma nedeni ise 2. dönem Marko Paşa'da yayınlanan "Al sözünü geriye" başlıklı yazı yüzünden olmuştur. Hür Marko Paşa'nın sahibi olan Rıfat Ilgaz'ın tutuklanması ile gazete basımı devam etmemiştir.

Rıfat Ilgaz'ın tutukluluk hali sağlık sorunları sebebiyle gevşetilmiş ve hava izni verilmiştir. Bir süre sağlık sorunlarının tedavisi ve farklı işlerle ilgilenmiştir. Sürecin sonunda Rıfat Ilgaz kendi adına gazete çıkarmanın sakıncalı olduğunu bilerek hareket etmiştir. Rıfat Ilgaz'ın arkadaşı olan Raci Hakkı Dinçer'in sahipliği altında yeni bir gazete

çıkartılması kararlaştırılmıştır. Rıfat İlgaz bu durumu şöyle açıklamaktadır: “*Dergi Raci’nin üstünde görünüyordu ama aslında onu çıkaran, yazıları yazan bendim. Cezaevinden bir yıl raporlu olarak salıverilmiştim. Kendi adımla dergi filan çıkarmama olanak yoktu*”⁹.

Çıkarılacak gazetenin ismi Hür Marko Paşa olarak kalırken, diğerinden farklı olabilmesi için hemen yan tarafına “Yeni Seri” ibaresi eklenmiştir. Gazetede Mustafa Uykusuz da yer almıştır. Hür Marko Paşa’nın ilk sayısı 27 Mart 1950 tarihinde neşredilmiştir. Gazetenin 11. sayısında Rıfat İlgaz oldukça kötü bir şekilde rahatsızlanmıştır. Rıfat İlgaz, yaşadığı rahatsızlık sonucu Hür Marko Paşa’yı bırakmak zorunda kalmıştır. Böylece Rıfat İlgaz, Sabahattin Ali’nin ardından Marko Paşa’yı bırakan ikinci isim olmuştur. Gazete toplam 15 sayı yayımlandıktan sonra 10 Temmuz 1950 tarihinde sonlandırılmıştır.

Aziz Nesin tutukluluk süreci son bulunca yeni bir gazete çıkarmaya karar vermiştir. Rıfat İlgaz ve Mustafa Uykusuz’un bulunduğu yeni seri Hür Marko Paşa’ya katılmaması aralarının açıldığına işarettir fakat bu soğukluk ileriki yıllarda birçok etkinliğe beraber katılmaları göz önüne alınırsa düşmanca olmadığı sadece aynı yoldan beraber gidemeyeceklerinin farkına varılmasından ibaret olduğu anlaşılır. 26 Kasım 1946’da yayınlanan Marko Paşa’nın ilk sayısının manşetinde kullanılmaya başlanılan “Medet” nidaları, yeni çıkacak olan gazetenin ismine verilmiştir. Medet gazetesinin sahibi olarak Mefkûr Demiray gözükmektedir. Medet gazetesinin ilk sayısı 23 Nisan 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Toplam 25 sayı yayımlandıktan sonra 27 Temmuz 1950 tarihiyle kapanacak en geç gazete olmuştur. Medet’in son bulmasıyla Marko Paşa serüveni tamamlanmıştır.

⁹ Asım Bezirci, *Rıfat İlgaz – Yaşamı, Şairliği, Yazarlığı, Eserlerinden Seçmeler*, Çınar Yayınları, 1989, İstanbul, s.35.

1.4.Marko Paşa'nın Üzerinde Durduğu Konular

1.4.1 Siyasi Mesajlar

Marko Paşa kendini siyasi mizah gazetesi olarak tanımlamıştır. Bu tanımlamaya uygun olarak gazete, Türkiye’de gelişen olayların ele alınması, analiz edilmesi ve bir sonuca bağlanmasını ilke edinmiştir. 4 sayfalık Marko Paşa imkânlar ölçüsünde ülkede gelişen siyasi konulara değinmeye çalışmış, en önemli ve akılda kalıcı olanları hakkında bilgiler vermiştir.

21 Temmuz 1946 seçimlerine DP de katılmıştır. Seçime hile karıştırıldığına dair birçok tanık hükümetin aleyhinde konuşmalar gerçekleştirmiştir. 24 Temmuz’da sıkıyönetim komutanlığı ile “*seçim sonuçları hakkında vatandaşları şüpheye düşürücü ve memleketin huzurunu sarsıcı her türlü neşriyat*”¹⁰ men edilmişti ki 25 Kasım’da Marko Paşa ilk sayısını çıkarmaya muvaffak olmuştur. Seçimden 3 sene sonra Cumhurbaşkanı İsmet İnönü seçime hile karıştığı yönündeki iddialara “*Bazı zekâlar ehemmiyetli ölçüde bu seçim mekanizmasına ne ölçüde hile karışabilir, bunu keşfetmeye gayret sarf etmişlerdir*”¹¹ diyerek hak vermiştir.

Marko Paşa, 1946-1950 arasındaki seçimlerde köylerde dahi hileli seçimler yapıldığına, demokrasinin Türkiye sınırları içinde işlemediğine, Türkiye’deki “savaş kahramanlarının” ülkeyi parçalanmaktan koruma adına yeni gelişen fikirlere karşı çıktıklarına dair yazılar kaleme almıştır. Bu gelişen olaylar neticesinde gerçek anlamda CHP yönetimine karşı toplanabildiği kadar muhalefet Marko Paşa çatısı altında birleşmiştir. Bu birleşmenin neticesinde 24 Mayıs 1950 seçimleri ile Cumhuriyet tarihinde çok partili hayata geçiş başarılı bir şekilde başlamıştır.

Marko Paşa’nın yayın hayatına başlamasından bu hayatı tamamlamasına kadar en çok yakındığı konuların başında Amerikan yardımları yer almıştır. Marshall yardımının kalıcı olabilmesi için Amerika’nın Türkiye’den bazı isteklerinin olduğu ve bundan sonra da olacağı üzerinde yorumlar yapmıştır. Bu istekler arasında, Türkiye’de Atatürk dönemiyle başlayan kurtuluş mücadelesinin, coşkusuyla yapılan inkılâpların son bulması adına köy enstitüleri ve halkevlerinin kapatılması gerekeceği değerlendirmesinde bulunmuştur. Amerika’nın isteklerine karşı çıkanların gazeteler vasıtasıyla suçlandığı bir

¹⁰Sabahattin Ali, *a.g.e.*, s.213.

¹¹Sabahattin Ali, *a.g.e.*, s.213.

ortamda, Milli Eğitim Bakanlığı görevini yürüten Hasan Âli Yücel hakkında komünistlik iddiaları baş göstermiştir.

Marko Paşa en başından beri Amerikan yardımlarının “yardım” olmadığını, bu verilen ürünlerin parayla satıldığını ve bazı kurallarının olduğunu dile getirmiştir. Bu kurallar içinde alınan ürünlerin bakımını sadece Amerika’nın yapacağı, bunun yanında verilen “yardımların” Amerika’nın elinde kalmış olan, satılamayan, eski, kullanılması için bakıma muhtaç ürünler olduğu bilgisi verilmiştir. Aziz Nesin’in bu konular hakkında kaleme aldığı “Nereye Gidiyoruz” adlı ufak broşür dahi müellifine oldukça zor zamanlar yaşatılmasına fırsat vermiştir.

Marko Paşa, yazılarında sık sık emperyalizmin Türkiye’yi rehin aldığını hâlbuki Türk halkının bu anlayıştan kurtulabilmek için kurtuluş mücadelesi verdiğini, verilen bu mücadelenin başarılı olmasına rağmen şimdiki süreçte hükümetin tam tersi kararları ele almasıyla mücadelenin muvaffakiyete ulaşamadığını ifade etmiştir. Bu konu hakkında Marko Paşa haricinde olumsuz yönde fikir beyan eden bir yayın organı ortaya çıkmadığı gibi bir kısım gazete, yazar ve hatta bazı kurumlar Marko Paşa’ya saldırmayı adeta vazife bellemişlerdir.

Marko Paşa’nın yazıları içinde en dikkat çekici tespitleri bazı ülkelerde elçilik görevi yapan şahısların, kaçakçılık yaptığı yönündeki haberleri olmuştur. Bu haberlere birçok defa sayfalarında yer veren Marko Paşa hakkında soruşturmalar açılmıştır. Bu haberler arasında kaçakçılık yaptığı iddia edilmemesine rağmen Yakup Kadri Karaosmanoğlu gibi elçilerin de devletin verdiği bütün imkânlardan yararlanıp, Türkiye’nin ekonomik anlamda iyi olduğunu belirten sözler söylediği bilgisi paylaşılmıştır. Yabancı basın organlarında, Avrupa’da bir kadının sınırda altın kaçırırken yakalandığı, işe Türkiye’den önemli kişiler ve elçilerin isimlerinin karıştığı daha önceden de lüks bir vapurla kaçırılan altınların dedikodusu yapıldığı haberleri Marko Paşa’da yayınlanmıştır.

Marko Paşa’nın çok satmasına vesile olan olaylardan bir tanesi de ele alınmayan konulara değinmiş olmasıdır. Marko Paşa, diğer gazetelerin adlarını vermekten çekinmeyerek yayınladıkları haberlerle dalga geçmiş ve de eleştirmiştir. Marko Paşa, diğer gazeteleri Türkiye’nin içinde bulunduğu durumu anlatmadıkları için suçlamıştır. Aziz Nesin “Krallar davası” ile ilgili olarak Türk halkının ekonomik sıkıntıları varken, basında

sürekli olarak İngiltere, Mısır ve İran devlet başkanlarının evlenmeleri, boşanmaları ile ilgili haberler yapılarak, kamuoyunun uyuşturulduğu yönünde yorumlar yapmıştır¹².

Marko Paşa; Son Posta, Cumhuriyet, Tanin, Vatan, Akşam, Ulus, Memleket gibi gazetelerin yazdıkları makaleleri örnek göstererek onları birer hedef tahtası haline dönüştürmüştür. Bu gazetelerin kaleme aldığı yazıların bir bölümü Marko Paşa'da yayınlanıp değerlendirilmiş ve bu değerlendirmelerde genellikle alaycı bir yaklaşımla, örnekler verilip çürütülmeye çalışılmış, halkın sorunlarına çare bulamayan ve bir kısır döngü içinde buldukları yönünde yorumlar yapılmıştır.

Marko Paşa diğer gazeteleri ele aldığı kadar gazete yazarlarına da değinmiştir. Bunlar arasında Kadircan Kafılı, Kenan Öner, Nihal Atsız, İsmet Rasin Tümtürk, Necip Fazıl Kısakürek, Doğan Nadi, Adile Ayda, Cihan Baban, Ömer Rıza Doğrul, Cemal Kutay gibi isimler vardır. Bu isimlerin dışında en çok üstünde durdukları ve en çok eleştiri yaptıkları isimler ise Falih Rıfkı Atay, Ahmet Emin Yalman ve Hüseyin Cahit Yalçın'dır. Falih Rıfkı Atay, CHP'nin yayın organı olan Ulus gazetesinin başyazarı olması sebebiyle Marko Paşa'yla birçok tartışma içerisine girme mecburiyeti yaşamıştır. Her iki gazete yazarlarının da mahkemeye kadar götürdükleri mücadeleler vuku bulmuştur. Ahmet Emin Yalman hakkında kaleme alınan yazılar ile cumhuriyet karşıtı bir Amerikan-İngiliz taraftarı olduğu iddia edilmiştir. Marko Paşa, Ahmet Emin Yalman hakkında Türkiye'nin yabancı sermayeye kapısını sonuna kadar açması gerektiğine dair görüşleri bulunduğunu ve yabancı devletlere hizmet ettiği düşüncesinde bulunmuş, birçok defa bu düşünceleri kaleme almaktan çekinmemiştir. Marko Paşa en başından beri Hüseyin Cahit Yalçın'ı cumhuriyet karşıtı bir adam olarak Türk halkına lanse etmiştir. Mustafa Kemal Atatürk'ün Hüseyin Cahit Yalçın'a tahammül edemediğini çünkü yapılan inkılapları anlamadığını, özellikle halifelikle ilgili fikirlerinin çok sığ olduğunu Nutuk¹³ adlı eserinde paylaştığı bilgisi okuyuculara aktarılmıştır. Bu bilgiyi Marko Paşa birçok defa haber olarak neşretmiştir.

Basın kanununda yer alan maddelere göre gazetelerde intihar haberlerinin verilmesi yasaktı fakat bu durumun tek istisnası Ankara Valisi olan Nevzat Tandoğan'ın ölümü olmuştur. Haberlere göre, 1946 seçimlerinde CHP'nin Nevzat Tandoğan'dan seçimde hile yapmasını istediği fakat onun kabul etmemesi üzerine ölüm haberinin geldiği belirtilmiştir. Nevzat Tandoğan gibi bazı tanınmış insanların ölüm haberleri, basın tarafından üstü

¹² Aziz Nesin, *Geriye Kalan*, Nesin Yayınevi, 2019, İstanbul, s.71.

¹³ Mustafa Kemal Atatürk, *Nutuk*, Kaynak Yayınları, 2015, Ankara, s.623.

örtölmüş veya hiç anlatılmamıştır. Marko Paşa bu durumun oldukça şüpheli olduğunu ifade etse de direkt olarak herhangi bir insana veya kuruma karşı suçlama yapmamıştır. Ayrıca bu anlatılanların yanında Nevzat Tandoğan'ın seçim olmadan önce görevinden alındığı bilgisi de aktarılmıştır.

1.4.2. Ekonomik Mesajlar

25 Kasım 1946'da yayınlanan Marko Paşa'dan önce 7 Eylül 1946 tarihinde ekonomik kararlar alınmıştır. Bu kararların ismi, "7 Eylül kararları" olarak bilinir. Bu karar Marko Paşa'nın ilk yayınından başlayarak bittiği güne kadar ele aldığı konular içinde en fazla vurgu yapılanı olmuştur.

7 Eylül kararları sonrasında cumhuriyet tarihinin bilinen ilk devalüasyonu gerçekleşmiştir¹⁴. Bu olaylar neticesinde piyasada bulunan ürünler karaborsaya düşmüş, fiyatlar 2, 3 ya da 4 katına fırlamıştır. II. Dünya Savaşı sonrası kötü olan Türkiye ekonomisi giderek daha büyük bir çıkmaza girmiştir. Hükümetin aldığı kararlar neticesinde yükseltelen vergiler halkı daha çok zor duruma düşürmüştür. Bu ekonomik sıkıntı elbette ki iktidara karşı memnuniyetsizliği oldukça yükseltmeye yetmiştir. Marko Paşa'nın bu vahim ekonomik tablo karşısında sessiz kalmayışı onu inanılmaz şekilde bir mizah gazetesinin yükselebileceği en üst noktaya getirmiştir.

7 Eylül kararlarının en çok etkilediği ürünlerin başında gıda sektörü gelmiştir. Marko Paşa'nın birçok sayısında zamlanan bakliyat ürünlerinin mizahi bir şekilde hikâyesi anlatılmaya çalışılmıştır. Bu durumun yanında ayrıca karaborsacılar tarafından stoklanan ürünlerin halka verilmemesi, halkın yiyecek bulmakta oldukça zorlanması ve ürünlerin işçi olarak çalışan insanların ödeyemeyecekleri derecede pahalı olması gibi konular da gazetede sık sık işlenen konular arasında yer almıştır.

Türk parasının değerinin düşürülmesine Başbakan Recep Peker; "*Harp yıllarının bozduğu iktisadi muvazeneyi yeniden kurmak için esaslı adımlar atmak*"¹⁵ şeklinde bir açıklama getirmiştir.

Marko Paşa, 7 Eylül kararlarının sorumlusu olarak dönemin başbakanı Recep Peker ve Ticaret Bakanı Atıf İnan'ı görmüştür. Recep Peker üstünden bakanlara, CHP'li isimlere ve bu kararı desteklemeye çalışan medyaya karşı bir duruş sergilenmiştir. Bu karşı duruşu o zamana kadar Marko Paşa kadar etkili kullananın çıkmaması üzerine gazete bir anda Türkiye'nin açık ara en çok satan haber bülteni olmayı başarmıştır. Gazetede Recep Peker ile ilgili haberler oldukça alaylı bir üslup takınılarak verilmiştir. Recep Peker'in başbakanlık görevinden ayrılması sonucu Marko Paşa bunu kendi zaferi olarak halka lanse etmiştir.

¹⁴ Sema Kahraman Vurucu, *Türkiye'nin Değişim Yıllarında Siyasi Mizahla Muhalefet Örneği: Marko Paşa Gazetesi*, İstanbul, 2013, s.29.

¹⁵ Vatan, 8 Eylül 1946.

7 Eylül kararlarının etkilediği bir diğer konu ev kiralardır. Kira meselesi Marko Paşa'nın üzerinde durduğu önemli bir konu olmuştur. Kirada yaşayan insanların oldukça zor duruma düştükleri bütün çıplaklığıyla anlatılmaya çalışılmıştır. Apartmanlardan alınan "hava parası" denilen uygulama hakkında çıkan yazılar nedeniyle Marko Paşa yazarlarına karşı davalar açılmıştır. Hava parası olayının en bilinen tartışması Marko Paşa yazarları ile Ulus gazetesinin yazarı Falih Rıfkı Atay arasında cereyan etmiştir¹⁶.

Büyük toprak sahipleri ya da ürünleri elinde toplayıp dağıtımdan sorumlu kişiler 7 Eylül kararlarından itibaren ellerindeki ürünleri saklamaya başlayıp, karaborsada oldukça yüksek fiyatlara alıcı bulmaya çalışmışlardır. Marko Paşa bu insanların hükümet tarafından korunduğunu, çoğunun mecliste yer aldığı ya da mecliste bir tanıdığı olduğu için kâr aldıkları bilgisini Türk halkına aktarmıştır. Marko Paşa, ülkeyi yönetenlerin yaptıkları zulmü halka reva gördükleri iddiasında bulunmuş, gazetenin birçok sayısında bu tür haberlere yer vererek dikkat çekmiştir.

Marko Paşa'nın gerek yaptığı haberler gerek çizdiği karikatürlere bakıldığında en fazla önem verilen konuların başında Türk halkının yoksulluğunun geldiği görülmüştür. Marko Paşa, kadrosunda yer verdiği yazarlar ve toplumcu-gerçekçi fikrin getirdiği anlayış ile Türk halkının çektiği sıkıntıları oldukça net ve aynı zamanda mizahi olarak anlatmakta başarılı olmuştur. Marko Paşa, hükümetin almış olduğu ekonomik kararları eleştirirken, ortaya çıkan ve halk üzerinde etkisini gösteren olayları bütün çıplaklığıyla anlatmaya çalışmıştır.

Halkın çektiği sıkıntıları anlatmaktan korkmayan Marko Paşa, açlık konusunda oldukça hassasiyet göstermiştir. Marko Paşa, açlık ve fakirlik üzerine diğer gazetelerin ses çıkarmamasına, tepki göstermemesine ve Türkiye'de her şeyin iyi gittiği yönünde oluşturulmaya çalışılan havaya kızarak, onların yaptığı haberlere kendi köşelerinde alay ederek okuyucularına sunmuştur. Türk halkının fakirliğini, kıyafetlerinde yama olan veya oldukça eskiyerek dökülen elbiseler giyen insanların karikatürlerinin gazetelerde yansıtılmasına yer verilerek görsel malzemeyle de durumun vahameti vurgulanmaya çalışılmıştır.

¹⁶ Marko Paşa, 10 Mart 1947.

1.4.3. Sosyal Mesajlar

Marko Paşa'nın en önemli meselelerden bir tanesi toplatılma konusudur. Bu konu birçok defa gazetede yer almıştır. Marko Paşa'nın ikinci döneminin son sayısı olan 16. sayıda yayınlanan “*Ne gün fırsat bulursa o gün çıkar. Çıktığı gün 8 ile 9 arası satılır. 9 da toplanmaya başlarlar. Türkiyedeki demokrasinin ve basın hürriyetinin miyarı olan, işte böyle acayip siyasi mizah gazetesidir*”¹⁷ yazısı gazetenin siyaset ve halk üzerindeki etkisini gözler önüne sermiştir. Gerçekten de gazetenin yayınlandığı gün toplatılması siyaset alanında çözüm olarak görülmüştür.

Marko Paşa, en önemli gördüğü ve vurgulamak istediği mesajları gazetenin üstünde yer alan büyük puntolarla yazılmış ibarelerde kullanmıştır. Bu ibareler arasında “Toplatılmadığı zamanlarda çıkar”, “Fırsat bulabildiği zamanlarda çıkar”, “Ankara ve Samsundan başka dünyanın her yerinde satılır” gibi yazılar yer almıştır. Bu yazılar gazetenin en baskılı olduğu zamanlarda yazılmış olması tesadüfî değildir.

Marko Paşa basın kanununda yer alan maddelere göre sansür uygulamasına tabii olmamıştır fakat yayınlandığı zamanlar toplatılma tehlikesi ile baş başa kalmıştır. Marko Paşa'nın yayınlandığı süre boyunca birçok baskısı, hiçbir gerekçe gösterilmeden veya sadece yetkili bakanlığın emri var denilerek toplatılmıştır. Bulunamayan matbaa sorunu içinde belli bir dönem Necip Fazıl Kısakürek'in Büyük Doğu matbaasıyla anlaşmaya varılmıştır. Marko Paşa, burada matbaa sahibinin yazılara göz attığını ve istemediği yazıların çıkamayacağı yönünde talimat verdiğini gazetesinde belirtmiştir. Belki de Marko Paşa'nın gazetede yazılmak istenip de yazılmadığı tek dönem Büyük Doğu'da basıldığı zaman dilimi olmuştur. Bunun haricinde sansür, Marko Paşa için toplatılmaktan ibaret olmuştur. Ayrıca Marko Paşa yazarlarının kaleme aldığı eserler bu dönemde toplatılmıştır. En bilineni Aziz Nesin'in dağıtmaya çalıştığı “Nereye gidiyoruz” adlı broşür olmuş ve bu sebeple ceza bile almıştır.

Basın kanununda yer alan bir maddeye göre gazete basıldıktan sonra ilgili kurum tarafından incelenir eğer hukuka aykırı bir problem varsa toplatılmak için yetkili olan üst kuruma başvuru yapıldığı bilinir fakat bu kural Marko Paşa için hiç uygulanmamıştır. Marko Paşa bu olayı gazetesinden de anlatmaktan geri kalmamıştır. İlgili bakanlık tarafından verilen emirlerle Marko Paşa daha basılma aşamasındayken toplatılmaya çalışılmıştır. Bu olaya bir çözüm bulan Marko Paşa “Toplatılmadığı için pazartesi günleri

¹⁷ Marko Paşa, 14 Şubat 1949.

çıkar” ibaresini kullanmış ama cuma günleri basılarak satılmaya çalışılmıştır. Hafta sonunun resmi kurumlar için tatil olunmasından istifade edilmiştir. Gazete bu yöntem sayesinde pazartesi günleri toplanana kadar 2 gün içinde İstanbul’a ve Anadolu’ya satışlar gerçekleştirmeyi başarmıştır.

1950 seçimlerine yaklaşıldığı vakit Marko Paşa’daki en önemli yer kaplayan haberler af konusu olmuştur. Bu konunun üzerinde çok fazla durulmasının sebepleri arasında Marko Paşa yazarlarının da görülen davaları ve de temyiz edilen hükümlerinin bulunmasıdır. Marko Paşa, Türkiye’nin 1933 yılından beri af ilan etmediğini, buna karşın faşizm ile yönetilen memleketlerde bile bir defadan fazla af olunduğunu açıklamıştır. Marko Paşa, af konusunun kanun olabileceken CHP’nin oyunlarıyla geçersiz kılındığını, halkın bu yönde isteğinin olmasına rağmen iktidarın bunu gerçekleştirmemesi ile halka karşı geldiğine yazılarında vurgulayıcı bir şekilde yer vermiştir. Marko Paşa bu konu üstünden CHP’ye yoğun eleştirilerde bulunmuş, partinin “halk partisi” olmaktan ziyade kendi isteklerini gerçekleştiren ve halka sırtını tamamiyle dönmüş bir topluluk olduğunu ifade etmiştir. DP iktidar olunca af konusu hakkında herhangi bir eylem gerçekleştirmemesi, Marko Paşa’yı sinirlendirmiş, CHP’ye yapılan halkın isteklerini reddettiği suçlamasını DP hakkında da dile getirmiştir. Hür Marko Paşa’nın yaptığı bir haberde CHP’nin yeniden halk tarafından sevilmesi isteniyorsa af kozunu oynaması gerektiği belirtilmiştir¹⁸.

Marko Paşa’nın ilk döneminde en çok konuşulan yazılarından biri resmi bir makam olan Malatya Valisi ile yaşanan diyalog olmuştur. Bu konuşma Türkiye’deki hastalık mevzusu üzerine gerçekleşmiştir. Marko Paşa bu konu hakkında birçok haber ve mizahi anlatım kaleme almıştır. Türkiye’de sağlık tesislerinin ve çalışanlarının yetersizliği hakkında Türk toplumuna bilgiler ve istatistikler sunulmuştur. Marko Paşa’nın bu haberler yüzünden birçok defa başı derde girmiş fakat bu olaya aldırmamıştır. Marko Paşa, hükümetin hastalığa bakış açısını oldukça trajikomik bir şekilde Türk halkına aktarmıştır. Hükümetin izlediği siyaset neticesinde 6 kasabaya yalnızca tek bir doktorun düştüğünü, veremli insanların ancak vefat ederek huzur bulabildiklerini, verem haricinde trahom, frengi ve sıtma gibi hastalıkların da Türkiye’yi kasıp kavurduğu yönünde bilgiler verilmiştir.

Marko Paşa’da üzerinde durulan konulardan biri de sosyal tesislerdir. Devletin, halkın yararlanabilmesi amacıyla yaptığı sosyal tesislerin halk tarafından kullanılmadığı,

¹⁸ Hür Marko Paşa, 22 Ağustos 1949, “Uzun lafın kısası”.

bazı yerlerde halkın girişene dahi izin verilmediği yönünde bilgiler neşredilmiştir. Halkın yararlanabilmesi amacıyla kurulan sosyal tesislerin yalnızca müessese müdürü ve çalışanlar için dinlenme yeri olduğu ifade edilmiştir.

Marko Paşa eleştirilerinin çoğunu iktidarda bulunan CHP'ye karşı gerçekleştirse de DP de bu eleştirilerden kaçamamıştır. Marko Paşa, DP'yi yaptığı birçok lüzumsuz icraat konusunda eleştirse de bunlar arasında en önemli olanı ezanın tekrardan Arapça okutulması mevzusudur. DP'nin iktidar olması ile halkın uzun bir süreden beri beklediği hayat pahalılığının ucuzlaması yönündeki taleplerinin gerçekleşmediği, bunun yerine ezanın Arapça okunmasının insanların karnını doyurmadığı, DP'nin başa gelince ilk bu hareketi gerçekleştirmesinin ne kadar doğru olduğu yönündeki eleştiriler Türk halkına sunulmuştur.

Aziz Nesin'in İstanbul Emniyet Müdürlüğüne götürülmesi ile tanınan Ahmet Demir, Marko Paşa'da kendisine yer bulmuştur. Emniyet müdürü olan Ahmet Demir'in önceki yaşamı hakkında bilgiler verilmiştir. Bu bilgiler arasında Edirne'de bulunduğu süre içerisinde cinayetler işlediği, meclisin affetmesiyle İstanbul'a atandığı ve müdürlüğe kadar yükseldiği İstanbul'da kaldığı vakitte yine cinayetlere bulaştığı hatta bu cinayetlerin mecliste bulunan insanların emirleriyle gerçekleştirdiğine dair iddialar bulunduğu yönünde haberler yapılmıştır. Ayrıca İstanbul esnafının Ahmet Demir'i sevmediğini çünkü haraç aldığı, İstanbul halkının güvenliğini bu şekilde sağladığı yönünde bilgilere yer verilmiştir.

Marko Paşa'nın son döneminde gerçekleşen, Nazım Hikmet'in tutuklanması hem Medet hem de yeni seri Hür Marko Paşa'da oldukça geniş çapta haber olmuştur. Nazım Hikmet'in tamamen kanuna aykırı olarak tutuklandığı, davasının kara ve deniz askeri mahkemeleri tarafından görüldüğü ve anayasada belirtilen herhangi bir suça uymaksızın 28 yıl hapis cezası verildiği açıklanmıştır. Gazetede Nazım Hikmet'in uğradığı haksızlık karşısında annesi Celile Hanımın oğlunu kurtarmak için elinde afişle dolaştığına fakat polislerin onu köprüde gidiş geliş engel oluyor diye gözaltına aldıkları haberine yer verilmiştir. Marko Paşa, dünyaca tanınan önemli bir şairin hiçbir suçlama göstermeksizin hapse atılmasının vebalini iktidara yüklemiştir. Ayrıca hapishanede Nazım Hikmet'e ve yanında bulunan arkadaşlarına işkence edildiği, kötü muameleye tabi tutulduğu bilgisi de aktarılmıştır. Üniversite öğrencileri tarafından Nazım Hikmet'in adına af kanunundan ayrı tutulması için imza toplandığını çünkü kanunda yer alan herhangi bir suçu işlemiş olsaydı hak vereceklerini ama onun hiçbir suçunun olmadığı yönünde beyanname hazırladıkları haberi Marko Paşa'nın sayfalarını süslemiştir.

1.5. Marko Paşa'nın Önemi ve Dili

Marko Paşa'nın halk kültürüne dayalı mizah ve toplumcu-gerçekçi anlayış ile güncel konuları ele almasından önce bunu geçmiş zamanlarda yapanlar da olmuştur. Türk tarihinde gerçek anlamda ilk mizah dergisi sayılan "Diyojen" 23 Aralık 1869'da yayınlanmaya başlamıştır. II. Abdülhamit, II. Meşrutiyet ve Kurtuluş Savaşı dönemleriyle birlikte Türk basın hayatında mizah anlayışının altyapısı oluşturulmuş ve Cumhuriyet dönemine aktarılmıştır. II. Meşrutiyet'in hemen arkasından 10 Ağustos 1908'de yayınlanmaya başlayan "Karagöz" dergisi 1935'te 2803. sayısıyla birinci dönem yayınını sona erdirmiş ve CHP tarafından satın alınmıştır. Karagöz dergisinin ikinci yayın dönemi 1935'ten 1955'e kadar devam etmiştir.

Marko Paşa'yı diğer yayın kuruluşlarından ayıran özellik ise tek parti hükümetine karşı o zamana kadar alışılmadık derecede muhalefet örneği göstermesi olmuştur. Bunun sonucu olarak gazete sürekli kapatılmış ve yazarları hapisaneye girmiştir hatta bu durumu da yine kara mizahla anlatmışlardır. Gazetenin başına "toplantılmadığı zamanlar çıkar" veya "yazarları hapisanede olmadığı zaman çıkar" gibi ibareler tam da mizaha uygun bir biçimde kullanılmıştır. Gazetenin 20 ve 21. baskıları engellenince bu sefer "Ankara ve Samsun'dan başka dünyanın her yerinde satılır." ibaresi göze çarpmaktadır.

Marko Paşa gazetesinin ortaya çıkış tarihi DP'nin ortaya çıkışıyla aynı döneme denk gelmiştir. Bu bağlamda yeni gelişen DP'nin yardımına Marko Paşa koşmuş ve iktidardaki gücü sarsmıştır. 1946-1950 arası dönem, Marko Paşa'nın değişik isimlerle yayın hayatına devam ettiği ve çok partili yaşamda DP'nin iktidara ilerlediği zamanlar olmuştur. "*Bu yıllarda gazete sahiplerinin ve yazarlarının büyük çoğunluğu CHP milletvekili ya da bu partinin üyesidir. 1939 tarihli CHP Nizamnamesinin 160. maddesi bunlara parti çıkarlarına ve siyasetine uygun, hükümetin uygulamalarını kamuoyuna benimsettirici yayın yapmak ve bu çizgide olmayan yazı ve haberleri yasaklamak yükümlülüğünü getirmiştir*"¹⁹.

Gazete, "Halk İçin Haftalık Siyasi Mizah Gazetesi" kimliği ile yayınlanmıştır. Yayınlanmaya başladıktan sonra o zamana kadarki en yüksek tiraja ulaşmıştır. O dönemde en çok satan gazetelerin tirajları 30.000 bile geçemezken Marko Paşa 60.000 ile 80.000 bandı arasında oynamıştır. Türkiye Sosyalist Partisi için düşünülen Marko Paşa, partinin 16 Aralık 1946 tarihinde "komünist gaye ve maksatlara hizmet ettiği" gerekçesiyle

¹⁹ Barış Yetkin, "1945-1950 Arası "Demokratikleşme" Sürecinde Basın", 2012, Akdeniz Üniversitesi, İletişim Fakültesi, s.5.

kapatılması sonucu gazeteyi tasarı olarak bırakmıştır. Bu tasarının gerçekleşmesi Sabahattin Ali sayesinde olmuştur. Türkiye Sosyalist Partisi ise 20 Temmuz 1950 yılında yeniden açılmış lakin yine “komünist gaye ve maksatlara hizmet ettiği” gerekçesiyle 17 Haziran 1952 yılında tekrar kapatılmıştır.

1946 seçimlerinin olduğu gün Cumhuriyet gazetesi 40.000, Vatan gazetesi de 50.000 satış rakamına ulaşmış, onun haricinde bu gazeteler günlük olarak 30.000’ni bulmakta zorlanırken²⁰ Marko Paşa 5. sayısından itibaren 60.000 basılarak Türk basın hayatında yeni bir rekora imza atmıştır. Bu başarıya devletin resmi kurumlarının baskılarına ve yine baskı yoluyla sindirilen gazete dağıtım bayilerinin olumsuz yaklaşımlarına rağmen ulaşılmıştır. Baskılara rağmen bu başarının elde edilmesi tam da Sabahattin Ali’nin “*Kitlelerin demokratik yöndeki istemleriyle Markopaşa’nın muhalefeti çakışıyordu*”²¹ sözünü doğrular nitelikteydi.

Gazetenin bu denli bir başarı yakalamasının sebeplerinden biri, savaş yıllarındaki iktidar partisine karşı oluşan hoşnutsuzluğu en etkili ve en alışılmadık şekilde dile getirilmiş olmasıdır ve bu durum satış rakamlarına da yansımıştır. Gazetenin yasaklı olduğu zamanlarda, el altından da olsa en çok okunan gazeteler içinde yer alması bu yönüyle şaşırtıcı değildir. Sabahattin Ali, o zamanki yazılarında fikir bakımından halkı yükselten kuvvetli ve başarı gösteren herhangi bir Türkçe metin okumadığını belirtmiş, her edebiyat yazısının devrinin mahsulü olduğunu, kitlelerden uzak kalınca o devir ile yazınında öldüğünü ifade etmiştir²². Ali, sanatın propaganda amacı olduğunu, sanatın maksatsız gerçekleşemeyeceğini, insanların daha doğruya gitmesi için çalışacağını söylemiş ayrıca Türk halkının okumaktan kaçmadığını sadece halka okuyacağı değerinde bir yapıt verilmediğini, bunun suçlusunun yazarlar olduğunu belirtmiştir²³.

Marko Paşa’nın başarı yakalamasında etkili bir diğer faktör de o zamanki mizah dergilerinin kullanmadığı bir dil ve üslup benimsemiş olmasıdır. Marko Paşa, kullandığını söylediği mizah aracını, halkın yararına yaptıklarına dair yazılar kaleme almalarıyla birlikte gelen popülarite daha önce yayınlanmış herhangi bir gazetede görülmemiştir. Başarı yakalanmasının en büyük sebeplerinden bir tanesi de yayınlandığı dönemde Türk siyasi hayatının en hareketli ve de tek partiye karşı muhalif seslerin en güçlendiği dönem

²⁰ Aziz Nesin, *a.g.e.*, s.11.

²¹ Sabahattin Ali, *a.g.e.*, s.208.

²² Sabahattin Ali, *a.g.e.*, s.32.

²³ Sabahattin Ali, *a.g.e.*, s.35.

olmasıdır. Aziz Nesin'in belirttiği “*Markopaşa, o zamana kadar bilinmeyen bir mizah ve hiciv yeniliği getirmiştir*”²⁴ sözü bu konu hakkında dikkate şayan bir tespittir.

Marko Paşa'da yayınlanan yazılara göz atıldığı vakit Rıfat Ilgaz'ın elinden çıkmış olanlarda şive oyunları ve Kastamonu yöresine ait kelimelerin yer aldığı dikkat çekmektedir. Halkın günlük konuştuğu dilin ve kendi yöresine ait kelimelerin Marko Paşa'da yer edinmesiyle samimi bir hava kazanılmıştır.

Marko Paşa'da halkın en çok işin içine karıştığı yer son sayfada yer alan “Markopaşa dert dinliyor” bölümüdür. Bu bölümde Türkiye'nin her tarafından Marko Paşa idarehanesine yollanmış mektuplardan birkaç tanesine yer verilmiştir. Gönderilen bu mektuplar çoğu zaman halkın çektiği dertlerin ortak sesi olmuştur. Genel anlamda ya dert yakınılmış ya da soru sorulup Marko Paşa'dan cevap istenmiştir.

Marko Paşa, amacını “*Maksadımız, sadece gülmek için gülmek değildir. Gülerек düşünmek ve faydalı olmaktır*” diyerek belirtmiştir. Bir mizah gazetesinin ana unsurları milletvekilleri, bakanlar, başbakanlar ve diğer siyasi şahıslar olmuştur. Marko Paşa'nın bu insanlarla alay ediyormuş gibi gözükmesi, mizah yazılarının yanında Sabahattin Ali'nin üstlenmiş olduğu manşette bulunan ciddi olayların konuşulması, halkın ilgisini o zamana kadar çıkan bütün gazetelerden daha fazla çekmiştir. Bu durumun doğruluğunu satış rakamlarının en yakın gazeteye göre 3 kat daha fazla olması göstermektedir.

Marko Paşa birçok edebiyat eleştirmenin kabul ettiği gibi CHP'ye karşı gerçek bir muhalefet sergilemiş, bunun sonucu olarak da gazete ya kapatılma davalarına ya da rakiplerinin kötüleme çabalarına karşı mücadele vermek zorunda kalmıştır.

Ünlü bir edebiyat eleştirmeni olan Asım Bezirci; İsmet İnönü'ye karşı yapılan muhalefetin tam bir demokrasi mücadelesi olduğunu, Celal Bayar'ın sesi bile çıkmazken, Marko Paşa yazarlarının vardiya usulü ile hapse girip çıktıklarını aktarmıştır²⁵. Marko Paşa'nın sadece yayınlandığı dönemde ilgi çekmesi adına Asım Bezirci birkaç söz dile getirmiştir. Bezirci, Marko Paşa'nın devrini tamamladığını, bugün çıksa okuyucu bulamayacağını, belli bir tarihsel dönemin ürünü olduğunu ve CHP'ye karşı gerçek muhalefeti gerçekleştirdiğini, üzerine düşen görevi yerene getirdiğini belirtmiştir²⁶.

Gazete 1946-1950 yılları arasındaki yayın hayatında “Toplumcu Gerçekçilik” akımının öncüsü olmuştur. Bu akımın yanında “kara mizah” ile de siyasi sorunları

²⁴ Medet, 30 Nisan 1950.

²⁵ Asım Bezirci, *Rıfat Ilgaz*, Çınar Yayınları, 1992. İstanbul, S.9.

²⁶ Asım Bezirci, *a.g.e.*, s.45.

anlatırken yüzlerde tebessüm izleri bırakmıştır. Halk, Marko Paşa sayesinde içinde tuttıklarını dışa vurmuştur. TBMM’de dahi Marko Paşa hakkında konuşmalar gerçekleşmiştir. Bu olaylar ve tarihsel süreç göz önüne alındığı vakit Marko Paşa’nın, cumhuriyet tarihinde yayınlanan ilk siyasi mizah gazetesi olduğu söylenebilir.

Gazetenin baş makalelerini Sabahattin Ali kaleme almış ve bu yazılarda genel itibariyle mizahla alakası olmayan hayati konuları ele almıştır. Bu konular arasında hükümetin yanlış siyaset izlediği, Atatürk döneminde yapılan inkılapların coşkusunu kaybettiği ve halk ile ilişkinin koparıldığı yönünde düşüncelere yer almıştır.

Marko Paşa yayınlanmaya başlamasından itibaren diğer bütün gazeteler tarafından komünistlikle suçlanmıştır. Hakkında sürekli iftiralar atılmasına rağmen bunların gerekçeleri belirtilmemiştir. Siyasi arenada sürekli olarak istenmeyen olmuş, açılan davalar ile uygulanan baskılar sonucunda birçok defa kapanmıştır. Marko Paşa’ya yöneltilen küfürlere ve atılan iftiralara karşı dava açılmak istense de birçoğu savcılık tarafından reddedilmiştir, reddedilmeyenlerin yargılanma süreci ise uzun bir zamana yayılmıştır.

Yüksek satış rakamlarına rağmen matbaacıların üst makamlar tarafından tehdit edilmesi ve emir verilmesi ile Marko Paşa’nın en önemli sorunlarından bir tanesi baskı olmuştur. Gazete baskısını gerçekleştirebilmek için para bakımından normal gazete basımının 2-3 kat fazlasını matbaacılara vermek mecburiyetinde bırakılmışlardır.

Marko Paşa’nın ulusçuluk fikri ona karşı olanlar tarafından komünizm suçlamasıyla geri dönmüştür. Marko Paşa’nın birçok sayısında görülebileceği gibi halkçılık ilkesinin üstünde sıklıkla durulmuş iktidara, Turancılara ve kendisine karşı olan herkese cevap vermeye çalışmıştır. Marko Paşa, kendisine karşı gelen herkese emperyalizmin kötülüğünü, Kurtuluş Savaşı’ndan ders çıkarılması gerektiği ve köylerin ıslah edilmediği yönünde açıklayıcı yazılar yazmaktan imtina etmemiştir.

O dönemde demokrasi arayışına girmiş olan kesimlere karşı solculuk veya komünistlik gibi bir yaftalama ve böylece gözden düşürme siyaseti güdülmüştür. Hâlbuki o dönemin Türkiye’inde yaşayan insanların kafalarında solculuk veya komünizm herhangi bir çağrışım yapmamaktaydı. Marko Paşa, solculuk ve komünizm konusunda da birçok sayısında Türkiye’de bu ideolojiyi destekleyecek kurumun olmadığı yönünde dalga geçer nitelikte yazılar yazmıştır. Aziz Nesin, bu konuya ilişkin yazılarında yoksul bir aileden

geldiğini, toplumsal eşitsizliğe hep tepki gösterdiğini, meğerse sosyalizmin bu olduğunu, kendisinin de sosyalist olduğunu bilmediğini anlatmıştır²⁷.

Marko Paşa'nın karşısında bulunanlara bakıldığı vakit tek bir fikirde olanların değil değişik fikirleri bulunanların dahi ona saldırdığı görülmüştür. CHP yönetiminin, Turancıların ve şeriatçıların birleşerek ortak olduğu tek konu Marko Paşa olmuştur. Bunun sonucu olarak Marko Paşa'nın eleştirileri yalnızca CHP yönetimine değil Türkiye'nin zararına olabilecek bütün düşüncelere karşı verilen bir mücadele niteliği kazanmış veya kazandırılmaya çalışılmış, gazete benimsediği üslupla Türk halkına mevcut durumu anlatmaya çalışmıştır.

Marko Paşa, genel olarak CHP'yi eleştirirken "Milli Şef" İnönü'yü değil, bakanları ve CHP'nin önde gelen isimlerinin yaptığı yanlışları anlatmış ama 1950 seçimlerinde iktidarın değişmesiyle birlikte "Tek Şef" İnönü'nün karikatürleri ilk kez yapılmış ve yine ilk kez İnönü hakkında çok ağır biçimde eleştirilerde bulunulmuş ve açıkça alay edilmiştir²⁸.

Marko Paşa'nın yayınlandığı dönemdeki mizah dergilerine bakıldığında hiçbirinin aynı dilde ve üslupta olmadığı görülmüştür. "Akbaba" dergisinin iktidarın yanında yer aldığı, "Şaka" ve "Karikatür" dergilerinin de eğlence ve erotizm içeriğine sahip olması, Marko Paşa'nın bu gazetelerden ayrı bir statüde yer almasında belirleyici olmuştur²⁹.

Mecliste, Marko Paşa için söylenen "kökü dışarda" cümlesi, o yıllardan başlayarak basın tarihimizde sürekli kullanılan bir replik haline dönüşmüştür. Bu cümleyi kullanmaya Marko Paşa ve halefleri olan gazeteler devam etmiş, bu sayede Türk milletinin yeni bir kavramla tanışması gerçekleşmiştir.

Marko Paşa kaleme aldığı ekonomik haberlerde her zaman yabancı sermayeye karşı çıkmıştır. Bu durum oldukça dikkat çekicidir çünkü iktidara yakın olan gazetelerin haberlerinde yabancı sermayenin Türkiye adına büyük atılımlar gerçekleştirilebileceği yazılmıştır. Marko Paşa kendisini "Atatürk nesli" olarak tanıtır, Kurtuluş mücadelesinin yabancı sermayeyi Türk topraklarından kovmak için yapıldığını, Türk devletinin yabancı bir şirketi satın aldığımda bayram havasının oluştuğunu, şimdi ise nelerin değiştiği sorusunu gazetenin ana konularından biri haline getirmiştir. Sadece ele alınan bu konular

²⁷ Alpay Kabacalı, *Kültürümüzden İnsan Adaları*, Yapı Kredi Yayınları, 1995, İstanbul, s.154.

²⁸ Hür Marko Paşa (Yeni Seri), 29 Mayıs 1950.

²⁹ Cantek, *a.g.e.*, s.49.

ve Amerikan yardımlarına karşı çıkmaları bile bu gazete ve yazarlarının baskıya uğramasında önemli dayanak noktaları oluşturmaya yetmiştir.

Marko Paşa ülkedeki kötülüklerin başlama zamanını Atatürk'ün ölümü ile eş tutmuştur. Atatürk'ten sonra gelen yönetici kesimin, Atatürk zamanında mimlendiği, iyi işler yapmadıkları ve bu yüzden o insanların dışlandığı ifade edilmiştir. Bu insanlar arasında Ahmet Emin Yalman, Hüseyin Cahit Yalçın, Halide Edip Adıvar, İsmail Hakkı Baltacıoğlu gibi yazarların isimleri sıralanmıştır. Ayrıca Marko Paşa'nın yayınlandığı dönem olan 1946-1950 arasında kurulan hükümetlerde görev alan insanlara karşı da oldukça ağır eleştiriler yapılmış ve alaylı bir üslup kullanılmıştır.

Marko Paşa bu kadar önemli bir muhalefet gücü olduktan sonra 2 Nisan 1948 yılında başyazar Sabahattin Ali'nin Kırklareli'nde sınırı geçmek isterken öldürülmesi sonucunda kan kaybetmeye başlamıştır.

Siyasal alanda muhalifliğin oluşmasında ve güçlenmesine Marko Paşa'nın rolü büyük olmuştur. Marko Paşa'nın iktidar değişimindeki bu rolüne rağmen eski dönemin muhalefeti yeni dönemin iktidarı olan siyasal güç, iktidar koltuğuna oturur oturmaz kendisine yönelik her türlü tenkit edici yayına karşı tedbir siyasetini benimsemiştir. İktidarın bu baskıcı tutumu Marko Paşa'nın yeni dönemde de baskı altında kalacağına bir işareti olmuştur.

DP'nin iktidara geçmesiyle daha çok güçlenmesi ve mizah gazetelerinin çoğalması beklenirken, Marko Paşa yayın hayatına son vermiştir. 1950 sonrası yıllarda başka gazeteler aracılığıyla Marko Paşa'nın devamı niteliğinde yayınlar yapılsa da aynı etki sağlanamamıştır. Marko Paşa 1946'dan başlayıp her ne kadar değişik adlarla çıksa da 4 yıllık yayın hayatı 1950'de sonlanmıştır. Ondan sonra çıkan gazeteler ise Marko Paşa'nın yerini asla dolduramamıştır.

1.6. Davalar ve Kapatılmalar

Marko Paşa'nın ilk davası 4. sayısında çıkan "Topunuzun köküne kibrit suyu" başlıklı yazı olmuştur. Bu yazı Cemil Sait Barlas'ın mecliste yaptığı konuşma sonrası kaleme alınmıştır. Cemil Sait Barlas'ın mecliste yaptığı konuşma şöyledir:

"Gazeteler çeşit çeşit müdahalelerde bulundular, İstanbul'da değil şu ve bu partiye mensup gazeteler hatta kökü dışarıda olan Marko Paşa bile çıkıyor. Ve bu gazete çıktığı zaman Sıkıyönetim kumandanı haklı olarak dış tehlike için ilân edilmiş olan Sıkıyönetimi hüsnü idare ederek bunun için tatbik edilecek muameleyi Cumhuriyet Savcılığına bırakıyor. Bu da ayrıca şayanı şükrandır. Şu halde dış tehlike için ilân edilmiş olan ve ancak bazı yerlerde seyrişer hürriyetini, bazı şartlar altında ve sırf memleketin müdafaası bakımından tatbik etmektedir. Sayın Köprülü arkadaşımın, arz ettiğim gibi kökü dışarıda olan ideolojiler için, nasıl bizimle beraber iseler, Sıkıyönetimin ilânında da Partisinin bizimle beraber olduğunu bu kürsüden söylesinler. Bunu yapmadı. Bu bakımdan arkadaşlar, sırf dış tehlike için ve hudutlarımızı yalazlıyan tehlike ve ihtilâl hareketleri için ve mevzu bahis olan isyanlar için ve mevzu bahis notanın mevzuu olan mntıklar için ilân edilmiş Sıkıyönetimin şimdiye kadar olduğu tarzda ve iç işlerde Cumhuriyet normal kanuni arına bırakarak temdidini rica ediyorum"³⁰.

Cemil Sait Barlas'ın konuşması üzerine Marko Paşa 16 Aralık 1946 tarihinde "Topunuzun köküne kibrit suyu" adlı yazı ile karşılık vermiştir. Yazının tamamı şöyledir:

"Milletvekili Cemil Barlasa pulsuz mektup

Sayın demeye dilim varmıyor sana. Yabancı ideoloji diye bir garibe icat eylediniz. Bütün dünya size pabuçları ile güldü. Bugün sayenizde maskaraya dönen demokrasiyi, acaba bey pederiniz mi icat etmişti?

Yabancı sermayeye, kapıları ardına kadar açarak kul köle oldunuz. Fikre ve ilme gümrük duvarları çektiniz. Bu marifetiniz yetişmiyormuş gibi, şimdi de bir kök tutturmuşsunuz: kökü dışarıda, kökü içerde, kökü havada ve sizin kökü suda. Çok muzip adamsın vesselam. Nereden de bulursun bu acayıplıkları?

Şu kalemi tutan ellerim dünya yüzeyinde hiç bir şey yapamamış bile olsa, seçimde sana rey pusulası atmadığı için, en mukaddes vazifesini yapmış sayılır.

Neden bizim kökümüz dışarıda? Biz hürriyetin yüzüne çul mu örttük? Biz cebimizde firar pasaportları ve sahte nüfus kâğıtları mı taşıyoruz? Cüzdanlarımızda yabancı bankaların hesap defterleri mi var?

Ellerim mesuttur, Cemil Barlas sana rey vermediler.

Neden bizim kökümüz dışarıda? Tapuları karılarımızın üzerine yapılmış apartmanlarımız mı var? Biz bu millete uşaklarımızla, bendegânımızla, dalkavuklarımızla, metreslerimizle mi bağlıyız? Biz bu vatana apartmanlarımızın oturduğu toprak parçası ile mi bağlıyız?

³⁰ TBMM Tutanak Dergisi, 4 Aralık 1946, Dönem VIII, Cilt:8, TBMM Matbaası, s.18.

Ellerim bahtiyar Cemil Barlas sana rey vermediler.

Biz misalini dahi gördüğümüz ve her gün kulağımıza bir haberi uçurulan dayak, yağma, talan, ölüm, zindan ve sürgün pahasına da olsa milletin menfaatine olan hakikatleri söyleyeceğiz. Bunun için mi kökümüz dışarıda?

Ellerim huzur içinde Cemil Barlas, sana rey vermediler.

Sizden her zaman daha kolay elde edebileceğimiz refahı teptiğimiz için, lütfedilen sandalyeleri kafalarında parçalayacağımız, tavsiye edilen menfaat ve rütbeleri suratlarına fırlatacağımız için mi kökümüz dışarıda?

Teşrii masuniyetin arkasına gizlenip, size taş atmadığımız halde üzerimize sıçratmak istediğiniz iftiralarınız beyhudedir. Millet verdiğiniz afyonlara da muafiyet kesbetti, yutmuyor artık.

Bizim ne teşrii, hatta sayenizde ne de gayri teşrii masuniyetimiz var.

Bütün gayretlerinize rağmen millet, kökü kurtlu olanları da, çürük olanları da, köksüz olanları da biliyor.

Ellerim rahattır Cemil Barlas, sana oy vermediler.

Bir şeycikler demem vatan, millet, namus gibi mukaddes kelimelerin, manalarıyla değil, yalnız lafızlarıyla milleti en hassa yerinden avlamak arzusu ile keselerini ve menfaatlerini köle yapmak isteyen ve bize kökü dışarıda diyenlerin kökleri kurusun, topunuzun köküne kibrit suyu!

Ellerim bahtiyar

Ellerim ve sen Cemil Barlas!'³¹

Cemil Sait Barlas'a hakareten dolayı gazetenin sahibi olarak gözükten Sabahattin Ali tutuklanmış ve gazetenin 4. sayısı toplatılmıştır. Yazıyı Aziz Nesin yazdığı halde gazetede ki haberlerin altında imza bulunmadığından, gazetenin sahibi olarak gözükten Sabahattin Ali mahkemeye çıkmıştır. Sabahattin Ali 17 gün, Aziz Nesin ise 18 gün gözaltında kaldıktan sonra salıverilmişler fakat bu dava ileride yeniden ele alınmıştır.

Bu tarihlerde Esat Adil Müstecaplıoğlu, Yusuf Ahıskalı, Faris Erkman gibi ülkede önemli sayılabilecek 40-50 kadar kişi tutuklanmış, birçoğu içerde kaldığı süre boyunca işkenceye uğramış, ayrıca sosyalist partiler ve iktidara karşı muhalif yayınlar kapatılmıştır³².

Marko Paşa'nın basıldığı Emek basımevinin bu faaliyetine dair bilgiyi vilayete beyanname ile bildirmesi gerektiği halde bunu yapmamış olması hakkında dava açılmasına yol açmıştır. Bu yargılamada Emek basımevi tam bir matbaa sayılmadığı için Marko Paşa aklanmıştır.

³¹ Marko Paşa, 16 Aralık 1946.

³² Mehmet Saydur, *Markopaşa Gerçeği*, Çınar Yayınları, 2013, İstanbul, s.47.

Marko Paşa'ya açılan bir diğer dava ise 9. sayının manşetinde bulunan “Alibaba ve kırk haramiler” adlı bölümdür. Bu bölümde CHP ile tamamıyla kara mizah yoluyla alay edilmiştir. Kaleme alınan bu yazı için Matbuat Kanununun 30. maddesine³³ dayanılarak dava açılmıştır. Sabahattin Ali, davada: “Yazıda müphem ve suizanni bir nokta olmadığını, kimseye hakaret kasti olmadığını haramiden maksat hırsız ve soyguncu olmayıp, gizlilik kastedildiğini, parti divanı toplantılarının gizli yapılması ve divan azasının kırk kişiden terekküp etmesi dolayısı ile bu şekilde bir espri yaptığını, Alibaba'nın da gizli toplantıya girmeye muvaffak olmuş muharrir olduğu...”³⁴ sözlerini dile getirmiştir. Yargılama neticesinde Sabahattin Ali beraat etmiştir.

Marko Paşa'nın yeni marazı ise 14. sayısında çıkan “Marko Paşa Ansiklopedisi” başlıklı yazı yüzünden Sabahattin Ali'ye, Falih Rıfki Atay tarafından dava açılmıştır. Yazının içeriği şöyledir:

“Biliyor musunuz?

- Necip Fazıl CHP'nin piyes müsabakasını kazandığı halde, partinin oyunbozanlık ettiğini biliyor musunuz?
- Karikatürist Ramiz Gökçe'nin on beş senedir kırk yaşında olduğunu biliyor musunuz?
- Mutad şımarıklık, sırnaşıklık ve sululukta devam ederse, Doğan Nadi'nin iki seneye varmadan, mayi haline geleceğini biliyor musunuz?
- Falih Rıfki'nin apartmanlardan aldığı hava parası ve zaruret içinde geçindiğini biliyor musunuz?
- İngiltere, açız diye bağıracağı halde Şalcı Nihat Erim'in, ille toksunuz diye ayak dirediğini biliyor musunuz?
- Marko Paşa'nın 13 sayıda 24 matbaa değiştirdiğini biliyor musunuz?
- Büyük Müslüman ve İslam âlimi, Ömer Rıza Doğrul'un şaribülleyli vennehar³⁵ olduğunu biliyor musunuz?
- Millet mecmuasında din propagandası yapan Cemal Kutay'ın bir başkasının arkasına gizlenerek, “Çapkın” adlı çırılçıplak ve anadan doğma mecmua çıkardığını biliyor musunuz?”³⁶

Falih Rıfki Atay “Bir Türk vatandaşının apartman veya apartmanları olması ayıp değildir. Fakat benim hiçbir apartmanım, gelir getirici hiçbir mülküm yoktur”³⁷ sözleri ile kendini savunarak, Marko Paşa hakkında şikâyette bulunmuştur. Yazı her zamanki gibi

³³T.C. Resmi gazete, 8 Ağustos 1931, 30. Madde: Türk ceza kanununun 156'ncı maddesi sarahati haricinde kendilerine mevdu vazifenin ifasından dolayı Büyük Millet Meclisi Âzasından, icra Vekilleri Heyetinden ve resmî heyetlerle Devlet memurlarından biri veya bir kaç halikında isim ve madde gösterilmeyerek müphem ve suizanni davet edecek mahiyette mütecavizine yazı ve resimlerle Büyük Millet Meclisinin ve İcra Vekilleri Heyetinin ve resmî heyetlerle Devlet memurlarının veya bir kısmının şeref ve haysiyeti ihlâl olunursa üç aydan altı aya kadar hapis ve yüz liradan eksik olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur.

³⁴ Tanin, 28 Şubat 1947.

³⁵ Şemseddin Sami, *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, 2014, İstanbul s.763., şaribülleyli vennehar = gece gündüz içen, işrete müptela.

³⁶ Marko Paşa, 10 Mart 1947.

³⁷ Cumhuriyet, 13 Mart 1947.

Sabahattin Ali tarafından yazılmamasına rağmen mahkemede kendisinin yazdığını ve herhangi bir suçlama veya iftira atmadığını, sadece mizah yaptığını izah etmiştir. Sabahattin Ali, mahkemenin verdiği karar neticesinde 1000 lira tazminat ödeme ile 3 ay hapis ve 100 lira da para cezasına çarptırılmış³⁸ ama avukatların savunmasıyla ceza ertelenmiştir.

Marko Paşa'nın 19. sayısında çıkan "Dediğin" adlı şiir en büyük vukuatı olmuş, gazetenin sahibi olarak gözüken Mustafa Uykusuz'a soruşturma açılmıştır. Dediğin adlı şiir şöyledir:

"Dediğin

Muallim Naci'ye nazire

Şunların dâmenine yüz mü sürer er dediğin

Öptürür dâmenini kavmi gazanfer dediğin

Senin ey milleti merhume değişmiş lügatin

Eyi teşhise çalış, kargadır önder dediğin

(İttihad) ında aşındırmış idin dâmenini

Ne atâ (!) etti, bilirsin (Enver) dediğin.

Aynı cinsten ve o maldan bu bakayayı züiyuf

Bir çakıl parçasıdır sehv ile cevher dediğin.

Kokladım –misk diye- yıllarca o kokmuş eteğini

Böyle murdar mı kokar hep, senin anber dediğin

Bak şu insan diye bildiklerinin yüzlerine

Ona nispetle asaletlidir ester dediğin

Öyle alüde ki: Çirkab ile esnamı zaman

Silemez bunları bir hamlede sünger dediğin

Düşme bir parça zamanın nazarından hazer et

En büyük düşman olur dünkü birader dediğin

³⁸ Cumhuriyet, 29 Nisan 1947.

Markopaşa bunu öğrendi, fakat bade harap...

Yol kesen çıkmadadır hasıl rehber dediğin.

Lügat:

Dâmen-etek, atâ-vermek, sehv-yanlışlık, alüde-bulaşık, esnamı zaman-zamanın put diye tapınanları, hazer et-kork, bade harap-iş işten geçtikten sonra."³⁹

Şiir "hükümetin manevi şahsiyetine tahkir" suçundan savcılığa verilmiştir. Savcılığın istediği süre içinde şiiri yazan ismin verilmemesinden dolayı Marko Paşa 22. sayısından sonra kapatılmıştır. Marko Paşa yerine çıkarılan Malûm Paşa adlı gazetede, Marko Paşa'nın yayınlanan 22 sayısının 10'unda mahkemelik olduğu belirtilmiştir⁴⁰.

Marko Paşa'nın kapatılmasına neden olacak "Dediğin" adlı şiir sebebiyle görülen davanın ileriki celsesinde, Aziz Nesin şiiri gönderenin Gümülcineli Hüsnü Yusuf olduğunu söylemiştir. Bunun doğru mu yanlış mı olduğu bilinmemektedir fakat özellikle yurtdışında bulunan bir yerin söylenmesi günü kurtarmaya yönelik bir çalışmanın çabası olarak gözükmüştür. Dava sonucunda gazetenin sahibi olarak görünen Mustafa Uykusuz'a 3 ay hapis cezası verilmiş fakat ileriki davalarda şiirde suç teşkil edecek bir durum görülmediğinden beraat etmiştir⁴¹. Bu kararlar Marko Paşa'nın yeniden çıkmasına engel kalmamıştır.

Haluk Yetiş'in anlattığı göre gerçek kapatılma sebebi, tek parti dönemi olması, DP'nin yeni kurulması, Tan ve Gerçek gazetelerinin muhalefet yapıyor diye susturulması, arkasından çıkan Marko Paşa'nın, bunları yapan siyasi karakterlerle alay ediyor görünüşü ve yazılarıyla halkın muhalif düşünceye yönelmesindeki etkisi sıralanmıştır⁴².

Marko Paşa'dan sonra yayınlanan Merhum Paşa daha ilk sayısında önceden davası görülmeye başlanan "Topunuzun köküne kibrit suyu" başlıklı yazı sebebiyle Sabahattin Ali tekrar Cemil Sait Barlas ile karşı karşıya gelme mecburiyetinde kalmıştır. Mahkeme, temyiz edilen davada Sabahattin Ali aleyhine 4 ay hapis ve 66 lira 60 kuruş para cezası olarak karar almıştır⁴³. Sabahattin Ali böylece Marko Paşa serüveninde ilk hapisle tanışan isim olmuştur. 28 Mayıs 1947'de tutuklanan Sabahattin Ali Eylül ayında serbest

³⁹ Marko Paşa, 28 Nisan 1947.

⁴⁰ Malûm Paşa, 8 Eylül 1947.

⁴¹ Saydur, *a.g.e.*, s.114.

⁴² Kemal Bayram Çukurkavaklı, *Sabahattin Ali Olayı*, Yeniğün Yayınları, 1978, Ankara, s.100.

⁴³ Cumhuriyet, 11 Mart 1947.

bırakılmıştır. Yazıyı yazan Aziz Nesin ise herhangi bir suçtan ceza almadığı için beraat etmiştir.

Merhum Paşa ilk sayısında yine davalık olmuştur. 26 Mayıs 1947 tarihinde yayınlanan sayıda kaleme alınan “Mahkeme Koridorlarında” başlığı altında yazılan “Hasan Âli-Kenan Döner Komedi”, gazeteci olan İsmet Rasin Tümtürk tarafından, hakaret gerekçesiyle mahkemeye verilmiştir. Yazının içeriği şöyledir:

“Hasan Âli-Kenan Döner Komedi

Hasan Âli-Kenan Döner komedisinin dünkü temsilinde, Hitlerin acemi çıraqları gülünçlü nutuklarına devam etmişlerdir. Nihal Atsız gezici kumpanyasını seyre gelenler salonu tıka basa doldurmuşlardı.

Evvelâ Kenan Döner kantoya çıktı:

“Oğlan döne, kız döne. Geldim ben döne döne” şarkısını döne döne söylerken, evvelâ gözü döndü, sonra başı döndü, nihayet nevri dönüp, ihtiyar dansör, kumpanya aktörlerinin alkışları arasında yere yuvarlandı.

İkinci perdede yine Kenan Döner çıktı. Göbek boşluğuna Nihal Atsız yerleşmiş bulunuyordu. İhtiyar Döner ağzını açar açmaz ağzından adsız Nihal’in kafası fırlamış ve “Hayl Hitler!” diye üç defa horladıktan sonra; Hasan Âlinin Milli Eğitim Bakanlığında Staline, Molotofa iş verdiği dair tiradına başlamıştır. Nutkun sonunda “Hasan Âli bir komünisttir demiş”, sebebi sorulunca:

- Çünkü faşist değildir, diye cevap vermiştir.

Bundan sonra Arnavut oğlu Arnavut olup, kendisi Türkoğlu Türk, büyük ırkçı ve Türkçü İsmet Rasin de Hasan Âlinin komünistliğine şahit etmiş ve ispat için de, halis kan soyunun, yarım kan ırkının üstüne yemin billâh edince akarsular durmuştur.

Tanık, sanık ve diğer faşist artıklarının numaraları başka güne kalmıştır.”⁴⁴

Mahkeme sonucu olarak Sabahattin Ali’ye 3 ay hapis cezası verilmiştir. Gazetenin sahibini kaybetmesine neden olan bu karar neticesinde Merhum Paşa ilk sayısıyla beraber geçici olarak kapanma sürecine girmiştir. Hüseyin Nihal Atsız, İsmet Rasin Tümtürk tarafından dava açılan aynı yazı ile birlikte ekstra “Genç Arkadaş” ile “İrkçi Dalaşması” başlıklarına şikâyette bulunmuştur. Genç Arkadaş adlı yazının içeriği şöyledir:

“Yurdunu, milletini her şeyin üstünde tut. Bütün varlığını bu toprakları şenlendirmek bu topraklar üzerinde yaşayan insanların yüzünü güldürmek yolunda harca.

Birbirini boğazlamadan yaşamak isteyen bütün insanlara dostluk göster; kendi menfaatleri için dünyayı kana bulamak isteyenlere inanma. Bunları insanlığın, yurdunun ve milletinin düşmanı say.

⁴⁴ Merhum Paşa, 26 Mayıs 1947.

Yurduna açık veya gizli yollardan girmek ve yerleşmek isteyen yabancılara yüz verme. Seni sömürmek ve köle etmek isteyen böyle düşmanlara karşı kafanla, kalemle, gerekirse kanınla mücadele et.

Bu millete dayanmadıkları için, her halde yabancı bir devlete dayanmak lâzım olduğunu seni inandırmak isteyenlerin sözüne kanma.

Müdafaa edilecek fikirleri olmadığı için her türlü fikre düşmanlık edenleri ve etraflarına sadece kabiliyetsiz, cahil sürüler toplamak isteyenleri arana sokma.

Seni maceralara sürüklemek isteyen gafillere yüz verme. Bu milletin bin bir yarasına merhem olmayı bir yana bırakıp dipsiz maceralar peşinde, yabancı ülkeleri zapt etmek hülyalarıyla halkı kırdırmak, bu arada külah kapmak isteyen vicdansızların parlak sözlerine kulak asma. Çünkü sen, büyüklük delisi zevzeklerin, Hitler kâh küllü kaçıkların oyuncağı olamayacak kadar ağır başlısın.

Ve hele her şeyin başında, seni aldatarak alçakça işlere oyuncak etmek isteyen düşmanınla, sana hakikati söyleyen dostunu birbirinden ayırması bil! Bunu senin zekândan ve namusundan bekleriz.”⁴⁵

Merhum Paşa'nın aynı sayısında yer alan ve şikâyetle bulunulan diğer yazı “İrkçi dalaşması” adlı yazıdır. İrkçi dalaşması adlı yazının tamamı şöyledir:

[İrkçilerin kâh küllü führeri, âdeti olduğu üzere mühim adam tavırları takınıp ortaya bir balgam daha atmış: “komünistlerin asıl şeflerinin kim olduğunu biliyoruz, ama iki seneden önce söyleyemeyiz!” demiş. Başka bir ırkçı derginin başyazarı bir bayan da soruyor: “Bu asıl şefler kimlerdir? Bunların isimlerini saklamak, komünistleri himaye etmek demektir!”

Gördünüz mü, bu zavallıların silâhları ne kadar çabuk kendilerine çevriliyor? Bir Fransız atasözünü değiştirerek şöyle diyebiliriz:

“Bir faşist, her zaman kendisine komünist diyecek daha azılı bir faşist bulabilir.”⁴⁶

Merhum Paşa ilk sayısıyla birlikte dava sayısını üçe çıkarmıştır. 1944'teki davadan farklı olarak bu sefer davacı olan Nihal Atsız, sanık olan ise Sabahattin Ali olmuştur. Bu iki yazının davası Şubat 1948'e kadar sürmüştür. Sonuç olarak Sabahattin Ali 1 ay kadar tutukluluk süreci yaşamış fakat davadan ceza almamıştır.

Sabahattin Ali hapisshaneden daha yeni dışarı çıkmıştı ki 15 Eylül 1947 tarihli Malûm Paşa'nın 2. sayısında yayınlanan “Mahkeme Koridorlarında” başlıklı yazdığı yazı ile ilgili hakkında dava açılmıştır. Yazının içeriği şöyledir:

“Gün Uğursuzun

Sakin duruyor, suçlu o değilmiş gibi:

⁴⁵ Merhum Paşa, a.g.e.

⁴⁶ Merhum Paşa, a.g.e.

- *Suçun ne? diye sordular.*

Göğsünü kabartıp, bir matah yapmış gibi:

- *Siyasi! dedi.*

Bu kendi halinde siyasi suçludan lâf almak ta zordu. Sonra nasılsa çenesi açıldı, bülbül gibi anlatıverdi:

O “gece işi” yaparmış, yani gece hırsızı. Ara sıra üzüntülü bir hal aldığı oluyordu. Sorulardan bir hisse çıkarmış olacak ki, birden:

- Benim teselliye ihtiyacım yok, dedi. Siyasi suçu olan, öyle bir adamdır ki, bugün kışına tekme vurup rezil edileni yarın sallasirt edilip, omuzlarda, sırtlarda taşınır. Bugün misallerini görüyorsunuz. Dün dut yemiş bülbül gibi susanlar, bugün luca bülbülü gibi ötmüyorlar mı? Hayat bu, efendim. Benim kadrime bilmediler, siyasi suçtan dolayı beni huzura çıkarmadılar. Amma, yarın görürsünüz. Halkın sırtına binip, alkışlar arasında nutuk vereceğim

Kendinden o kadar emin konuşuyordu ki, benim de, herkes gibi onun sahiden siyasi suçlu olacağına inanacağım geldi. Acaba hırsızlığı, sırtta nutuk vermeği ve siyaseti birbirine mi karıştırıyordu? Biraz daha zorlanınca, alçak sesle ve bir sır söyler gibi:

- Efendim, Tophane güllerini cebime doldurdum darıdır diye. Sultanahmet minarelerini belime soktum borudur diye, tutmasınlar mı beni delidir diye! Bereket versin Hacı Canbaza: bana bir beygir verdi dorudur diye, beygiri ahıra bağladım karıdır diye, beygir bana çifte atmasın mı geri dur diye!

Zavallı adam. Hepimiz acıdık. Aklını oynatmış bu zavallı bana sonsuz bir üzüntü verdi. Bununla beraber kendisine hak verdim. Halkın sırtına binmek için bütün şartları teknillemiş. Bununla beraber siyasi hayat bu, belli olmaz. Yarınından ümitli olduğum için, bu adamı alkışlamak, sırtımda taşımak arzusu içimden geldi: sırtıma binsin, nutuklar versin, stajını yapsın. Bir baltaya sap olacağım yok! Bari bu gece kuşu, zirdeli siyasi suçluyu, bel bağlayayım.

Malûm ya, gün uğursuzun.”⁴⁷

Bu yazı sebebiyle Marko Paşa, “adalete tahkir” suçlamasıyla mahkemeye verilmiştir. Dava süresi boyunca Sultanahmet Cezaevinde gözaltında bulunan Sabahattin Ali, ilk duruşmada tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmıştır. Sabahattin Ali, başından geçen durumları gazetede anlatmaya çalışmıştır.

Mustafa Uykusuz’a verilen 3 aylık Marko Paşa’yı yayınlamama cezası bitince 23. sayı olarak bilinen tek sayılık bir baskı çıkmış fakat gazeteyi kendi üstüne geçiren Orhan Erkip, Marko Paşa yazarlarını mahkemeye vermiştir. Mahkeme, Orhan Erkip’i haklı bularak gazetenin yayınlanma hakkını kendisine vermiştir. Bu durum Marko Paşa yazarlarını yeni bir gazete çıkarma mecburiyetine yöneltmiştir.

⁴⁷Malûm Paşa, 15 Eylül 1947.

Marko Paşa'nın tek sayısından hemen sonra 2. Sayısıyla başlayan Merhum Paşa, 4. sayısında kapatılmıştır. Kapatılma sebebi olarak Orhan Erkip'in çıkardığı Marko Paşa ile diğer çıkan sahte paşaların karışması sonucu, satışların oldukça ciddi bir şekilde düşmesiyle açıklanabilir.

Merhum Paşa'dan sonra yayınlanan Alibaba'nın kapatılmasına ise son sayısından 3 gün sonra Sabahattin Ali'nin tutuklanması, yazarların baskılara uğraması, matbaacıların gazeteyi basmaktan çekinmeleri ve gazetenin yaşadığı ekonomik zorluklar sebep olmuştur.

Marko Paşa'nın 23, Merhum Paşa'nın 4, Malûm Paşa'nın 5, Alibaba'nın 4 sayısından sonra Marko Paşa'nın 1. dönemi denilen devre sona ermiştir.

Marko Paşa'nın ikinci döneminde yayınladıkları diğer ülkelerin krallıklarıyla ilgili yazılar sebebiyle, gazete yayınlanma açısından kendini zor bir duruma sokmuştur. Marko Paşa'nın 26 Kasım 1948 tarihli 5. sayısında yer alan "Pamuk Prenses Elizabet doğurdu" ve "Dünya kralları işi azıttılar" başlıkları yeni bir davanın açılmasına neden olmuştur. "Pamuk Prenses Elizabet doğurdu" adlı yazının içeriği şöyledir:

"(Ankara radyosunun hırıltı, dırıltı ve gürültüsü arasından güçbelâ duyulmuştur)- Üstünde güneş batmayan, fakat müstemleke insanları batan şahane İngiltere imparatorluğunun nazenin pamuk Prensesi Elizabet, Eminönü meydan saati ayarile dün gece saat üçü on bir buçuk dakika, dört saniye geçe doğmuştur.

Kralı yumurcağın haşmetli validesinden hurucu esnasında, İngilterenin İçişleri Bakanı dünya kapısında, Dışişleri Bakanı da dış kapıda nöbetler tutuyorlardı.

Doğum münasebetiyle, yol gitmez, kuş uçmaz, kervan geçmez, doktor bilmez, Bakan uğramaz köylerimizde davullar, zurnalar çalınacak, ricali umur ve ehli kuburun da etekleri zil çalacaktır. Şahane kral kurusuna şimdiden dalkavukluk için {okunamadı- muhtemelen icap olabilir} edenlere emir verilmiştir.

Prensesle prensin ilk randevularından tam dokuz ay, dokuz gün, dokuz saat, dokuz dakika, dokuz saniye sonra dünyaya gelmesi de İngilizlerin ne kadar sözünün eri olduklarını bir kere daha ispat etmiştir.

Yaşasın kral kurusu!"⁴⁸

Yine aynı sayıda yayınlanan "Dünya kralları işi azıttılar" adlı başlığın içeriği de şöyledir:

"Son günlerde dikkat ettiniz mi, Krallara ve Kraliçelere bir azgınlık arız oldu. Kimi evleniyor, kimi boşanıyor, kimi doğuruyor... biz de dünyaya demokrasi gelecek diye, ha babam avucumuzu yalıyoruz

⁴⁸ Marko Paşa, 26 Kasım 1948.

Bir zamanlar İran Şahı evlenecek oldu. Sanki el malile gerdeğe biz girecekmişiz gibi düğün bayram ettik. Zavallı Türk halkı, bir Pazar olsun seyrana gidemezken İran Şahının düğününe giranbaha hediyeler gönderdik, gazeteciler, muharrirler, bölük bölük askerler gönderdik. Sözüm ona biz Cumhuriyetiz de, hani İran da Krallık.

Ne oldu, ne bitti bilmeyiz, İran Şahının karısı, Mısır Kralının da kardeşi güzel Fevziyecik, Şahın burnunu mu beğenmedi, her ne oldu ise, kocasına Dıran Dedenin düdüğü gibi, Şahlık âsası elinde sipsivri Tahran sarayında bırakıp, ağabeyisi Mısır Kralının yanına kaçtı. Şimdi öğrendik ki boşanmışlar. Biz Cumhuriyetiz, bize ne değil mi? Yooo... Bizimkilerde bir ahi fiğan, gazetelerimiz, radyomuz iki gözü iki çeşme kan ağlıyor.

Derken arkadan Kral Faruk da, galiba İran Şahını kıskanmış, o da karısı Prenses Ferideyi boşamışmış. Resimlerine bakılırsa, hani Feride de Feride...

Nasıl kıydı bilmem? Sebep olarak ta Feride'nin hep kız doğurduğunu, oğlan doğuramadığını ileri sürüyormuş. Bu da gösteriyor ki Kralların gözünde kadın, hala kuluçka makinesinden başka bir mal değildir. Bizim köyde erkek evlâdı da, kız evlâdı da yapan erkektir.

Kral Faruk geniş bir araziyi, paha biçilmez mücevheratı, muazzam malları hep Prenses Ferideye bağışlamış. Bağışlar a... Bu malı mülkü kazma sallayıp, kafa patlatıp kazanmadı ya. Bu yeni zevce erkek doğurursa ne âlâ, doğurmazsa yallah... Ona beş on çiftlik, haydi yenisi. Amasyanın bardağı, bir olmazsa bir daha... Mısırdaki arazi mi yok, mücevher mi yok, çiftlik mi yok, yoksa karı mı yok... Zavallı Mısır fellahının da Nil bataklıkları içinde iki hurma çekirdeğine anası ağlasın dursun. Bir yandan haşmetli Mısır Kralını, bir yandan daha haşmetli İngiliz imparatorunu beslesin.

Biz Cumhuriyetiz, Mısır Kralından bize ne değil mi? Yooo... baksanıza gazetelerimiz, radyomuz, ajansımız iki gözü iki çeşme ağlıyorlar. Mısır Kralı, İran Şahını kıskanıp karyı boşadı. Şimdi ister misiniz, Türkiye Cumhuriyeti Krallığının da prensleri öbür krallara özenip te karılarını dehlesinler. Sen o zaman gör curcunayı, mahkemeler boşanma dâvasından adam almaz. Çünkü Mısırdaki, İranda kral bir tane, hâlbuki bizde şahlar, şahbazlar, krallardan geçilmiyor. Şefler, şeflerin kuyruğu, kuyruğunun kuyruğu, şeker kralları, pirinç kralları, zeytinyağ kralları, hepsi de küçük dağları ben, büyüklerini de o yarattı diyor.

Vallahi bu günlerde krallar azdı, başlarına galiba bir gelecek var.”⁴⁹

Marko Paşa'da yayınlanan bu iki yazıya karşılık İngiltere, İran ve Mısır devletleri, Türkiye'nin yetkili mercilerine başvurarak hakaret suçlamalarında bulunmuşlardır. Marko Paşa'nın, kendini geriye çekmesi lazım gelen bir zaman dilimi içerisinde bulunurken, bu durumun tam aksini gerçekleştirerek 6. sayısında “Bir kadın aranıyor” adlı yazıyı kaleme aldığı görülmüştür. Yazının içeriği şöyledir:

⁴⁹ Marko Paşa, a.g.e.

“Tahtıma vâris olacak bir erkek çocuk doğuramadığından karım Ferideciği talâkı selâse ile boşadım. Şimdi bir erkek çocuk doğuracak müceddet bir kadın ve yedek parçaları satın alınacaktır.

Aranan şartlar:

- 1- Evvelce bu işte çalışıklarına dair bonservis
- 2- Muvaffakiyetlerini gösterir belge
- 3- Eski işlerine dair iyi hal kâğıdı

Bu şartları haiz olanların dört cepheden çekilmiş anadan doğma resimleri, vücut ölçüleri, sağlık raporu ve diğer vesikalari ile sarayına müracaatları.

Kral Faruk”⁵⁰

Dava sürecinde olan diğer iki yazının yanına bu yazı da eklenerek yargılamaya devam edilmiştir. Yargılama sürecinde Marko Paşa'nın müdürü olan Rıfat Ilgaz'ın yanında Aziz Nesin'de davada yerini almıştır. Dava sonucunda her iki yazara da 7'şer ay hapis cezası verilmiştir⁵¹. Dava yazarların aleyhine sonuçlanınca bir süre polise yakalanmamak için kaçak hayatı yaşamışlardır. Bu durum nedeniyle Marko Paşa'nın 16. sayısı son sayı olmuştur. Son sayının baskısıyla beraber Marko Paşa'nın 2. dönemi denilen devre kapanmıştır.

Marko Paşa'nın 2. döneminin 10. sayısında yazılan “Marko Paşanın Noel münasebetle haşmetlû bir zata gönderdiği mesaj” adlı yazı sebebiyle gazetenin bu sayısı toplatılmış ve Rıfat Ilgaz hakkında dava açılmıştır. Yazının içeriği şöyledir:

“Şevketlû efendimizin, cehennemekân Abdülrezil hanın koltuklarında, vücudü âdilerinin bu memlekete bahşayışi rezalet olmakla devamlarına niyaz eyleriz.

Bu devri rezalette, sayei şahanede memleketin şeş cihetinde, bahusus şehri güzinde mahsulü irfanlarından olan turfanda hıyar, milli şalgam ve bayır turpu yetiştirilmesine germi verilmiştir.

Velinimeti b'minnetimiz şeker, pirinç, et, kömür ve sair krallarımızın Allah belâlarını verdiği günleri görmekle kullarımız bahtiyar olacaktır.

Bir kere şöyle bir varakpâre çıkarmağa cesaretle kellei bidevletimizi tekrar koltuğumuzun altına almış bulunuyoruz. Olbapta emri ferman zâtı rezilânelerinin olmakla, boynumuz açıktan kıldan incedir şevketlû efendim.

Markopaşa”⁵²

Mahkeme sonucunda Rıfat Ilgaz'a “Cumhurbaşkanın gıyaplarında şahıslarına hakaret ve tecavüz” suçlamasıyla 3 yıl hapis cezası verilmiştir⁵³.

⁵⁰ Marko Paşa, 3 Aralık 1948.

⁵¹ Bazı kaynaklarda verilen hapis cezasının süresinde farklılıklar vardır.

⁵² Marko Paşa, 31 Aralık 1948.

⁵³ Vatan, 14 Mayıs 1949.

Marko Paşa, 11. sayısına ek olarak Hür Marko Paşa'yı çıkarır. Aslında çıkarılan bu gazetenin kapağında "Hür" yazısı bulunmazken iç sayfalarında bu ibare kullanılmıştır. İçerik olarak Marko Paşa'nın 11. sayısı ile tamamen aynıdır yalnızca tek fark gazetenin sahibi olarak Rıfat Ilgaz değil Orhan Erkip ismi yer almıştır. Marko Paşa'nın 11. sayısı ile Hür Marko Paşa'nın 1. sayısında yayınlanan "Al sözünü geriye" başlıklı kara mizah yazısı yüzünden yine dava açılmıştır. "Al sözünü geriye" başlıklı yazının içeriği şöyledir:

"Bir perdelik manzum piyes

Perde açıldığı zaman bir kongre topluluğu görülür. Solda muhalifler, sağda muvafıklar, daha sağda münafıklar oturmaktadır.

Reis kürsüden:

Açtım oturarak âleminin celsesini

Çok söyleyenin patlatırım ensesini

(Soldan bravo sesleri).

Sağdan bir ses – Patlatamazsın

Reis – Patlatırım.

–Çatlatamazsın.

Reis – Çatlatırım.

Hep bir ağızdan ve makamla:

Patlatamazsın patlatırım

Çatlatamazsın çatlatırım

Atlatamazsın atlatırım

Reis – (Zil çalarak):

Perde kurdum, şema yaktım gösterem zillü hayal. Benden evvel eylemiş halt eyleyen, yoktur vebal. Sendedir söz kürsüden çık perdeye yavrım Celâl.

(Celâl Bayar ağır adımlarla kürsüye çıkar).

Celâl Bayar –

Milletindir söz yeter!

(bir müddet düşünür ve sonra)

Böyle başlar, böyle biter.

(ve kürsüden iner. Sağdan ıslık, ayak vurmaları, soldan alkışlar.)

Kürsüye muhaliflerden biri çıkar ve söyler:

Yirmi beş yıldır nutku eyledik irat

Demokratız, demokratız, demokratız demokrat

Soldan sesler – İn kürsüden aşağı, yanıma gel yanıma..

(muvafıklardan biri kürsüye çıkar).
Başka bir muvafık oturduğu yerden:
Millet dediğin vermelidir, vermelidir, vermelidir
Biraz durduktan sonra,
Altıoktur, altıoktur, altıoktur, altıok
Altı üstünden beterdir, üstü altından beter.
(Oturdukları yerden)
– *Al sözünü.*
– *Alamam.*
– *Al diyorum*
– *Alamam, alamam, alamam*
Koltuktan biri fırlayarak ileri atılır:
Protesto ederiz, patlatırız gözlerini
İşte yumrukla kabul etmiyoruz sözlerinizi.
Kongre birbirine girer, yumruk, tokat, sille birbirine karışır.
İlk sözü söyleyen ağlayarak tekrar kürsüye çıkar:
Demedim, söylemedim, söylemedim
İşte bin kere aldım geriye
Böylece hem tükürür hem yutarız
Mide sahipleri gelsin beriye.
Perde iner”⁵⁴

Marko Paşa'nın sahibi Rıfat Ilgaz ile Hür Marko Paşa'nın sahibi Orhan Erkip'e dava açılmıştır. “Büyük Millet Meclisi'ni tahkir ve tezyif” suçundan yargılanan yazarlar 40 günlük gözaltı sonucu mahkemenin verdiği kararla serbest bırakılmış fakat sonraki süreçte yeniden başlayan dava, alınan beraat kararını bozmuştur. Marko Paşa'nın 2. dönemi kapanmasına rağmen dava yeniden açılmıştır. Bu durum oldukça ilginçtir çünkü Marko Paşa'nın kapanmasına rağmen, sadece tek sayı yayınlanmış ve üçüncü döneme kadar sessiz kalmış olan Hür Marko Paşa'nın yayınlanmasıyla dava yeniden görülmeye başlanmıştır. Bu bilgilerden daha çarpıcı olan ise ileriki dönemde Hür Marko Paşa'nın 6. sayısı ile beraber sahibi olan Rıfat Ilgaz'ın bu yazı nedeniyle yargılanmış, ceza almış ve bu durum neticesinde Hür Marko Paşa 19. sayısı ile birlikte kapanmıştır. Uzun süren mahkeme sonucu olarak “cumhurbaşkanına hakaret” suçlamasıyla Rıfat Ilgaz ve Orhan Erkip'e 1'er yıllık hapis cezası verilmiştir. Verilen bu karar hükümetin Marko Paşa'ya karşı gösterdiği

⁵⁴ Marko Paşa, 7 Ocak 1949 – Hür Marko Paşa, 7 Ocak 1949.

tutumu oldukça net hale getirmiştir. Marko Paşa, ismi ne olursa olsun kesin suretle istenilmeyendir.

Marko Paşa'nın ikinci döneminin ardından üçüncü dönemi (36+16)-1 sayısı ile piyasaya çıkmış fakat bu da Bakanlar kurulunun emriyle daha basımevindeyken toplattırılmıştır. Bu sayının devamı gelmemiştir ayrıca bu kullanılan son Marko Paşa ismi olmuştur.

Marko Paşa'nın tek sayısından sonra Yedi-Sekiz Paşa çıkarılmıştır. Gazete bu isim ile toplam 4 sayı yayınlanmış ve kapatılmıştır. Kapanma sebebi olarak piyasada gerçek Marko Paşa olduğunu iddia eden muadillerin çoğalmasından dolayı satış rakamlarındaki yaşanan keskin düşüş olmuştur. Yedi-Sekiz Paşa'nın kapanmasının ardından yazarlar ayrı gazetelere yönelmiş ve kendi çalıştıkları gazeteleri Marko Paşa'nın devamı saymışlardır.

14 Mayıs 1950 tarihli DP'nin hükümet programını açıklayan Adnan Menderes'in konuşmasından bir kesit şöyledir:

“...memleketi içinden yıkıcı aşırı sol cereyanları kökünden temizlemek için icap eden kanuni tedbirleri almaktır. İrticai ve ırkçılık gibi ayırıcı cereyanları vasıta olarak kullanan ve çok defa kendisini bu maskeler altında gizleyen aşırı solcu hareketlere karşı gereken bütün kanuni tedbirleri almakta asla tereddüt etmeyeceğiz. Biz bugünün şartları içinde aşırı sol cereyanları fikir ve vicdan hürriyeti mevzuunda mütalâa etmek gafletinde bulunmayacağız. Bugün aşırı sol cereyanlara mensup olanların, mücerret bir fikir ve kanaat sahibi olmaktan ziyade yıkıcı cereyanların aletleri olduklarına şüphemiz yoktur. Fikir ve vicdan hürriyeti perdesi altında bütün hürriyetleri kan ve ateşle yok etmekten başka bir maksat gütmeyen bu ajanları adalet pençesine çarptırmak için icap eden kıstasları vuzuh ve katiyetle tespit etmek zaruretine inanıyoruz. Ancak bu suretledir ki, mizah veya siyasi tenkit kisvesi altında ayakta tutunmak istenilen ve hakikatte düpedüz aşırı sol cereyanların eseri olan neşriyatın tahribatından memleketi korumak kabil olabilecektir. İrticai tahrike asla müsaade etmemekle beraber din ve vicdan hürriyetlerinin icaplarına riayet edeceğiz. Hakiki laikliğin manasını biz böyle anlamaktayız.”⁵⁵

Bahsi geçen aşırı sol cereyanlar yeni seri Hür Marko Paşa ile Medet gazeteleridir. Yeni seri Hür Marko Paşa'nın 11. sayısından sonra Rifat Ilgaz'ın rahatsızlanması sonucu hastaneye yatırılmıştır. Bu durum üzerine 4 sayı daha yayınlanan gazete 10 Temmuz 1950 tarihinde çıkan 15. sayısı ile birlikte kapanmıştır. Medet, iktidarın değişmesi ile birlikte satışlarda yaşanan düşüş ve gazetenin en başından beri istediği hedefe ulaşması sonucu, 25. sayısını yayınlamasıyla kapanma yolunu tercih etmiştir. 27 Temmuz 1950 tarihiyle en geç kapanan Medet, 4 yıl süren Marko Paşa serüveninin son bulmasına vesile olmuştur.

⁵⁵ TBMM Tutanak Dergisi, 29 Mayıs 1950, Dönem VIV, Cilt: 1, TBMM Matbaası, s.30-31.

1.7. Marko Paşa Çalışanlarının Zor Zamanları

Gazeteye sürekli olarak tehdit mektuplarının geldiği herkesçe bilinen bir durum olmuştur. Öldürmekten, asıp kesmekten bahseden resimli mektuplar idarehaneye sürekli yollanmıştır. Aziz Nesin Marko Paşa'nın 4. sayısının basımından önce 16 Aralık günü sabahın 4.30'unda bayinin gelip gazeteleri almayı beklerken sokakta bir gürültü olduğunu, 20-30 kadar adamın han kapısına dayandığını, gelen insanların sivil polis olduklarını, evine götürülüp arama yapıldığını, ne kadar defter kitap ve not varsa topladıklarını ve kendisiyle beraber emniyet müdürlüğüne götürdüklerini anlatmıştır⁵⁶. Yine Aziz Nesin kendisini vatan hainliği ile suçlayan İstanbul Emniyet Müdürü Ahmet Demir ile orada tanıştığını ve tanışma bittikten sonra kendisine şiddet uygulandığını, en üst katta bulunan birinci şubede 17 gün gözaltında kaldığını, 6 gün boyunca yiyecek verilmediği bilgisini de paylaşmıştır⁵⁷. Bu olaylardan sonra Ahmet Demir gazetenin başlıca konuları arasına girmiştir. Aziz Nesin dışarı çıkınca Ahmet Demir'e dava açmaya çalışmış fakat bu süreç o kadar ağırdan alınmıştır ki adalet önünde hesaplaşamamışlardır.

Marko Paşa'nın uğraştığı bir diğer sorun da matbaadır. Çoğu zaman sabotaja uğrayarak çıkarılmakta zorlanan gazete, ilk dönemler Nazım Berksoy'un "Berksoy" ve Sacit Öget'in sahibi olduğu "Stad" matbaalarında bu sorununu halletmeye çalışmıştır. Daha sonraki süreçte ise Malûm Paşa olarak yayınlandığı zaman diliminde Necip Fazıl Kısakürek'in "Büyük Doğu" matbaasında çıkarılmıştır. Bu durum aynı zamanda Necip Fazıl ve Marko Paşa'nın birleşmesiyle solculuk ve şeriatçılık düşüncelerinin aynı tarafta gözükmeye sebebiyle iktidarı ve ona yakın olan gazeteleri rahatsız etmiştir. Ayrıca matbaada kâğıtların çalınması problemi de birçok defa yaşanan bir durum haline gelmiştir.

Marko Paşa, verdiği haberlerde Türkiye'nin birçok yerinde kendisine muhalif olunduğunu, gazetelerinin yırtılmaya çalışıldığını çok kez kaleme almıştır. Bu olaylar gerçekten de yaşanmıştır. Olayların yaşandığı tarihlerde Turancı denilen ve Sabahattin Ali'nin 1944'ten beri uğraştığı kesim, Marko Paşa ve yazarları hakkında şiddetli suçlamalarda bulunmuşlardır. Bu suçlamalar arasında ülkeyi bölmeye çalışmak, siyasi rejimi komünizm ile değiştirmek ve Rus ajanı oldukları yönünde yakıştırmalar sıralanabilir.

Marko Paşa'nın 14. sayısında kaleme alınan bir yazı nedeniyle Falih Rıfkı Atay gazeteyi şikâyet etmiştir. Bu durum üzerine gazetenin sahibi olarak gözüken Sabahattin Ali

⁵⁶ Medet, 30 Nisan 1950.

⁵⁷ Medet, a.g.e.

geçirdiği kovuşturma sebebiyle yazı işleri müdürlüğünden çekilmek zorunda kalmıştır. Gazetenin başındaki boşluk için yeni ismi Aziz Nesin bulmuştur. İstanbul Şehir Tiyatrolarında çalışan Mücap Nedim Ofluoğlu; Aziz Nesin'in kendisine Sabahattin Ali'den boşalan yazı işleri müdürlüğünü teklif ettiğini, kendisinin de para kazanacağı düşüncesiyle kabul ettiğini bildirmiştir⁵⁸. Mücap Nedim Ofluoğlu bir süre neşriyat müdürlüğü yaptıktan sonra annesine zarar gelebileceği düşüncesi ile bu görevden ayrılmıştır⁵⁹. Yerine gazetenin karikatüristliğini yapan Mustafa Uykusuz gelmiştir.

Marko Paşa'nın 16. sayısı 2 hafta geç çıkmıştır. Bu gecikme Aziz Nesin'in yayınladığı "Nereye Gidiyoruz" adlı broşürden kaynaklanmıştır. Broşürün içeriğine bakıldığında Amerikan yardımlarının "yardım" olmadığını, bunun altında Türkiye'yi sömürecek gizli nedenler yattığı yazılmıştır. Nesin, Türkiye üzerinde oynanan siyasetin mizahla açıklanamayacağını, bu yüzden ciddi bir şekilde anlatılması gerektiği için eserini kaleme aldığını sözlerine eklemiştir⁶⁰. Nesin, bu eserinde Türkiye topraklarında "müstemleke siyaseti" izlendiğini ifade etmiştir. Marko Paşa'nın karşısında bulunan kesim, Amerika'nın komünizm ile mücadele içinde bulunan ülkelere yardım ettiğini, buna karşı çıkmanın "Moskof uşağı" olduğu anlamına geldiğini basın organlarında belirtmişlerdir. Polis hiçbir gerekçe ve suçlama göstermeksizin Aziz Nesin'i gözaltına almış, ayrıca Marko Paşa'nın basıldığı Stad matbaasını kapatmıştır fakat matbaa 1 gün sonra tekrar açılmıştır, ancak bu açılmanın bir koşulu vardır o da Marko Paşa'nın basılmaması şartıdır.

Aziz Nesin, broşür yüzünden "yayın yoluyla milli menfaatlere aykırı eylemde bulunmak" suçundan, 20. sayı yayınlanmadan önce 10 ay hapis ve 4 ay kadarda Bursa'ya sürgün edilme cezası almıştır.

Marko Paşa'daki en ilginç olaylardan bir tanesi 16. sayının basılmadığıdır. Gazetenin 2 hafta boyunca çıkmaması ve matbaaların Marko Paşa'yı basmak istememesi üzerine yazarlar, satın aldıkları teksir makinesinde Marko Paşa'yı basmışlardır. Basılan gazete toplam 2 sayfadan oluşmuştur. 60.000 satılan gazete teksir makinesinde 20.000'e düşmek mecburiyetinde kalmıştır ki bu sayı bile büyük bir azmin göstergesi olmuştur. 16. sayının manşetine teksir makinesine verdikleri isim olan "Gutenberg Matbaası" ibaresi yer almıştır. Haluk Yetiş'in anlattıklarına göre polis her yerde Gutenberg matbaasını aramış fakat bulamadığı için gazete çalışanlarını sorguya çekmiştir⁶¹.

⁵⁸ Çukurkavaklı, a.g.e., s.143.

⁵⁹ Medet, 1 Haziran 1950.

⁶⁰ Aziz Nesin, Nereye Gidiyoruz, Işık Yayınevi, 1947, İstanbul, s.4.

⁶¹ Çukurkavaklı, a.g.e., s.111.

Marko Paşa'nın 20. sayısı çıkarken İstanbul'da üniversite gençliği arasında gazeteyi protesto etmek için gösteri hazırlığı yapılmaya başlanmış fakat polis ve askerinin önceden tedbir alması sonucunda gösterinin gerçekleşmesi önlenmiştir⁶².

Gazetenin kapanması ile yazarlar arasında da hoşnutsuzluklar başlamıştır. Marko Paşa'nın yayınlandığı ilk dönemde gazete bölünme noktasına gelmemiş fakat yaşanan sorunlar yazarları yıpratmıştır. Bunun sonucu olarak 3. ve son dönemde ayrı gazeteler ortaya çıkmıştır.

Sonraki dönemde yayınlanan Malûm Paşa ve haleflerinin verdikleri haberde birçok defa Marko Paşa'nın çıkarken diğer gazetelerin kendilerine saldırdığını, komünizm adı altında iftiralara maruz kaldıklarını, matbaacıların tehdit edilmelerinden dolayı gazeteyi bastıramadıklarını ve matbaa sahiplerine emirler verildiğini belirten açıklamalar yer almıştır. Bu dönemde Türkiye'de ilk kez gazete satan çocukların parmak izlerinin alınıp sabıkalı sınıfına dâhil edildiği, Anadolu vilayetlerinde gazete satışının yasaklandığı ve yine ilk kez seyyar satıcılık belgesinin istenmeye başlandığı ifade edilmiştir.

Ulus gazetesinin verdiği bir habere göre, Merhum Paşa gazetesinin ilk sayısı Adana'daki işçiler tarafından bayilerden alınmış, ayaklar altında parçalanmış, "kahrolsun komünizm" sloganları atılmıştır⁶³. Bir İddiaya göre bu gösteri, Çalışma Bakanı Sadi İrmak tarafından organize edilmiş ve "Adana İplik ve Dokuma İşçileri Sendikası" (AİDİS) protesto eylemini gerçekleştirmiştir⁶⁴.

Aziz Nesin ve Mustafa Uykusuz gözaltındayken Alibaba'nın ilk sayısı çıkmıştır. Gazetede yer alan yazılar ve karikatürlerden dolayı zor duruma düşülmüş olmasına rağmen bir çözüm yolu da bulunmuştur. Bu çözüm hapisanede olan Aziz Nesin'in yazdığı yazıların Haluk Yetiş tarafından alınarak basımına getirmesi yoludur. Ancak bu durumun hapisane yönetimince tespit edilmesi sonucunda Aziz Nesin hücre gözetimine alınmış böylece bu yöntem başarısız olmuştur.

Alibaba'nın 4. ve de son sayısı, Türk basın tarihi açısından en acı olaylardan birine şahitlik etmiştir. Bu olay Sabahattin Ali'nin çıkardığı gazetede son yazısı olmuştur. Alibaba'nın son sayısından 3 gün sonra da Sabahattin Ali cezaevine girmiştir.

Alibaba'nın kapatılma sürecini Sabahattin Ali eşine bir mektupla anlatmıştır. Mektupta Alibaba'nın çıkamayacağını çünkü borca battıklarını, bayilere baskı

⁶² Saydur, *a.g.e.*, s.94.

⁶³ Ulus, 30 Mayıs 1947.

⁶⁴ Cantek, *a.g.e.*, s.93.

yapıldığından dolayı Marko Paşa'yı sattıramadıklarını, işleri yoluna koyabilmek için 4 sayı daha çıkması gerekirken 2600 lira borçla bu işi kapattığı⁶⁵ bilgisini vermiştir.

Alibaba'dan sonraki süreç tam bir muammadır. Sabahattin Ali hapse girmişti, Aziz Nesin zaten oradaydı, Rıfat Ilgaz, Haluk Yetiş ve Mustafa Uykusuz ise gazete binasında kalıyorlardı. Yaklaşık 4 ay gazete binasında bulunduktan sonra 1948 Nisanında Rıfat Ilgaz hastaneye yatmış, Mayıs ayında da Haluk Yetiş askerlik vazifesini tamamlamaya gitmiş, Mustafa Uykusuz ise çalışabilmek için 13-14 takma ad kullanarak⁶⁶ gazetelerde iş aramak zorunda kalmıştır.

Marko Paşa yazarları çektikleri matbaa sorunu yüzünden bir çözüm arayışı içinde bulunmuşlardır. Çözüm olarak kullanılmış bir matbaa makinesi satın alınmış fakat o dönemde makineyi kullanabilmek için matbaa sahibi olunması şartı olduğundan ikinci bir sorunla karşılaşmıştır. Bu soruna düşünülen çare ise matbaası bulunan Ziya Tamburacı'nın mekânına makine getirmektir ama olayların gelişimi bu hesabı da altüst etmiştir.

Sabahattin Ali, gazetenin istenilen sayıda satılamaması, davalar ve yapılan baskılar sonucunda yayıncılığı bırakmıştır. Sabahattin Ali, Alibaba'dan sonra Anadolu manzaralarını görebilmek ve bir eser yaratabilmek için kamyon işine girmiştir. Ali, kamyon işine girmeden önce satın alıp gümrükte beklettikleri matbaa makinesini Rüştü Diktürk adlı kişiye satmıştır. Ali, buradan kazandığı parayla borçlarını ödeyip Ankara'daki evine para yollamıştır. Bu durum Bursa'da sürgünde bulunan Aziz Nesin'in hiç hoşuna gitmemiş ve para alamadığı için onu iyice zor duruma sokmuştur. Ayrıca hiç sermaye katmadığı halde Ziya Tamburacı makinenin satılması ile 3500 lira para kazanmıştır⁶⁷.

Sabahattin Ali ilk başta gerçekten kamyon işine girmiştir ama gerçek niyeti farklıdır. Daha önce yurtdışına çıkmak istemiş fakat hala görülen davaları olması sebebiyle yasal sınırlılıkları yüzünden vize alamamıştır. Sabahattin Ali sınırı kaçak yolla geçmeyi düşünmüş ve bu durumu daha önce gazetede çok az da olsa yazı kaleme alan Rasih Nuri İleri ile görüşmüştür. Bu kaçış işinde rol oynayan diğer bir isim ise Berber Hasan olup Rasih Nuri İleri ile "yeşil mürekkep"⁶⁸ parolası vasıtasıyla anlaşarak, Sabahattin Ali'nin sınırı geçmesinde yardımcı olmaya çalışmışlardır⁶⁹.

⁶⁵ Filiz Ali – Atilla Özkırmı, *Sabahattin Ali*, De Yayınevi, 1986, İstanbul, s.267.

⁶⁶ Saydur. *a.g.e.*, s.164-165.

⁶⁷ Medet, 8 Haziran 1950.

⁶⁸ Yeşil mürekkep, Sabahattin Ali'yi tanıyanlar tarafından anlaşılan bir paroladır.

⁶⁹ Cantek, *a.g.e.*, s.144.

Sabahattin Ali'nin, Kırklareli'nin sınıra yakın bir köyünde 16 Haziran 1948 tarihinde cansız bedeni bulunmuştur. Katili olduğu iddia edilen Ali Ertekin adlı şahıs teslim olmuştur. Sabahattin Ali'nin cansız bedeni ölümünden 3 ay sonra, cesedin kimlik tespiti ise 9 ay sonra gerçekleşebilmiştir⁷⁰. Ali Ertekin'in gerçek katil olmadığı, sadece üstlenici olduğu, gerçek cinayetin ise tamamen organize bir şekilde tasarlandığı iddia edilmiştir. Rasih Nuri İleri, cinayetin Milli Amele Hizmeti⁷¹ (MAH) tarafından işkence edilirken gerçekleştiğini; DP'li Samet Ağaoğlu ise günlüğünde, Sabahattin Ali'nin hükümet tarafından öldürüldüğünün Menderes tarafından telaffuz edildiği bilgisine yer vermiştir⁷².

Marko Paşa'nın ikinci döneminin 12. sayısında Sabahattin Ali'nin ölüm haberi alınmış olacak ki ilk sayfada oldukça kısa bir anlatım yapıp, yine Marko Paşa yazarlarının çıkardığı farklı bir gazete olan Başdan'ın 24. sayısında anlatım yapacakları ifade edilmiştir.

Marko Paşa'nın ikinci döneminde gazetenin sahibi Rıfat Ilgaz rahatsızlanarak Cerrahpaşa hastanesine yatırılmıştır. Gazetede çalışan Ali Karcı hastaneye gelerek Rıfat Ilgaz'dan yazıları alıp, gazete idarehanesine götürmekle mükellefti. Bu durum Rıfat Ilgaz'ın başına iş açmıştır. CHP'nin il başkanı olan hastanenin başhekimini eğer yazılara devam ederse Rıfat Ilgaz'ı yollayacağını söylemiştir ki zaman içinde böyle de olmuştur. Marko Paşa'nın ikinci döneminde yayınladıkları diğer ülkelerin krallıklarıyla ilgili yazılar sebebiyle Rıfat Ilgaz'a dava açılmıştı. Bunu fırsat bilen başhekim, Rıfat Ilgaz'ı hastaneden atmanın bir yolunu bulmuştur.

Marko Paşa'nın ikinci döneminde yayınladıkları diğer ülkelerin krallıklarıyla ilgili yazılar sebebiyle İngiltere, Mısır ve İran elçilikleri Türk makamlarına başvurmuştur. Bu olay sonucunda Bakanlar Kurulu kararıyla gazetenin 4, 5, 6 ve 10. sayıların toplatılması kararı alınmıştır. Bu dava sonucunda Marko Paşa 16. sayısıyla kapatılmış ve Aziz Nesin ile Rıfat Ilgaz hakkında tutuklama kararı çıkarılmıştır.

Marko Paşa'nın ikinci döneminde, birçok sorun çıkarıp gazeteyi kendi üzerine geçiren Orhan Erkip de katılmıştır. Orhan Erkip hakkında iyi fikirler olmamasına rağmen maddi zorluklar nedeniyle kendisiyle çalışılmaya devam edilmiştir. Gazetenin üçüncü döneminde Hür Marko Paşa'nın sahibi olan Orhan Erkip gazeteyi 6. sayısı yayınlanmadan Rıfat Ilgaz'a devretmiştir. Rıfat Ilgaz'ın anlattığına göre, Orhan Erkip elindeki yazıları bitirince bu işi yürütemeyeceğini anlamış, gazeteyi kendisine devrederek kuru temizleme

⁷⁰ Saydur, *a.g.e.*, s.165.

⁷¹ MAH, bugünkü Milli İstihbarat Teşkilatı'nın (MİT) o zamanki adıdır.

⁷² Cantek, *a.g.e.*, s.168.

işine girmek istediğini söylemiştir⁷³. Gazeteyi alan Rıfat Ilgaz'ın o zamanlar sağlık durumu zaten iyi değildi, gazetenin başına geçmesiyle birlikte durumu zamanla daha da ağırlaşmıştır.

Rıfat Ilgaz'ın başından geçen değişik olaylar vardır. Bunlardan bir tanesi Osmanbey matbaasında mürettip olarak çalışan Haşim Efendi denilen kişiyle alakalıdır⁷⁴. Kendisi mürettiphane de Rıfat Ilgaz'ın yazdığı yazılara kimsenin dokunmadığını, veremli olduğundan dolayı çalışanların çekindiğini dile getirmiştir. Haşim Efendi, Rıfat Ilgaz'ın halkın sorunlarını ele aldığı için onu sevdiğini ve bu bakımdan onun mürettiphaneye teslim ettiği kâğıtları kendisinin dizdiğini belirtmiştir. Bu olay sonucu Rıfat Ilgaz'ın hastaneye yattığı dönemde Haşim Efendinin de verem yüzünden aynı yerde tedavi gördüğü bilgisi mevcuttur.

Orhan Erkip'in daha sonradan polis olduğu yönünde söylentiler çıkmıştır fakat elimizde bunu doğrulayacak bir belgeye rastlanılmamıştır. O dönemlerde polisin suçlu olarak görülen insanlara -bunlar Marko Paşa yazarları oluyor- ulaşmak için bir suçlu gibi hapse düşmesi ve orada kurduğu arkadaşlık bağıyla sızma görevini yerine getirmeye çalıştığı bilinen yöntemlerdendir. Marko Paşa yazarlarının birçok defa içeri girip çıkması bu iddiayı doğrulamasına da şüphe oluşturacak biçimdedir. Orhan Erkip'in polis olduğu yönünde açıklamalar yapmış olan Haluk Yetiş'e daha sonraları Mustafa Uykusuz da dâhil olmuştur.

Rıfat Ilgaz'ın, Sultanahmet cezaevinde yaşadıklarını ve oradaki uyuşturucu, kumar, haraç işinin nasıl döndüğünü Hür Marko Paşa'da yazmaya başlamasıyla birlikte cezaevi müdürü kendisine gelerek yazıları kesmesini istemiştir. Rıfat Ilgaz müdürle yaptığı konuşmada kendisinin bir gazetecilik anlayışıyla hareket ettiğini, yazılarda suç unsuru bulunuyorsa mahkemeye verebileceğini, bu tür olayların Sultanahmet cezaeviyle sınırlı olmadığını, kendisinin bizzat gördüğü üç cezaevinde de böyle durumların var olduğunu söylemiştir⁷⁵.

Marko Paşa ile kimin ilişkisi varsa zorluk çekmiştir. Yazarların aile hayatı bozulmuş ve gerçek anlamda zorluklar yaşamışlardır. Bunun yanında yazarlarının ekonomik sıkıntılar çektiği hatta evsiz kaldığı süreçler de söz konusudur. Marko Paşa gazetesinin

⁷³ Rıfat Ilgaz, *Sarı Yazma*, Çınar Yayınları, 1990, İstanbul, s.368.

⁷⁴ <http://sariyazma.blogcu.com/eflatun-nuri-biz-heybelide/5527099>.

⁷⁵ Ilgaz, *a.g.e.*, s.368.

İlgilileri üzerindeki etkileri arasında Sabahattin Ali'nin ölümü, Rıfat Ilgaz ve Aziz Nesin'in eşlerinden boşanması gibi olaylarda yer almaktadır.

Sabahattin Ali'nin ölümü ile gazete kan kaybetmiştir. Marko Paşa denilince akla Sabahattin Ali'nin başta bulunduğu ilk dönem hafızalara kazınmıştır. Sabahattin Ali'den yoksun olan Marko Paşa'nın ikinci dönemi 16 sayı ile Hür Marko Paşa'nın 1 sayısı dâhil toplam 17 sayı yayınlanmıştır. Marko Paşa'nın üçüncü ve son döneminde ise Rıfat Ilgaz ve Aziz Nesin'in farklı gazetelerde çalıştıkları gözlenmiştir. Rıfat Ilgaz ve Mustafa Uykusuz Hür Marko Paşa'da bulunurken, Aziz Nesin Medet gazetesi adına çalışmıştır.

Rıfat Ilgaz, ileriki yıllarda iş bulamadıklarını hâlbuki Türkiye'ye demokrasi getireceğini söyleyenlerin zamanında yaşadıklarını, oysa onları oraya getirenin Marko Paşa olduğunu ve Sabahattin Ali'yi bu uğurda kurban verdiklerini yazmıştır⁷⁶.

⁷⁶ Rıfat Ilgaz, *Yokuş Yukarı*, Çınar Yayınları, 2017, İstanbul, s.133.

1.8. Gazetelerin Karışması

Marko Paşa'nın ardılı olan Malûm Paşa yayınlandığı vakit gazetenin sahibi davalar yüzünden Orhan Erkip olarak gösterilmiştir. Mustafa Uykusuz "Dediğin" adlı şiir davasından beraat edince, Marko Paşa ismiyle yeniden gazete çıkarılması kararlaştırılmıştır. Malûm Paşa'nın ilk 5 sayısında Orhan Erkip'in de içinde bulunduğu yazarlar Marko Paşa'ya geçmeye başlayınca, Orhan Erkip buraya dâhil edilmemiştir. Bu olay üzerine Orhan Erkip tarafından yayınlanan Malûm Paşa'nın 6. ve son sayısında diğer yazarlara hakaret edilmiş ve Rus ajanı olmakla itham edilmişlerdir.

Mustafa Uykusuz'un boş kâğıda imza atması sonucu gazetenin imtiyaz hakkını ele geçiren Orhan Erkip, Marko Paşa'nın Mustafa Uykusuz ve Haluk Yetiş tarafından yayınlanan 23. Sayısı nedeniyle dava açmıştır. Mahkemede gazetenin Orhan Erkip'e satıldığı ve geri kalan yazarların çıkarma hakkı bulunmadığı kararı verilmiştir. Orhan Erkip 23. sayıdan sonra toplam 7 sayı daha çıkarmıştır. Orhan Erkip, diğer yazarlardan çaldığı yazıların bitmesi sonucunda Marko Paşa ismindeki gazeteyi 30. Sayısıyla beraber bitirme mecburiyeti içerisinde kalmıştır. Orhan Erkip'in yayınladığı Marko Paşa'da da tıpkı Malûm Paşa'da olduğu gibi diğer yazarlara hakaret edilmiştir.

Gazeteler karışmaya devam ediyordu. O sıralarda hapiste bulunan Aziz Nesin bile çalıştığı gazetede kendi yazıları çıkmasına rağmen kendisine hakaret edildiğini belirtip, bu duruma anlam veremediğini açıklamıştır⁷⁷.

Marko Paşa'nın gerçek yazarları Merhum Paşa'da 1 sayı, Malûm Paşa'da 5 sayı ve Marko Paşa adlı gazetede 1 sayılık 23. baskıyı çıkardıktan sonra tekrar Merhum Paşa gazetesine dönmüşlerdir. Sabahattin Ali'nin sahibi gözüktüğü Merhum Paşa, 2. sayıdan başlamış, 4. sayıda bitirilmiştir.

Sabahattin Ali, Merhum Paşa'nın 4. sayıdan sonra çıkmama nedenini eşine yazdığı mektupta anlatmıştır. Mektupta, Merhum Paşa'nın çıkmadığını, çıkamayacağını çünkü paşalar karışıkça satışların düştüğünü ve zarara girdiğini belirtmiş, ardından da 2 haftaya kadar Alibaba'yı çıkaracağını söylemiştir⁷⁸.

Oldukça kısa bir süre içinde Marko Paşa'nın halefleri olan Merhum Paşa ve Malûm Paşa yayınlanmıştır. Bu gazetelere ek olarak aynı çizgide çıkan "Lalapaşa", "Bizimpaşa" "Cerrahpaşa", "Alay", "Mazete", "Bekri Mustafa" ve Orhan Erkip'in imtiyaz hakkını

⁷⁷ Medet, 26 Haziran 1950.

⁷⁸ Filiz Ali, *a.g.e.*, s.112.

aldığı Marko Paşa gibi yayınlarda aynı zaman diliminde neşredilince ortada çok büyük bir karışıklık olmuştur. Orhan Erkip, Marko Paşa'nın 24. sayısından başlayarak 30. sayısına kadar gazetenin gerçek Marko Paşa olduğunu iddia etmiştir.

Çıkan gazeteler 4 ya da 5 sayı yayınlandıktan sonra kapanmış ve yeni bir adla çıkıp Marko Paşa'nın ardılı olduğunu iddia etmiştir. Okuyucular artık hangisinin gerçek Marko Paşa yazarları tarafından çıkarıldığını karıştırmaya başlamışlardır. Bunun en büyük göstergesi 60.000 satış rakamlarına değin ulaşan gazetenin oldukça keskin bir şekilde düşmeye başlamasıdır.

Orhan Erkip, gazeteyi kendi üstüne geçirmek için gittiği basımevinde diğer yazarlardan çaldığı haberleri Marko Paşa'da tüketince, gazetenin isim hakkını 10 ay sonra Rifat Ilgaz'a devretmiştir⁷⁹. Bu sayede Marko Paşa, 2. dönemi eski adıyla devam etmeye olanak bulmuştur.

Gazetelerin karışması 1949 yılında da görülmüştür. Bu tarihte Marko Paşa'nın tek sayılı baskısından sonra Yedi-Sekiz Paşa yayınlanmıştır. Gazete toplam 4 sayı sürdükten sonra kapanmış ve yazarları farklı gazetelerde çalışmaya yönelmişlerdir. Bu dönemde Remzi Gürcan'ın sahibi olduğu ve toplam 3 sayı yayınlanan "Bizim Paşa" adlı gazeteye, Aziz Nesin'in Bursa sürgününden yazılar yolladığı bilinmektedir. Abdullah Işıksel'in çıkardığı "Öküz Mehmet Paşa" 3 sayı yayınlandıktan sonra nihayet bulmuştur. Muharrem Zeki Korgunal'ın sahip olduğu "Paşa Marko" ise toplam 6 sayı yayınlanmış ve paşaların karışmasına sebep olmuştur.

⁷⁹ Rifat Ilgaz, *Sarı Yazma*, Çınar Yayınları, 1990, İstanbul, s.339.

II. BÖLÜM

2. MARKO PAŞA’NIN İLK DÖNEM SAYILARI

2.1. Marko Paşa (1-23 Sayılar)

Birinci Sayı

İlk sayısını 25 Kasım 1946 Pazartesi günü çıkaran Marko Paşa’nın sayfa yapısı incelendiğinde sayı ve yayın tarihleri arasında “Haftalık siyasi mizah gazetesi” ibaresi kullanılmıştır. Manşette yer alan “Bir dar gelirsiniz istidası”⁸⁰ adlı bölümde dönemin Başbakanı Recep Peker’e karşı bir eleştiri yapılıyor ve halkın yoksulluğu vurgulanarak “medet Recep Peker’den beklenmiştir” ifadesi kullanılmıştır.

“İstiklal”⁸¹ bölümünde Mustafa Kemal’in arkadaşı Reşit Galip Bey’in kardeşi olan ve Türkiye’nin Birleşmiş Milletlerdeki temsilciliğini yapan şahsın, Ürdün’ün bağımsız bir ülke olduğunu ve bu nedenle Birleşmiş Milletlerde temsil edilmesine dair bir açıklamasına yer verilmiştir. Yazıda, Ürdün’ün o anda elde ettiği haklardan çok daha iyisini 25 sene önce Mustafa Kemal Atatürk’ün elde ettiği belirtiliyor ve onun bununla yetinmeyip tam bağımsızlık için mücadeleye giriştiği bilgisi aktarılmıştır. Bağımsız bir devlette yabancı bir ordunun bulunamayacağı, yabancı bir devlete üs verilemeyeceği, ülkeyi yönetenlerin o ülke vatandaşları tarafından seçileceği tespiti yapıldıktan sonra Ürdün’de nüfusun yarısı kadar yabancı işgal ordusu bulunduğu, ordusunun masraflarının yabancı bir devlet tarafından karşılandığı, memleketin başındaki yöneticinin yabancı bir devlet tarafından “kral” ilan edildiği söylenerek bağımsız olmadığı ilan yorumu yapılmıştır. Bütün bu olumsuzluklar sıralandıktan sonra Ürdün’ün bağımsız olduğunu söyleyen anlayışı: “Mustafa Kemal’in ülkesinde istiklal anlayışı kökten değişmeler mi geçirdi? Ürdün’e benzeyen istiklal anlayışını benimseyen kimseler mi türedi?” sorularını soran Marko Paşa, eleştirisine yeni bir boyut katmıştır. Bu soruların ardından 18 milyon insanın Ürdün gibi bağımsız olmamak için yine silaha sarılmaya hazır olduğu da bu yorumlar arasında yer bulmuştur.

“Markopaşa”⁸² adlı bölümde gazetenin amacı: “*Maksadımız, sadece gülmek için gülmek değildir. Gülerek düşünmek ve faydalı olmaktır. Marko Paşa bu dileğini en mükemmel şekilde yaptığına kani değildir. Fakat her hafta daha güzel ve mükemmel olmağa gayret edecektir*” sözleriyle açıklanmıştır.

⁸⁰ Marko Paşa, 25 Kasım 1946, “Bir dar gelirsiniz istidası”.

⁸¹ A.g.e., “İstiklal”.

⁸² A.g.e., “Markopaşa”.

Gazetenin ikinci sayfasındaki ilk başlık “Hayl Hitler! Hayl Cihat Baban!”⁸³ adlı bölümdür. Bu bölümde “Tasvir” gazetesi başyazarlarından Cihat Baban’ın kaleme aldığı yazısında Türkiye’nin İnsan Hakları Cemiyeti’ne girmek istemesi halinde girebileceğini fakat kendisinin bunu istemediği şeklindeki görüşüne göndermede bulunarak, faşistlerin İnsan Hakları Cemiyeti’ne giremeyecekleri yorumu yapılmıştır. Cihat Baban’ın 1933’te Nazizm ve Hitler lehinde yazdığı “Hitler ve Nasyonal Sosyalizm” kitabından örnekler göstererek, kitabın edebi bir mizah olduğu, yazara üstat denilerek alaya alındığı ve kitabın içinden alıntılarının gelecek basımlarda da devam ettirileceği aktarılmıştır.

İkinci sayfada “Tiyatro tenkidi”⁸⁴ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde geçmişte o kadar iyi tiyatro ve opera adamı yetiştirilmesine rağmen şimdi Ankara’da oynanan “Yörük Emine” adlı oyunun Yörükleri alaya aldığı ve aşağıladığı belirtilmiştir.

İkinci sayfada “Memurlar refaha kavuştu”⁸⁵ adlı başlıkta Marko Paşa, memurların işten çıkarılması haberinin muhalifler tarafından kasıtlı yapılan bir haber olduğunu, memurlara yüzde yüz zam yapıldığını fakat zam yapılanların kovulduğunu açıklayarak mizah yollu eleştirilerini sıralamıştır.

Üçüncü sayfaya geçildiğinde, “Boyacılık ve tarih”⁸⁶ adlı büyük bir bölüm oluşturulduğu görülmüştür. Mustafa Kemal Atatürk’ün Şişli’deki evinin yani İnkılap Müzesinin baştan sona değiştiği, restorasyon yapıldıktan sonra tarihi dokusunu kaybederek Atatürk’ün kurtuluş planlarını yaptığı ev olmaktan çıktığı yazılmıştır.

Üçüncü sayfada “Modern bir müze müdürünün marifeti”⁸⁷ adlı başlık yer almıştır. Sivas Kongresi’nin toplandığı lisenin şimdi müze olarak kullanıldığı belirtildikten sonra delegelerin oturduğu, üzerine karalamalar yaptıkları sıraların vali tarafından düzeltilirip cilalattırıldığı böylece kongre salonunun eski yaşanmışlık heyecanını vermediği belirtilmiştir.

Üçüncü sayfanın ikinci başlığı “Bir kulağımdan girdi”⁸⁸ adlı bölümdür. Halide Edip’in öncülük ettiği 9 kişilik Türk münevver grubu bulunduğu ve bu grubun konuştuğu konunun “kadın çalışmalı mı? Çalışmamalı mı?” sorusu olduğu okuyuculara aktarılmıştır. Marko Paşa, bu grubun batı memleketlerini iyi bildiklerini ama kendi memleketlerinden haberleri olmadıklarını ifade ederek, bu durumu örnekler halinde özetlemiştir. Bu

⁸³ A.g.e., “Hayl Hitler! Hayl Cihat Baban!”.

⁸⁴ A.g.e., “Tiyatro tenkidi”.

⁸⁵ A.g.e., “Memurlar refaha kavuştu”.

⁸⁶ A.g.e., “Boyacılık ve tarih”.

⁸⁷ A.g.e., “Modern bir müze müdürünün marifeti”.

⁸⁸ A.g.e., “Bir kulağımdan girdi”.

örneklerde, bir insanın ölmek için günlük en az 4 lira kazanması gerektiğini, Türk halkının %90'nın dar gelir hatta sefil durumda yaşadığını ve bu %90'lık bölümün günlük 2 liradan fazla kazanmadığı vurgulanmıştır.

Üçüncü sayfanın bir diğer başlığı “Gazeteler ve gazeteciler”⁸⁹ adlı bölümdür. Bu bölümde meclis azası Sait Kesler'in “Türk İşçisi” adlı bir gazete çıkaracağı ve onun ağzından bunun avam kesime hitap edeceği için ne yazılırsa halkın yutacağı ifadeleri Marko Paşa'da yer almıştır.

⁸⁹ A.g.e., “Gazeteler ve gazeteciler”.

İkinci Sayı

İkinci sayı 2 Aralık 1946 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Markopaşanın mühim nutku”⁹⁰ adlı mizah bölümü yer almıştır. Bu bölümde Marko Paşa, söylevinin Ankara radyosunda yayınlandığını, bütün dünya radyo yayınların bu nutkun yorumunu yaptıklarını yazmıştır. Nutukta, kuru fasulye fiyatının 40 kuruştan 140 kuruşa yükselmesinden, ulaşımın yetersiz kalmasından, nüfuz artışından ve vatandaşın çoğalan borcundan bahsedilerek çözüm yolları aranması gerektiği vurgulanmıştır.

İlk sayfadaki ikinci başlık “Yabancı sermaye”⁹¹ adlı bölümdür. Bu bölümde resmi makamların ülkeye yabancı sermaye girmesini kolaylaştırdıkları anlatılmıştır. Bu sayede ülkede yolların asfaltlanıp, madenlerin işlemeye başlaması ve herkesin bolluk içinde olacağını söylendiği açıklanmıştır. Marko Paşa, 40 seneden beri yabancı sermayeyi defetmek için uğraşan gayretin neden olduğunu sormuştur. Kendi sorusuna cevap veren Marko Paşa, zamanında hükümetin davullu zurnalı “*kapitülasyonlar kalktı, bütün millet şad oldu*” diyerek 4 yıllık seferberlik ve arkasından gelen 3 yıllık kurtuluş mücadelesi sonunda Lozan’ın en şerefli tarafının, Türk halkını yabancı sermayeden kurtarması olarak görüldüğü propagandası yaptığı hatırlatılmıştır. Arkasından gelen 20 senede yabancı sermayesinin bittiği her alanda halkın bayram yaptığı, bütün bu olayların sonunun buraya mı varacağı sorusu okuyuculara yöneltilmiştir. Yabancı sermayeyi çıkarıp atmanın yabancı orduyu atmaktan daha zor olduğunu, Osmanlı İmparatorluğu’nun mirasçıları olarak çok iyi bildiklerini okuyucularıyla paylaşmıştır.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Von Baban’ın şaheseri”⁹² adlı bölümdür. Bu bölümde Cihan Baban’ın “Hitler ve Nasyonal Sosyalizm” adlı kitabından alıntılar yapılmaya devam edilmiştir. Hitler’in peygamber gibi gösterildiği ve nasyonal sosyalizmin iyi bir ideoloji olarak lanse edildiği bölümler vurgulanmıştır.

İkinci başlık “Mekke emirine havale”⁹³ adlı mizah bölümüdür. Bu bölümde alaylı bir dille Yusuf Ziya Ortaç ve Behçet Kemal Çağlar’ın milletvekili olmasını hazmedemeyen Necip Fazıl Kısakürek’in dilekçe ile milletvekilliğine başvurduğu ancak gelen cevapta kendisi gibi büyük bir vilayet bulamadıkları meclis tarafından belirtilmiş, bunun üzerine Mekke emirliğine başvurduğu yazılmıştır.

⁹⁰ Marko Paşa, 2 Aralık 1946, “Markopaşanın mühim nutku”.

⁹¹ A.g.e., “Yabancı sermaye”.

⁹² A.g.e., “Von Baban’ın şaheseri”.

⁹³ A.g.e., “Mekke emirine havale”.

Dördüncü sayfada “Gazeteler ve gazeteciler”⁹⁴ adlı bölümde Ahmet Emin Yalman’ın kaleme almış olduğu bir yazı verilmiştir. Yazıda, İngiltere’nin Orta ve Yakın Doğu’dan tamamıyla çekilmeye niyetleri olduğu, buradaki milletlerin bağımsızlığına ve emniyetlerini sağlamaya dünden razı olduğuna ve İngiltere’nin bu bölgede başka bir devletin sömürüsüne karşı pozisyon alarak beklediği gibi ifadelere yer verilmiştir. Marko Paşa buna karşılık Hindistan ve Mısır’da on binlerce kişiye ateş açılması, Filistin’de Araplar ile Yahudilerin birbirine kırdırılması, Yunanlıların kendi içinde çatışması, İran sınırlarında petrolü korumak için İngiliz askerlerinin yığılması gibi durumların burada yaşayan insanları başka devletten korumak için mi yapıldığı sorusunu Ahmet Emin Yalman’a yöneltmiştir. Ahmet Emin’in Londra ve Washington’daki banker efendilerine çok bağlı olduğu ayrıca belirtilmiştir.

Son sayfadaki “Sabotaja uğradık”⁹⁵ bölümünde Marko Paşa, büyük bir başarı yakaladığını, kimseye düşmanlık etmemesine rağmen düşmanları olduğunu, gazete bayilerinden rağbet göremediklerini çünkü onları tutan bir güç olduğunu söylenip, bayilerle küs olmadıklarını ifade etmiştir. Bayiler Marko Paşa’yı dağıtmayınca kendilerinden birinin 4000 adet gazeteyi sırtlayıp İstanbul’da dağıtıma çıktığı açıklanmıştır. Gazetenin yaşamasını ve zamanında ellerine geçmesini isteyenlerin abone olması gerekliliği vurgulanmıştır.

⁹⁴ A.g.e., “Gazeteler ve gazeteciler”.

⁹⁵ A.g.e., “Sabotaja uğradık”.

Üçüncü Sayı

Üçüncü sayı 9 Aralık 1946 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “R. Peker Markopaşayı ziyaret etti”⁹⁶ adlı mizah bölümü yer almıştır. Bu başlığın altında “Halk kılığına giren memurlar başvekili alkışladı” alt başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde Başbakan Recep Peker’in 30 Kasım’da basın mensuplarıyla yaptığı konuşmaya 2000 kişinin katıldığı, bunların alkış tutmak için gelen memurlar olduğu belirtilmiştir. Bu konuşmasından sonra Recep Peker, Marko Paşa idaresine gitmiş ve Marko Paşa ile görüşmüştür. Paşa hazretlerinin ve başbakan hazretlerinin 7 Eylül kararlarını konuştuğu bilgisi verilmiştir. Bu konuşmada Türkiye’de yapılan zamlar hakkında alaycı bir dille eleştirme gerçekleşmiştir.

İlk sayfadaki ikinci başlık “Kem sözlere kem gözlere”⁹⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde Marko Paşa, içeride ve dışarıda Türk milletine dost olana dost, düşman olana düşman olduğunu, ilmi yollardan ve insanlık ideallerinden ilerleyerek milletin huzurunu kurması gerektiğini ifade etmiştir. Marko Paşa, ihtiras ve şahsi menfaatler peşinde koşan insanlara karşı mizah alanında mücadeleyi kendilerine borç bildiklerini açıklamıştır.

İlk sayfadaki bir diğer başlık “İngilizleri severim”⁹⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde yazarlardan birinin İngiliz arkadaşı olan bir şahsın sürekli olarak İngiltere aleyhine yazılar yazıldığını, bu düşmanlığın nereden geldiğini Marko Paşa’ya sormuştur. Marko Paşa cevap olarak İngilizleri sevdiğini, ilim ve sanat alanında İngilizler gibi kaç millet daha olabileceği söylenip, örnekler verilmiştir. Marko Paşa, İngiliz riyakârlığına karşı en kuvvetli tokadı indirenin şair Byron olduğunu, İngiliz fakir çocuklarının sefalet içinde yaşayıp orta halli ve zenginlerin menfaat düşkünlüğünü en açık şekilde anlatan kişinin Dickens olduğunu, İngiltere’nin kendini beğenmiş ve gülünç taraflarını anlatan kişinin Bernard Shaw olduğunu belirtmiştir. Ayrıca İngiliz emperyalizmi altında bulunan milletlerin müdafaasını en yüksek sesle anlatanların 100’den fazla İngiliz milletvekili olduğunu açıklamıştır. Paşa, İngilizlerin yetiştirdiği böyle kahramanların sayılamayacak kadar çok olduğunu, bu insanları yetiştiren milleti çok sevdiğini, kendisinin ise İngiltere’ye bir İngiliz kadar kızdığını söylemiştir.

İlk sayfadaki diğer başlıklar ise “Teşekkür mektubu”⁹⁹ ve “Yıldönümü”¹⁰⁰ adlı bölümlerdir. “Teşekkür mektubu”, TBMM’de Marko Paşa’nın reklamını yapan “matbuat

⁹⁶ Marko Paşa, 9Aralık 1946, “R. Peker Markopaşayı ziyaret etti”.

⁹⁷ A.g.e., “Kem sözlere kem gözlere”.

⁹⁸ A.g.e., “İngilizleri severim”.

⁹⁹ A.g.e., “Teşekkür mektubu”.

düşmanı” Cemil Barlas’a teşekkürün bir sonraki sayıda iletileceği söylenmiştir. “Yıldönümü” bölümünde ise 4 Aralık 1945’te gazetecilerin öldüğü olayların yıldönümünde anma törenine öldürenlerin gelip yüksek şahsiyet sergiledikleri alaylı bir dil ile anlatılmıştır.

İkinci sayfanın ilk başlığı devam eden “Von Baban’ın şaheseri”¹⁰¹ adlı bölümdür. Bu bölümde Cihan Baban’ın “Hitler ve Nasyonal Sosyalizm” adlı kitabından alıntılar yapılmaya devam edilmiştir. Hitler’in Yahudi ve Marksistlerle mücadele etmek zorunda kaldığını, Fransızlara karşı uyanık olduğunu ve Almanları birleştirmek için uğraştığını, Hitler’in Bismarck’tan aşağı kalır bir yanı olmadığını, Almanya’daki faşizmin İtalya’nın aksine top tüfek kullanılmadan halkın isteğiyle gerçekleştiğini ve Türkiye’deki faşist hareketlerin olgunlaşması gerektiği gibi ifadeler aktarılmıştır. Yine Cihan Baban’ın aktardığı bilgilere göre Nihal Bey’in yazdığı “Atsız mecmuası” denilen bir eserin olduğunu, ifade ve yazılarından milliyetperver bir kişilik taşıdığını, yazdığı mecmuada Çin’den İran’a kadar Orta Asya bölümünü siyaha boyayıp altına “kurtulmamış Türk eli” yazdığı belirtilmiştir. Marko Paşa, Türkiye haritasını siyaha boyayıp ortasına gamalı haç çizip, siyah kalan yerlerin kurtulmamış olduğunu ve Türk gencine çok büyük işler düştüğünü anlatmıştır. Marko Paşa, Nihal Bey’den örnek vererek programında büyük Türkçülük olduğunu, Orta Asya’nın hür ve bağımsız tek bir Türk devletinin olması gerektiğini ve Türkiye’deki her kurumun milli olması gerekliliğini ifade etmiştir.

İkinci sayfadaki diğer başlık ise “İşte bütün mallar meydanda”¹⁰² adlı bölümdür ve onun altında ikinci bir başlık olan “Malatya valisi halkın ağızını kapayacak çareyi buldu” başlığı yer almıştır. Bu bölümde Vatan gazetesinin muhabiri ile Malatya valisi arasında yapılacak olan İnönü heykeli hakkındaki konuşmalar verilmiştir. Vali, heykelin hazır alındığını, masrafın 366 bin 51 lira 9 kuruş olduğunu, paranın önemli bir kısmının özel idareden alındığını, geri kalanın da hususi kurumlardan ve Sümer Bank üzerindeki kontenjanlardan temin edildiği bilgisini vermiştir. Marko Paşa buraya kadar hiçbir sıkıntının olmadığını fakat bu paranın İçişleri Bakanlığının almış olduğu vilayetlere bağış alınmaması kararından önce olduğunu vurgulamıştır. Arkasından Sümer Bank kontenjanlarının banka mallarına Malatya’da zam yapıldığı alaylı bir dil ile anlatılmıştır. Yine aynı muhabirden öğreniliyor ki vali Atatürk’ün heykelinin dikilmeden İnönü’nün heykelinin dikilmesinin garip olacağını, bunun için de faaliyete geçildiğini söylemiştir.

¹⁰⁰ A.g.e., “Yıldönümü”.

¹⁰¹ A.g.e., “Von Baban’ın şaheseri”.

¹⁰² A.g.e., “İşte bütün mallar meydanda”.

Bunun üzerine sözü tekrar alan Marko Paşa paranın nereden alınacağını, başlıkların artık yasak olduğunu, Sümer Bank'ta ürün veya kontenjan kalmadığını, hepsinin karaborsaya geçtiğini ifade etmiştir. Marko Paşa çok net olarak paranın halktan çıkacağını açıklamıştır. Paşa, Atatürk yaşıyorsa Malatya'daki tek eksiğin heykel olmadığını ama illa yapılacaksa bu heykelin Malatya Belediyesinden fahri hemşerilik almış olan Hasan Âli Yücel'e ait bir heykel olmasını isteyeceği yorumunu yapmıştır.

Paşa, Malatya'ya bağlı Besni'de kayıtlı 500'den fazla frengili, 9000 kadar sıtmalı, 8000 kadar trahomlu olduğunu hatta farklı hastalıkları aynı insanların taşıdığını fakat bu hastaların tedavisi için hiçbir şey yapılmadığını açıklamaktan geri kalmamıştır. Son olarak da aynı istihbarata göre Malatya Belediyesinin milyonlar sarf edip stadyum yapacağı bildirilmiştir.

Dördüncü Sayı

Dördüncü sayı 19 Aralık 1946 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Markopaşanın hükümete raporu”¹⁰³ adlı mizah bölümü yer almıştır. Alt başlık olarak da “Halktan yolsuzluk ve yokluk vergileri de alınmalıdır” serlevhası kullanılmıştır. Bu bölümde, hükümetin aldığı 7 Eylül kararlarını Başbakan Recep Peker’e rapor halinde sunduğu, Marko Paşa’nın da kendi raporunu takdim ettiği söylenmiştir. Sırasıyla 8 madde verilmiştir. İlk madde, 7 Eylül’de alınan gayri iktisadi kararların şüphesiz doğru olduğu açıklanmıştır. İkinci madde, Türk lirasının dış değeri indirildiği halde işler Türkiye’nin istediği gibi gitmezse seçime kadar bir yol düşünüleceği belirtilmiştir. Üçüncü madde, 7 Eylül kararlarından sonra ürünlerin fiyatları üç katına da çıksa vatandaşlara şu söz hatırlatılmıştır: “*Ucuzdur vardır illeti, pahalıdır vardır bir hikmeti*”. Dördüncü madde, ihraç olunan maddelerin artanının yenmesi gerektiği ifade edilmiş, örnek olarak da ceviz kabuğu, nohut kökü ve fasulye sırtığı tüketmenin vitamin açısından da önemli olduğu aktarılmıştır. Beşinci madde, hükümetin vatandaşlarını şeker hastalığından korumak için şeker fiyatına zam yapması gerekliliği vurgulanmıştır. Altıncı madde, devletin masraflarını azaltması için “Masrafları azaltma bakanlığı” adı altında geniş kadrolu bir bakanlık daha kurulması gerekliliği eklenmiştir. Yedinci madde de, hayat pahalılığı ulaştırmadan kaynaklandığı için demiryolu siyaseti yerine deve yahut eşek yolu siyaseti güdülmesi gerektiği söylenmiştir. Son madde olarak memurların maaşlarına zam yapar yapmaz, havasızlık susuzluk, evsizlik gibi vergilerin alınması gerektiği bildirilmiştir.

İlk sayfadaki ikinci başlık “Ayıp”¹⁰⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde Marko Paşa, milletvekillerinden birinin “kökü dışarıda olan Markopaşa” diye söz ettiğini, bu adamın ise bu satırları yazanın elini sıktığını ve evine gelen bir adam olduğu vurgulanmıştır. Bu milletvekilinin, bu satırları yazan insanın kitaplarını okuduğunu varsayarak, okuduğu satırlarda memleket endişesinden başka ne görüp de böyle bir söz sarf edebildiği sorulmuştur. Bu milletvekilinin herhalde Marko Paşa’yı da okuduğu, Türk milletinin kaygılarını kâh acı kâh şakacı bir dille ele almaktan başka bir şey yapıldığını ispatlayabilmesi istenmiştir. Marko Paşa, Türkiye’nin üstüne en küçük bir gölge düşmemesini ve istiklal anlayışının Atatürk’ün çizdiği yoldan ayrılmasın dedikleri için mi yoksa Türkiye’yi sömürü bölgesi haline getirecek yabancı sermayeye karşı uyanık olun dedikleri için mi kökünün dışarıda olduğunun söylendiğinin açıklanmasını istemiştir.

¹⁰³ Marko Paşa, 19 Aralık 1946, “Markopaşanın hükümete raporu”.

¹⁰⁴ A.g.e., “Ayıp”.

Arkasından devletlerin kendi parlamento ve gazetelerinde şiddetle karşı çıkılan yanlış siyaseti, bazı başyazarları gibi dalkavukça övmedikleri için mi kökünün dışarıda olduğunun söylendiğini sormuştur. Bu milletvekilinin bu satırları yazan insanın sırf kalemini satmadığı için birçok kahırla uğraştığı, o milletvekili gibilerin gözünde nimet sayılabilecek şeyleri elinin tersiyle ittiği anlatılmıştır. Kökü bu topraklarda olanın bile en kutsi ve en kaçınılmaz vazifesi olan askerlik hizmetini dahi yapmamış olan ve şimdi bazı arkadaşlarının kendisinden daha parlak makamlara yükseldiğini görüp içi giden bu milletvekilinin, kendini göstermesi için daha temiz bir yol bulunamayacağı yazılmıştır.

İlk sayfadaki üçüncü başlık “Topunuzun köküne kibrit suyu”¹⁰⁵ adlı bölümdür. Bu bölümde önceki başlığın tesiri vardır. Bu bölümün girişinde “Milletvekili Cemil Barlasa pulsuz mektup” ibaresi yer almıştır. Marko Paşa burada Cemil Barlas’a yabancı ideoloji diye bir garibe icat eylediğini ve bütün dünyanın buna güldüğünü söylemiştir. Yabancı sermayeye kapıları ardına kadar açarak köle olduğu, fikre ve ilme ise gümrük duvarları çekildiği belirtilmiştir. Bu satırları yazan ellerin dünyada hiçbir şey yapamamış bile olsa seçimde kendisine oy atmadığı için en mukaddes vazifesini yapmış olduğu vurgulanmıştır. Arkasından “*Neden bizim kökümüz dışarıda*” sorusu sorulmuştur. Marko Paşa yazarlarının ceplerinde firar pasaportları ve sahte kimliklerin, cüzdanlarında yabancı bankaların hesap defteri, tapular ve eşlerinin üstüne yapılmış apartmanların bulunmadığı bilgisi aktarılmıştır. Sonunda ölüm bile olsa millete hakikatleri söylemeye devam edileceği dile getirilmiştir. Barlas gibi bir milletvekilinden daha kolay elde edebilecekleri refahı teptikleri için mi gazetenin kökünün dışarıda arandığını sormuştur. Marko Paşa, Barlas gibilerinin attığı iftiraların beyhude olduğunu, bütün bunlara rağmen kökü kurtlu, çürük ve köksüz olanı halkın bildiğini dile getirmiştir.

İkinci sayfanın ilk başlığı devam eden “Von Baban’ın Şaheseri”¹⁰⁶ adlı bölümdür. Cihan Baban’ın “Hitler ve Nasyonal Sosyalizm” adlı kitabından alıntılar yapılmaya devam edilmiştir. Cihan Baban, Nasyonal sosyalizmin kendini Türkiye’de de gösterdiğini fakat bir küme oluşturamadığını ifade etmiştir. Nazilerin ırk görüşlerinden övgüyle bahsedildiği ve toplantı alanlarındaki dekorların birbirini tamamladığı, bu görüntünün bir insanı Nazi yapmaya yeteceği söylenmiştir. Kitabın sonraki bölümlerinde Almanya gibi siyasi gücünü kanıtlamış bir milletin kaderini tek bir adamın eline bırakmasının çok manidar olduğu, bu şahsın da yıllarca sürdürdüğü mücadele sonucu layık olduğu yere geldiği, Almanya’nın

¹⁰⁵ A.g.e., “Topunuzun köküne kibrit suyu”.

¹⁰⁶ A.g.e., “Von Baban’ın Şaheseri”.

kaybettiği ihtişamı tekrar elde edeceği yazılmıştır. Marko Paşa burada Cihat Baban'ın tahminin ne kadar doğru olduğunu belirtmiştir. Marko Paşa, Cihan Baban'a beşerin şaşabileceğini fakat anlamadıklarının hala insan içine nasıl çıktıklarını sormuştur. Marko Paşa, bu muhteşem eserin edebi bir mizah kaynağı olduğunu ve gelecek nesillere devrettiklerini sözlerine eklemiştir.

İkinci sayfanın ikinci başlığı “Ramandan Ankaraya”¹⁰⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde kara mizah yapılarak Raman dağında petrol arayan bir heyetin Ankara ile telgrafla haberleşmeleri anlatılmıştır. Heyetin Raman dağına geldiği, ilk kuyunun yerini bulmak üzere oldukları, ismini de Sirmen kuyusu koydukları ama kazma işine yarayan burgu makinelerini unutmuş oldukları Ankara'ya haber verilmiştir. Ankara'nın cevabı ise kendilerinin dahi unuttuğu ama çok lüzumlu bir şey ise Amerika'ya ısmarlayacakları yönünde olmuştur. 500 kişilik bir heyet Amerika ve İngiltere'ye inceleme yapmak için yola çıkmıştır. Konuşmalar ilerlerken Ankara'dan gelen haberde yabancı bir firma Türkiye'nin petrol çıkarmaması için her türlü kolaylığı sağlayacaklarını söylemiştir. Gelen makinelerin parça parça geleceği anlatılmıştır. Raman dağındaki heyet petrol bulamadıklarını söyleyince, Ankara'dan gelen haberde önemi olmadığı, ellerinde bulunan petrolleri Raman dağına doldurulacağı bilgisi paylaşılmıştır. Raman dağındaki heyet vazifelerinin üstünden geldiklerini belirten bir telgraf çekmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Geçmiş zaman olur ki hayatı beş para etmez”¹⁰⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde 20 sene önce A. Kampf isminde ünlü bir Alman ressam getirildiği ve Atatürk'ün iki tane yağlı boya tablosunu yapıp Viyana'ya gönderdiği anlatılmıştır. Hermes matbaasında klişeleri yapıldıktan sonra parlak kartonlar üzerine basılıp, altına Türk Tayyare Cemiyetine ait olduğu yazılan bu tabloların, cemiyete yardımları olan birine hediye edildiği bilgisi verilmiştir. Artık Viyana'da basılan bu tabloların İstanbul sokaklarında 50 kuruşa satıldığı belirtilmiştir. Marko Paşa, hava kurumunun bu fotoğrafları halk da alabilsin diye mi Atatürk'ün vefatından 8 sene sonra işportaya düştüğünü sormuştur.

Üçüncü sayfadaki “Dikkat”¹⁰⁹ başlığında ise Marko Paşa'nın daha ilk sayıda gazete bayilerinin hışmına uğradığı ve memleketin en büyük matbaasına sahip kişinin son dakikada Marko Paşa'yı basamayacağını bildirdiği aktarılmıştır. Paşa, her gün kendilerine “döveceğiz, yıkacağız ve baskın yapacağız” diye haber gönderenlerin olduğu bilgisini

¹⁰⁷ A.g.e., “Ramandan Ankaraya”.

¹⁰⁸ A.g.e., “Geçmiş zaman olur ki hayatı beş para etmez”.

¹⁰⁹ A.g.e., “Dikkat”.

okuyucularla paylaşmıştır. Marko Paşa, o insanlara şunu demiştir: “Dövün, yıkın, kırın, basın”. Marko Paşa, bunu yazarların hiçbirini yapamayacağını yalnızca söyleyeceklerini vurgulamıştır. Bu sayıyı basan matbaaya teşekkür edilmiştir.

Dördüncü sayfadaki ilk başlık “Çocuklar”¹¹⁰ adlı bölümdür. Bu bölüm Balkan bölgesinde yaşayan Türklere izafeten yazılmıştır. Millet düşmanları ve menfaatini düşünen insanların propagandalarına kanılmamasını, kendilerinin okumadığı müddetçe başkalarının telkiniyle gazete ve mecmualar hakkında hüküm vermemesini, fikirlerle mücadelenin daha iyi fikirler öne sürerek yapılması gerektiğini ve başka memleketlerdeki Türklere karşı gösterilen takdire değer alakanın Türkiye’deki 18 milyon insana karşı da gösterilmesi gerektiği dile getirilmiştir.

Dördüncü sayfadaki bir diğer başlık “Gazeteler ve gazeteciler”¹¹¹ adlı bölümdür. Bu bölümün girişinde iki tane yanlış anlatılan olayın doğrusu söylenerek düzeltilmiştir. Yapılan yanlışlar örnek gösterilerek “Ulus” gazetesinin de aynı hataların benzerini yaptığı yazılmıştır. Ulus’un haberinde yer alan “*basın kanununun ağırlığına gitsinler de şu eli ile Sovyet selamı veren Marko Paşa’ya anlatsınlar*” yazısını düzelten Marko Paşa Sovyet olmadığını, selamın tabii elle verileceğini, Sovyet selamının öyle olmadığını, resimde Marko Paşa’nın selam vermediğini elini kulağına götürüp dert dinlediğini belirtmiştir. İşin en mükemmel yanının da bu resimde hiçbir oynama olmadan Ulus’un arşivinden alındığı vurgulanmıştır. Arkasından Marko Paşa şu sözleri kaleme almıştır: “*Ey Ulus ve ey Falih Rıfki neren doğru ki kalemin doğru olsun*”.

Aynı başlıkta devam eden gazete, Hüseyin Cahit’in hayatını kurtaranların verdiği emirle Marko Paşa’ya saldırdığı açıklanmıştır. Marko Paşa, Hüseyin Cahit’e cevap bile verilmemesi gerektiğini fakat okuyucuların zihni karışmasını diye birkaç satır yazmanın faydalı olacağını belirtmiştir. Atatürk’ün nutkunda halife yardakçısı olarak damgalanan bu adamın dünyanın neresinde bir irtica gördüyse onu tuttuğu, nerede bir halk hareketi ve bağımsızlık mücadelesi varsa ona karşı çıktığı yazılmıştır. Hüseyin Cahit’in aylarca Yugoslav Kralının avukatlığını üstlendiği halde Yugoslavya’yı kurtaran kahramanlara hep düşman kesildiğini, Yunan milletinin yabancı bir soydan ve yabancı bir devletten gelen krala karşı yaptığı cumhuriyet mücadelesini, cumhuriyet Türkiye’sinin gözünden düşürmek için hürriyet kahramanlarına haydut ve eşkıya dediğini, Milli kültürünü ve dilini korumak için mücadele eden Azeri Türklerine karşı bile karalama yapmaktan

¹¹⁰ A.g.e., “Çocuklar”.

¹¹¹ A.g.e., “Gazeteler ve gazeteciler”.

çekinmediğini, doğruları söyleyen Marko Paşa'yı ise yabancı taraftarlığı ile suçlamaktan geri kalmadığı aktarılmıştır. Bu gibi adamların herhangi bir tarafa satılmadan yaşamasının imkansız olduğunu söyleyen Marko Paşa, sadece Türk milletinin hizmetinde bulunduğunu ifade etmiştir.

Aynı başlıkta Peyami Safa, Necip Fazıl'ın "Para" isimli piyesini İtalyanca bir eserden çaldığını, Necip Fazıl da Peyami Safa'nın tarihi "Atilla" isimli romanının Marcel Brion'dan çaldığını iddia etmiştir. Marko Paşa, ikisinin de yalan söylemeyeceklerini vurgulamıştır.

Son sayfadaki küçük bir başlık olan "Gelecek sayılarımızda neler bulacaksınız"¹¹² adlı mizah bölümünde, Hüseyin Cahit Yalçın'ın Tanin gazetesine posta ile gönderdiği baş makalesinin posta idaresinin hatası yüzünden Marko Paşa'ya geldiği ve buradan yayınlamanın herhangi bir problem teşkil etmeyeceği alaylı bir dil ile anlatılmıştır. Bu makalede, Necip Fazıl'ın "betahsis" Marko Paşa için kaleme aldığı baş makale, Cemalettin Saraçoğlu'nun yanında 3 sene aç karnına hizmet eden dizgicinin acıklı hayatına dair siyasi tefrika ve Ahmet Emin Yalman'ın yeni çıkacak romanı hakkında bilgi verilmiştir.

¹¹² A.g.e., "Gelecek sayılarımızda neler bulacaksınız".

Beşinci Sayı

Beşinci sayı iki hafta gecikme ile 6 Ocak 1947 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Markopaşa asker kaçağı imiş”¹¹³ adlı kara mizah bölümü yer almıştır. Alt başlık olarak da “Maskeler aşağı” ismi kullanılmıştır. Asker kaçağı olduğu belirlenen Marko Paşa’ya mülakat için bir yazar gönderilmiştir. Yazarın sorduğu madem asker kaçağı iseniz sizi niye paşa yaptık lafına Marko Paşa’nın cevabı, Milli mücadele sırasında Anadolu’da rahat otel olmadığı için İstanbul’da kaldığını, cebinde 5 pasaport olduğunu fakat bunların kaçmak için değil hastalanırsa tedavi olmak için bulunduğunu belirtmiştir. Marko Paşa, Ankara’dan bir davetiye geldiğini, bunun üzerine oraya teşrif ettiğini anlatmıştır. Paşa, İstanbul’da bazı kurumlarda çalıştığı için kırmızı kurdeleli madalya ile ödüllendirildiğini, hakkındaki dedikoduların da iftira olduğunu açıklamıştır.

İlk sayfadaki ikinci başlık “Tam demokrasi”¹¹⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde demokrasinin ne anlama geldiği anlatılarak, Türkiye’nin de demokrasiye geçme vakti geldiği belirtilmiştir. Bu zamana kadar okulunu, yolunu ve dere köprüsünü kendi yapan köylünün bundan sonra karayollarını, demiryollarını ve beton köprülerini de yapması gerektiğini, devletin ise sadece hükümet konağı, lüks okullar ve devlet erkânının oturduğu mahallelere asfalt yol yaptırarak halk hâkimiyetine hürmet etmeleri gerektiği vurgulanmıştır. Yine petrol aramak, sondaj yapmak Amerika’dan makine getirmek ve petrol bulamamak gibi karlı işleri de Raman Dağı etrafındaki aşiretlere bırakılması, devletin ise Maliye Bakanlığı bütçe ve mali kontrol umum müdürlüğünde altın madeni aramak gibi verimli işlerle uğraşması yazılmıştır. Halkın başına bela olan suçlularla mücadele işi yine halka bırakılmalı, hükümetin ise makam sahiplerinin hoşuna gitmeyecek fikirler taşıyanları zararsız hale getirmekle mükellef olduğu aktarılmıştır. Eğer bu tutum sergilenirse geri olan toplumların Türkiye’yi taklit edeceğini, Saraçoğlu’nun söylediği “*Bu harpten sonra bütün dünya bizim rejimimizi kendisine örnek tutacaktır*” sözünün gerçekleşebileceği anlatılmıştır.

İlk sayfada bir diğer başlık ise “Markopaşanın tebliği”¹¹⁵ adlı bölümdür. Bu bölümde Marko Paşa, şimdiye kadar yazdıklarının meydanda olduğunu, iftira atanların millet aleyhinde tek bir satır kanıt göstermesi gerektiğini vurgulamıştır. Marko Paşa, geri düşüncelere ve bu düşüncelerin sahiplerine karşı olduğunu söylemiştir. Marko Paşa’nın tek

¹¹³ Marko Paşa, 6 Ocak 1947, “Markopaşa asker kaçağı imiş”.

¹¹⁴ A.g.e., “Tam demokrasi”.

¹¹⁵ A.g.e., “Markopaşanın tebliği”.

bir fikrini dahi tartışmaya cesareti olmayan saldırganların korkakça ve namussuzca iftiralarından başka izahı olmadığı belirtilmiştir.

İlk sayfadaki bir diğer başlık “Mecburi istirahat”¹¹⁶ adlı bölümde Marko Paşa iki hafta geç çıkmamanın sebebini alaylı bir dille anlatmıştır. Bu bölümde büyüklerinin, kendilerinin çok çalıştığını görüp kapama yoluyla bir müddet mecburi istirahata tabii tuttukları açıklanmıştır. Yazarın tutuklu halde bulunduğu vakitler anlatılmıştır. İçeride düşünülen fikirlere kimsenin karışmadığı açıkça vurgulanmıştır.

İlk sayfada ufak bir başlık olan “Sahtelerinden sakının”¹¹⁷ bölümünde Marko Paşa’nın çıkmayan 2 haftalık döneminde “Babıalı’nın açığöz leş kargaları”nın Marko Paşa’nın sahtelerini ürettiği, mühürsüz olanların gerçek olmadığı halka bildirilmiştir.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Bu günkü demokrat geçinenler, dün neler yazmışlardı?”¹¹⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde Hüseyin Cahit’in 1937 Şubatında “Boğaziçi” dergisinde kaleme aldığı bir makaleden parça verilmiştir. Hüseyin Cahit bu parçada Sultan Hamid’in son zamanlarında baskının iyice arttığını, aydın bir insanın memlekette nefes almasının imkânsız hale geldiğini anlatmıştır. Ardından bu gibi insanlar için tek tesellinin İstanbul’da bir yerde buluşup dertleşmek olduğu ve bu eylemi de gizlice yapmak zorunda bırakıldığını dile getirmiştir. Marko Paşa bu yazının üzerine ekleme yapmamıştır.

İkinci sayfanın ikinci başlığı “Ucuz hayat”¹¹⁹ adlı bölümdür. Bu bölümde Bern elçisi olan Yakup Kadri’nin İsviçre’nin lüks sayılabilecek bir lokantasında yemek yediği, sonrada İstanbul’a gelip bir lokantada yemek yediği belirtilmiştir. Yakup Kadri’nin bu olaydan sonra Türkiye’de hayatın ucuz olduğu yönündeki ifadesi aktarılmıştır. Marko Paşa, Türkiye’de Yakup Kadri’nin elçilik maaşıyla geçinebileceğini fakat orta halli bir vatandaşın kazancıyla yaşam için gerekli olan malların fiyatları orantısız ise büyük sorunlara yol açacağını anlatmıştır. Esnafı, tüccarı, serbest meslek erbabını bir kenara, köylü ile rençper de mi orta halli diye sorulmuştur. Bu adamlar para yemesini bilmedikleri için mi sırtlarında paçavralar olduğu ve kışın tabanı delik ayakkabı ile gezdikleri sorusu eklenmiştir. Marko Paşa, başbakanın nutkunda en küçük iki kişilik ailenin en az ne kadar alması gerektiği yönünde bilgi aradığını fakat bulamadığını belirtmiştir. Bunun üzerine kendi hesabını yapan Marko Paşa, bir haneyi referans olarak meyve yedirmeyip, uykuları kaçmasın diye kahve ve çay almadığını, işe gidip gelirken yürüttüğünü, elbise

¹¹⁶ A.g.e., “Mecburi istirahat”.

¹¹⁷ A.g.e., “Sahtelerinden sakının”.

¹¹⁸ A.g.e., “Bu günkü demokrat geçinenler, dün neler yazmışlardı?”.

¹¹⁹ A.g.e., “Ucuz hayat”.

aldırmadığını, erken uyumaları için ışık yaktırmadığını, tava tencereyi komşudan alması gerektiğini söylemiştir. Paşa, tiyatro ve sinema gibi şeylerin asla olamayacağını ekleyerek bir aileye aylık 100 lira lazım geldiğini açıklamıştır. Oysa işçilerin ve rençperlerin günlüğünün 2 lira olduğu, en iyisinin bile aylık 50 lira aldığı belirtilmiştir. Bu duruma çözüm olarak halkın midelerini basit bir ameliyatla %50 küçültülmesi gerektiği vurgulanmıştır.

İkinci sayfadaki bir diğer başlık ise “Tekzip”¹²⁰ adlı bölümdür. Marko Paşaya bu bölümde Malatya Valisi Ahmet Kınık tarafından karşı yazı yazılmıştır. Ahmet Kınık, 9 Aralık 1946’da çıkan Marko Paşa’nın üçüncü sayısının ikinci sayfasında “İşte bütün mallar meydanda” başlıklı yazısını hayretler içerisinde okuduğunu, yazıyı kaleme alanların milli hislerden tamamen mahrum ve aykırı ideolojiler tesiri altında hassasiyetlerini kaybettiklerini, doğruları söylemenin işlerine gelmediğini Marko Paşa’ya iletmiştir. Vali, Marko Paşa’nın da dediği gibi hesapların ortada olduğunu ve hesap vermekten zevk duyacağını söylemiştir. Vali, eğer Malatya’ya gelirse kendi gözleriyle hayvanlarla insanların aynı yerde uyumadığını, lağımın modern şekilde akıtıldığını, frengili, trahomlu, sıtmal kimselerle dolu olduğu söylenen Besni’de halkın bütün ihtiyaçlarını karşılayacak tesisleriyle yükseldiğini ifade etmiştir. Malatya’da dikilecek olan cumhurbaşkanı heykelinin, Marko Paşa’nın dediği fiyat kadar olmayacağı, ticaret eşyaları ve yerli mallar kontenjanına yapılan zamlar ile elde edilmediği belirtilmiştir. Vali, ayrıca Atatürk için yapılacak olan heykelin ise parasının hazır olduğunu söyleyip matbuat kanunları gereği bu yazısının aynı şekilde Marko Paşa’da yayınlanmasını istemiştir. Son sözü alan Marko Paşa, valinin bulunduğu makam gereği kendilerinin yalancı gibi gösterilip, Malatya’yı güllük gülistanlık göstermeye çalıştığını vurgulamıştır.

Üçüncü sayfanın ikinci başlığı “Bir kulağımdan girdi”¹²¹ adlı bölümdür. Alt başlık olarak da “Bu mevkide bu zeka hayretlere seza!” ismi kullanılmıştır. Bu bölümde Hayvan Haklarını Koruma Cemiyeti’nden tam 20 yıl sonra Ankara’da kurulan İnsan Haklarını Koruma Cemiyetinin ilk meyvelerini verdiği müjdelenmiştir. Milletvekillerinden Hıfzı Oğuz Bekata’nın anayasa ile köy kanununun birbirine zıt olduğunu fark ettiği ve meclise bir takrir verdiği dile getirilmiştir. Bu takrirden köy okullarının inşası için köylülerin bedava çalıştığını, hiç olmazsa bölge okullarının inşasında ev işi yapan ve hamile olanların çalışmaması gerektiği hakkında açıklamaların yer aldığı bilgisi paylaşılmıştır. Marko Paşa,

¹²⁰ A.g.e., “Tekzip”.

¹²¹ A.g.e., “Bir kulağımdan girdi”.

bu takriri Hayvan Haklarını Koruma Cemiyeti'nde yer alan hayvanlara fazla yük yüklememek ve gebe hayvanların koşturulmamasına dair ilgili kanunlara benzetmiştir.

Son sayfanın ilk başlığı “Bizim sokaktaki fener”¹²² adlı mizah bölümünde, sokak halkının milletvekili seçiminin 4 yıl olmasından şikâyetçi olduğu hâlbuki sokaktan milletvekili çıkmayacaklarını bildikleri çünkü sokağa otomobil, tramvay, vapur, araba hatta katırın bile girmediği aktarılmıştır. Marko Paşa, halka kaç senede bir milletvekili seçimi olsun diye sorunca, halkın cevabı seçimin her gece olması gerektiği yönünde olmuştur. Halk, sokağın başında bir fener olduğunu fakat yanmadığını sadece bundan önceki seçimde yandığını, o günden beridir bir daha ışık saçmadığını söylemiştir. Bunun üzerine Marko Paşa, halka hak verdiğini bildirmiştir.

Son sayfanın ikinci başlığı “İstanbul Üniversitesi rektörlüğünden bildiriliyor”¹²³ adlı bölümdür. Bu bölümde Beyazıt'ta yapılması planlanan üniversite binasının ilk keşfi için 100 bin, ikinci keşfi için 300 bin, sonraki keşifler içinde para katlanarak 1 milyon lira harcanması gerektiğinin anlaşıldığı yazılmıştır. Marko Paşa fiyatın 40 milyona kadar çıkacağını belirtmiştir. Bu binanın inşası gibi şerefli bir işi gelecek nesillere bırakmak mecburiyetinde olduğu söylenilmiştir. Üniversiteye kayıt olup da kapısından bir türlü girmek kısmet olmayacak öğrencilerin haklarının saklandığı, bu hakları mirasçılarının kullanabileceği aktarılmıştır.

Son sayfadaki son başlık ise “Okuyucu mektubu”¹²⁴ adlı mizah bölümüdür. Bu bölümde, bir okuyucunun Marko Paşa'nın ilk sayısında çıkan “Bir dar gelirsiniz istidası” parçasını bütün köyce okuyup güldüklerini söyleyerek giriş yapmıştır. Köyde bolluk, sıhhat içinde olup aynı zaman da ahlaken yükselirken, Marko Paşa'nın İstanbul'da sıkıntı içinde olmasına kimin inanacağına ve yazılanların hepsinin doğru olmadığı konusunda bilgi vermiştir. Okuyucu neden olduğunu da şöyle açıklamıştır: “*Hükümet buğdayımızı çok şükür 27-30 kuruştan alıyor. Buna mukabil biz de 4 kuruşluk sigarayı 20'den, 40 kuruşluk şekeri 200'den, 50 kuruşluk şırlan yağını 280-300'den, 30 kuruşluk çarığı 5 liradan alıyoruz amma sen ona bakma da buğdaydan, arpadan kazandığımız çok paraya bak*”. Köylü tek dertlerinin doktorsuzluk olduğunu fakat hükümetin bu işi hallettiğini, geçen toplanan doktorlar kongresinde 40 köye bir doktor tayin edileceği kararı alındığını belirtmiştir. Artık köylerin hastalık yüzü görmeyeceği, bir doktorun aradaki mesafeden dolayı her bir köye 6 ayda bir uğrayacağı bildirilmiştir.

¹²² A.g.e., “Bizim sokaktaki fener”.

¹²³ A.g.e., “İstanbul Üniversitesi rektörlüğünden bildiriliyor”.

¹²⁴ A.g.e., “Okuyucu mektubu”.

Altıncı Sayı

Altıncı sayı 13 Ocak 1947 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Hükümetin yüksek rakı siyaseti”¹²⁵ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde Marko Paşa Ankara’da öldürülen doktorlardan ve validen söz ederek, ortaya sahte katiller sürüldüğünü, mahkeme yerinin değiştirildiğini, işin içine mühim insanlar karıştığını, yabancı ülkelere giden paralar olduğunu ve nihayet gerçek katilin ortaya çıkmasına rağmen öldürme sebebinin gizli kalması gibi konular anlatılmaya çalışılmıştır. Avrupa’da bir kadının sınırda altın kaçıırken yakalandığı, işe mühim şahıslar hatta elçilerin isimlerinin karıştığı, daha önceden lüks bir vapurla kaçırılan altınların dedikodusu yapıldığı ve yine bir şeylerin gizli kalındığından bahsedilmiştir. Marko Paşa, Türkiye’de 20 seneden beri petrol aranıp bulunamadığını, 10 liralık makinelerin 10 milyona alındığını ve hiçbir işe yaramayıp kullanılmadığını, yabancı şirketlerin dalaverelerinin alıp yürüdüğünden bahsedilip yine bazı bilgilerin saklanıldığından dem vurmıştır. Arsa oyunlarının oynanıp apartmanların alınıp satıldığı, köşklerin satılıp paraların Amerika’ya yatırıldığı, bakan kardeşlerinin mahkemeye verildiği, bazı servetlerin hesabı sorulur gibi olsa da yine bazı bilgilerin gizli kalındığından yakınılmıştır. Tüm bunlar olurken alaylı bir şekilde Ticaret Bakanı Atıf İnan hükümetin rakı fiyatlarını indirmesi kararı anlatılmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Bre cahil!”¹²⁶ adlı bölümdür. Bu bölümün girişinde İstanbul’da her hafta çıkan bir siyasi gazetenin Marko Paşa’yı diline doladığı söylenilmiştir. Marko Paşa’nın Türkiye’ye yabancı sermaye girmesi taraftarı değilken, o gazetenin yabancı sermayeyi savunduğu anlatılmıştır. Gazete, 1942’de Alman orduları Rusya’ya girdiği vakit Amerikan sermayesi yetişmeseydi neler olacağını Marko Paşa’ya sormuştur. Marko Paşa cevap olarak 1942’de Amerikan sermayesinin girmedeğini, kiralama ve ödünç verme kanununa göre yardım edildiğini belirtmiş ayrıca sermayenin kâr getirdiğini ve ticari olduğunu, Amerikalıların yaptığının ise ticaret olmadığını ifade etmiştir.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Atinadan röportaj”¹²⁷ adlı kara mizah bölümüdür. Atina’da bulunan Marko Paşa’nın özel muhabiri burada harp havası estiğini belirterek giriş yapmıştır. Yunan İstihbarat Bakanından aldığı randevuya giden muhabir, kabul edildiği yerde şişman ve gözlüklü birinin duvarda resmini görmüştür. Muhabir, krallarından iyi şekilde bahsetmek bakanın hoşuna gideceğinden iltifat etmiştir. Bakan cevap olarak o

¹²⁵ Marko Paşa, 13 Ocak 1947, “Hükümetin yüksek rakı siyaseti”.

¹²⁶ A.g.e., “Bre cahil!”.

¹²⁷ A.g.e., “Atinadan röportaj”.

kişinin kral olmadığını, İngiliz Hariciye Bakanı Bay Bevin olduğunu söylemiştir. Muhabir, bakandan son gerçekleşen isyan hakkında bilgi verilmesi konusunda ricada bulunmuştur. Bakan, bugünkü mücadelenin kralcılar ile cumhuriyetçiler arasında olduğunu, düşmanlarının gericiliği kendilerinin ise ileriye temsil ettiğini anlatmıştır. Bakan, cumhuriyetin 3000 sene önce Yunanistan topraklarında kurulduğunu, 30 asırlık bir müessesenin bugün kabul edilemeyeceğini, krallığın ise genç bir oluşum olduğunu, kendilerine ait olan krallığın ise en yeni ve mükemmel olduğunu savunmuştur. Sözlerine devam eden bakan taşıdıkları markanın “Made in England” olduğunu, bundan daha iyisinin olamayacağını fakat cahil halkın bunu anlamayacak kadar sığ olduğunu, bu yüzden de kalın kafalı olanlara hakikati zorla sokmak mecburiyetinde bulduklarını vurgulamıştır. Bakanın anlattığı ikinci mesele ise cumhuriyetçilere göre kralcıların düşmanla iş birliği yapmış olması ve işgal yıllarında yabancı ülkelere kaçma iddiaları olmuştur.

İlk sayfanın dördüncü başlığı ise “Kara cehaletin yüz karası!”¹²⁸ adlı bölümdür. Marko Paşa bu bölümde gelecek sayılardan itibaren belgelerle Türk halkının ödediği milyonların nerelere harcandığını ispat etmeye çalışacaklarını anlatmıştır. Bunu yaparken okuyucuların hem gülecek hem ağlayacak duruma gelecekleri ifade edilmiştir.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Bu günkü demokrat geçinenler, dün neler yazmışlardı”¹²⁹ adlı bölümdür. Bölümün girişinde Vakit gazetesinin 23 Temmuz, 2, 4, 7, 14, 15, 25, 26, 27 Ağustos, 1, 15 Eylül ve 10, 12, 23, 29 Ekim 1919 tarihli sayılarında bizzat Ahmet Emin tarafından yazılmış makalelerin bir bölümü verilmiştir¹³⁰. Bunlar Türkiye’nin toprağını koruma meselesinin pahalıya mal olduğu, Girit adası için Osmanlı Devleti’nin ısrar etmesi üzerine Balkan Harbi çıktığı, Anadolu’nun bütünlüğünü korumaktan vazgeçip, bazı kısımlarını eski sahiplerine bazı kısımlarının da yeni geleceklere verilmesi gerektiği gibi açıklamalarına yer verilmiştir. Ahmet Emin, Ermenistan Cumhuriyetine arazi verilmesi gerektiğini bu sayede Amerika’nın da Türkiye tarafına yanaşacağını, doğuda ve güneyde bulunan Kürtlerin kendine özgü kimlikleri olduğunu ve bu memlekete tayin edilecek memurların Kürtlerden olması gerektiğini, bu sayede bu bölgedeki idarenin sağlanmış olacağını ve İngiltere’nin de Türkiye tarafına yanaşacağını söylemiştir. Emin, Hükümetin Yunanlılara, Araplara, Çerkezlere ve Uhlara toprak vermesi gerektiğini, memleketin lüzumsuz yerlerle meşgul olmamasını, Belçika arazisi kadar küçülen bir ülkenin imar faaliyetleri ve refaha kavuşmasının daha çabuk gerçekleşeceğini, bu dağıtımdan sonra

¹²⁸ A.g.e., “Kara cehaletin yüz karası!”

¹²⁹ A.g.e., “Bu günkü demokrat geçinenler, dün neler yazmışlardı”.

¹³⁰ Vakit, 23 Temmuz, 2, 4, 7, 14, 15, 25, 26, 27 Ağustos, 1, 15 Eylül, 10, 12, 23, 29 Ekim 1919.

elimizde kalan toprakların dahi fazla olduğunu, savaştan dönecek insanların bakımsız ve terk edilmiş Anadolu'ya yerleşeceğini ve bu durum sebebiyle ileride sorun doğuracağını belirtmiştir. Ahmet Emin, Amerika'da yaşayıp insanların görmüş bir birey olarak Türkçülük akımı sayesinde Türkiye'nin kurtarılmasının imkânsız olduğunu, çözüm yolu olarak kurtuluş hayallerinin bitmesi gerektiğini, İngiltere ve Amerika karşısında İstiklal sözünün ağza alınmamasını dile getirmiştir. Ahmet Emin, ikinci fikir olarak Amerikan mandasının gerektiğini, istiklal anlayışının başarıya ulaşması hususunda Türkiye'nin bu işi tek başına başaramayacağını, bu durumu utanç verici görenlerin ise “*pire için yorgan yakmakta mahzur görmeyen komitacı ruhlu milliyetperverler...*” olduğunu açıklamıştır. Emin, ticari ve ekonomik faaliyetleri serbest bırakan ülkenin Amerika olduğunu, Amerikan mandasının kabulünün İngiltere'nin de istediği bir durum haline geldiğini aktarmıştır. Marko Paşa bu bölümde kendi yorumunu katmamıştır.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı manşette bulunan “Hükümetin yüksek rakı siyaseti” adlı bölümdür. Bölümün devamında mizahi olarak bir içki sofrası kurulduğu, en özel mezelerin yapıldığı ve Recep Peker'in bir konuşma yaptığı anlatılmıştır. Masada Bayındırlık Bakanı Cevdet Kerim İncedayı, Celal Bayar, Behçet Kemal, Recep Peker, Hasan Saka, Atıf İnan, Fuat Ağralı gibi bakanlar ve CHP'liler bulunduğu bilgisi paylaşılmıştır. Recep Peker konuşmasında hayat standardını indirmek için rakı fiyatlarını düşürdüklerini, etrafın asanlarla ve kesenlerle dolduğunu, bu devrin Lale Devrini geride bırakıp Rakı Devri olarak geçeceğini belirtmiştir. Masada bulunan insanların alaylı bir dille iyice eğlendiği anlatılmıştır.

“Hükümetin yüksek rakı siyaseti” adlı başlığın altında “Bay kaynatanın vazifesi” alt başlığı yer almıştır. Bu bölümde devletin üst kademesinde bulunan bir zatın, kaynatasının 28 yerde idare heyeti azası olduğu ve yeni bir vazifeye atandığı ama bu vazife için kendisinin İngilizce Fransızca, Almanca bilmesi gerekirken, bilmediği halde işi senelerce yaptığı vurgulanmıştır. Bir gün bu kişiye kaynatasının dil bilmediği halde bu işi nasıl yaptığı sorulmuştur. Cevap olarak yabancı dil bilmediği ama işittiği söylenmiştir.

Üçüncü sayfanın ikinci başlığı birinci sayfada bulunan “Atinadan Röportaj” adlı bölümdür. Haberin devamında Yunan bakan, hükümetin içinde düşmanla işbirliği yapmış birçok insan olduğunu fakat bu insanların vatani vazifelerini yerine getirdiğini eğer onlar olmasaydı bu işlerle Almanların veya İtalyanların ilgileneceğini belirtmiştir. Bakan, bugün iktidarda bulunanların çoğunun işgal yıllarında ülkeden çıktığını, bunun bir avantaj olduğunu böylelikle daha az yiyecek sıkıntısı çekildiğini söylemiştir. Bakan, Yunan

halkının kralcılara teşekkür edecekleri yerde silaha sarıldıklarını, kendilerini anlamadıkları belirtmiştir.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Gazeteler ve gazeteciler”¹³¹adlı bölümdür. Bu bölümde Nadir Nadi yazısında Yakup Kadri Karaosmanoğlu’nun Atatürk hakkında yazdığı eseri değerlendirmiştir. Nadir Nadi, eserde en çok sevindiği olayın artık eski şark zihniyetinden uzaklaşıldığını görmek olduğunu aktarmıştır. Nadir Nadi, Edebiyatta kudumiye ve kasidelerin en fazla yer tuttuğunu, padişahların hoşuna gitmek maksadıyla yazılan mersiyelerin yani kapıkulu zihniyetinin bugün hala devam ettiğini dile getirmiştir. Nadi, yeni Türkçeye eski zihniyetle devam edildiğini, terimlere üstünlük bildiren sıfatlar eklendiğini, büyük adamların yaşıyorken takdir edilmesini ama bir Mısır firavunuymuş gibi tapılmaması gerektiğini vurgulamıştır. Nadi, büyük insanların hayattayken eserleri hakkında samimi ifadeleri ölümlerinden sonraya bırakılması hakkında açıklama yapmıştır. Marko Paşa, Nadir Nadi’nin çok doğru söylediğini, sanki kendi kendini anlattığını, eksikliğini bilmenin irfan olduğunu söylemiştir.

¹³¹ Marko Paşa, 13 Ocak 1947, “Gazeteler ve gazeteciler”.

Yedinci Sayı

Yedinci sayı 20 Ocak 1947 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Köy medreselerinin açılmasına dair fetva çıktı”¹³² adlı mizah bölümü yer almıştır. Bu bölümde Marko Paşa’nın Ankara’da bulunan muhabirinin bildirdiğine göre Milli Eğitim Bakanı Reşat Şemsettin başkanlığında bir komisyonun toplandığı ve köy enstitüleri ile medreselerin kaldırılmasına dair fetva çıktığı halka bildirilmiştir. Ardından kadıların hükümleriyle bir köy medresesinin açıldığı, açılışı büyük bir gösteri ile ulemanın katıldığı aktarılmıştır. Milli Eğitim Bakanının içinde bulunduğu grup medreseye varınca kurbanların kesildiği, bakanın bir hutbe okuduğu, vaktiyle kapanan imam ve hatip okullarının ihyası adına köy medreselerini tesis edildiği halka anlatılmıştır. Muhabir, okul bahçesinde gördüğü ateşe giderek, orada aykırı olan eserlerin yakıldığını görmüş olduğu bilgisini paylaşmıştır. Talebe-i Ulumdan olan bir efendinin Emin Soysal tarafından falakaya yatırıldığı dile getirilmiştir. Eşref Edip, Marko Paşa’nın muhabirine Ahmediye ve Muhammediye’nin yeniden basılacağını ve İngilizce eserlerin de tercüme olacağını söylemiştir. Kazım Karabekir’e haber verildikten ve Atatürk’e Fatiha okunduktan sonra toplantı sona erdirilmiş ardından cübbe, sarık, kavuk ve takma sakallarını çıkaranların, Karpıç lokantasına girerek eğlenmelerine kaldıkları yerden devam ettikleri açıklanmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Geçmiş zaman olur ki hayatı beş para etmez”¹³³ adlı bölümdür. Bu bölümde 4 Aralık 1946’da TBMM’de DP’li Sadık Aldoğan, hükümetin İstanbul’da halkın miting yapmaması ve istediği zaman gazeteleri kapatabilsin diye sıkıyönetimi uzattığını söylemiştir. CHP’li Vehbi Kocagüney ise bu duruma karşı çıkarak basın hakkında çok gevşek davranıldığını, herkesin istediğini yazıp söyleyebildiğini açıklamıştır. CHP’li bir diğer milletvekili Emin Halim Ergün’de sıkıyönetime rağmen bütün partilerin istediği gibi kongrelerini yaptığını vurgulamıştır. Sözü alan Başbakan yardımcısı ve aynı zamanda Devlet Bakanlığı görevini yürüten Mümtaz Ökmen ise sıkıyönetim ilan edilmesinde gazete kapatılması ve miting yapma gibi düşüncelerin var olmadığını, bunu asker kökenli olanların anlaması gerektiğini belirtmiştir. Marko Paşa, bu haberleri verdikten sonra Ulus gazetesinde şu haberin yer aldığını aktarmıştır: “İki siyasi parti ile şubeleri, bazı sendikalar, altı gazete ve dergi kapatıldı”¹³⁴.

¹³² Marko Paşa, 20 Ocak 1947, “Köy medreselerinin açılmasına dair fetva çıktı”.

¹³³ A.g.e., “Geçmiş zaman olur ki hayatı beş para etmez”.

¹³⁴ Ulus, 17 Aralık 1946.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Akkoyun, Karakoyun!”¹³⁵ adlı bölümdür. Marko Paşa, “Milliyet” kelimesinin istismar edildiğini, banka çeki, açık bono gibi kullanıldığını, kimde ne yoksa onu kullanmaya çalıştığını yazmıştır. İnsanların kafataslarına bakıp ayırım yapmaya başlayan aşırı milliyetçiler, hece veznini tercüme edenleri milli şair, kumar kağıtlarını satışa çıkarmaya Milli Piyango, kan damlayan kamaları tasvir eden eserlere milli roman, meyhanelerde çalan Bizans artığına ise milli müzik denildiği belirtilmiştir. Ardından karaborsa, verem, sıtma, frengi, Ankara cinayetleri, altın kaçakçılığı ve açlığın da milli olduğu aktarılmıştır. Hakikati söyleyenlerin gayri milli gösterildiği ancak Türk milletinin de bir parça milli olduğunun kabul edilmesi gerektiği bildirilmiştir.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Kara cehaletin yüz karası”¹³⁶ adlı bölümdür. Marko Paşa bu bölümde Elazığ-Van demiryolu inşasında mühendislik hatası yapıldığını ve bu hatayı gizlemek için tüneller yapılmaya başlandığını alaylı bir dil ile anlatmıştır. Netice olarak bu mühendisin Sümerbank inşaat başmüdürü olduğu ve yapılan hatadan dolayı hazineden 600 bin lira zarar edildiği dile getirilmiştir. Bununla da kalınmayıp yeni planlanan güzergâha göre iki köprü yapılmasının lazım geldiği, bunun için de Amerika’ya birkaç milyonluk malzeme siparişi verildiği, yapılan tünellerin yıkıldığı, 3,5 milyona hallolabilecek bir işin 35 milyona mal edildiği vurgulanmıştır.

İkinci sayfanın üçüncü başlığı “Oldu olacak”¹³⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde harp sonrası Avrupa’nın başta İngiltere ve Fransa’nın sosyalizme doğru yönelmesiyle CHP’nin bunu elbise modası gibi zannederek kendini sol olarak gösterme hevesine girdiği anlatılmıştır. Vakit gazetesinde Asım Us’un “*Halk Partisi sosyalisttir*”, Falih Rıfkı Atay’ın “*Türkiye’de Halk Partisi’nden daha sol bir parti yoktur*” gibi sözler dile getirdiği, ayrıca CHP’li milletvekillerinin meclisin sol tarafına oturup sağ tarafı DP’lilere bıraktıkları belirtilmiştir. En sonunda CHP’den Emin Soysal’ın mecliste “*Evet, bu devlet sosyalizmi bizde de vardır; hatta bizdeki daha şiddetlidir*”¹³⁸ dediği fakat CHP’nin solunda hiçbir şey olmadığını ama sıkıyönetimin CHP’yi komünisttir diye kapması halinde o zaman halkın buna inanacağı açıklanmıştır.

¹³⁵ Marko Paşa, 20 Ocak 1947, “Akkoyun, Karakoyun!”.

¹³⁶ A.g.e., “Kara cehaletin yüz karası”

¹³⁷ A.g.e., “Oldu olacak”.

¹³⁸ TBMM Tutanak Dergisi, 11 Aralık 1946, Dönem: VIII, Cilt: 3, TBMM Matbaası, s.116. Emin Soysal’ın mecliste kullandığı cümle şöyledir: Bizim Lâski’nin İngiltere için istediği Devlet sosyalizmi bizde daha fazla var. Mektepler Devlette, Demiryolları Devlette, fabrikalar Devlette, her şeyimize Devlet bakıyor. Bizim bir eksliğimiz varsa o da adam yetiştirmektir.

İkinci sayfanın bir diğer başlığı “Petrollü topraklar”¹³⁹ adlı bölümdür. Bu bölümde Süveyş kanalını açan mühendisin torunu Paul de Lessepe’in Fransız hükümetinden 5 milyar frank istediği yazılmıştır. Paul’a sebebi sorulunca da babasının İskenderun’da toprakları olduğunu, buraların petrol bakımından zengin yerler olarak bilindiğini ve Türklerin bu yerler için 5 milyar frank verdiğini söylemiştir. Marko Paşa, onların kendi işlerine bakarken, Türkiye’nin parasını verip daha bulamadığı petrolün haberini aktarmıştır.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Kongre eğleniyor”¹⁴⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde mizahi olarak Marko Paşa Ankara’da yeni sinemadan bildirimler yapmıştır. Paşa, kongrede çok heyecanlı sahneler olduğunu, Emin Sazak’ın gişede bilet sattığını, koltuk meselesi yüzünden halkçıların arasında kavga çıktığını açıklamıştır. Bu arada Celal Bayar bir konuşma yaparak, bütün dünyanın Türkiye ile meşgul olduğunu, memleketteki bütün partilerin iş birliği yapması gerektiğini, Türkiye’yi şirket halinde idare edilmesi gerektiğini söylediği bilgisi paylaşılmıştır. Celal Bayar, anayasaya aykırı kanunların kalkması gerektiğini söyleyince, dinleyicilerden biri kanunların altında bizzat sizin imzanız var dediği, bunun üzerine Bayar’ın, imzayı boş kağıda attığını, üstünü sonradan doldurduklarını anlatmıştır. Konuşmadan sonra “Bir millet ağlıyor” adlı oyun gösterilmiştir. Fuat Köprülü’nün İngilizce bir şarkı okuduğu, CHP ile DP’nin köşe kapmaca oynadığı fakat CHP’nin bütün köşeleri tuttuğu, seyircilerin sandık numaraları istedikleri ama DP’liler henüz ustalarından öğrenemediği numaralar olduğu dile getirilmiştir. Celal Bayar tekrar sahneye çıkarak sihir numarasıyla elindeki 6 oku 66 ok yapıp, bunları milletin bağrına havale edeceklerini söylemiştir. Seyirciler arasında Türk milletinin 7 senedir taçsız, tahtsız idare edildiği duyulunca, Emin Sazak’ın bundan sonra Türkiye’nin öyle idare edileceği yönünde beyanat verdiği belirtilmiştir.

Üçüncü sayfanın ikinci başlığı “Markopaşa ve Demokrat Parti”¹⁴¹ adlı bölümdür. Marko Paşa bu bölümde CHP’nin karşısında kalmış tek gücün DP olduğunu açıklamıştır. Paşa, demokratik mücadelede DP ile aynı safta yer aldığını belirtmesine rağmen DP’nin yanlışları olduğunu aktarmıştır. DP’nin, memlekette bulunan genel muhalefeti istismar ederek meydana geldiği, kurucularının Halk Partisi tarafından denenmiş, devrini tamamlamış ve kısır adamlar olduğu vurgulanmıştır. Paşa, bazı noktalarda DP ile beraber olursa da DP’nin kalburüstü adamları ile anlaşmalarının imkânı olmadığını bildirmiştir.

¹³⁹ Marko Paşa, 20 Ocak 1947, “Petrollü topraklar”.

¹⁴⁰ A.g.e., “Kongre eğleniyor”.

¹⁴¹ A.g.e., “Markopaşa ve Demokrat Parti”.

Üçüncü sayfanın üçüncü başlığı “Gazeteler ve gazeteciler”¹⁴² adlı bölümdür. Bu bölümde I. ve II. Dünya Savaşı’nda dünyanın birçok yerinden üs kiralayan Amerika’nın artık ülkeler kiralamaya karar verdiği yazılmıştır. Bu iş için Kardinal Spelman’ın başkanlığında olan bir komisyonun ilgilendiğinden bahsedilmiştir. I. Dünya Savaşı’nın sonunda Türkiye’yi Amerikan emperyalizmine satmak teklifini ileri sürenlerden biri olan Ahmet Emin Yalman’ın hatırlandığı belirtilmiştir.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Markopaşa dert dinliyor”¹⁴³ adlı bölümdür. Burada bir okuyucudan gelen sorunun Marko Paşa tarafından cevaplanması istenmiştir. Okuyucu, evli ve lise mezunu oğlunun iş bulamadığını ve hayat pahalılığından yakınmasını dile getirmiştir. Marko Paşa cevap olarak kendisinin yalan söylediğini, Çalışma Bakanı’nın verdiği rakamlara göre oğlunun işte olması gerektiğini, hayat pahalılığı konusunda ise koskoca başbakanın yalan söyleyecek bir insan olmadığını kaleme almıştır.

¹⁴² A.g.e., “Gazeteler ve gazeteciler”.

¹⁴³ A.g.e., “Markopaşa dert dinliyor”

Sekizinci Sayı

Sekizinci sayı 27 Ocak 1947 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Devletlû, izzetlû, saadetlû, haşmetlû, Pekerim efendim”¹⁴⁴ adlı mizah bölümü yer almıştır. Bu bölümde Marko Paşa, Recep Peker’le bir sohbet esnasındaymış gibi konuşmaya başlamıştır. Halkın açlık içinde olduğu, karda kışta palto, ceket ve ayakkabı bulamadığı, et pahalılığından dolayı tüketilemediği söylenilmiştir. CHP’nin ne yaptığı belli olmayan ve DP’nin olmasından dolayı kıskançlık duyan bir parti olduğu vurgulanmıştır. Recep Peker’in partiyi ıslah edeceğini söylemesine karşın Marko Paşa serseri çocukların düzelemeyeceğini belirtmiştir.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Hep laf”¹⁴⁵ adlı bölümdür. Marko Paşa bu bölümde 25 yılda fesi atıp şapka giyildiğini, harflerin eskisini atıp yenisinin alındığını, Türkiye’nin demir ağlarla örüldüğünü, okul üstüne okul yapıldığını söylemiştir. Ardından yeşil alanların şehirleştirildiği, yabancı sermayeden kurtarıldığı, milli bankalarımızın türediği ve bu gibi haberlerin saymakla bitmediği yazılmıştır. Paşa, grafiklerin, istatistiklerin, dergilerin, çizgilerin, resimlerin ve nutukların kendileri için bir anlam ifade etmediğini, bütün bunların insanların önceki yaşamlarına göre şuanda daha refah yaşamlarını ifade etmesi gerektiğini vurgulamıştır. Devamında Türk milletinin kültürü ne kadar ilerlediği sorulmuştur. Daha insanca mı yaşandığı, sanatta yükselmenin gerçekleşip gerçekleşmediği, hastalıkların arttığı mı azaldığını mı gibi sorular sorulup, şuna kadar anlatılanların laf olduğu dile getirilmiştir.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Sterlin, dolar, ruble”¹⁴⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde doların ve sterlinin buyruğu altına girilmemesi gerektiği eğer girilirse kurtulmanın çok zor olduğu, hem uşak olunacağını hem de yöneticilerin kendilerini efendi sanacağı anlatılmıştır. Marko Paşa bunları dedi diye düşmanları tarafından rublenin kölesi olarak halka lanse edildiğini belirtmiştir. Marko Paşa bu dünyada köle olmadan yaşanabileceğini vurgulamıştır.

İlk sayfanın bir diğer başlığı “Vecize”¹⁴⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde okuyuculardan gelen Marko Paşa hakkındaki iftira ve hezeyanlara neden cevap vermediği sorulmuştur. Marko Paşa cevap olarak iftira ve hezeyan olduklarını söylemiştir.

¹⁴⁴ Marko Paşa, 27 Ocak 1947, “Devletlû, izzetlû, saadetlû, haşmetlû, Pekerim efendim”.

¹⁴⁵ A.g.e., “Hep laf”.

¹⁴⁶ A.g.e., “Sterlin, dolar, ruble”.

¹⁴⁷ A.g.e., “Vecize”.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Gazete ve gazeteciler”¹⁴⁸ adlı bölümdür. Marko Paşa bu bölümde İsmail Habip Sevük’ün edebiyatta halkı kör ettiğini, yabancı dil bilmeden batı edebiyatı yazdığını söylemiştir. Abdülhak Hamid’in bu kişi hakkında kara mizah yaptığı bir örnek verilmiştir. İsmail Habip milletvekilliğinden emekli olunca kendisinden hiç beklenilmediği bir şekilde Cumhuriyet gazetesinde pehlivan menkıbeleri yazdığı ifade edilmiştir. Marko Paşa, bu kişinin ardından Hüseyin Cahit’in, Falih Rıfkı’nın ve Emin Yalman’ın da aynı yoldan gitmesini umut ettiğini açıklamıştır.

Aynı bölümünde alt başlık olarak “Öcü ve umacı” kullanılmıştır. Marko Paşa, dünyanın her yerinde iktidarı elinde bulunduranların satın alınmış yordakçıları bulunduğunu söylemiştir. Bu kişiler “eğer bu iş dış tehlikeler olmasaydı biz sizi bu kadar sıkımadık” gibi ifadeleri sık sık tekrarladıkları belirtilmiştir. Marko Paşa bu söze karşı zaten tehlikeler olmasa size ihtiyaç duyulmayacağını ve asıl marifetin bu koşullar altında halkı sıkılamak olduğunu sözlerine eklemiştir. Ardından Hüseyin Cahit’e ait makalelerin birinde, dünyadaki herhangi bir ülkede yaşayan birinin halinden memnun olmasının tesadüf olduğu, bu memnuniyetsiz durumun altında gizli kuvvetler olabileceği şüphesi yattığına dair yazısı verilmiştir. Marko Paşa buna karşılık aşıktan, evsizlikten ve kıyafetsizlikten konuşulmayacağını çünkü Hüseyin Cahit’in öyle istediğini vurgulamıştır.

İkinci sayfanın ikinci başlığı “Malatya Valisi ne buyurdunuz”¹⁴⁹ adlı bölümdür. Marko Paşa, üçüncü sayıda Malatya Valisi hakkında bir yazı yazdıklarını ve buna karşın tekzip edildiklerini söyleyerek giriş yapmıştır. Dünyada ilk defa mizahın tekzip edildiği söylenmiştir. Marko Paşa’ya Malatyalı bir okuyucu tarafından yazı gönderildiğini ve gazetede yayınladıkları belirtilmiştir. Yazıda, Malatya’ya geleceklere kışın gelinmemesi gerekliliğini çünkü çamur banyosu yapabileceklerini, köstebek yuvalarında yemek yiyebileceklerini, halkın isteği ile yapılan heykeli aç oldukları zaman yalayarak karınlarını doyuracakları bilgisi paylaşılmıştır. Ayrıca her eve sorulan kurak bölgelere su getirilmesi, mahallelerin imarı ve İnönü’nün heykeli için yapılan ankette %99,7’sinin İnönü’nün heykelini seçtiği dile getirilmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Kraldan fazla kral taraftarı”¹⁵⁰ adlı bölümde Marko Paşa’nın idarehanesine burnu havada bir zatın denetlemeye geldiği, arkasından kendini tanıtmadan hemen gittiği söylenilmiştir. Paşa, etraftakilere sorduğu vakit ise o kişinin Nahiye müdürü olduğunu anlamıştır. Daha önce gazete verilen bir bayiden gelen mektuba

¹⁴⁸ A.g.e., “Gazete ve gazeteciler”.

¹⁴⁹ A.g.e., “Malatya Valisi ne buyurdunuz”.

¹⁵⁰ A.g.e., “Kraldan fazla kral taraftarı”.

göre Marko Paşa'nın çıkan sayıları Nahiye müdürü tarafından toplatıldığı belirtilmiştir. Gazeteleri, hükümetin ve sıkıyönetimin değil de Nahiye müdürünün toplattığı ima edilmiştir. Ülkede hükümetin, bakanın ve başbakanın değişebileceği fakat iktidar uşaklığının kolay kolay değişmeyeceği vurgulanmıştır. Böyle adamların saltanatta da meşrutiyette de cumhuriyette de marifetlerini sergileyeceği aktarılmıştır.

Üçüncü sayfanın ikinci başlığı “Ceviziçi badem”¹⁵¹ adlı bölümdür. Marko Paşa, haberlerde memurlara verilecek olan zammı badem içi badem dışı olarak adlandırdıklarını söylemekle başlamıştır. Ardından bu zammın memurlara hiyerarşik düzende verileceği söylenip, en altta olan memurlar için hiçbir şey değişmeyeceği ifade edilmiştir.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Baldır bacak müsabakası”¹⁵² adlı bölümdür. Bu bölümde mizahi olarak bir türlü satış temin edemeyen CHP'li gazetelerin müsabakalar gerçekleştirdiği fakat bunda da satış temin edilemediğinden baldır bacak müsabakaları gerçekleştirileceği söylenmiştir. Ardından 7 Eylül kararları sonucunda halkta gösterilecek ne bacağı ne baldırın kaldığı belirtilmiştir.

Dördüncü sayfanın ikinci başlığı “Karaborsanın yıldönümü”¹⁵³ adlı bölümdür. Bu mizahi bölümde karaborsanın 8. yıldönümünü pirinç, şeker, et ve diğer kralların toplanıp hatıralarını yâd ettiği, yardımlarını esirgemeyen bakanlara da saygılarını sundukları ifade edilmiştir. Ayrıca İstanbul'da bir karaborsacılık okulu açılacağı açıklanmıştır.

Dördüncü sayfanın üçüncü başlığı “Ne dersiniz”¹⁵⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde Gandhi'nin dünyayı barışa götürmek ve Hintlileri refaha kavuşturmak için yanına 4 keçi alıp yürüyüşe çıktığı aktarılmıştır. İngilizlerin, açlık greviden sonra yürüyüş grevine izin verdiği ikinci grev olduğu belirtilmiştir. Türkiye'de Ekonomi Bakanın da böyle bir yürüyüşe çıkması gerektiği ima edilmiştir.

Dördüncü sayfanın dördüncü başlığı “Fırsat bu fırsat”¹⁵⁵ adlı bölümdür. Bu bölümde, kanun gereği köylüler toplanıp köyün okulunu ve öğretmen evini yapmaya mecbur oldukları, bütün bunlar yetmezmiş gibi bir de sağlık memurlarına ve köy ebelerine ev yapmaya mecbur tutuldukları vurgulanıp, köylülerin yemeğe, ekmeye, biçmeye de mecbur olduklarının farkında olunup olunmadığı sorulmuştur.

¹⁵¹ A.g.e., “Ceviziçi badem”.

¹⁵² A.g.e., “Baldır bacak müsabakası”.

¹⁵³ A.g.e., “Karaborsanın yıldönümü”.

¹⁵⁴ A.g.e., “Ne dersiniz”.

¹⁵⁵ A.g.e., “Fırsat bu fırsat”.

Dokuzuncu Sayı

Dokuzuncu sayı 3 Şubat 1947 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Alibaba ve kırk haramiler”¹⁵⁶ başlığı yer almıştır. Bu bölümde tekerleme anlatıyormuşçasına CHP ile tamamen mizah yoluyla dalga geçilmiştir.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Yeşil sarık”¹⁵⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde, Türk milletine ne zaman kendi başına hareket etmesi söylene yobazlığın geri geleceği fikri ileri sürülerek karşı çıkıldığı ifade edilmiştir. Sonunda yobazlık, kara kuvvet, yeşil sarık ve irtica gerçekten gerçekleştiği ve bunun karşı çıkanlar arasında olduğu vurgulanmıştır. Sesini yükselten irticanın, kız öğrencileri köy enstitüsüne girmemesi, karma okulların ayrılması ve öğrencilerin din bilgisi okuması yönünde açıklamalar yaptığı belirtilmiştir. Dünyanın neresinde bir gerçilik varsa dört elle sarıldıklarını, millet ne kadar uyuşturulursa bu kişilerin o kadar ekmeğine yağ sürüldüğü söylenilmiştir. Atatürk’ün yanında bulunan ileri görüşlü ikiyüzlülerin bugün kafalarına yeşil sarık giyip, Amerika’da, İngiltere’de ahlakın dine dayandığını ve tarikatların çok fazla olduğunu ifade ederek tekkelerin geri açılmasını istedikleri bilgisi paylaşılmıştır. Bu insanların rezil bir durumda oldukları bildirilmiştir

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Geçmiş zaman olur ki hayatı beş para etmez”¹⁵⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde 1909’da her yerde hürriyet kelimesinin söylendiği ve yazıldığı bir ortamın olduğu, ardından gelen İttihat Terakki’nin zindanlı ve sürgünlü politikasının eşlik ettiği yazılmıştır. 1930’da yine hürriyetin verildiği, Serbest Fırkanın kurulduğu fakat yine aynı şeylerin yaşandığı ifade edilmiştir. 1945 yılında San Francisco’da Birleşmiş Milletler anayasasına imza atıldığından beri tekrardan halkın hürriyet konuştuğu, gazetelerin bu konu hakkında yazdığı bir ortam varken, 4 Aralık’ta matbaaların yıkıldığı hatırlatılmıştır. 1947 yılında ise sendikalar, partiler kuruluyor, yazılıyor, çiziliyor ama 16 Aralık’ta sürgünler, alıkoymalar ve dayakların geri geldiği belirtilmiştir.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Gazete ve gazeteciler”¹⁵⁹ adlı bölümdür. Bu bölümde Yusuf Ziya Ortaç’ın bu zamana kadar çıkardığı dergilerde ismini hep reklam ettiği, şimdi ise yeni bir mizah dergisi çıkaracağı fakat adının geçmediği belirtilmiştir. Marko Paşa, bunun nedeni olarak kendisinin CHP milletvekili olmasından mı yoksa CHP’ye karşı

¹⁵⁶ Marko Paşa, 3 Şubat 1947, “Alibaba ve kırk haramiler”.

¹⁵⁷ A.g.e., “Yeşil sarık”.

¹⁵⁸ A.g.e., “Geçmiş zaman olur ki hayatı beş para etmez”.

¹⁵⁹ A.g.e., “Gazete ve gazeteciler”.

muhalefete geçeceğinden mi sorusunu okuyucularına sormuştur. Cevabını kendi veren Marko Paşa, Yusuf Ziya Ortaç'ın okuyucu avlayıp, partisine sadık kalacağını açıklamıştır.

İkinci sayfanın ikinci başlığı “Markopaşa muvafakate geçti”¹⁶⁰ adlı bölümdür. Bu mizahi bölümde Marko Paşa'nın kandırıldığı ve işin aslını kendisine sormak için bir muhabir yollandığı yazılmıştır. Uşak seçimi dolayısı ile CHP tarafından bir haftalığına angaje edildiğini söyleyen Marko Paşa devamında muhaliflere demokrasiyi, tepeden inme hürriyeti ve yiyecek verdiklerini ama yaranamadıklarını dile getirmiştir. Paşa, Gazetelerde Uşak seçiminin CHP'nin kazanacağını önceden söylediklerini, muhaliflerin ülkede ikilik yaratmaya çalıştıklarını, seçim yine olsa gıda yardımı yapıp yine kazanacaklarını sözlerine eklemiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Yıldız şehriyesi ve ahtapot”¹⁶¹ adlı şakalar bölümüdür. Burada II. Abdülhamit döneminde yıldız şehriyesi denilemediğini çünkü suikast girişimi yapılacağı zannedildiği aktarılmıştır. Aynı şekilde Sarayburnu da denilemediğini çünkü sultanın burnu ile dalga geçildiği bilgisi verilmiştir. Bu durumlara gülüp geçtiklerini söyleseler de Beyoğlu'nda birkaç genç kendi aralarında konuşurken içlerinden biri karaborsacılara ahtapot deyince polisler tarafından zapt edildiği çünkü ahtapotun altı kolu bulunduğu ve bu durumun Halk Partisinin altı okunu çağırıştırabileceği bilgisi paylaşılmıştır.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Markopaşa dert dinliyor”¹⁶² adlı bölümdür. Bu bölümde okuyuculardan gelen ilkyazı Marko Paşa'nın asla korkmamasını çünkü arkalarında kendilerinin olduğunu, daha şiddetli yazılar yazması gerektiği söylenip, en sonunda her ihtimale karşı adresini vermeyen bir dost olarak belirtmiştir. Marko Paşa cevap olarak böyle kahramanlara dayansalardı şimdiye kadar tepetaklak olacaklarını, mizah yolunda bir vazife edindiklerini, imzasız kahramanların verdikleri cesaret dersine ihtiyacı olmadıklarını dile getirmiştir. İsmi saklı başka bir okuyucu Marko Paşa'ya, Paşabahçe'deki fabrikada kömürsüz kaldıklarını, bunun savaş yıllarında dahi olmadığını anlatıp hükümetin neden kömür stoku yapmadıklarını, gazetelerde kömür üretiminin arttığının söylenmesine rağmen bu kömüre ne olduğu, işsiz kalan 2000 kişinin ne yapacağını ve Türkiye'de cama artık ihtiyaç olup olmadığı sorularını sormuştur. Marko Paşa sorulara mizah yoluyla cevap vermiştir. İlk soruya cevap olarak bu konu ile ilgilenen insanların eli işte akli oynaşta olduğunu söylemiştir. İkinci sorunun cevabı olarak da kömür

¹⁶⁰ A.g.e., “Markopaşa muvafakate geçti”.

¹⁶¹ A.g.e., “Yıldız şehriyesi ve ahtapot”.

¹⁶² A.g.e., “Markopaşa dert dinliyor”.

Üretim artmasının sadece sözde olduğu, bir ihtimal olarak Türkiye'nin yüksek endüstrisi yüzünden kömürün yetişemediği aktarılmıştır. nc sorunun cevabı ise işsiz kalanların evden kömür getirmesi istenilmiştir. Son sorunun cevabı olarak da bir devlet istatistiğine göre her evde bir karış cam parçası bulunabilmesi için bugünkü üretilenden 20 kat fazla olması gerektiği bilgisi verilmiştir.

Onuncu Sayı

Onuncu sayı 10 Şubat 1947 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Markopaşa bütün muzır vesikaları neşrediyor”¹⁶³ adlı mizah bölümü yer almıştır. Bu bölümde 1719’dan gelinen noktaya kadar Türkiye’deki komünist sayısının 14’e yükseldiği, 800.000 bin sene sonra Türkiye’nin baştan aşağı komünist olacağı, komünistlerin arasına Celal Bayar ve Recep Peker’in bile dahil olacağı bir gelecekten bahsedilmiştir.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Ne istiyoruz?”¹⁶⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde Marko Paşa isteklerini sıralamıştır. Yapılan işlerin birkaç kişinin yararına değil 18 milyonun yararına yapılması gerektiği, kararlar alınırken İstanbul’daki milyoner ahbablar değil, beli bükülen çoluk çocuğun göz önünde bulundurulması istenilmiştir. İnsanların kafalarındaki fikirlere göre değil, halkın yararına ya da zararına yaptıkları işe göre hesap verilmesi gerekliliği ve bir iş yapılırken keyfiyetten değil, milletin düşünülmesinin lazım geldiği söylenilmiştir. Bu topraklar üzerinde yabancı devletlerin oyuncağı olunmaması gerektiği ifade edilmiştir. Marko Paşa, bu dedikleri arasında suç unsuru varsa hemen yazmaktan vazgeçeceğini fakat suç unsuru yoksa sinsi yollardan saldırmaya kalkışmamalarını çünkü kendini haklı gören insanın kirli yollardan gitmeye ihtiyacı olmayacağını vurgulamıştır.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “İslaha çalışırken”¹⁶⁵ adlı bölümdür. Bu bölümde Marko Paşa, gazeteyi zor şartlar altında çıkardığını, İstanbul’daki matbaaların Marko Paşa’yı basmadığını aktarmıştır. Paşa, yazıların okunmadığını, klişelerin çıkmadığını, baskının kötü gerçekleştiğinin farkında olduklarını, en yüksek baskı fiyatını vererek gazeteyi çıkardıklarını ifade etmiştir. Okuyucuların Marko Paşa’yı mazur görmelerini, bütün zorluklara rağmen CHP’ye benzememeye çalıştıkları söylenmiştir.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Şehir ve yurt haberleri”¹⁶⁶ adlı mizah bölümüdür. Bu bölümde alaylı bir dille siyasetçiler anlatılmıştır. Maliye bakanlığı tarafından satışa çıkarılan Arap alfabeleri için kalem ucu satın alanların Rasih Kaplan, Cemil Barlas, Emin Soysal, Hamdullah Suphi ve ortaklar limitet şirketi tarafından satın alındığı yazılmıştır. Şirket ortaklarının Arap alfabelerini kabulü için meclise tahrir verecekleri söylenmiştir.

İkinci sayfanın ikinci başlığı “Krali aşk”¹⁶⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde İngiltere saltanatının varisi Elizabeth, Yunanistan ve Danimarka’nın prensi Philip’in evlenecekleri

¹⁶³ Marko Paşa, 10 Şubat 1947, “Markopaşa bütün muzır vesikaları neşrediyor”.

¹⁶⁴ A.g.e., “Ne istiyoruz?”.

¹⁶⁵ A.g.e., “İslaha çalışırken”.

¹⁶⁶ A.g.e., “Şehir ve yurt haberleri”.

¹⁶⁷ A.g.e., “Krali aşk”.

haberi verilmiştir. İngiltere bu konuyu halka anketle bildirirken, Türkiye’den gelen cevapların olduğu ifade edilmiştir. Konu içerisinde Hüseyin Cahit Yalçın, Şemsettin Yeşil Molla, Cemil Barlas, Recep Peker, Hamdullah Suphi ve Falih Rıfkı Atay’la alay edilmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Siyasi İcmal”¹⁶⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde, Amerikalıların, İngilizler gibi krallık modasına uyduklarını, Japon imparatoru Mikado’nun iplerini ellerine aldıktan sonra onu Japon halkına şirin göstermeye çalıştıkları ifade edilmiştir. Japon halkının vaktiyle Mikado’nun yüzüne bakamadıklarını şimdi ise onu halk adamı olarak gördükleri belirtilmiştir. Amerikalı General MacArthur, Japonya’da grevlere müsaade etmediği ve onlara bağımsızlık tanımadığını söylese de Japonların kafasında Mikado’nun “Allah” olduğu fikrini söküp attığını fakat bu sefer de kendisini “Allah” zannettiği vurgulanmıştır.

Üçüncü sayfanın ikinci başlığı “Vali Lütfü Kırdardan belediye reisi Lütfü Kırdara”¹⁶⁹ adlı kara mizah bölümüdür. Bu bölümde, İstanbul valisi Lütfü Kırdar’ın üstün başarı gösteren İstanbul belediye Reisi olan Lütfü Kırdar’a Maçka kışlasının yanında arsa hediye ettiği yazılmıştır. Bu davranışa teşekkür etmek amacıyla bu arsanın önünde ne varsa yıktırılıp, yeşil saha haline getirilmiş olduğu, bu sayede arsanın değer kazandığı vurgulanmıştır. Şimdi de arsadan Boğaziçi’nin görünmesine engel olacak Maçka kışlasının yıkılacağı ve satılığa çıkarılacağı duyurulmuştur. Arsayı tekrardan İstanbul valisi Lütfü Kırdar’ın satın alıp İstanbul belediye Reisi olan Lütfü Kırdar’a hediye edileceği muhtemel olduğu aktarılmıştır.

Üçüncü sayfanın üçüncü başlığı “Saylav devesi”¹⁷⁰ adlı mizah bölümüdür. Bu bölümde Türkiye’nin evvelden beri taşıt araçlarında kıtlığı ve ulaştırmadaki güçlüğü herkesçe bilindiği ifade edilmiştir. Yabancı ülkelere araç getirmenin zor olduğunu bilen Ulaştırma bakanı, yakın müttefik olunan Ürdün Krallığından deve ve merkep ithal etmeye karar verdiği belirtilmiştir. İstanbul-Ankara ekspresi yerine deve kervanı işleyeceği, trenlere bulunan saylav kompartımanı yerine kervanda bir saylav devesi bulunacağı dile getirilmiştir.

Üçüncü sayfanın dördüncü başlığı, baş tarafı ilk sayfada bulunan “Kalkının ey ehli vatan”¹⁷¹ adlı bölümdür. Bu bölümde Hüseyin Cahit Yalçın’ın makalesinden kesitler verilmiştir. Komünist mareşalin, Bolşevik Celal Bayar’ın, kızıl Adnan Menderes’in ve

¹⁶⁸ A.g.e., “Siyasi İcmal”.

¹⁶⁹ A.g.e., “Vali Lütfü Kırdardan belediye reisi Lütfü Kırdara”.

¹⁷⁰ A.g.e., “Saylav devesi”

¹⁷¹ A.g.e., “Kalkının ey ehli vatan”

moskof Köprülü'nün sözlerinin dinlenmemesi gerektiği, onların ülkede ikilik yaratmaya çalıştıkları söylenmiştir. Son olarak Recep Peker'e imdat çağrısında bulunarak, yardım istenmiştir. Marko Paşa, bu yazıya herhangi bir açıklama ve ekleme yapmamıştır.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı "Markopaşa dert dinliyor"¹⁷² adlı bölümdür. Bu bölümde okuyuculardan biri Türkiye'de 750 gazi subaydan biri olduğunu, böyle birinin 18 milyon insan tarafından kuş sütü ile bakılması gerekirken, böylelerinin ekmek bulamadığını ve bu insanların Çanakkale'de, İnönü'de, Sakarya'da vücut parçalarını hediye ettiklerini vurgulamıştır. Saraçoğlu döneminden beri böyle kişiler için tasarı hazırlandığı ama meclise gitmediği dile getirilmiştir. Sırası gelince başımızın üstünde yerin var dedikleri ama böyle insanların sadece bu diyenler kadar dünyada yer edinmek istedikleri belirtilmiştir. Marko Paşa yazıya ekleme yapmamıştır.

Aynı başlıkta devam eden başka bir okuyucu, Marko Paşa'nın hem iktidar hem de muhalif partiyi eleştirdiklerini, kendilerinin hangi görüşten olduklarının belirtmesini istemiş ve Hüseyin Cahit'e kırmızı gören Franko boğası demekle ne istenildiğinin anlatılmasını ve Esat Adil hakkındaki görüşlerin ne olduğunu sormuştur. Marko Paşa ilk soruya cevap olarak siyasi görüşünün kendi yazdıkları olduğunu söylemiştir. Paşa, ikinci sorunun cevabı olarak da Hüseyin Cahit'in Marko Paşa'dan Celal Bayar'a hatta Fevzi Çakmak'a kadar, her namuslu muhalife kızıl diye damga vurup halkın gözünden düşürmek isteyenlerin elebaşı olduğunu anlatmıştır. Paşa'nın, son soruya cevabı ise bir insanın satılmış olduğunu anlamak için hareketlerine bakmanın yeterli olacağını, Esat Adil hakkında memleket ve millet aleyhine işlediği bir suç varsa ona saldıracaklarının yine kendilerinin olacağını bildirmiştir.

Aynı başlıkta devam eden başka bir okuyucu, kendisinin dokuma ustası olduğunu, eline aylık 100 lira geçtiğini, iki çocuğu için 5'er liradan 10 lira çocuk zammı aldığını fakat bunun kesildiğini, sebebini sorunca da 12 yaşını dolduranların artık çalışmaya başlaması gerektiği bilgisini paylaşmıştır. Okuyucu, eşinin bir harp zenginine kaçtığını, üstelik mahkeme kararı ile çocuk başına 25 liradan 50 lira aldığını belirtip, Marko Paşa'ya ne yapacağını sormuştur. Marko Paşa cevap olarak harp zengininin kendisine iyilik yaptığını, kendisini besleyemeyenin eşini nasıl bakacağını sormuştur. Paşa, kadınları harp zenginleri için, çocukları da devlet için beslediklerini, kendilerinin bir önemi olmadığını artık farkına varılması gerektiğini açıklamıştır.

¹⁷² A.g.e., "Markopaşa dert dinliyor"

On Birinci Sayı

On birinci sayı 17 Şubat 1947 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Bom! Bom! Bom!”¹⁷³ adlı mizah bölümü yer almıştır. Bu bölümde Marko Paşa okul anısını anlatmıştır. Paşa, okulda şaka kaldıran bir çocuk olduğunu, çantasından kitaplarını çıkarılıp kum doldurduklarını, bu durumu akşam eve gidince fark ettiğini söylemiştir. Kendisini “bendeniz Muaf” olarak tanıtan bu çocuğun iyi Türkçe konuşmadığını çünkü yaşamının ilk senelerini Almanya’da geçirdiği belirtilmiştir. Bir gün 5 ve katsayıları olan rakamlarda bom denilen oyunu oynadıklarını, çocuğun kelimeyi unuttuğunu ve çok fena dayak yediği anlatılmıştır. Jimnastik dersinde sağ baştan say komutu verilince tesadüfen beşinci olan bu arkadaşın bom diye bağırdığı bilgisi paylaşılmıştır. Marko Paşa günümüze gelerek İstanbul’a beş bakan geldiğini, kendisinin Ekonomi bakanına gittiğini ve oraya bu arkadaşını gördüğünü, Türkçesinin düzeldiğini aktarmıştır. Marko Paşa tam bir şey diyecekken bakanın her defasında lafı ağzına tıkayıp 7 Eylül kararlarını öven konuşmalar yaptığını o anda artık arkadaşı olan Tahsin Bekir Balta ile başa çıkılamayacağını sözlerine eklemiştir. 7 Eylül kararları üzerinde sıkça duran bakanlara Marko Paşa son söz olarak “bom” demiştir.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Yabancı şahit yalancı şahit”¹⁷⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde Marko Paşa, Halk Partisinin gazetesi olan Ulus’un 23 Ocak Perşembe¹⁷⁵ günkü yazısında üç yazı gördüklerini ve düşündüklerini anlatmıştır. Birinci bölümde, Londra’da yaşayan Falih Rıfki Atay’ın gönderdiği mesaja değinilmiştir. Falih Rıfki Atay, Türklerin İngiltere’deki hayata yakından bakıp tanımalarını çok istediğini ifade etmiştir. Marko Paşa ise bütün Türklerin kendisi gibi İngiltere’ye gideceğine imkân olmadığından bu temenninin palavradan başka bir şey olmadığını, gerçek amacının savaş sonrası İngiltere’nin durumunun berbat olduğunu yani sözü Türk milletinin haline şükretmesine getirdiğini belirtmiştir. İkincisi ise Times gazetesinde çıkan bir yazı ele alınarak, Türkiye’de tek partiden çok partili sisteme, diktatörlükten demokrasiye geçilmeye çalışıldığı hem de bunun iktidar partisi tarafından istenildiği yazılmıştır. Marko Paşa, bu yazıya karşılık son seçimlerin milletçe nasıl yapıldığının farkında olduğunu dile getirmiştir. Marko Paşa, üçüncü yazıyı ise yabancı gözüyle Türkiye’de köylü ve tüccarların durumundan memnun olduğunu, 7 Eylül kararları içinde başbakan ile ticaret bakanının halka keramet var diye ileri sürdükleri iddiaların tekrarından ibaret bir metin olarak yorumlamıştır. Marko Paşa,

¹⁷³ Marko Paşa, 17 Şubat 1947, “Bom! Bom! Bom!”.

¹⁷⁴ A.g.e., “Yabancı şahit yalancı şahit”.

¹⁷⁵ Ulus, 23 Ocak 1947.

CHP ve Ulus gazetesini kastederek, kökü içerde davalar için kökü dışarıda olan şahitlerin savunmasının anlamsız olduğunu, gidişattan memnun olmayan Türk halkının bir yabancı göz ile susturulduğunu vurgulamıştır. Türkiye’yi, Ürdün veya Irak gibi görmek isteyen İngilizlerden başka bir şey beklenemeyeceği, Amerikalılarında aynı olduğunu belirterek halkın gerçeği bildiği, yabancı şahide gerek olmadığı aktarılmıştır.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Kenan Dönerin marifetleri”¹⁷⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde, adı komünistliğe çıkarılan İnsan Hakları Koruma Cemiyetinin kurucularından olamayan Kenan Öner’in, Turancıların oynacağı olduğu ifade edilmiştir. Kenan Öner’in Yeni Sabah gazetesinde Mareşali korumak için aklınca kaleme aldığı yazının içeriğine bakılınca artık kafasının berrak bir şuurla çalıştığından şüphe edildiği söylenmiştir. Marko Paşa’nın sahibi hakkında kaleme aldığı satırlarda gülünç duruma düştüğü aktarılmıştır. Sabahattin Ali’nin komünistlikle alakası bulunmadığı, tamamen asparagas bir haber olduğu, Sabahattin Ali’nin halkın güzelliklerini ve dertlerini tarafsız bir şekilde yazdığı açıklanmıştır. Kenan Öner eğer gerçekten dürüst ve samimi bir insansa Sabahattin Ali’nin yazdığı tek kıvılcık satırı göstermesi gerektiği belirtilmiştir. İkinci olarak İçişleri Bakanının demecinde Sabahattin Ali’nin adı geçmediği bilgisi paylaşılmıştır. Üçüncü olarak Sabahattin Ali’nin, Nihal Atsız’a açtığı davanın hakaret davası olduğu, bu davanın siyasi dava haline gelmesine neden olanların karşı taraf yüzünden gerçekleştiği ifade edilmiştir. Dördüncü olarak Sabahattin Ali’nin bu davayı başkalarının teşviki ile değil kendi hür iradesiyle açtığı dile getirilmiştir. Beşinci olarak Hasan Âli Yücel’in, Sabahattin Ali’yi himaye etmediğini hatta görülen lüzum üzerine bakanlık emrine aldığı vurgulanmıştır. Altıncı olarak Ankara’daki mahkeme esnasında Sabahattin Ali’nin Ulus’un avukatını tutmak bir yana, karşı tarafın dört avukatına karşılık kendisinin avukatsız mahkemeye çıktığı bilgisi dile getirilmiştir.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Maskeler aşağı”¹⁷⁷ adlı bölümdür. Alt başlık olarak da “Papa Cahit yeter artık. Kinler sussun, vesikalar konuşsun” serlevhası kullanılmıştır. Bu bölümde, zamanında Tanin gazetesinin muhalefete geçtiği, muhalefete geçmenin sebepleri sayılırken de koltuk ve araba alamadıkları için olduğu yazılmıştır. Marko Paşa, ne sebeple olursa olsun Hüseyin Cahit’in muhalefet tarafına geçtiğini, büyük adamların yanlışlıklarını yüzüne vurduğunu, onları saraya jurnalcilikle suçladığını ve tüm bunlara rağmen kendisinin jurnalci olduğunu belirtmiştir. Bu hadiseler üzerine Trabzon polis müdürü

¹⁷⁶ A.g.e., “Kenan Dönerin marifetleri”.

¹⁷⁷ A.g.e., “Maskeler aşağı”.

Sabri, Hüseyin Cahit'e Alemdar gazetesi üzerinden açık mektup yolladığı bilgisi paylaşılmıştır. Mektupta Hüseyin Cahit'in zaptiye nezaretinde çalıştığı vakitler ayda üç, dört defa geceleri zaptiye nazırı Şefik Paşa'ya uğradığı, bu görüşmelerin gizli yapıldığı için yanlarına girmenin yasak olduğu ifade edilmiştir. Mektubun devamında Sabri'nin vazife icabı nazırı görmesi gerektiği, Hüseyin Cahit'in de o sıralar memurların ceplerine mecidiye yerleştirdiği, Şefik Paşa'nın verdiği jurnal raporlarında imza yerlerinin makasla kesilmiş vaziyette bulunduğu, bu raporların talebelere ait jurnaller olduğu söylenmiştir. Ayrıca bu jurnallerin kime ait oldukları bilgisi de sorulmuş ve bir açıklama yapılması gerektiği yönünde izahat verilmiştir. Haberin devamının gelecek sayıda olacağı duyurulmuştur.

İkinci sayfanın ikinci başlığı "Tavzih"¹⁷⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde Marko Paşa'nın 27 Ocak 1947 tarihli 8. sayısında Malatya valisi ve Malatyalılar hakkında yazılan yazıya cevap geldiği ve yayınlanmasının kanunen istendiği bilgisi paylaşılmıştır. Vali, verdiği cevapta imza ve gizli tutulan adres ileri sürülerek Malatyalı birine ait olduğu izlenimi verilmek istendiğini, bu şahsın Malatyalı olduğuna dair çok namuslu şahitler gerektiğini çünkü Malatyalıların namuslu insanlar olduğunu söyleyerek kişinin ismi ve adresini istemiştir. Vali, İnönü'nün heykelinin yapılmasını Malatyalıların şeflerine karşı minnetten kaynaklandığını, bu konunun İstanbul'dakileri alakadar etmeyeceğini bildirmiştir. Marko Paşa ise bu açıklama karşısında cevabını gelecek sayıda vereceğini belirtmiştir.

İkinci sayfanın üçüncü başlığı "Halil İbrahim bereketi"¹⁷⁹ adlı bölümdür. Bu bölümde CHP, kongrelerine gelen gazetecilere ikişer yüz lira verildiği, istedikleri gibi aktarana daha fazla para verildiği aktarılmıştır. Parti hazinesinin zengin olduğu, seçim günlerinde halka fasulye dağıtıldığı, Orhan Seyfi ve Yusuf Ziya'nın parayı yediği halde bitiremedikleri, başyazarlara otomobiller alındığı, gazeteler için matbaalar alındığı, milletin bittiği ama paranın bitmediği ifade edilmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı "Koca bebek ıslıklanmalıdır"¹⁸⁰ adlı mizah bölümüdür. Bu bölümde Marko Paşa tiyatro macerasında başından geçenleri anlatmıştır. Paşa, Necip Fazıl'ın para piyesini başka yerden çaldığını ama usturuplu olduğunu belirtmiştir. Koca bebek piyesinin Refik Halid'in "deli" adlı mükemmel oyununun çakması olduğu, oyunda yanlışlıklar bulunduğu, 25 yıllık aktör olan Hüseyin Kemal'in ve Mahmut Moralı'nın ne hallere düştüğü dile getirilmiştir. Böyle bir oyunun oynanmasına aktörler tarafından nasıl

¹⁷⁸ A.g.e., "Tavzih".

¹⁷⁹ A.g.e., "Halil İbrahim bereketi".

¹⁸⁰ A.g.e., "Koca bebek ıslıklanmalıdır".

izin verildiği sorulmuştur. Türk sanatının ayaklar altına alındığı, ne zaman Türkiye’de bir piyes yuhalanır, bir aktör ıslıklanırsa o zaman demokrasi gelmiştir manası taşıdığı aktarılmıştır. Marko Paşa son olarak koca bebeği alkışlamaktansa CHP’yi alkışlamayı tercih edeceğini ifade etmiştir.

Üçüncü sayfanın ikinci başlığı “Gazete ve gazeteciler”¹⁸¹ adlı bölümdür. Bu bölümde “Time” dergisi Ahmet Emin Yalman hakkında 1923’te Atatürk’ün iktidara geçmesinde yardımcı olduğunu, gazetesinin hükümete eleştiride bulunmasıyla Atatürk’ün gazeteyi 10 yıllığına kapattığını, muhalefet partisine girilmesi istense de istikbaline düşkün olduğundan bunu reddettiği bilgisine yer verilmiştir. Marko Paşa bu malumatların bizzat kendisi tarafından verildiğine şüphe olmadığını, kendisinin ne derece istikbal düşkününü bir insan olduğunu geçen sayılarda örnekler göstererek anlattıklarını belirtmiştir. Marko Paşa, Atatürk’ün iktidara geçmesinde ve bunun sonucu olarak da Ahmet Emin Yalman’ın gazetesini kapatması olayını öğrendiklerinde bir yaşına daha girdiklerini anlatmıştır.

Üçüncü sayfanın üçüncü başlığı “Şehir ve yurt haberleri”¹⁸² adlı bölümdür. Bu bölümde İngiltere’ye ve Mısır’a Türkiye’nin meyve yolladığı ama bozuk diye geri yolladıkları belirtilmiştir. Paşa, halkın ne yediği sorusunu sormuştur. Bir diğer seçilen haber ise Halk Partili gazetecilerin Mareşal Fevzi Çakmak’a olan hücumları kastedilerek neşredilen yazılar olmuştur. Paşa, Mareşale saldıranların suçlu olmadığını asıl suçlunun onları yazdıranlar olduğunu söylemiştir. Bir diğer konu Recep Peker’in kendi hesabından 50.000 lira ile yurt öğrencilerine 1000 palto dağıttığı, üniversiteliler arasından Peker paltolarının çok meşhur olduğundan bahsedilmiştir.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Markopaşa dert dinliyor”¹⁸³ adlı bölümdür. Bu bölümde bir okuyucu Aksaray’da Şark çikolata fabrikasında işten çıkarıldığını, kanuna göre çıkarılmadan 15 gün önce haber verilmesi gerektiğini, işini habersiz bırakanların mahkemeye verildiğini söylemiştir. Marko Paşa cevap olarak mahkemeden gelecek celbi beklemeleri gerektiğini belirtmiştir. Başka bir okuyucu Elazığ’da doğduğunu, Tunceli’de isyan çıkınca hiçbir günahı olmayan 13 haneyi Konya’ya sürgün ettiklerini, okumaya çalıştığını fakat anlına sürülen kara lekeden dolayı okuyamadığını, ne iş yapacağını sormuştur. Marko Paşa cevap olarak bu toprakların tüm yurttaşlara ait olduğunu, şahıslara gücenip yorgan yakılmaması gerektiğini ifade etmiştir.

¹⁸¹ A.g.e., “Gazete ve gazeteciler”.

¹⁸² A.g.e., “Şehir ve yurt haberleri”.

¹⁸³ A.g.e., “Markopaşa dert dinliyor”.

On İkinci Sayı

On ikinci sayı 24 Şubat 1947 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Gün dönümü münasebetiyle Markopaşanın mühim nutku”¹⁸⁴ adlı mizah bölümü yer almıştır. Bu bölümde, Marko Paşa'nın yayına başlamasından itibaren yazarların, tutuklu kalınan 17 günle beraber toplamda 90 gün hapis hayatı yaşadığı açıklanmıştır. Marko Paşa, başbakan Recep Peker'i desteklemek için demeç verdiğini yazmıştır. Verilen demeçte, Türkiye'nin ticaret hayatında her şeyinin satıldığı, bozuk meyvelerin İngiltere ve Mısır'dan geri geldiği, 10 milyon ton incir ihraç edilirken 12 milyon ton çürük incir ithal edildiği, kömür sıkıntısı çekilmeyeceğini çünkü artık kış olmayacağı eğer olursa komünist diye kapatılacağı belirtilmiştir. 1970'de fabrikalar kurulacağı, 1980'de milli sendikalar oluşacağı, 1990'da ticaret filosofunun ihya edileceği, 2005'de bitki üretimine hız verileceği, 2946'da okuma ihtiyacının olmayacağını çünkü gazetelerin kapatılacağı ifade edilmiştir. 3990'da yollardan yağ, bal akacağı, çikolatadan evlerde oturulacağı anlatılmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Ne inkılâpçılık!”¹⁸⁵ adlı bölümdür. Bu bölümde hükümetin memleketi kalkındıracak tek yol budur diyerek ilköğretim seferberliği yapıldığı ifade edilmiştir. Bu kültür yuvalarının eski medreseler gibi yobazlık baskısı altına alındığı belirtilmiştir. Teknik öğretim adı altında bir reklam yapıldığı, binaların yükseldiği, makinelerin getirildiği ama bu işinde sonu gelmediği yazılmıştır. Edebiyat klasiklerinin tercüme edilmeye başlandığı fakat yarıda kesilip okuma yazma düşmanlarının daha ciddi ve ilmi eserleri tercüme ettirecekleri vurgulanmıştır. Türkiye'nin istiklal anlayışının değiştiği, geçmişte yüz milyonluk devletlerle muhatap olunurken şimdi yüz binlik devletlerden yardım beklenildiği, dün kovulan yabancı simsarlara bugün şaklabanlık yapıldığı, yine geçmişte din ile dünyayı ayırdığımızı şimdi ise devlet eliyle yobaz yetiştirildiği dile getirilmiştir. Milletçe 25 yılda ilerlenen yolun 25 haftada geriye döndüğü aktarılmıştır.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Korkuyoruz”¹⁸⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde, Marko Paşa gibi bir gazetenin çıkmasına izin veriyorlar diyen insanların, Marko Paşa çıkarken neleri göze alarak çıktığını söylemedikleri belirtilmiştir. Paşa, dostları tarafından “Korkmuyor musunuz?” diye soranlara korktuklarını, Galileo'nun korkarak dünyanın döndüğünü söylediğini, Marko Paşa'nın söylenen değil söyleyen bir gazete olduğunu vurgulamıştır. Paşa, sürekli hükümetten birileri geleceği yönünde haberler verildiğini,

¹⁸⁴ Marko Paşa, 24 Şubat 1947, “Gün dönümü münasebetiyle Markopaşanın mühim nutku”.

¹⁸⁵ A.g.e., “Ne inkılâpçılık!”.

¹⁸⁶ A.g.e., “Korkuyoruz”.

gelen her mektubun celp olacağı düşüncesinin hep var olduğunu ama her zaman yazmaya devam edeceklerini bildirmiştir.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Maskeler aşağı”¹⁸⁷ adlı bölümdür. Alt başlık olarak da “Gümüş mecidyeler ne oldu?” serlevhası kullanılmıştır. Geçen sayıdaki hikâyenin devamı olarak polis müdürü Sabri’nin sorusuna karşılık Hüseyin Cahit, Tanin gazetesinde kendisini savunmuştur. Kendisine yöneltilen hiçbir soruya cevap vermeden Sabri’nin aşağılık, kötü bir insan ve jurnalci olduğunu söyleyip üstüne dava açtığını açıklamıştır. Bir gün sonra Sabri, Alemdar gazetesinde yine yazı yazmıştır. Yazıda kendisinin terbiye kuralları dâhilinde yazdığı mektuba karşılık Hüseyin Cahit’in kullandığı dilin bir milletvekilli ve başyazara ait olamayacağını ve ceza kanununun 214. maddesine aykırı olduğunu belirtmiştir. Sabri, Hüseyin Cahit’in gücüne güvenerek kanunu yok saydığını ama kendisinin adalete inandığını ve kararı mahkemenin vereceğini vurgulamış ve geçmişini açık bir şekilde yazabilecek mi diye Hüseyin Cahit’e soru sormuştur. İş mahkemeye taşınmış ve Sabri ile Alemdar gazetesinin sahibi Refi Cevat yargılanmıştır. Duruşmadan önce Hüseyin Cahit’in mahkeme reisi ile görüştüğü ifade edilmiştir. Duruşmada Hüseyin Cahit, kendisine iftira attıkları için ceza almalarını ve 1000 lira manevi zarar olarak tazminat alınmasını istemiştir. Haberin devamının gelecek sayıda olacağı aktarılmıştır.

İkinci sayfanın ikinci başlığı “Yine o Malatya valisi”¹⁸⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde Malatya’daki iki bayinin Marko Paşa siparişlerini artırmak istediği ancak bir süre sonra artık Marko Paşa’nın yollanmaması ricasında buldukları bilgisi paylaşılmıştır. Sebebi sorulunca, Malatya valisinin ilde Marko Paşa’nın okunmasını yasaklattığından bahsedilmiştir. Üstelik Malatya’da çıkan bir gazetenin de Marko Paşa’ya saldırıya geçtiği, bu olayda yetmiyormuş gibi tekzip yağdırdıkları ve bu tekzipleri Ziraat odası başkanları, şehir meclis üyeleri, valilerin gönderdiği belirtilmiştir. Marko Paşa bu duruma karşılık Malatyalılardan gelen yüzlerce mektup olduğunu, buna rağmen “adres verin ki inanalım” diyenlerin olduğunu vurgulamıştır. Haberin devamının gelecek sayıda olacağı yazılmıştır

İkinci sayfanın üçüncü başlığı “İşte bu adamların iç yüzü”¹⁸⁹ adlı bölümdür. Burada Eminönü halkevinde gençlerin şiir gecesi tertip ettiği, tam vaktinde gidenlerin ise şiir gecesinin ertelendiğine dair haber verildiği kaleme alınmıştır. Olayın gerçek yüzünün, İstanbul Maarif müdürü ve halkevleri reisi Murat Uraz’ın şiirleri önceden dinlediği ve

¹⁸⁷ A.g.e., “Maskeler aşağı”.

¹⁸⁸ A.g.e., “Yine o Malatya valisi”.

¹⁸⁹ A.g.e., “İşte bu adamların iç yüzü”.

kendilerinin de gençlerle aynı tarafta olduklarını ama sadece Yusuf Ziya, Orhan Seyfi gibi isimlerin okunabileceğini, yazılan şiirlerin ise başka bir salonda okunması gerektiğini bildirdikleri yönünde bilgi paylaşılmıştır.

Aynı başlıkta ikinci bir haber anlatılmıştır. Beyoğlu'nda Süreyya fotoğrafçısı denilen yerin vitrininde o zamanın siyasi atmosferi yansıtıldığı söylenmiştir. İnönü başbakanken onun resimleri ile dolu olduğu daha sonra resimlerin kaldırıldığı vakit, İnönü'nün başbakanlıktan çekildiği, aradan belli bir süre geçince yine onun fotoğraflarının vitrinde yer aldığı çünkü cumhurbaşkanı olduğu ifade edilmiştir. Burayla Marko Paşa'nın da iş yapmak istediği ama sıkıntılar çıktığı aktarılmıştır.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı "Gazete ve gazeteciler"¹⁹⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde Amerika'da okuyan Türk Talebeleri Cemiyeti, Türkiye'ye bir beyanname yolladıklarını bildirmişlerdir. Bu beyannamede demokrat gazetelerin kapatılmasını, milliyetçi düşünürlerin alıkoyulmasını, muhalefet partilerinin kapatılmasından dolayı duydukları üzüntüler dile getirilmiştir. Beyannameden sonra Türkiye'deki gazetelerin telaşlandığı ve yazılar kaleme aldığı vurgulanmıştır. Bir gazete bu öğrencilerin derslerini bırakıp siyasetle uğraştıklarını yazmıştır. Marko Paşa'da buna karşın siyasetle uğraşılması gerekliliğini savunmuştur. Başka bir gazete Türk üniversitelerinin bu beyannameyi protesto ettiğini söylemesine karşın Marko Paşa, üniversitelerin sömestr tatilinde bulduklarını açıklamıştır. Gazetelerin buna benzer yazılar kaleme aldıkları aktarılmıştır.

Aynı başlık altında Falih Rıfki Atay ve kardeşi olan Neşet Halil Atay ve diğer partili gazetecilerin senelerden beri parti vasıtasıyla geçindikleri anlatılmıştır. Halil Atay'ın çıkardığı "II. İstanbul" adlı dergide yazdıklarının bir bölümünün neşredildiği bilgisi verilmiştir. Yayınlanan kısımda Türkiye'de istismar edilen sınıflar arası mücadeleden bahsedilemeyeceği, bahsedilmemesi gerektiği, edenlerin cahil ya da sahte politikacı olacağı, fabrikalarda işi işçinin değil makinelerin yaptığı, işçinin payı makinelerden %80 daha az olduğu ifade edilmiştir. Buna karşın Marko Paşa, CHP'nin Türk cemiyetinin sınıf esası üzerine teşkilatlanmasını kabul ettiğini, o halde CHP'nin ya kara cahil ya da sahte politikacılık yaptığını belirtmiştir.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı "Markopaşa dert dinliyor"¹⁹¹ adlı bölümdür. Bir okuyucu, gece yarısı bir bekçinin yanına gelip yarın Nahiye müdürüne gitmelerini, kendilerine basma fiş verileceklerini söylemiş, Nahiye müdürüne gidildiğinde ise

¹⁹⁰ A.g.e., "Gazete ve gazeteciler".

¹⁹¹ A.g.e., "Markopaşa dert dinliyor".

kendilerine 1 metre basma fiş verildiğini, bununla ne yapacaklarını Marko Paşa'ya sormuştur. Marko Paşa mizahi bir cevap vererek bütün mahallenin verilen basma fişten bir giysi yapıp Nahiye müdürüne teslim etmesini, Nahiye müdürünün de mahalledeki kişilere sırayla elbiseyi göndererek kullandırmasını dile getirmiştir. Başka bir okuyucu 22 yıldır devlet kurumunda çalıştığını, günlük 2,5 lira aldığını, çocuklarının zor durumda olduğunu, Marko Paşa'nın bir çare söylemesini istemiştir. Marko Paşa, kelin merhemi olsa kendi başına süreceği yönünde cevap vermiştir.

On Üçüncü Sayı

On üçüncü sayı 3 Mart 1947 tarihinde yayınlanmıştır. Marko Paşa, bu sayının baş kısmına karikatürist Cemal Nadir Güler'in vefatından duydukları acıyı yazarak giriş yapmıştır. Manşetin başlığı "Ricali devlet neler yiyor?"¹⁹² adlı mizah bölümüdür. Alt başlık olarak da "Et yok, ekme yok meyve yoksa boşan da semerini ye" serlevhası kullanılmıştır. Karaborsacılarla başa çıkamayan İstanbul belediyesinin, halka "koyun eti yemeyin sığır eti yiye" diye beyanname dağıttığını, bu durum üzerine bilgi almak için Marko Paşa'nın devlet adamlarına başvurduğu yazılmıştır. Başbakan Recep Peker, Tekel Bakanı Tahsin Coşkan, Milli Eğitim Bakanı Reşat Şemsettin Sirer, Devlet Bakanı Mümtaz Ökmen, İçişleri Bakanı Şükrü Sökmensüer, Bayındırlık Bakanı Cevdet Kerim İncedayı gibi isimlerin yanına giden Marko Paşa onları yemek yerken bulmuştur. Marko Paşa halkın ne yemek yemesi gerektiğini sorarak, komik cevaplar almıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı "Görülmemiş tiyatro"¹⁹³ adlı bölümdür. Bu bölümde, Türk halkının 8 asırdan beri 8 yıl kendi başına buyruk hareket edemediği, halkın soyulduğu, kırıldı, ezildi, kandırıldığı ve oyalandığı yazılmıştır. Bir gün laf olsun diye demokrasi ilan edildiği, bu durum karşısında halk, gerçek olabileceği ihtimali var diye kafasını kaldırdığını ama yapılan seçimle tekrar kabuğuna döndüğü vurgulanmıştır. Bir hürriyet oyunu tertip edildiği, kanundan üstün bir bağ olmadığına ilanına kanan temiz insanlar olduğu ve bu insanların arkalarından tekme atıldığı belirtilmiştir. Millet'in bu tiyatroları sevmediği halde yeni bir oyun oynandığı ve bu oyunun sendikalar oyunu olarak bilindiği aktarılmıştır.

İlk sayfanın üçüncü başlığı "Geçmiş zaman olur ki hayali beş para etmez"¹⁹⁴ adlı bölümdür. Marko Paşa bu bölümdeki yazıyı 37 sene önce yayınlanan Divançe-i Dehri'den birebir aldığını belirtilmiştir. Yazı, "oğluma" kelimesi ile başlanmıştır. Şair, çocuğunun 20 aylık olduğunu, 20 yaşına gelince bu şiirlerin vatanperverlik ile yazıldığını bileceğini, ülkenin 33 sene istibdat döneminde kalıp hürriyet ile karşılaştığını, Avrupa'nın Türkiye'yi, Türkiye'nin Avrupa'yı alkışladığını sözlerine eklemiştir. Yazar, Hasan Fehmi Bey'in katledilişini, bundan sonra da 31 Mart olayının yaşandığını, arada kendisi de dâhil birçok kişinin alıkoyulduğunu, hürriyetin ilanı ile ellerini öpen halkın şimdi suratlarına tükürdüğünü söylemiştir. Yazar, asıl olayların bundan sonra geliştiğini, jurnallerin tasnifi için Yıldız sarayından Harbiye nezaretine alındığını, Saday-ı Millet gazetesinde çalışan

¹⁹² Marko Paşa, 3 Mart 1947, "Ricali devlet neler yiyor?".

¹⁹³ A.g.e., "Görülmemiş tiyatro".

¹⁹⁴ A.g.e., "Geçmiş zaman olur ki hayali beş para etmez".

Ahmet Samim'in gece vakti öldürüldüğünü, her fırkanın diğerini vatan hainliği ile suçladığını ifade etmiştir. Sıkıyönetimin vakti bittiği halde kaldırılmadığı, ortaya sosyalistler, demokratlar gibi kavramların türediği, Abdülhamit devrini hasretle anar oldukları, gazetelerin kapatıldığını, hükümeti eleştirmek için Harbiye nazırı Mahmut Şevket Paşa'yı methetmeye mecbur olduklarını anlatılmıştır. Yazar, bu durumda kendisinin iktidardakileri, Fazıl Ahmet Bey'in de muhalefettekileri eleştirmeye başladıklarını, kendisinin Harbiye nazırını eleştirdiği vakit arkadaşlarının korkudan selam vermediklerini ama yazdıklarının elden ele dolaştığını belirtmiş ve arkadaşı olan Zeki Bey'in katledildiğini, Hakkı Paşa'nın istifası ile yeni sadrazamın söz ve matbuat hürriyetini temin ettiğine inanarak bu divançenin basılmasına cesaret ettiğini açıklamıştır.

İkinci sayfanın ilk başlığı "Maskeler aşağı"¹⁹⁵ adlı bölümdür. Alt başlık olarak da "Cahit beyi terbiyeye davet ediyorum" serlevhası kullanılmıştır. Geçen sayıdaki hikâyenin devamı olarak polis müdürü Sabri, mahkemede Hüseyin Cahit hakkında yazdığı metinde hiçbir kötuleyici kelime olmadığını söylediği halde Hüseyin Cahit, bunun kendisi hakkında iftira olduğunu, o zamanlar zaptiye dairesinin önünde bile geçemediğini, böyle insanların şerefinden ve jurnalciliğinden korktuğunu aktarmıştır. Savcı kaleme alınan bu metinde herhangi bir kötuleme veya karalayıcı bir şey görmediğini ve sorumlu tutulmaması gerekliliğini istemiştir. Sonuç olarak Sabri Bey ile Refi Cevat Bey ikişer aya mahkûm edilmiştir. Bunun üzerine Sabri Bey, Hüseyin Cahit'e bir dava açmıştır. Yenigün gazetesinde bu mahkeme hakkında alıntılar yapılmıştır. Burada Sabri Bey, Hüseyin Cahit hakkında kendisini sokak köpeklerine benzettiğini, İzzet Holo ve eli sopalı edepsiz insanlar gibi halk düşmanı olarak betimlediğini ifade etmiştir. Sonuç olarak Hüseyin Cahit'ten 10 lira nakdi ceza kesilmesi kararlaştırılmış ve Sabri beyin aleyhindeki dava istinaf edilmiştir. Haberin geri kalanının gelecek sayıda devam edeceği bilgisi verilmiştir.

İkinci sayfanın ikinci başlığı "Müzmin tekzip illeti"¹⁹⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde İçişleri bakanı Şükrü Sökmensüer, DP'yi komünist olduğunu iddiasında bulunduğu, daha sonra da bu dediğini kabullenmeyip öyle bir şey demediğini belirtmiştir. Konuşmalarının imzalı vesikaları ve fotoğrafları gösterilse dahi kabul etmeyip, inkâr ettiği vurgulanmıştır. Şükrü Sökmensüer'in mecliste bazı belgeler yayınladığını söyleyen Marko Paşa, daha sonra bu belgeleri de inkâr edeceğini ya da daha kötüsü kendisine benzeyen birinin söyleyebileceğini ifade etmiştir.

¹⁹⁵ A.g.e., "Maskeler aşağı".

¹⁹⁶ A.g.e., "Müzmin tekzip illeti".

İkinci sayfanın üçüncü başlığı “O zaman gör kepezeliği”¹⁹⁷ adlı bölümdür. Marko Paşa bu bölümde mecliste görüşülen sendika kanunu haberini, gazetelerde okudukları vakit hayret ettiklerini çünkü sendika hakkında tek kelime konuşulmadığını dile getirmiştir. Türkiye’deki demokrasinin dünyaya ne kadar gülünç geldiğini, şimdi de milli sendika adı altında korporasyonların “hortlatıldığı” iddia edilmiştir. Sanayinin dörtte üçü devletin elinde olduğuna göre çalışan işçiler haklarını nasıl koruyacakları ve Dünya Sendikalar Birliği’nin Türkiye’nin milli sendikalarını kabul edip etmeyeceği yönünde sorular yöneltilmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Korkulu rüya”¹⁹⁸ adlı mizah bölümüdür. Bu bölümde Marko Paşa hikâye anlatmıştır. Bir gün şeytana uyup Halk Partisine üye olacağını eğer bunu yaparsa önündeki bütün kapıların açılacağını, gazeteci olup 100 lira verilse, parti tarafından 500 lira verileceğini, bütün memleketi günlük güneşlik göreceğini, herkesin karnının kendisi kadar doyacağını söylemiştir. Paşa, savaşta İngiliz ordusunda bulunan bir askerin her şeyi nasıl temin ettiğini unutup, pazarda sepetini dolduran bir kadının aldıklarını İngiliz kralının bile alamadığını söyleyebileceğini, paçavralar içinde dolaşan insanların fakir rolü yapan aktörler olacağını, hiç sinirlenmeden Ulus gazetesi okuyacağını, torunlarının İngiltere’de ya da Amerika’da doğacağını ifade etmiştir. Yüksek bir binaya çıkıp alttaki küçük insanlara “bunlar mı bizden hürriyet istiyor? Hürriyet demokrasi bunların nesine? Parmağımı dokunsam karınca gibi ezilecek” diye düşünülebileceği belirtilmiştir.

Aynı başlığın ikinci bölümünde Marko Paşa, Tahsin Coşkan sayesinde karnını doyurduğunu ve rüya görmeye başladığını aktarmıştır. Paşa, uzaktan bir kalabalık gördüğünü, yaklaşınca bunların dispenserin önünde sıra bekleyen veremli insanlar olduğunu, yolların tıkanıp, araçların işlemez olduğunu anlatmıştır. Veremli insanların dispenser istemedikleri, ucuz yemek, ucuz giyecek ucuz yakacak ve ucuz ev istedikleri açıklanmıştır. Paşa, cebindeki CHP kartını görecekler diye o bölgeden hemen uzaklaştığını, bir köyde tarla kenarında kendini bulduğunu ve yanına köylülerin geldiğini dile getirmiştir. Hikâyenin geri kalan kısmı gelecek sayıda devam edeceği bilgisi paylaşılmıştır.

¹⁹⁷ A.g.e., “O zaman gör kepezeliği”.

¹⁹⁸ A.g.e., “Korkulu rüya”.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “İşin iç yüzü”¹⁹⁹ adlı bölümdür. Alt başlık olarak da “Kiralılar neden fırladı?” serlevhası kullanılmıştır. Marko Paşa bu bölümde, 6 yıl boyunca süren savaş sonucunda ev sahiplerinin ve kiracılarının birbirine “kazık” attığını, hükümetin asıl başarısızlığının da kendinden başka kimseyi memnun etmeye çalışmaması olarak yazmıştır. Yeşil saha eksikliğinden evlerin yıkıldığını, köstebekler gibi toprak altında yaşandığını hatta örnek olarak Atatürk bulvarı üzerinden incir ağacının içinde yaşayan aile olduğu bilgisi verilmiştir. Ülkedeki zamların %105 olduğundan ev sahiplerinin memnun olmadığı çünkü kiraların aynı fiyatta kaldığı, vatandaşların kanun dışı yollara başvurduğu, millet kanlı bıçaklı olduğundan huzursuzluk baş gösterdiği aktarılmıştır. Paşa, siyasilerin ucuzluk vaadine rağmen kendi çıkarları için kiralara zam yaptıklarını bu sayede bina, kazanç ve gelir vergisinin artacağını vurgulamıştır.

Dördüncü sayfanın ikinci başlığı “Markopaşa dert dinliyor”²⁰⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde bir okuyucu, her gazete yazarının taksi ücretlerinde indirimde gidilmesi gerektiğine dair haber içerikleri yayınladıkları bilgisini vermiştir. Okuyucu, ucuz dedikleri 40 liralık lastik bugün 126 lira olduğunu ve benzinin, garajın, tamirin pahalandığını, yedek parçaların bulunmasında zorluklar çıktığını söylemiştir. Arkasından neden otobüs fiyatları insin diye değil de taksi fiyatları insin diye yazdıklarını Marko Paşa’ya sormuştur. Marko Paşa cevap olarak böyle konuşan insanların güya halkı koruduklarını iddia ettiklerini vurgulamıştır. Paşa, hükümetin gazetecilere lütuf olarak sarı kart verdiğini, bu sarı kart sayesinde otobüse, tramvaya ve vapura bedava bindiklerini, taksiye de bedava binmek istedikleri için bu haberlerin yapıldığını açıklamıştır.

¹⁹⁹ A.g.e., “İşin iç yüzü”.

²⁰⁰ A.g.e., “Markopaşa dert dinliyor”.

On Dördüncü Sayı

On dördüncü sayı 10 Mart 1947 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde el yazısı ile yazılan “Cemal, madikgüler” ve normal yazı ile yazılan “Tatar ağaları yaya kaldı” başlıkları yer almıştır. “Cemal, madikgüler”²⁰¹ başlığı altında Cemal Nadir’in kaybı ele alınarak büyük bir şahsiyet olduğu bahsedilmiştir. “Tatar ağaları yaya kaldı”²⁰² bölümde ise yetkili makamlara sorulacak sorularda verilecek cevapların, halkın anlayamayacağı bir şekilde zorlaştırıldığı, normalde bile fazla geldiği ifade edilmiştir. Kitapçılar, Halk gazetesi, Arap filmlerini yerli film diye vizyona sokanlar, tiyatro gibi yerlerin sorumluları halkın kendilerini anlamadıkları yönünde konuşma yaptıkları bildirilmiştir. Marko Paşa cevap olarak niçin iftira attıklarını sorarak, halkın bu geri zihniyetin çok ilerisinde ve iyi, güzel, doğru eserlere susamış olduğunu belirtmiştir. Son söz olarak partilerin, resmi ve hususi makamların halka yetişmesi gerekliliği üzerinde durulmuştur.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Lanet olsun”²⁰³ adlı bölümdür. Bu bölümde, kendi menfaatini milletin önünde tutanlara, hak etmedikleri ekmeği yemeye devam etmek için kendi milletini cehalete, karanlığa ve korku içinde bırakmaya çalışanlara lanet okunmuştur. Böyle insanların hiçbir fikre inanmadıkları için fikirlere ve duygulara karşı çıkanlara, bilgisiz ve tembel oldukları için kitap düşmanlığı yapanlara, duygusuz oldukları için insan sevgisinin varlığına inanmayanlara lanet okunmuştur. Halkın arasında olmayıp, halkı ahmak ve koyun sürüsü gibi gören düşünce yapısına, hak ve adaleti kendi iğrenç arzuları için kullananlara, üzerinde yaşadıkları toprakları bakımsız, verimsiz ve perişan hale getirenlere, kendi ruhlarını sattıkları devletin sözde dostluğu için kendi ülkelerini tehlikeye sokmak isteyenlere lanet okunmuştur.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Halil Mentешеye açık mektup”²⁰⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde Halil Mentеше’nin istibdat yönetiminde, meşrutiyette ve son olarak cumhuriyet döneminde önemli mevkilere gelmiş bir zat olduğu belirtilerek başlanmıştır. Marko Paşa, Halil Mentеше’nin İnönü’ye yazdığı açık mektubu okuduğunu ve yeni bir şey söyleyeceğini zannettiğini ifade etmiştir. Söylediklerinin, taşlanan gazetelerde de yazıldığı ve yazarların vatan hainliği ile suçlandığı, kendisinin bunları söylemek için neden bu kadar beklediği sorulmuştur. Yine kendisi cevap veren Marko Paşa, Halil Mentеше’nin aklının oturduğu koltukta olduğunu ifade etmiştir.

²⁰¹ Marko Paşa, 10 Mart 1947, “Cemal, madikgüler”.

²⁰² A.g.e., “Tatar ağaları yaya kaldı”.

²⁰³ A.g.e., “Lanet olsun”.

²⁰⁴ A.g.e., “Halil Mentешеye açık mektup”.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Maskeler aşağı”²⁰⁵ adlı bölümdür, alt başlık olarak da “Şahitlerle ispat ederim” serlevhası kullanılmıştır. 3 sayıdır devam eden haberin devamında polis müdürü Sabri, mahkemede Hüseyin Cahit için açık mektupta söylediği sözleri tekrarlamıştır. Sabri, Hüseyin Cahit’in yalan söylediğini, Şefik Paşa ile geceleri buluşmasını inkâr ettiğini hâlbuki bu olayın ispatı için birçok şahit gösterebileceğini açıklamıştır.

İkinci sayfanın ikinci başlığı “Yine o Malatya valisi”²⁰⁶ adlı bölümdür. Marko Paşa bu bölümde Malatya valisinin tebaasından tekzipler geldiğini, aynı zamanda birçok Malatyalılardan da mektuplar geldiğini ve bir kısmını yayınlayacaklarını söylemiştir. Bir Malatyalı okuyucu Malatya valisi Ahmet Kınık’ın gülünç hale düştüğünü, onun yanında bulunan 4 kişi daha olduğunu, bu kişilerin Nuri Akın, Rüştü Öğüt, Hasan Çuhacı ve M. Aktürk olduğunu belirtmiştir. Hepsinin boş gezenin boş kalfası olduğu vurgulanmıştır. Okuyucu, sokaklardan çizmesiz geçmenin imkânsız olduğunu, valinin araçsız gezmediğini, o yüzden şehri bilmediğini bildirmiştir. Son olarak heykelin gereksiz olduğu söylenmiştir. Başka bir okuyucu Hasan Çuhacı’yı tanıdığını, eskiden namuslu bir tüccar olduğunu 1939’dan sonra değiştiğini, DP’den aday olduğunu fakat seçilemeyince CHP’ye tekrar geçtiğini, mükâfat olarak da Sümerbank’ın dağıttığı basma ve bezlerin sorumluluğunu üstlendiğini aktarmıştır. Aynı okuyucu, bu ürünlerin değeri 60.000 lira olduğunu fakat birkaç bin liralık mal dağıtıldığını iddia etmiş ayrıca bu durumun her Malatyalı tarafından bilindiğini, Sümerbank mallarının vilayet emrinde olduğunu, yani şuanda karaborsada yer aldığını ifade etmiştir. Valiyi tanımak için Malatya’yı görmenin kâfi olduğu söylenerek, haberin geri kalanının gelecek bölümde devam edeceği açıklanmıştır.

İkinci sayfanın üçüncü başlığı “Geriye ne kaldı”²⁰⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu tarafından çıkarılan bir broşür ele alınmıştır. Broşürde Türkiye’deki muhalif zümrenin az olmalarına rağmen monarşi taraftarı, muhafazakâr, eski ikinci grubun ayakta kalanları, hürriyet ve itilafın son döküntüleri, dönmelerin, Ermenilerin, Rumların ve Musevilerin çoğunluk olduğu belirtilmiştir. Devamında son harpte büyük servetler edinmiş olan karaborsacılar olduğu, sosyalistler, büyük toprak sahipleri, eski Serbest Parti’den olanların yer aldığı iddia edilmiştir. Marko Paşa, Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu bu iddialarından sonra muhalif kesim böyleyse muvafık olanlar nasıl diye sormuştur.

²⁰⁵ A.g.e., “Maskeler aşağı”.

²⁰⁶ A.g.e., “Yine o Malatya valisi”.

²⁰⁷ A.g.e., “Geriye ne kaldı”.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Şehir ve yurt haberleri”²⁰⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde konu olarak İstanbul Belediyesi tarafından Valide bağında iki sene önce bir dinlenme tesisi yapıldığı, gösterişli binalardan oluştuğu, güya sanatkarların ve ilim adamlarının son günlerini geçireceği bir yer olacakken iki senedir tek bir insan bile gelmediği, şimdilik sadece müessese müdürü ve çalışanlar için dinlenme yeri olduğu söylenmiştir.

Üçüncü sayfanın ikinci başlığı “Diyanet işleri reisinden soruyoruz”²⁰⁹ adlı bölümdür. Bu bölümde Türkiye’de son zamanlarda bir din propagandası başlatıldığı iddia edilmiştir. Marko Paşa, Diyanet İşleri reisinin, İsmail Habip Sevük’ün “Avrupa edebiyatı ve biz”²¹⁰ adlı eserini okuyup okumadığını sormuştur. Kitapta peygamberin amcası Abbas’ın oğlu olan Abdullah’ın ahlak yoksunu olduğundan bahsedilmiştir. Eserde, İbn-i Abbas’ın Kur’an-ı Kerim’i tahrif ederek tefsir ettiği, birçok yalan hadis uydurduğu vurgulanmıştır. İbn-i Abbas’tan sonra Ebu Hureyre’nin geç Müslüman olduğundan peygamber devrinde sadece 3 sene bulunduğu ve bu 3 senede 5300 hadis naklettiği bildirilerek, bu yalanları Hıristiyan kaynaklarından aldığı yazılmıştır. Kurandan sonra en mukaddes kitap sayılan “Buhari-i Şerif”in İbn-i Abbas ve Ebu Hureyre’den nakledilmiş hadislerle dolu olduğunu belirtilmiştir. Marko Paşa son söz olarak Diyanet İşlerine bu yazılanların doğru olup olmadığı sormuştur.

Üçüncü sayfanın üçüncü başlığı geçen sayıda yarıda kalan “Korkulu rüya”²¹¹ adlı bölümdür. Geçen sayıda yarıda kesilen mizah bölümünün devamında köylülerin Marko Paşa’nın yanına gelip “necisin” diye sorduklarını, Halk Partili olduğunu söylemesi akabinde “seçim mi var bu aralar çok gelmeye başladınız” lafını işittiğini, cevap olarak köylünün durumunu görmek istediğini, mahsulün nasıl olduğunu hakkında bilgi almak istediğini açıklanmıştır. Köylü ise korkarak yeni vergi getirileceğini belirtmesi üzerine Marko Paşa işin öyle olmadığını, kendisinin yeni partiye girdiğini eğer bir ihtiyaçları varsa söylenmesini, bu sayede Ankara’ya gidince parti büyüklerine bildireceğini ifade etmiştir. Köylü hiçbir şey istemeden gitmesini rica etmiştir. Paşa, hikâyenin devamında kendini Ankara Altındağ’da bulduğunu, çamur yüzünden yürümenin imkânsızlaştığını, kendisini gören insanların etrafında toplaşıp kim olduğunu bilmek istediklerini aktarmıştır. Halk partisinden olduğu cevabı alınca halk tarafından kendisinin yalan söylediğini, buradaki halkın yol, mektep, su isteyeceklerinden milletvekillerinin korkup gelmediklerini

²⁰⁸ A.g.e., “Şehir ve yurt haberleri”.

²⁰⁹ A.g.e., “Diyanet işleri reisinden soruyoruz”.

²¹⁰ İsmail Habip Sevük, *Avrupa Edebiyatı Ve Biz – Garpten Tercümeleler (Birinci Cilt)*, Remzi Kitapevi, 1940, İstanbul, s. 231-232-233-234.

²¹¹ Marko Paşa, 10 Mart 1947, “Korkulu rüya”.

söylemişlerdir. Paşa, Parti kartını gösterince bu sefer halk onun acemi olduğunu, elindeki kartı alıp ortadan ikiye yırttıklarını, halk yazan kısmını köylülerin aldığını, parti yazan diğer parçanın kendisine verildiğini belirtmiştir. Marko Paşa tam o anda rüyadan uyandığını ve iyi ki partiye girmediğini, halksız partiye girmektense, partisiz yaşamının daha iyi olacağını bildirmiştir.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Markopaşa ansiklopedisi”²¹² adlı bölümdür, alt başlık olarak da “Biliyor musunuz?” serlevhası kullanılmıştır. Bu bölümde Marko Paşa ele aldığı konuları mizahla anlatmaya çalışmıştır. Bunlardan bazıları Necip Fazıl’ın, CHP’nin düzenlediği piyes yarışmasını kazandığı halde ödül alamadığı, Marko Paşa’nın 13 sayıda 24 matbaa değiştirdiği, “Millet” dergisinde din propagandası yapan Cemal Kutay’ın, “Çapkın” adlı çıplaklığın ön planda olduğu bir dergide başkasının arkasına gizlenerek çalıştığı ve Falih Rıfkı Atay’ın apartmanlardan hava parası aldığı yönünde bazı yazılara yer verilmiştir.

Dördüncü sayfanın ikinci başlığı “Markopaşa dert dinliyor”²¹³ adlı bölümdür. Bir okuyucu başbakana açık mektup yollamıştır. Kendisinin aylık 60 lira aldığını, eşine ve çocuğuna bakmakta zorlandığını, kendisinin çarkçı olduğunu ama kanundan gelen hakkını kullanamadığını, mağduriyetinin giderilmesini istemiştir. Marko Paşa herhangi bir ekleme yapmamıştır.

²¹² A.g.e., “Markopaşa ansiklopedisi”.

²¹³ A.g.e., “Markopaşa dert dinliyor”.

On Beşinci Sayı

On beşinci sayı 17 Mart 1947 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Asmak lazım, kesmek lazım!”²¹⁴ adlı mizahi bölüm yer almıştır. Alt başlığı ise “Haaayt! Yaman gelir, yaman gider bizim tayfa!” serlevhası kullanılmıştır. Bu bölümde Marko Paşa, Ankara’da yolda yürürken arkasından büyük bir grubun bağırarak ilerlediğini ve “Kahrolsun komünistler” nidaları ile Marko Paşa’yı da içine alarak Ankara Üniversite fakültesinin konferans salonuna girildiğinden bahsedilmiştir. Üniversite profesörleri aleyhine sloganlar atılırken emniyet müdürünün içeriye girerek, bu yapılanların hükümet tarafından onaylanmadığını ve Türkiye’nin dünyaya rezil olduğunu alaylı bir dil ile anlatmıştır. Müdür, Ulus meydanında Marko Paşa gazetesi satan vatan hainlerine karşı mücadele ettiklerini, polisin durumu iyi idare ettiğini açıklamıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Adalet”²¹⁵ adlı bölümdür. Bu bölümde vefat eden Yargıtay başsavcının bir sözüne yer verilmiştir. Sözde, ordu bozuksa savaşa girilmedikçe meydana çıkmayacağı, eğitim bozuksa bunun acısının bir nesil sonra gözükeceği, ekonominin bozuksa milletin yıllarca sefalet içinde yaşayacağı ama adalet bozuksa anarşinin baş göstereceği bildirilmiştir. Marko Paşa Türkiye’nin henüz bu hale gelmediğini, halen kanunları ve vicdanlarını kullanan, başka yerden emir almayan hâkimlerin olduğunu belirtmiştir. Marko Paşa geçenlerde bir Yargıtay kararı dinlediğini, birkaç hürriyet kahramanı aleyhinde verilen kararı bozduğunu, o insanın bu kadar kuvvetlendirenin adalet olduğunu vurgulamıştır. Marko Paşa, halk düşmanlarının adaleti kendi lehine çevirip uşak yapmaya çalıştıklarını söylemiştir. Marko Paşa, adalet mevcut olduğu müddetçe ülkenin geleceğinden ümit kesmediklerini, CHP’nin iktidarı bir süre daha devam etse bile bu durumun değişmeyeceğini aktarmıştır.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Anlamıyor musunuz arkadaşlar!”²¹⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde İngiltere’nin uzun yıllardan beri Hindistan, Filistin, Yunanistan ve Mısır’da yaptıkları işlerin Türkiye’de de gerçekleştirmeye çalıştıkları anlatılmıştır. Sandalye sevenlerin, Türk gençlerini birbirine düşürmeye çalıştıkları söylenmiştir. Yeni Türk demokrasisinin ve Atatürk’ten kalan dış itibarın külleri karşısında İngilizlerin güleceği belirtilmiştir. Sağcıların ve solcuların fikir mücadelesi yapabileceğini fakat faşist barbarlar gibi saldırı olmamasını, milletini sevenlerin hürriyet mücadelesinde birleşmesi gerektiği ifade edilmiştir. Son söz olarak Türk halkının aldatıldığı açıklanmıştır.

²¹⁴ Marko Paşa, 17 Mart 1947, “Asmak lazım, kesmek lazım!”.

²¹⁵ A.g.e., “Adalet”.

²¹⁶ A.g.e., “Anlamıyor musunuz arkadaşlar!”.

İkinci sayfanın ilk başlığı geçen sayıda devam edileceği belirtilen “Ah o Malatya valisi”²¹⁷ adlı bölümdür. Malatyalıların birçok mektup gönderdiği, bu mektupların bir kısmını “Markopaşa dert dinliyor” bölümünde de bulunacağı aktarılmıştır. Marko Paşa, şimdi söyleyeceklerini Malatya valisinin iyi dinlemesini istemiştir. Malatya’da odunun tonu 35 lira olduğu fakat 2 senedir 45 liradan satıldığı, aradaki 10 liralık farkla da heykel yapıldığı vurgulanmıştır. Heykelin 6 metre boyunda ve etrafında 6 adet plaka bulunduğu, bu plakaların anlamları olduğu belirtilmiştir. Marko Paşa, heykelden evvel daha önemli icraatlar yapılması gerektiğini, kalplerdeki heykelin toprağın üzerindeki mermerden daha kıymetli olduğunu dile getirmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Bir kulağımdan girdi”²¹⁸ adlı bölümdür, alt başlık olarak da “Gripten korunma” ismi yer almıştır. İstanbul Sağlık ve Sosyal Yardım müdürlüğü yayılan gripten dolayı halka el ilanları dağıttığından bahsedilmiştir. İlanda insan topluluklarından uzak durulması gerektiği bildirilmiştir. Marko Paşa bu cümleden CHP toplantılarından uzak durulması manasını çıkarmıştır. Hasta olanların sıcak odada istirahat etmesi, bol miktarda portakal suyu, limonata ve çorba içmesi gerektiği aktarılmıştır. Marko Paşa, halkla alay edildiğini, insanların bunları nereden bulacağını, bunun tıpkı verem olanların İsviçre’ye gitmesi gerek gibi bir öneri olduğunu vurgulamıştır.

Üçüncü sayfanın ikinci başlığı, Hüseyin Cahit Yalçın için atfedilen “Der vasfı hünsa”²¹⁹ adlı manzumedir. Manzume tamamen hakaret boyutunda kötü sözlerden oluşmuştur.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Kabaramazsın kel Fatma”²²⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde mizahın şimdiye kadar beyefendileri eğlendirme görevi gördüğü, karaborsacılarla şaklabanlık etmek olduğu söylenmiştir. Gülebilme hakkının parayla satın alındığı vurgulanmıştır. Marko Paşa bu durumlara karşılık vererek, artık halk için çalışıldığını ifade etmiştir.

Dördüncü sayfanın ikinci başlığı “Markopaşa dert dinliyor”²²¹ adlı bölümdür. Bir okuyucu, Mudurnu’da elinde Marko Paşa gazetesini gören kaymakamın insanları tehdit ettiğini aktarmıştır. Marko Paşa cevap olarak kendilerinin de tehdit edildiğini, Türkiye’ye işkembeleri ile bağlı olmadıklarını ve şerefle kazanacakları bir dilim ekmeğin kendilerine

²¹⁷ A.g.e., “Ah o Malatya valisi”.

²¹⁸ A.g.e., “Bir kulağımdan girdi”.

²¹⁹ A.g.e., “Der vasfı hünsa”.

²²⁰ A.g.e., “Kabaramazsın kel Fatma”.

²²¹ A.g.e., “Markopaşa dert dinliyor”.

yeteceğini söylemiştir. Başka bir okuyucu 8 sene bilet kondüktörü olarak çalıştıktan sonra kadro dışı kaldığını, 412 lira ikramiye verilirken bunun da 115 lirası vergi diye kesildiğini anlatmıştır. Marko Paşa mizahi bir cevap vererek, 412 lira verip 512 lira vergi kesseler daha iyi mi olacağını sormuştur.

On Altıncı Sayı

On altıncı sayı 2 hafta gecikme ile 7 Nisan 1947 tarihinde yayınlanmıştır. Marko Paşa'nın bu sayısında bazı değişiklikler yer almıştır. Bu değişiklikler, gazetenin bu sayısına mahsus olmak üzere teksir makinesi vasıtasıyla yazılmış ve 4 sayfadan 2 sayfaya indirilmiştir. Gazetenin en üst köşesinde bulunan “siyasi mizah gazetesi” ibaresine ek olarak “Muharrirleri nezaret altına alınmadığı ve hapse girmediği zamanlarda çıkar” cümlesi getirilmiştir.

Manşetinde “Gutenberg matbaası”²²² başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde Marko Paşa herkesin dilediği gibi düşünüp, düşündüklerini yazmaya hakkı var diyen bir başbakana sahip olduklarını söylemiştir. Özgürlüğün bu kadar bol olduğu bir yerde Marko Paşa gazetesini çıkarmanın imkanı olmadığını; o kadar büyük bir güç olmalı ki insanlar bu mizah gazetesinden korkuyor sözüyle gerekli yerlere gerekli gördüğü bir mesaj vermeyi ihmal etmemiştir. Hiçbir matbaanın Marko Paşa'yı basmadığı, yazarlarının hapse girdiği, tehdit edildiği, aleyhlerinde haberler çıkarıldığı aktarılmıştır. Marko Paşa, gazetenin teksir makinesi ile çıkarıldığını ve bu makineye Gutenberg matbaası ismini verdiklerini belirtmiştir

İlk sayfada ikinci başlık “Bir ticaret devri daimi”²²³ adlı bölümdür. Bu bölümde Türkiye'nin yün satıp iplik alacağı, iplikleri satıp kumaş haline gelerek Türkiye'ye geri satılacağı ve üzerinde “Made in England” ya da “Made in U.S.A” yazacağı ifade edilmiştir. Türkiye'nin yerli malı damgası diye satacağı hammaddelerin yabancılar tarafından kumaş elbise haline getirilip giyileceği belirtilmiştir.

İkinci sayfada ilk başlık “Jurnal”²²⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde Beyoğlu İpek sinemasında Paul Muni'nin başrolde olduğu bir filmin vizyonda olduğu aktarılmıştır. Politikacı yazarlar, film için Rus propagandası yapıldığını iddia ettiği bilgisi paylaşılmıştır. Ahmet Emin Yalman'ın bir yazı ile bu filmi jurnallediği ve filmin gösterimden kalktığını dile getirmiştir. Marko Paşa bu zamana kadarki filmlerde İtalyan, Alman, Amerikan ve İngiliz propagandası yapıldığını belirtmiştir. Bu propagandaların da halk tarafından istenmediği açıkça vurgulanmıştır.

²²² Marko Paşa, 7 Nisan 1947, “Gutenberg matbaası”.

²²³ A.g.e., “Bir ticaret devri daimi”.

²²⁴ A.g.e., “Jurnal”.

On Yedinci Sayı

On yedinci sayı 14 Nisan 1947 tarihinde yayınlanmıştır. İlk başlık olan “Dalkavuk makine”²²⁵ bölümünde Beyoğlu’ndaki bir baskül hakkında hatasını bulana 1000 lira verileceği bilgisi paylaşılmıştır. Marko Paşa’da paranın miktarını azalttığı zaman hafif, çoğalttığı zaman ağır bir kiloda çıktığını iddia etmiş ve bu makineyi CHP’ye benzetmiştir. Amerika’dan 150 milyonluk borç alındığından 150 milyonluk demokrat olunduğunu eğer hiç borç alınmasaydı hiç demokrat olunamayacağından söz edilmiştir.

İkinci sayfada ilk başlık “Bir kulağımdan girdi”²²⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde maaş ve ücretlere yapılan zamlardan sonra İstanbul belediye bütçesinin iflas ettiği bilgisi paylaşılmıştır. Bu olay üzerine İçişleri Bakanlığında belediyeye imar faaliyetlerini durdurması için emir verildiği, belediye bu emir üzerine hastane, doğumevi ve sanatoryum inşalarını durdurduğu ama açık hava tiyatrosuna devam ettiğinden söz edilmiştir. Bunun sebebi olarak içişleri bakanlığının düşüncesine göre tiyatronun senede birkaç milyon ciro bırakacağı vurgulanmıştır. Belediyenin, İstanbul belediyesinin değil İçişleri bakanlığının belediyesi olduğu belirtilmiştir.

İkinci sayfada ikinci başlık “Kendi ağzile foto Süreyya”²²⁷ adlı bölümdür. Marko Paşa’nın 24 Şubat 1947 tarihli ve 12. sayısında olan “İşte bu adamların iç yüzü” adlı başlıklı yazının karşılığı olarak tekzip geldiği bilgisini paylaşmıştır. Foto Süreyya’dan gelen metinde fotoğrafçılıkla gazeteciliğin benzer olduğunu, vitrinlere konulan resimlerin seçiminde gündemi takip ettiklerini, kısa zamanda büyük inkılaplar gerçekleştirmiş olan Atatürk’ün kurduğu partiye üye olduklarından söz edilmiştir. Foto Süreyya, vitrinlerinde DP’li isimlerin ve Fevzi Çakmak’ın resimlerine de yer verdiklerini, bu konunun icra ettikleri sanattan bağımsız olduğunu açıklamıştır. Bu yazıda ayrıca Marko Paşa’yı basmamalarının sebebi olarak ilk geldiklerinde bu gazetenin ticari mahiyette bir broşür olduğunu zannederek kabul ettiklerini ama daha sonra kontrol ettiklerinde siyasi yazılara yer verdiğini gördüklerini ve bu yazıların matbuat kanunu hükmüne aykırı olduğunu bundan dolayı da basımından vazgeçtiklerini dile getirmiştir. Marko Paşa ise bu yazıya karşılık yalnızca teşekkür etmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Çat içerde çat dışarda”²²⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde Marko Paşa’nın yazarları hakkında 20 gün hapiste 10 gün dışarıda kalarak bir hayat

²²⁵ Marko Paşa, 14 Nisan 1947, “Dalkavuk makine”.

²²⁶ A.g.e., “Bir kulağımdan girdi”.

²²⁷ A.g.e., “Kendi ağzile foto Süreyya”.

²²⁸ A.g.e., “Çat içerde çat dışarda”.

sürdüklerini, Marko Paşa'nın zorluklara rağmen çıkarılmaya çalışıldığı alaylı bir dille anlatılmıştır. Emniyet müdürü olan Ahmet Demir denilen kişi ile ilgili olarak da hakaret derecesine varırcasına kara mizah yapılarak alay edilmiştir.

On Sekizinci Sayı

On sekizinci sayı 21 Nisan 1947 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Açtırmayın kutuyu söyletmeyin kötüyü”²²⁹ başlığı yer almıştır. Bu başlıkta İzmir halkının Recep Peker’i kalabalık bir şekilde karşıladığını ama Celal Bayar’a karşı aynı sevinç gösterileri yapılmadığı alaycı bir şekilde anlatılmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Recepkrasi ve Celâ kratik”²³⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde Marko Paşa, kelimeleri yalnız Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından uydurulacağını değil, kendilerinin de bunu yapabileceğini aktarmıştır. Demokrasi kelimesinin etimolojik kökü anlatılmış ve sözde anlamının halk idaresi olduğu vurgulanmıştır. Oysa Türkiye’nin Recepkrasi ile idare edildiği alaylı bir dille anlatılmıştır.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Baltalık sakini arkadaşlar”²³¹ adlı bölümdür. Bu bölümde seçimlerde dağıtılmış bir beyannameden kesitler verilmiştir. Baltalık’ta oturan vatandaşların, toprak kanunu çıkarken oluşan gergin ortamı unutmadıkları, bundan daha kötüsünü orman kanunları çıkarken yaşadıkları belirtilmiştir. Köylüyü toprak sahibi yapacakken tek kelime söylenmeden ellerindeki toprakların alındığı, halkı yönetenlerin halkı tanımadığı ifade edilmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Geçmiş zaman olur ki hayatı beş para etmez”²³² adlı bölümdür. Bu bölümde 27 sene önce Ali Kemal’in “Peyami Sabah” gazetesinde kaleme aldığı bir makale neşredilmiştir. Makale, Mondros Mütarekesinden itibaren Türklerin başına gelenlerin cehaletten kaynaklandığı görüşünü örneklerle vermeye çalışmıştır. Ticaretin, üretimin ve ziraatın işlemez hale geldiği anlatılmıştır. Bu duruma çare olarak Bolşeviklerin gösterildiği ifade edilmiştir. Büyük Millet Meclisi’nin Bolşeviklerden yardım aldığı yalan olduğu, bu yalanın Mustafa Kemal tarafından uydurulduğu aktarılmıştır. Ermenistan’a karşı zafer kazandığımız halde Bolşeviklerin o bölgeye girmesiyle Türklerin bir kazancı olmadığı bilgisi vurgulanmıştır. Marko Paşa, herhangi bir ekleme yapmamış ve haberin devamını gelecek sayıda vereceğini açıklamıştır.

²²⁹ Marko Paşa, 21 Nisan 1947, “Açtırmayın kutuyu söyletmeyin kötüyü”.

²³⁰ A.g.e., “Recepkrasi ve Celâ kratik”.

²³¹ A.g.e., “Baltalık sakini arkadaşlar”.

²³² A.g.e., “Geçmiş zaman olur ki hayatı beş para etmez”.

On Dokuzuncu Sayı

On dokuzuncu sayı 28 Nisan 1947 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Milli kalkınma kalkınıyor”²³³ adlı mizah bölümü yer almıştır. Bu bölümde Nuri Demirağ’ın herhangi bir faaliyet gerçekleştirmemesi ile dalga geçilmiştir.

İlk sayfadaki ikinci başlık “Hangi cepheden gelirse gelsin, emperyalizmin aleyhindeyiz”²³⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde Marko Paşa, Amerikan başkan yardımcısı ve ticaret ve tarım bakanı olan Henry Wallace’ın Amerikan emperyalizmine karşı kahramanca savaştığını, küçük milletlerin bağımsızlığı için kendi hükümeti ile mücadele ettiğini belirtmiştir. Marko Paşa, Roosevelt’in yapmaya gayret ettiği doktrini Truman’ın yıktığını anlatmıştır. Marko Paşa bu örneğin Türkiye’de de gerçekleştiğini, Atatürk’ün eserinin yıkılmaya başlandığını ne zaman söylemeye kalksalar tıpkı Wallace gibi kendilerine hakaretler edildiğini vurgulamıştır. Wallace’a hakaret edenlerden birinin de Churchill olduğu ve Churchill ile birlik olanların yanlış yolda olduklarının farkına varılmasının icap ettiği ifade edilmiştir. Marko Paşa, Wallace’ın söylediği büyük devletlerin, küçük devletleri paylaşmak için dalavere çevirdikleri sözüne tamamen katıldığını aktarmıştır.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Geçmiş zaman olur ki hayatı beş para etmez”²³⁵ adlı bölümdür. Bu bölüm geçen sayıda yarıda kesilen, Ali Kemal tarafından yazılan makalenin devamıdır. Makalenin devamında Bolşeviklerin geçtikleri yerlerin harabe haline geldiği, vahşet manzaraları saçtıkları, onların dost görünümü şeytan oldukları vurgulanmıştır. Mustafa Kemal’in Bolşeviklerle alakalı her kabahatinin Erzurum’a iltica eden Nuri Paşa’ya atfedildiği bildirilmiştir. Moskova hükümetinin Anadolu’yu yavaşça ele geçirdiği, Türk halkının başına gelen her şeyin cehaletten kaynaklandığı söylenerek makale son bulmuştur. Marko Paşa son söz olarak Fevzi Çakmak ve daha birçok kimseleri komünistlikle suçlayanların, zamanında Atatürk’ü Bolşeviklikle suçlamaları gibi tarihin ibret verici bir tekerrürü olarak gördüklerini dile getirmiştir.

Üçüncü sayfanın birinci başlığı “İlahi Adnan Menderes”²³⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde Adnan Menderes’in İzmir’deki konuşmasından kesitler verilmiştir. Adnan Menderes konuşmasında ne zaman halkla buluşmaya kalksalar elektriğin kesildiğini ama halkın tedbirli davranarak çözüm yolları bulduğunu belirtmiştir. Celal Bayar ve diğer demokratların gittikleri yerlerde sivil polisler tarafından takip edildiği ifade edilmiştir.

²³³ Marko Paşa, 28 Nisan 1947, “Milli kalkınma kalkınıyor”.

²³⁴ A.g.e., “Hangi cepheden gelirse gelsin, emperyalizmin aleyhindeyiz”.

²³⁵ A.g.e., “Geçmiş zaman olur ki hayatı beş para etmez”.

²³⁶ A.g.e., “İlahi Adnan Menderes”.

Üçüncü sayfanın ikinci başlığı “Fırlama”²³⁷adlı bölümdür. Bu bölümde memurlara yapılan zamdan sonra sinema, otel, kahve, berber ve kira fiyatlarının da arttığı, 2 ay içinde hayatın %40 pahalandığı vurgulanmıştır. Marko Paşa, bu fiyatlar arttığı müddetçe Amerika’dan alınan 150 milyon borcun yetmeyeceğini bildirmiştir.

Dördüncü sayfanın ikinci başlığı “Markopaşa dert dinliyor”²³⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde bir okuyucu 15 gündür Diyarbakır’da bulunan oğlunun yanına gitmek istediğini ama acentede yer olmadığını söyleyerek gidemediğini belirtmiştir. Ardından bir kişinin ileri gelen bir tanıdığını arayarak hemen yer bulduğu bilgisi paylaşılmıştır. Marko Paşa cevap olarak alaylı bir dille kendisinin de ileri gelen birini bulması gerektiğini açıklamıştır.

²³⁷ A.g.e., “Fırlama”.

²³⁸ A.g.e., “Markopaşa dert dinliyor”.

Yirminci Sayı

Yirminci Sayı 5 Mayıs 1947 tarihinde yayınlanmıştır. İlk başlık “18 Milyon Türk ne olacak?”²³⁹ adlı bölümdür. Bu bölümde Tasvir gazetesi yazarlarından Ebüzziya Bey’in İtalya’ya gittiği ve oradan haberler yolladığı aktarılmıştır. Bu haberler arasında Balkanlardan İtalya’ya kaçmış olan 2500 Türk’ün asılacağı yönündeki iddialar yer almıştır. Marko Paşa, bu verilen sayıdan sadece 1000 kadarının Türk, geri kalanının Türk olmayan Müslüman olduklarını belirtmiştir. Almanya’nın, Yugoslavya’yı işgal etmesiyle birlikte kendi adlarına çalışmalarını için Kudüs müftüsü Hüseyini ile anlaşma yaptığı bilgisi verilmiştir. Faşizmin zaferi için müttefiklerle savaştıkları, müttefikler galip gelip İtalya’ya girince bu insanları esir kamplarına götürdükleri anlatılmıştır. Marko Paşa, gazetelerin uydurma haber yaptığını, 1000 Türk’ün akıbetinin değil, 18 milyon insanın halinin ne olacağını sormuştur.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Karga ve demokrasi”²⁴⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde Celal Bayar’dan hesap sorulmuştur. Celal Bayar eğer demokratsa neden anti demokrat kanunları imzaladığı, değilse neden şimdi mücadele ettiğinin cevabı istenilmiştir.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Markopaşa dert dinliyor”²⁴¹ adlı bölümdür. Burada Bafra’lı bir okuyucu Çalışma Bakanının Bafra’ya geleceğini duyup, dertlerini anlatacağı için sevindiğini ama bakan gelince etrafını işçilerden uzaklaştıran dalkavukların dolduğunu belirtmiştir. Bakanın karşısına çıkan bir işçinin derdi olup olmadığı sorulunca hiçbir sorun olmadığı söylenerek bakanın mutlu bir şekilde ayrıldığı ifade edilmiştir. Başka bir okuyucu, idarecilerin temsili ücretlerine ait kanun tasarısı kararı ile öğretmen maaşlarının çok geç verildiğini söylemiştir.

²³⁹ A.g.e., “18 Milyon Türk ne olacak?”.

²⁴⁰ A.g.e., “Karga ve demokrasi”.

²⁴¹ A.g.e., “Markopaşa dert dinliyor”.

Yirmi Birinci Sayı

Yirmi birinci sayı 12 Mayıs 1947 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Bir matbaa versen imdadıma yetişsen”²⁴² adlı mizah bölümü yer almıştır. Bu bölümde Refi Cevad Ulunay tarafından kaleme alınmış gibi gözükten, CHP’nin düzenlediği bir Türk müziği organizasyona katıldığıyla alakalı yazılar verilmiştir. CHP’li isimler ile dalga geçilmiştir.

İlk sayfada ikinci başlık “Yaşasın millet”²⁴³ adlı bölümdür. Bu bölümde Atatürk’ün kurduğu partinin, onun istiklal anlayışını müdafaa ettiği için bir mecmuayı parçalattırıp, matbaasını bastıkları vurgulanmıştır. Karşı tarafta demokrasi mücadelesi verdiğini sananların Turancı faşistlerle birlik olduğu, başka bir taraf ise ötekini komünistlikle suçladığı ve iktidar partisinin Fevzi Çakmak’ı komünistlikle itham ettiği belirtilmiştir. Paşa, muhalefetin iktidarı komünistleri himaye ettiğini ispat etmek adına Milli Eğitim ve İçişleri bakanlarına ait sözlere konuşmalarında yer verdiklerini dile getirmiştir. Devlet reisinin bugün hain dediklerinin yarın kahraman rolüne büründüğü, ortada kör dövüşü olduğu ve milletin faydasına fikir bulunmadığı ifade edilmiştir.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Gazete ve gazeteciler”²⁴⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde gelecek olan Amerikan filsunun, gazeteler tarafından abartılı şekilde haberler yaptığı aktarılmıştır. Son Posta, Cumhuriyet, Tanin, Vatan, Akşam, Ulus ve Memleket gazetelerinin Amerikan seviciliği yaptığı belirtilmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Poz müsabakası”²⁴⁵ adlı mizah bölümüdür. Bu bölümde Marko Paşa antidemokratik yazarlardan oluşan bir poz müsabakası yaptığını söylemiştir. Yarışmanın galibi papaz kıyafeti giymiş birinin fotoğrafı koyularak altına “Papa Cahit” denilen resim olduğu bildirilmiştir.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Markopaşa dert dinliyor”²⁴⁶ adlı bölümdür. Bir okuyucu Marko Paşa’ya bir İngiliz’in 25 Hintli çalıştırıp beslediği bilgisini öğrendiğini ve bu durumun doğruluk payını sormuştur. Marko Paşa’nın buna verdiği cevap ise bundan sonra kaç Türk’ün çalışmasıyla Amerika’nın doyurulabileceğinin düşünülmesi gerektiği yönündeki soruyla olmuştur.

²⁴² Marko Paşa, 12 Mayıs 1947, “Bir matbaa versen imdadıma yetişsen”.

²⁴³ A.g.e., “Yaşasın millet”.

²⁴⁴ A.g.e., “Gazete ve gazeteciler”.

²⁴⁵ A.g.e., “Poz müsabakası”.

²⁴⁶ A.g.e., “Markopaşa dert dinliyor”.

Yirmi İkinci Sayı

Yirmi ikinci sayı 19 Mayıs 1947 tarihinde yayınlanmıştır. İlk başlık “Krediyi düşüren kredi”²⁴⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde Marko Paşa, halka Amerika’nın verdiği paranın karşılığı olup olmadığını, kredi mi yoksa yardım mı, askeri mi yoksa ekonomik mi olduğunu sormuştur. Her ne kadar Marko Paşa Bolşevik diye isimlendirilse de Amerikan parasının Türkiye için iyi olmayacağı anlatılmıştır. Amerikan parasını alkışlayanların, Türk halkını kandırdıkları vurgulanmıştır.

Üçüncü sayfanın ikinci başlığı “Teslim tesellüm işi”²⁴⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde Cevdet Kerim İncedayı, DP adına bir yıllık bir partinin iktidara geçmesinin sakıncalı olacağını, bir yaşındaki bir çocuğun eğitime başlayamayacağı gibi bir durum olduğunu ifade etmiştir. Marko Paşa’da cevap olarak artık milleti koyun sürüsü gibi görmekten vazgeçmeleri gerektiğini, ülkenin çobanı olmadıklarını hatırlamaları lazım geldiğini yazmıştır.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Markopaşa dert dinliyor”²⁴⁹ adlı bölümdür. Bir okuyucu karısının hamile olduğunu, doğum sancıları başlayınca hastaneye müracaat ettiklerini belirtmiş ve Şişli Etfal hastanesine gittiklerini, yer yokluğundan dolayı kendilerine üç saat sonra yer verebileceği bilgisinin doktorlar tarafından kendilerine verildiğini, yalvarmalara rağmen buna çözüm bulunamadığını ve güçlüklerle bir araba bulup Haseki hastanesine gitmek zorunda kaldıkları yönündeki bilgiyi okuyucuların dikkatine sunmuştur.

Dördüncü sayfanın ikinci başlığı “Ödünç para almanın da şerefi paylaşılamazmış”²⁵⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde Ahmet Emin’in Amerika’dan gelen para yardımını kendisinin sağladığını söylemesiyle Ulus gazetesinden Nurettin Artam, yazısında o şerefe Ahmet Emin Yalman’ın değil kendisinin nail olduğunu belirtmiştir. Marko Paşa son söz olarak borç para istemenin hangi şerefle alakalı olduğunun herkesçe bilinmesi gerektiğini yazmıştır.

²⁴⁷ A.g.e., “Krediyi düşüren kredi”.

²⁴⁸ A.g.e., “Teslim tesellüm işi”.

²⁴⁹ A.g.e., “Markopaşa dert dinliyor”.

²⁵⁰ A.g.e., “Ödünç para almanın da şerefi paylaşılamazmış”.

Yirmi Üçüncü Sayı

Yirmi üçüncü sayı 10 Ekim 1947 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Markopaşa beraat etti”²⁵¹ başlığı yer almıştır. Bu bölümde Marko Paşa'nın 4 aydır çıkmamasının 19. sayıda çıkan “dediğin” adlı şiirden kaynaklandığı bilgisi paylaşılmıştır. İstanbul Cumhuriyet Savcılığı tarafından “hükümetin manevi şahsiyetini tahkir” suçuyla, Marko Paşa'nın mahkemeye verildiği bildirilmiştir. Üç buçuk ay süren süreç sonunda yazı işleri müdürünün (Mustafa Uykusuz) tutuklandığı ve davanın İstanbul birinci ağır ceza mahkemesine verildiği anlatılmıştır. İlk celsede şiirde suç unsuru bulunmadığından beraat edildiği belirtilmiştir. Recep Peker hükümetinin en küçük eleştiriye bile tahammül edemedikleri, yalnız bu hükümet döneminde 20 gazetenin kapatıldığı, 30 matbuat davasının açıldığı bilgisi verilerek, Türkiye’de basın hürriyetinin ne boyutta gerçekleştiğinin gözler önünde olduğu vurgulanmıştır. Marko Paşa, Türkiye’de basın hürriyetinin hükümette değil Türk hâkiminin teminatı altında olduğunu, buna güvenerek eskisi gibi halkın yararına mücadele edeceklerini dile getirmiştir.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Milleti aldatmasınlar”²⁵² adlı bölümdür. Bu bölümde Hasan Saka hükümetinin hayatı ucuzlatmak için Amerika’dan uzman getireceği yazılmıştır. Hükümetin bu işi yapamayacağını çünkü Türk piyasasına Amerikan mallarının hâkim olduğu, dışarıdan gelen malların %70’ini oluşturduğu, sadece bunun için gümrük vergisinin %50 ucuzlatıldığı ve Türk parasının dolar karşısında tamamen ona bağımlı hale geldiği belirtilmiştir. Türkiye’nin Yunanistan’a İngiltere’ye ve diğer dış ülkelere gıda ürünleri gönderdiği, bunun fazlalıktan değil, Türk halkının sofrasından alınarak ihraç edildiği anlatılmıştır. Hasan Saka hükümetinin Amerikan mallarını ucuzlatamayacağı, Amerika ile ticaretin peşin para ile gerçekleşmesinden dolayı dolara ihtiyaç duyulduğu, dolar olmadığından dışarıya ürün satarak bunu temin etmeye kalktıkları, ihracatı durdurup yerli mallarını ucuzlatmanın imkansız olduğu ifade edilmiştir. Hasan Saka hükümetinin Amerika’ya karşı eli kolu bağlı, hayatı ucuzlatma politikasının işlevsiz olduğu aktarılmıştır.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Okuyucularımıza”²⁵³ adlı bölümdür. Bu bölümde Orhan Erkip’in neşriyat müdürlüğü altında çıkan Malûmpaşa'nın 1. ve 5. sayılarının Marko Paşa'nın devamı sayıldığı ama 6. sayıdan itibaren Marko Paşa ile bir alakası kalmadığı bilgisi paylaşılmıştır.

²⁵¹ Marko Paşa, 10 Ekim 1947, “Markopaşa beraat etti”.

²⁵² A.g.e., “Milleti aldatmasınlar”.

²⁵³ A.g.e., “Okuyucularımıza”.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Gazeteler ve gazeteciler”²⁵⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde Yemen İmamı Yahya’nın, Amerika’nın yardım teklifini içişlerine müdahale edeceği korkusuyla kabul etmediği, Mısır’ın Birleşmiş Milletlerdeki temsilcisi Heykel Paşa’nın da Yunanistan’dan İngiliz ve Amerikan güçlerinin geri çekilmesi yönündeki Sovyet teklifini desteklediği açıklanmıştır. Bunun üzerine Marko Paşa mizahi olarak Amerika tarafından Yemen’de ve Mısır’da komünistliğin yükseldiğini, İmam Yahya ile Heykel Paşa’nın Moskova ajanı oldukları bilgisini dile getirmiştir. Türk hükümetinin de komünistliği engellemek için tedbirler aldığı, eski İçişleri Bakanı Şükrü Sökmensüer ile Ahmet Demir’in Amerika’nın emrine verildiği bildirilmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “İstanbul belediyesi taşlara para yediriyor”²⁵⁵ adlı bölümdür. Bu bölümde İstanbul belediyesinin kendi memurlarına maaş veremeyeceği, bir sonraki yıl için de 42 milyon liraya ihtiyaçları olduğu iddia edilmiştir. İstanbul belediyesinin arsaya, geziye, heykele, açık hava tiyatrosuna ve radyo evine para verdiği için memurlara maaş kalmadığı aktarılmıştır.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Bakanlıkta yeni bir anane”²⁵⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde Atıf İnan’ın Ticaret Bakanlığı anonim ortaklığı kurduğu, ortaklarının arasında Nazmi Topçuoğlu’nun bulunduğu bilgisi verilmiştir. Nazmi Topçuoğlu’na bağlı bir aracın Mısır’a afyon kaçırma işinde kullanılırken yakalandığı ve vakanın mahkemelik olduğu, İzmir’deki şirketin hususi menfaatleri için Recep Peker hükümetinin 7 Eylül kararlarını aldığı yorumu yapılmıştır.

²⁵⁴ A.g.e., “Gazeteler ve gazeteciler”.

²⁵⁵ A.g.e., “İstanbul belediyesi taşlara para yediriyor”.

²⁵⁶ A.g.e., “Bakanlıkta yeni bir anane”.

2.2. Merhum Paşa (1-4 Sayılar)

Birinci Sayı

Birinci sayı 26 Mayıs 1947 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Gülme talimatnamesi”²⁵⁷ adlı mizah bölümü yer almıştır. Bu bölümde İstanbul valisinin İstanbulluları güler yüzle görmek istemesine dair açıklamaları verilmiştir. Bu açıklamadan sonra Merhum Paşa hakkını kullanarak İstanbullulara bir talimatname hazırlattığını bildirmiştir. Talimatnamede herkesin gülmesinin mecburi olduğu, asık suratlı olanlara para cezası verileceği, açılan gülme kurslarına gitmenin zorunlu olduğu, İstanbul valisini gören insanların kahkahalarla selamlaması gerektiği yoksa haklarında işlem yapılacağı dile getirilmiştir.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Genç arkadaş”²⁵⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde Merhum Paşa, Türk gençliği kastederek yurdu ve milleti her şeyin üstünde tutmasını, bütün varlığını insanların yüzünü güldürebilmek için harcamasını, iyi insanlara dostluk yapmasını, kötü insanlara inanmamasını, sömürmeye gelen yabancılara yüz vermemesini hatta gerekirse mücadele etmesini, yabancı devlete ihtiyaç olduğunu söyleyenlere kanmaması gerektiğini açıkça vurgulamıştır. Herhangi bir fikri olmadığı için bütün fikirlere karşı gelenler, etrafına cahil sürüsü toplamak isteyenler ve Türkiye’yi yeni maceralara götürmek isteyen gafillere yüz verilmemesi ifade edilmiştir. Aldatacak düşman ile hakikati söyleyecek dostun birbiriyle karıştırılmaması gerektiği kaleme alınmıştır.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Okuyucularımıza”²⁵⁹ adlı bölümdür. Merhum Paşa, gazeteyi aylakçılar ve zevzekler için çıkarmadıklarını, alın teri ile çalışan namuslu insanlar için devam ettiklerini belirtmiştir. Paşa, kendileri için kötü konuşanlara kulak asmadıklarını, gazete hakkında verilecek hükmün milletin kanaati olduğunu, millete güvendiklerini ve aynı güvenin milletten de kendi için beklediklerini dile getirmiştir.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Mahkeme koridorlarında”²⁶⁰ adlı bölümdür. Alt başlığı olarak da “Hasan Âli-Kenan döner komedisi” serlevhası kullanılmıştır. Bu bölümde Hitler’in acemi çırakları olarak tanıtılan Nihal Atsız ve Kenan Öner’in, Hasan Âli Yücel’e karşı komünist olduğuna dair konuşmalar yaptıkları, sebebi sorulunca da “çünkü faşist değildir” diye cevap verdikleri anlatılmıştır. Hasan Âli’nin komünist olduğunu “Arnavut oğlu Arnavut” ve ırkçı olan İsmet Rasin Tümtürk’ün de doğruladığı belirtilmiştir.

²⁵⁷ Merhum Paşa, 26 Mayıs 1947, “Gülme talimatnamesi”.

²⁵⁸ A.g.e., “Genç arkadaş”.

²⁵⁹ A.g.e., “Okuyucularımıza”.

²⁶⁰ A.g.e., “Mahkeme koridorlarında”.

İkinci sayfanın ikinci başlığı “Fikirleri olanlar”²⁶¹ adlı bölümdür. Bu bölümde “Son Posta” gazetesinde yazar olan Ekrem Uşaklıgil “*bizde senelerden beri münakaşalar fikirler üzerine değil, şahsiyet üzerine yapılıyor*” diye şikayette bulunduğu bilgisi paylaşılmıştır. Merhum Paşa, bu durumdan her yazarın şikayetçi olduğunu ama neden Son Posta gazetesinin bu zamana kadar fikirler üzerine değil de şahsiyetler üzerine münakaşa ettiğini sormuştur.

²⁶¹ A.g.e., “Fikirleri olanlar”.

İkinci Sayı

İkinci sayı 16 Ekim 1947 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Hükümet programını Recep Peker’e uydurdu”²⁶² başlığı yer almıştır. Bu bölümde halkı güldürmek amacıyla mizahi bir hikaye anlatılarak CHP, Recep Peker, Hasan Saka, Cevdet Kerim İncedayı, Şükrü Sökmensüer ve Behçet Kemal Çağlar ile dalga geçilmiştir.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Tavzih”²⁶³ adlı bölümdür. Bu bölümde Marko Paşa, 5 sayıya kadar Malûm Paşa’yı ve şimdi de Merhum Paşa’yı çıkardığını anlatmıştır. 6. sayıyı çıkan Malûm Paşa ile hiçbir ilişkilerinin bulunmadığı ama çıkacak olan yazıların büyük çoğunluğunun kendilerine ait olduğu belirtilmiştir. Bu yazıların Marko Paşa idaresine giren Orhan Erkip tarafından çalındığı savunulmuştur. Gelişen bu olay neticesinde mahkemeye başvurdukları söylenmiştir. Malûm Paşa’nın 6. sayısından itibaren Merhum Paşa’nın ancak karikatürlüğünü yapacağı, buna rağmen halkı aldatmak için bile Marko Paşa yazarlarına ait yazıların kullanıldığı dile getirilmiştir.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Aczimiz”²⁶⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde Merhum Paşa kendi fikirlerine karşı çıkanlarla her zaman mücadeleye hazır bulunduğunu, bu mücadelenin yazıyla, sözle, kitap ve gazete çıkararak, gerekirse mahkemeye çıkarak doğruları söyleyeceklerini çünkü halkın kendilerinin yanında bulduklarını aktarmıştır. Merhum Paşa bu zamana kadar her türlü saldırıya ve iftiraya uğradıklarını, matbaalarla, bayilerle, mürettiphaneyle uğraştıklarını fakat yılmadıklarını vurgulamıştır. Paşa, düşmanlarının kendilerine saldırdıkları silahları ele alamayacaklarını çünkü o silahların oldukça kirli ve korkakça olduğunu ifade etmiştir. Gazetenin kanun idaresi altında çıktığı halde kanunsuz işlerle sattırılmamaya çalışıldığı kaleme alınmıştır. Gazete idaresine adamlar yollanarak hırsızlık yapılmasının, matbaaların mühürlenip kapatılmasının, Marko Paşa’nın toplattırılmasının acınacak bir durum olduğu bildirilmiştir.

Birinci ve dördüncü sayfaların ortak başlığı “Markopaşa’nın başına gelenler”²⁶⁵ adlı bölümdür. Bu bölümde Marko Paşa, Türk milletinin haklarını savunmak için ortaya çıktığını, ilk günden beri her türlü saldırıya erkekçe karşılık verdiğini ve kazandığını, türlü adlarla halkın önüne çıkılsa da amacının Türk milletinin haklarını savunmak olduğunu yazmıştır. Orhan Erkip’in neşriyat müdürlüğü altında çıkan Malûm Paşa’nın 6. sayısıyla birlikte gazetenin kendi menfaatlerini önde gören satılıklara geçtiği söylenmiştir. Malûm

²⁶² Merhum Paşa, 16 Ekim 1947, “Hükümet programını Recep Peker’e uydurdu”.

²⁶³ A.g.e., “Tavzih”.

²⁶⁴ A.g.e., “Aczimiz”.

²⁶⁵ A.g.e., “Markopaşa’nın başına gelenler”.

Paşa'nın 5. sayısına kadar Orhan Erkip ile çalışıldığı fakat bundan sonra gazete idaresine anahtar uydurarak girdiği, birkaç arkadaşı ile Marko Paşa'ya ait klişe, yazı, karikatür, abone bantlarını, bayi etiketleri, hesap defterleri, faturaları, hesap ve kağıtları, resmi ve hususi bütün evrakları, pul defterini alıp kaçtıkları vurgulanmıştır. Bu durumun kendileri için bir sorun teşkil etmediği çünkü Merhum Paşa yazarlarının yazılar bulmakta zorluk yaşamayacağı bildirilmiştir. Malûm Paşa'nın 6. sayısındaki kötülüğe mi yoksa Merhum Paşa'daki güzelliğe mi bakılmasının lazım geldiği sorulup, Türk milletinin bu ayrımı yapacak kadar olgun olduğu dile getirilmiştir. Orhan Erkip'in o gece neşriyat müdürü olan Mustafa Uykusuz tarafından imzalı kağıdı çaldığı, bu kağıdın üstene Mustafa Uykusuz'un gazeteyi Orhan Erkip'e devrettiğine dair sahte bir yazı kaleme alınarak İstanbul Matbuat Müdürlüğüne başvurduğu ve Marko Paşa'nın imtiyazını ele geçirdiği açıklanmıştır. Bu saatten sonra ele alınan gazetenin halk menfaatlerinin, hürriyet ve demokrasinin savunucusu olan Marko Paşa değil Türk milletini ıstırap içinde bırakan iğrenç fikirlere sahip namert bir Marko Paşa olduğunun herkesçe bilinmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu olaylar yüzünden halk menfaatlerinin, hürriyet ve demokrasinin yeni savunucusu olan Merhum Paşa'nın çıktığı, kuvveti yalnızca halktan aldığı, gerekirse bu uğurda canlarını bile feda edecekleri aktarılmıştır.

Üçüncü Sayı

Üçüncü sayı 25 Ekim 1947 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Sandalya oyunu, politika oyunu”²⁶⁶ adlı mizah bölümü yer almıştır. Bu bölümde Recep Peker, Celal Bayar, Hasan Saka, Hamdullah Suphi ve Şükrü Saraçoğlu hakkında alaylı bir dille oyun oynadıkları anlatılır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Bu bir rezalettir”²⁶⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde hayat pahalılığı ile uğraşmak için bakanlardan oluşacak bir komitenin kurulacağı anlatılmıştır. Bu komitenin ticari işleri tetkik etmesi adına Amerika’dan heyet getireceği aktarılmıştır. Bunun üzerine Merhum Paşa bunun ayıp olduğunu, Türkiye’deki bakanların bu işi yapabilecek kabiliyetlerinin bulunmadığını, bakanların yalnızca konuşma yapmak, maaş almak ve kokteyl partileri vermekle ömürlerinin geçtiğini kaleme almıştır. Gazetelerde, sağlık işleri, bütçe düzenlenmesi, maden arama gibi durumlar için Amerika’dan uzmanlar getirtirildiği açıklanmıştır. Merhum Paşa bu durumun artık Türk halkının gücüne gittiğini bildirmiş, mecliste bulunan insanların ne işe yaradığını sormuştur. Bütün bunlar yaşanırken bu insanların aradan çekilip açıkça Amerika’nın Türkiye’yi yönetmesi ve Amerika’dan bakan getirilmesi istenilmiştir.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Milletin postunu paylaşıyorlar”²⁶⁸ adlı bölümdür. Merhum Paşa, bu bölümde “bahtı kara” Türk milletinin 800 yıldan beri ya yabancı olanlar ya da yabancılaşmış olanlar tarafından sömürüldüğünü, yönetimini ele verdiklerinin dili, sanatı, menfaatleri ve zevkleri karşısında halkın yabancı kaldığını, halkı çocuğundan ve toprağından ayırıp cepheye gönderenlerin vicdanlarının sızlamadığını çünkü kendi şan ve şöhretlerini düşündüklerini aktarmıştır. Halk; sıcak, kuraklık ve eşkıyanın elinde kırılırken, onlar saray, köşk yaptırıp içkilerini içmekle meşgul oldukları, halka bazen “kulumuzsun” bazen “efendimizsin” demelerine rağmen hiçbir şeyin değişmediği eğer Türk milletinin kendi kaderini kendi eline almadığı müddetçe de hiçbir şeyin değişmeyeceği dile getirilmiştir. Halkın boş hülyalara dalmaması gerektiği, çünkü kurtların bugün kuzu olmayacağını, kendi aralarında kavga etseler de halka karşı birleşecekleri savunulmuştur.

İlk sayfanın dördüncü başlığı “Zabita haberleri”²⁶⁹ adlı bölümdür. Bu bölümde Orhan Erkip tarafından çıkarılan Marko Paşa’nın 24. ve 25. sayılarındaki bölümlerin

²⁶⁶ Merhum Paşa, 25 Ekim 1947, “Sandalya oyunu, politika oyunu”.

²⁶⁷ A.g.e., “Bu bir rezalettir”.

²⁶⁸ A.g.e., “Milletin postunu paylaşıyorlar”.

²⁶⁹ A.g.e., “Zabita haberleri”.

gerçek Marko Paşa yazarları tarafından yazıldığı ve Mustafa Uykusuz'un karikatürlerinin yer aldığı açıklanmıştır.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Her şey aslına döner”²⁷⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde Celal Bayar'ın Erzurum'da bulunan CHP merkezini ziyaret ettiği ve bunun ilk kez gerçekleştiği için gazetelerde sevinçli haberlerin yer aldığı bildirilmiştir. Merhum Paşa bu olayı “tilkinin dönüp dolaşıp geleceği yer kürkçü dükkânıdır” atasözüyle karşılık vermiştir. Şükrü Saraçoğlu'nun, Celal Bayar'ın ve Recep Peker'in dönüp geleceği yerin iktidar koltuğu olduğu yani halkın sırtına binecekleri ifade edilmiştir.

İkinci sayfanın ikinci başlığı “Eski ile yeninin farkı”²⁷¹ adlı bölümdür. Bu bölümde eskiden bir padişahın şimdi bir sürü kralın, eskiden rüşvetin şimdi hediyenin, eskiden “Nemrut Mustafa divan harbin” şimdi ise CHP'nin, eskiden zaptiye nazırının şimdi Ahmet Demir'in, eskiden sansürün şimdi matbuat kanununun, eskiden sefaletin şimdi “süper sefaletin” olduğu kaleme alınmıştır.

²⁷⁰ A.g.e., “Her şey aslına döner”.

²⁷¹ A.g.e., “Eski ile yeninin farkı”.

Dördüncü Sayı

Dördüncü sayı 1 Kasım 1947 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Aldık paranızı, sattık ananızı”²⁷² başlığı yer almıştır. Bu bölümde mizahi olarak Marshall yardımının yıldönümü kutlaması yapıldığı ifade edilmiştir.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Fikir ve küfür”²⁷³ adlı bölümdür. Merhum Paşa bu bölümde 1 yıldan beri fikirler ortaya attıkları için türlü saldırılara uğradıklarını, kendilerine saldıranların halkın önüne yeni fikirlerle çıkmasını bekledikleri ama bunun gerçekleşmediğini hatta Merhum Paşa ve önceki çıkan gazeteler aleyhinde 300’den fazla yazı gazete ve dergilerde haber yapıldığı anlatılmıştır. Merhum Paşa bu yazıların hepsini kontrol ettiğini, fikirlerin çürütülmesi adına sadece küfür etmekle yetindikleri, ortaya atılan tek bir fikri bile çürütecek satır bulamadıklarını aktarmıştır. Merhum Paşa, milletin istiklalinin her şeyden üstün olduğunu, bunun için verilen İstiklal Savaşı’nı siyasi oyunlarla kaybedilmemesini ve sömürge durumuna düşülmemesi gerektiği gibi sözler sarf ettiği halde karşı taraftan “hain, satılmış, Bolşevik ajanı” diye sesler duyulduğunu söylemiştir. Merhum Paşa, ülkede mali ve askeri işlere yabancıların karışmaması gerektiğini dile getirince yine karşı taraftan “demokrasi düşmanı kızıl” diye karşılık geldiğini ifade etmiştir. Paşa, halkı yönetmekle vazifelendirilmiş insanların halkın sırtına binmemesi ve zulüm göstermemesi gerektiğini söylediğinde, karşı taraftan “bozguncu, devlet düşmanı, anarşist” gibi sözler sarf edildiğini dile getirmiştir. Merhum Paşa, yıllardır devam eden alaverenin, arsa oyunlarının, yurt dışına kaçırılan paraların, çözülemeyen cinayet vakalarının aydınlığa kavuşması için uğraştıklarını fakat karşı taraftan “müfsit, komünist” dendiğini belirtmiştir. Merhum Paşa, Türk halkının yanında yer aldığını ve Türk halkının gerçeği gördüğünü açıklamıştır.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Hudut”²⁷⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde “Devlet sosyalizmini devlet kapitalizmi olarak rezil edenlerin” çareyi Amerika’da aradığı yazılmıştır. Devletçilik adı altında milletin soyulduğu yetmiyormuş gibi hususi sermaye ve şahsi teşebbüs altında Amerikan sermayesinin sokulup, halkın verilebilecek her şeyini verdiği vurgulanmıştır. İktisatçı ve politikacıların devletçiliğin hudutlarını tartıştığı bu ortamda bu işin İstanbul Park Otel’de başlayıp, Karpiç’te bittiği aktarılmıştır.

²⁷² Merhum Paşa, 1 Kasım 1947, “Aldık paranızı, sattık ananızı”.

²⁷³ A.g.e., “Fikir ve küfür”.

²⁷⁴ A.g.e., “Hudut”.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Diyebilir”²⁷⁵ adlı bölümdür. Merhum Paşa bu bölümde aralarına birinin karıştığını, iyi niyetlerinden faydalanarak bir gece idarehaneye girdiğini, ne var ne yoksa çaldığını, Malûm Paşa’yı çaldığını, bu da yetmiyormuş gibi Marko Paşa’yı da üstüne geçirdiğini dile getirmiştir.

İkinci sayfanın ikinci başlığı “Gazeteler ve gazeteciler”²⁷⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde “New York Tribune” gazetesinin müdürü John Swenton bir ziyafet konuşmasında gazetecilerin fikirlerini apaçık bir şekilde yazamayacağını, samimi düşüncelerini söyleyemeyeceğini, kendisine ait olmayan düşünceleri aktardığı için haftalık 150 dolar kazandığını, onun aksini yapmaya kalkmanın bir daha iş bulamama anlamına geldiğini söylediği bilgisine yer vermiştir. Yine aynı şahsın bir New York gazetecisinin işinin yalan söylemek, gerçeği saptırmak, haksız yere kötölemek, para babalarına şirin gözükmek olduğunu açıkladığı ve hür basın şerefine kadeh kaldırmanın gülünç olduğunu, kendilerinin hangi yöne doğru ipleri çekilirse o yöne hareket ettiklerini söylediğini de okuyucusuyla paylaşmıştır. Merhum Paşa, basın hürriyetinin halk menfaatlerinin karşısında bulunma durumunu sadece Türkiye’de olduğunu tahmin ettiklerini meğerse yeni dost olunan Amerika’nın da bu durumdan muzdarip bulunduğunu aktarmıştır.

²⁷⁵ A.g.e., “Diyebilir”.

²⁷⁶ A.g.e., “Gazeteler ve gazeteciler”.

2.3. Malûm Paşa (1-5 Sayılar)

Birinci Sayı

Birinci sayı 8 Eylül 1947 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Dikkat! Dikkat! Dikkat!”²⁷⁷ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde mecliste bulunan bütün milletvekillerinin Malûm Paşa’ya kulak vermesi gerektiği yazılmıştır. Haberlerde, “Polis, vazife ve salahiyet” kanununun değişeceği, nezarete tutulma gününün 7 güne düşeceği ama cumhuriyetin ilk yıllarında bu rakamın sadece 1 gün olduğu söylenmiştir. Önemli olanın bu olmadığı, nezarete tutulan insanların aç bırakıldığı, bayılıncaya kadar dayak yedikleri, işkence gördükleri, korkudan dolayı suçsuz olanların suçu üzerine aldığı, yalan ifade verdikleri, adalet makamlarının kandırıldığı belirtilmiştir. İşin kanun yapmakla bitmediği, tatbik edecek insanların var olmadığı vurgulanmıştır. Malûm Paşa, millet hakikati öğrenmek istiyorsa bizzat işkenceye maruz kalmış birinin başından geçenleri dinlemesi gerektiğini, aynı olayların kendi gazetelerindeki yazarların başından da geçtiğini, milletvekillerinin bu olayları öğrenmesi lazım geldiğini dile getirmiştir. Son olarak İçişleri Bakanının bu işlerle ilgili olduğu için mi akrabası olan Ahmet Demir’i Emniyet Genel Müdürü yaptığı sorulmuştur.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Bir gazete çıktı”²⁷⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde en medeni şehirler arasında bulunan İstanbul’da bir gazetenin çıktığı, sadece 22 sayı sürdüğü, çeşitli zorluklarla karşılaştığı, Türkiye’de 60 bin ile baskı rekoru kırdığı, oldukça iyi para kazandığı ama basımı için de üç kat fazla para verdiği, diğer gazetelerin saldırdığı, iftiralarda bulunduğu yazılmıştır. Paşa, gazete dağıtan ufak çocukların parmak izleri alınarak sabıkalılar sınıfına girdiğini, resmi makamların gazeteyi yasaklattığını, Türkiye’de ilk defa olmak üzere seyyar satıcılık vesikası istendiğini ve 15 yaş altı çocuklara sattırılmadığını, 11 defa matbaa değiştirildiğini, 10 defa mahkemelik olduğunu, 3 yazarın tutuklandığını kaleme almıştır. Paşa, din ve milletin istismarına engel olmak istemesi dışında başka bir isteğinin olmadığını ve Türk halkının sefaletten kurtulması için çalıştığını ifade etmiştir.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Şehir ve yurt haberleri”²⁷⁹ adlı bölümdür, alt başlık olarak da “Nemenem yardım” serlevhası kullanılmıştır. Bu bölümde Amerikan Associated Press ajansına göre Amerika’nın Türkiye’ye 10 gemi verdiği açıklanmıştır. On gemiye 7 milyon

²⁷⁷ Malûm Paşa, 8 Eylül 1947, “Dikkat! Dikkat! Dikkat!”.

²⁷⁸ A.g.e., “Bir gazete çıktı”.

²⁷⁹ A.g.e., “Şehir ve yurt haberleri”.

400 bin, tamir için de 6 milyon verileceği söylenmiştir. Malûm Paşa, bu gemilerin yardım programı olarak verildiği kısmını anlamadığını belirtmiştir. Amerika bu gemileri Türkiye'ye satmakla mı yardım ettiği yoksa Türkiye'nin eski gemileri alarak mı yardım ettiği sorulmuştur.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı "Allah afiyet versin"²⁸⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde ülke ve halk için çalışan DP'nin bugüne kadar sünnet düğünleri, kır baloları, partiler, gezintiler, geceler ve sohbetler düzenleyerek demokrasiye hizmet ettiği açıklanmıştır.

Dördüncü sayfanın ikinci başlığı "Yenisi ve eskisi"²⁸¹ adlı bölümdür. Malûm Paşa bu bölümde İstanbul Emniyet Müdürü Ahmet Demir'in Emniyet Genel Müdürlüğüne terfi etmesini büyük bir sevinçle karşıladıklarını belirtmiştir. Yeni vazifesinde de eskisi gibi başarılı olursa CHP'ye girmeye hazır duruma geleceği aktarılmıştır. Yeni gelecek İstanbul Emniyet Müdürünün el şakalarından hoşlanmadığı umularak, bölüm bitirilmiştir.

²⁸⁰ A.g.e., "Allah afiyet versin".

²⁸¹ A.g.e., "Yenisi ve eskisi".

İkinci Sayı

İkinci sayı 15 Eylül 1947 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Recep Peker hapı yuttu”²⁸² başlığı yer almıştır. Bu bölümde Recep Peker’in öksürmesi hakkında oldukça alaylı bir dille kara mizah yapılmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Çok yaşayın”²⁸³ adlı bölümdür. Bu bölümde Amerikalı olan milletvekillerinin kendi hükümetlerine neden Türkiye’ye yardım yapıldığını sordukları ve Türkiye’nin demokrasiden uzak ve basın hürriyetinin bile bulunmadığı bir ülke olarak anlattıkları yazılmıştır. Amerikan hükümeti, Türkiye’ye kendi eskimiş ve bozuk ürünlerini satabilmek için demokrasinin bulunduğunu hatta basın hürriyetinde oldukça açık görüşlü olduklarını anlatmıştır. Recep Peker, CHP grup toplantısında Amerika’yı destekler şekilde Türkiye’de tam demokrasi ve tam basın hürriyeti bulunduğunu belirtmiştir. Malûm Paşa, Amerikan gazetecilerinin Türkiye hakkındaki tüm bilgilerini Ankara’da bulunan Süreyya bar ile Karpiç lokantası, İstanbul’da ise Park Otel ile Taksim gazinosundan edindiklerini söylemiştir. Türkiye’nin iyi bir şekilde dışarıya lanse edilmesinin doğal olduğu çünkü Amerika’nın oldukça kârlı bir yatırım yaptığı aktarılmıştır. Malûm Paşa, Türkiye’de demokrasinin varlığını Amerika sayesinde öğrenecek olmadıklarını, Türk halkının yaşanan olaylardan ötürü bizzat içinde bulunduğunu ifade etmiştir. Basın hürriyeti konusunda sıkıyönetim emriyle kapatılan gazetelerin çiğnetildiği, ajan denilerek mahkemelerde sürünen Türk gazetecilerinin herkesçe bilindiği dile getirilmiştir. Recep Peker’in Türkiye’yi borç batağına soktuğu, Amerika’nın rezil ürünlerini satın aldığı ve Türk halkına şirin gözükmek için dışarıdan medya yardımı aldığı savunulmuştur.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Gazeteler ve gazeteciler”²⁸⁴ adlı bölümdür, alt başlık olarak da “Ucuz kahramanlar” serlevhası kullanılmıştır. Malûm Paşa, genel olarak herkesin bir kahraman edasına büründüğünü, bu kahramanların başında CHP’nin yer aldığını ve bu şöhreti kimseye vermediğini söylemiştir. Ayrıca tek partiden çift partiye geçmeyi CHP’nin isteğiymiş gibi halka lanse edildiği, DP’ye göre de ilk bağımsızlık mücadelesine kendilerinin giriştiği aktarılmıştır. Bu kahramanlıkların arasına bir yenisinin de Yeni Sabah gazetesinin katıldığı, ilk yazısındaki baş makalede demokrasi fikrinin ilk savunucuları oldukları yönünde bir yazı kaleme aldıkları belirtilmiştir. Malûm Paşa, yaptıklarının

²⁸² Malûm Paşa, 15 Eylül 1947, “Recep Peker hapı yuttu”.

²⁸³ A.g.e., “Çok yaşayın”.

²⁸⁴ A.g.e., “Gazeteler ve gazeteciler”.

kahramanlık olmadığını sadece diğer meslek gruplarındaki gibi vazifelerini yerine getirdiklerini hatırlatmıştır.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Bakanın sözünün tersi”²⁸⁵ adlı bölümdür. Bu bölümde Milli Eğitim Bakanı Şemsettin Sırer, köy enstitülerindeki gerilemeden bahseden bir dergi için “işleri beğenmiyorsa, muhakkak işler iyidir” sözünü sarf ettiği bildirilmiştir. Malûm Paşa ise Şemsettin Sırer hakkında “Onlar enstitüdeki işleri beğeniyorsa, muhakkak ki bu işler kötüdür” sözünü kullanmıştır.

²⁸⁵ A.g.e., “Bakanın sözünün tersi”.

Üçüncü Sayı

Üçüncü sayı 22 Eylül 1947 tarihinde yayınlanmıştır. Gazetenin ilk başlığı “Bekliyoruz”²⁸⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde Türkiye’de yabancı orduların ve yabancı sermaye köleliğinin kalkmasını sağlayan işin İsmet İnönü’nün imzaladığı Lozan Anlaşması olduğu ifade edilmiştir. Türkiye’nin muasır medeniyet seviyesine gelmesi için köylünün refahını yükselten ve ilköğretim seferberliği yapan kişinin İsmet İnönü olduğu dile getirilmiştir. Her türlü fikri tanımak için dünya klasiklerini Türk diline kazandırmanın İsmet İnönü olduğu açıklanmıştır. Turancılığın ve Irkçılığın millet için nasıl korkunç bir tehlike olduğunu İsmet İnönü’nün söylediği bildirilmiştir. Şimdi ise tekrar yabancı sermayeyi ülke sokmak isteyen vatanperver rolündekilerin, Köy Enstitülerini ortaçağ müessesleri haline getirmek üzere oldukları belirtilmiştir. Her cildin başında İsmet İnönü’nün fikir hürriyetine övgü taşıyan bir sözü bulunduğu, eserlerin ahmaklar yüzünden yasak kitaplar listesinde yer aldığı, okul kitaplarından halkçı yazıların çıkartılıp padişahlık destanları koyanların var olduğunu vurgulanmıştır. Irkçıların, İsmet İnönü’nün söylediği doğruları çürütmeye yeltenecek kadar ileri gittikleri, İsmet İnönü’nün müdahale etmesi gerektiği söylenmiştir.

Birinci sayfanın ikinci başlığı “Polis vazife ve Salahiyetleri”²⁸⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde polisin aklı estiği vakit istediği vatandaşı karanlık hücreye atıp, vatandaşı soran yakınlarına tek bir söz bile söylenmediği, göstermenin dahi imkansız kabul edildiği yazılmıştır. Bu vatandaş “Benim suçum ne” diye soracak olursa falakaya çekileceği ve şikayet edemeyecek vaziyete gelince bırakılacağı aktarılmıştır. Eğer vatandaş hala sesini çıkartabiliyorsa 1000 amperlik ışık altında tutulmaya devam edeceği vurgulanmıştır.

²⁸⁶ Malûm Paşa, 22 Eylül 1947, “Bekliyoruz”.

²⁸⁷ A.g.e., “Polis vazife ve Salahiyetleri”.

Dördüncü Sayı

Dördüncü sayı 29 Eylül 1947 tarihinde yayınlanmıştır. İlk başlık “Bir alçak”²⁸⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde bir alçağın namuslu insanlara saldırdığı, Türkiye’yi yabancılara peşkeş çekeceğini iddia eden birinin bulunduğu söylenmiştir. Türkiye’de yaşayan insanların, bu hainlere itimat etmemesi gerektiği açıklanmıştır. Moskova’ya veya Amerika’ya satılık bir şey bulunmadığı vurgulanmıştır. Bu alçağın, sömürge durumunda bulunan devletlerin Amerikan himayesi altında rahat bir şekilde bulduklarını ve Türkiye’nin de himaye altına girmesine dair sözler sarf ettiği bildirilmiştir. Atatürk’ün idaresinde kan dökülerek kazanılan istiklal, Amerikan bankerlerine neden aceleyle verilmeye çalışıldığı sorulmuştur. Türk halkının dostunu düşmanını ayırabileceğini, bu hainin istediği yere sığınabileceği, halkın bu satılıklara layık görüldüğü gibi muamele edeceğine inanıldığı dile getirilmiştir.

Birinci sayfanın ikinci başlığı “Umacı demir vali oldu”²⁸⁹ adlı bölümdür. Bu bölümde İstanbul Emniyet Müdürü olan Ahmet Demir’in Amasya’ya vali olmasıyla Amasyalıları sabır dilenmiştir. Aynı zamanda Şükrü Saraçoğlu, Recep Peker ve Hasan Saka ile de dalga geçilmiştir.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Partiye paralı, yatılı, giyimli, kuşamlı âza alınacak”²⁹⁰ adlı mizah bölümüdür. Bu bölümde parti içinde muhalefet olduğundan yeni azalar alınacağı ve bazı şartları bulunacağı aktarılmıştır. Bu şartlar arasında konuşmaması, reddetmemesi, karşı çıkmaması, söylenen emirleri yerine getirmesi gibi maddeler olduğu açıklanmıştır.

²⁸⁸ Malûm Paşa, 29 Eylül 1947, “Bir alçak”.

²⁸⁹ A.g.e., “Umacı demir vali oldu”.

²⁹⁰ A.g.e., “Partiye paralı, yatılı, giyimli, kuşamlı âza alınacak”.

Beşinci Sayı

Beşinci sayı 6 Ekim 1947 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Millet umumi af bekliyor”²⁹¹ başlığı yer almıştır. Bu bölümde totaliterlik rejimi ile demokrasi yoluna devam etmek isteyen CHP’nin faşizmin kucağına düştüğü, Türk milletinin 1934 yılını unutmaması gerektiği yazılmıştır. Bir vilayet halkının siyasi bağımsızlıklarını ortadan kaldıran, binlerce ailenin sürülmesine sebep olan, Yargıtay’a başvurup temyize gitme hakkının kaybedildiği, ölümlerle cezalandırma ve bu cezaların tasdik hakkını TBMM’den alıp bir valiye veren “Tunceli kanununun” bu tarihte çıktığı vurgulanmıştır. CHP’nin yine Nazizm tarafında bulunduğu, büyük bir milletin haklarının elinden alındığı, “polis vazife ve salahiyet” kanununun 18. maddesinde geçen cumhurbaşkanının haiz olamayacağı yerlere polis amirlerine bahşeden, ülke yönetiminin sorgulanmasına neden olan bu kanunun bu tarihte ortaya çıktığı aktarılmıştır. CHP’nin faşizme sarıldığı bir diğer durumun ise “varlık vergisi” kanunu olduğu bildirilmiştir. Ayrıca anayasa hükümlerinin hiçe sayılarak, sivil idarede askeri üniforma giydiren, matbuat, cemiyet, sendikalar, sıkıyönetim ve seçim kanununu, ceza kanununu hiç durmadan sertleştiren hükümlerin 1934’ten başlayıp 1947 yılında bile duraklamayan bir süreç olduğu anlatılmıştır. 13 yıldan beri Türk halkının siyasi hürriyetini kaybetmiş olduğu, cezaevlerinin antidemokratik kanunların kurbanlarıyla, düşünce sarf edebilen ve Anadolu’nun her yerinden gelen sürgünlerle dolu olduğu belirtilmiştir. Şahsi dokunulmazlık, fikir ve teşkilat bağımsızlığının 13 yıldan beri çiğnendiği, artık bu hakların halka geri verilmesi gerektiği dile getirilmiştir. Yeni hükümetin öncekiler gibi demokrasiyi laflarla getirtmek istemiyorsa umumi af ilan etmesi gerektiği, bu sayede halkın CHP’nin 13 yıllık faşist geçmişini affedebileceği açıklanmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “şakalar”²⁹² adlı bölümdür. Bu bölümde 1946 yılındaki bütçenin en büyük payını emniyet güçlerinin aldığı yazılmıştır. Malûm Paşa, 1946 yılındaki gazetelere bakılırsa cinayetlerdeki asayişsizliğin ve haksızlığın sorumlusu olarak polislerin ve de jandarmaların görüleceğini savunmuştur. Bu haberlerin yalnızca gazetelerde yayınlanabilenler olduğu, yayınlanamayanların ise başını Ahmet Demir’in çektiği belirtilmiştir. Polislerden korunmak için yeni polis teşkilatının oluşması gerektiği aktarılmıştır. Bu durum için bütçe hazırlanması gerektiği eğer başarısız olunursa Amerika’dan polis getirtilebileceği dile getirilmiştir.

²⁹¹ Malûm Paşa, 6 Ekim 1947, “Millet umumi af bekliyor”.

²⁹² A.g.e., “şakalar”.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Bir kulağımdan girdi”²⁹³ adlı bölümdür. Bu bölümde Ankara’da kurulan “hayvanları koruma cemiyetinin” başında Ankara radyosunda çalışan Dürnev Türkan olduğu dile getirilmiştir. Malûm Paşa, Türkiye’de kimsesiz çocukların, korunacak zavallıların, bakılacak hastaların bittiğini, şimdi de hayvanlarla uğraşılmasının zamanının doğru olup olmadığı sorusunu sormuştur.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Malûmpaşa dert dinliyor”²⁹⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde bir okuyucu İstanbul Üniversitesi’nde okuduğunu ve Tan gazetesinde çalıştığını, 1943 yılında komünist denilerek tutuklandığını, Konya’ya sürgün edildiğini, şimdi ise Tokat’ta bulunduğunu, ilk tutuklandığı zaman birinci şube müdürlüğüne götürüldüğünü ve orada 4 gün boyunca kendisine yemek verilmediğini, kafasının üstünde 200 amperlik ışık yandığını, bu şartlar altında ifadesi alınıp mahkemeye sevk edildiğini, adaletin yerini bulması gerekirken sürgün edildiğini, her türlü yazı müsveddelerine polis tarafından el konulduğunu hatta resimleri bile iade etmedikleri yönündeki süreci okuyucularıyla paylaşmıştır.

²⁹³ A.g.e., “Bir kulağımdan girdi”.

²⁹⁴ A.g.e., “Malûmpaşa dert dinliyor”.

2.4. Alibaba (1-4 Sayılar)

Birinci Sayı

Birinci sayı 25 Kasım 1947 tarihinde yayınlanmıştır. Alibaba başlığının içinde “Kırk haramilere karşı” ibaresi kullanılmıştır. Manşetinde “Millet haramilerin elinde” başlığı yer almıştır fakat herhangi bir yazı eklenmemiştir.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Ne zor şeymiş”²⁹⁵ adlı bölümdür. Alibaba bu bölümde namuslu olmanın zor bir zanaat olduğunu, Almanların, İngilizlerin ve Amerikalıların maşası haline gelmediklerini, sadece millet için çalıştıklarını anlatmıştır. Alibaba, itibarlı insanlar gibi makam, mevki peşinde koşmadıklarını, Amerikan bankalarında hesaplarının bulunmadığını, han ve apartman sahibi olmadıklarını, yalnızca milletin derdine deva aradıklarını belirtmiştir. Yaptıklarının meğerse büyük bir suç olduğu, namuslu kalmanın hainlik olarak adlandırıldığı, çalmadan yaşamamanın bu kadar güç mü olacağı sorulmuştur.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Demokrasi davası”²⁹⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde Türkiye’de var olan demokrasinin şuan da tartıştığı tek konunun, CHP’lilerin meclis başkanlığına Kazım Karabekir mi yoksa Recep Peker mi gelsin tartışması noktasında odaklandığı ifade edilmiştir.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Demokrasi var”²⁹⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde Şükrü Saraçoğlu’nun başbakanlığı sırasında söylediği “gün gelecek bütün dünya bizi taklit edecek” sözünün gerçek olduğu, Amerika’nın, Yunanistan’ın, Mısır’ın ve İran’ın, Türkiye’yi örnek alarak sıkıyönetim ilan ettikleri yazılmıştır. Yunanistan’da iç savaş, Amerika’da yangın, Mısır’da kolera gibi etmenlerin baş gösterdiği, Türkiye’de ise demokrasinin bulunduğu dile getirilmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Şehir ve yurt haberleri”²⁹⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde Amerika’nın Türkiye’ye gönderdiği ürünlerden bahsedilmiştir. Bu ürünlerden bel kayışlarının zehirli, gözlüklerin zararlı ve gemilerinde tamire muhtaç olduğu ifade edilmiştir.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Alibaba ve bağıryanıklar”²⁹⁹ adlı bölümdür. Bu bölümde okuyucular sorularını ya da dertlerini dile getirmişlerdir. Bir okuyucu Ahmet

²⁹⁵ Alibaba, 25 Kasım 1947, “Ne zor şeymiş”.

²⁹⁶ A.g.e., “Demokrasi davası”.

²⁹⁷ A.g.e., “Demokrasi var”.

²⁹⁸ A.g.e., “Şehir ve yurt haberleri”.

²⁹⁹ A.g.e., “Alibaba ve bağıryanıklar”.

Demir'in kütük kaydında "Arnavut ırkından Ahmet'ten olma Timur" olarak geçtiğini, akrabası olan Şükrü Sökmensüer sayesinde Emniyet Genel Müdürlüğüne 8 derece terfi ettirilerek getirildiğini, yakın dostlarının Kapalıçarşı'dan altın ve gümüş yemek takımları alıp, Ahmet Demir'e hediye ettiklerini söylemiştir. Alibaba Türk tarihinde büyüklere hediye vermenin adetten olduğunu belirtmiştir.

İkinci Sayı

İkinci sayı 2 Aralık 1947 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Hukuku merkep beyannamesi”³⁰⁰ adlı başlık yer almıştır. Bu bölümde bir Fransız düşünür tarafından kaleme alındığı söylenen bir yazı paylaşılmıştır. Yazıda merkepler örnek verilerek kara mizah yapılmıştır. Mizahın yanında örnekler verilirken, hepsinin hür doğduğu ama esir bir şekilde öldüğü gibi ciddi biçimde söylenen kesitlere de yer verilmiştir.

Birinci sayfadaki ikinci başlığı “Haftalık Türk-Amerikan gidiş geliş programı”³⁰¹ adlı bölümdür. Bu bölümde kara mizah yapılarak Türkiye’ye gelen Amerikan gemileri, heyetleri, gazetecileri, tüccarları ve filoları alaycı bir şekilde anlatılmıştır.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Meşhur muharrir oldum”³⁰² adlı bölümdür. Bu bölümde Aziz Nesin’in hapisshaneden dışarıya nasıl yazı yazdığıyla alakalı bilgi üstü kapalı bir biçimde aktarılmıştır. Birçok ünlü yazar hakkında bilgi verilip her birinin kaprisli olduğu anlatılmıştır. Kendisinin de yazılarını tuvalette yazdığını ve bu konu hakkında şaka yapmadığı bildirmiştir. Hapishane yönetiminin yazı yazılmasını yasak ettiği, kalem ve kağıtların alındığı aktarılmıştır. Amerika’nın dostu olan Türkiye’de demokrasinin ne olduğu halka sorulmuştur.

³⁰⁰ Alibaba, 2 Aralık 1947, “Hukuku merkep beyannamesi”.

³⁰¹ A.g.e., “Haftalık Türk-Amerikan gidiş geliş programı”.

³⁰² A.g.e., “Meşhur muharrir oldum”.

Üçüncü Sayı

Üçüncü sayı 9 Aralık 1947 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Türkiye’de ilk faşist nasıl doğdu?”³⁰³ adlı başlık yer almıştır. Bu bölümde Alibaba, Türkiye’de gazete ve dergi çıkaran faşistlerin nasıl doğduğunu oldukça ağır bir şekilde hikaye olarak aktarmıştır. Bu hikayede bir deliyle evlenen kadının hemen o gün doğurmasını isteyen kocasının zorlaması ve korkutmasıyla, kadının “çıkardığı şeyin” Türkiye’deki ilk faşist olduğu anlatılmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Bizi sevmiyorlar”³⁰⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde Türkiye’yi yönetenlerin halkı sevmediği, zaten kendilerinin de hükümete şirinlik yapmadıkları kaleme alınmıştır. Hükümetin Atıf İnan’ı sevdiği, bir buçuk yıldır halka görülmedik derecede sıkıntılar içine soktuğu, 7 Eylül kararlarını kendi ve ortaklarının zenginleşmesi için kullandıkları söylenmiştir. Hükümetin Edremit Belediyesini sevdiği, belediye reisinin halka bir damla yağ vermezken, devlet yağları işinde hile yaptığı için tutuklandığı belirtilmiştir. Hükümetin, halk idaresine karşı gelen ve seçime hile karıştıran valileri, kaymakamları, elinde bıçakla sandık başında bekleyen sabıkalıları sevdiği anlatılmıştır. Hükümetin, Anadolu’daki halkın frengi, trahom, verem ve sıtmadan kırılırken yabancı ülkelerde lüks yaşam süren insanları sevdiği ifade edilmiştir. Alibaba’nın halka bu gerçekleri anlatmak vazifesini üstlendiği açıklanmıştır

İkinci sayfanın ilk başlığı “Gazeteler ve gazeteciler”³⁰⁵ adlı bölümdür. Bu bölümde 1948 yılı içinde Ankara Üniversitesine bağlı bir gazetecilik enstitüsü kurulacağı haberi verilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı sayesinde çocuklara “Amerika’ya yardıçılık, hükümete şakşakçılık ve halka laklakçılık” öğreteceklerinin herkesçe bilinen bir olgu olduğu dile getirilmiştir. Gerçekten namuslu bir gazeteci yetiştirmek istiyorlarsa hukuk dersi verilmesi gerektiği çünkü ömrünün büyük bir bölümünün mahkeme koridorlarında geçireceği belirtilmiştir. Gazetecinin hapiste olmadığı zamanlar yazı yazacağı için bu çocuklara gazetecilik yanında avukatlığın öğretilmesi gerektiği savunulmuştur.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Prenses düttürü Leyla”³⁰⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde padişah çocuklarının Türkiye sınırlarından içeri girmesinin anayasaya göre yasak olduğu halde Amerikan ve İngiliz dostluğunun başlamasıyla prenseslerin ülkeye geldiği aktarılmıştır. Alibaba, anayasa tatbik edilmeyecekse neden yapıldığı sorusunu sormuştur.

³⁰³ Alibaba, 9 Aralık 1947, “Türkiyede ilk faşist nasıl doğdu?”.

³⁰⁴ A.g.e., “Bizi sevmiyorlar”.

³⁰⁵ A.g.e., “Gazeteler ve gazeteciler”.

³⁰⁶ A.g.e., “Prenses düttürü Leyla”.

Anayasa ihlal edilirken, gazetecilerin prensesleri kendi gazetelerinde reklam konusu yaptığı hatta Tasvir gazetesinde Ömer Faruk Efendi ile röportaj yapıldığının bilgisi verildiği açıklanmıştır. Yazarın, Ömer Faruk Efendi'nin mübarek elini öptüğünü belirten haberin nasıl müsaade edilerek yayınlandığı bilgisini anlamadıkları ifade edilmiştir.

Üçüncü sayfanın ikinci başlığı “Ne yaptığımı bilmiyorum”³⁰⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde bir hikaye anlatılmıştır. Hikayeden sonra bir katile neden adam öldürdüğü sorulunca, bahanesini sunduğu, arkasından silah ya da bıçak çektiği, en sonunda da gözünün karardığını ve hiçbir şey hatırlamadığını söyleyeceği ifade edilmiştir. Milletvekilleri de adaylıklarını koydukları vakit halka vaatlerini sıraladıkları aktarılmıştır. Milletvekili olunca da gözlerinin döndüğü ve hiçbir şey hatırlamadıkları bilgisini paylaşmıştır.

³⁰⁷ A.g.e., “Ne yaptığımı bilmiyorum”.

Dördüncü Sayı

Dördüncü sayı 16 Aralık 1947 tarihinde yayınlandı. Manşetinde “Giden gelmiyor, acep ne iştir”³⁰⁸ başlığı yer almıştır. Bu bölümde yurtdışına yollanan heyetlerle ilgili mizah yapılmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Uşak ruhu”³⁰⁹ adlı bölümdür. Bu bölümde Türklerin herkese dost veya düşman olmayacağı fakat dostuna dost, düşmanına düşman olacağı, ikiyüzlülükten hoşlanmadığı, son derece mert olduğu anlatılmıştır. Alibaba, milletin içinden son derece kişiliksiz varlıkların çıkmasını, halka tamamen zıt karakterde bulunan insanların türemesini nasıl mümkün olduğunu sormuştur. Son zamanlarda Almanlarla olan ilişkilerin iyice arttığı, ticaretin büyük bir bölümünün Almanlarla sağlandığı, sanat hayatının Alman dekorlarından etkilendiği, gestapo ile işbirliği içinde bulunduğu yazılmıştır. Bu olaylardan sonra ilişkilerin Amerika ile yakınlaşmaya başladığı, gazetecilerin, zırhlıların, tüccarların, heyetlerin geldiği ve Türk sanat hayatının Amerikalılara benzetildiği dile getirilmiştir. Daha ileriye gidenlerin Amerika’dan kanun alınması gerektiğini çünkü Türkiye’nin onlar kadar bu konular üstünde düşünemediğini belirten sözler sarf ettiğinden bahsedilmiştir. Bu insanların yarın Türk milletini de yarı yolda bırakacağı, böyle insanların her şeyinin sahte olduğu ifade edilmiştir. Son olarak bu insanların nasıl uşak ruhlu oldukları sorusu sorulmuştur.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Para ile diploma”³¹⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde Türk üniversitelerinde diplomanın ancak para ile alınabileceği, parası olmayan yoksul aile çocuklarının üniversite okumasının imkansız olduğu kaleme alınmıştır. Üniversiteye kabul ücretinin bulunduğu ve bunun yanında fakülteye, şebekeye ve her bir derse ayrı ayrı ücret verildiği aktarılmıştır.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Kalkın ey ehli vatan”³¹¹ adlı bölümdür. Bu bölümde Türkiye’ye tek dereceli seçim sistemi, çift parti, sınıfların kendi cemiyetini kurma gibi yeniliklerin gelmesiyle Türkiye’ye demokrasi geldiğini sandıkları ama şaka edildiğini sonradan anladıkları ifade edilmiştir. Meşrutiyetin ilanından sonra da böyle olayların gerçekleştiğinden bahsedilmiştir. CHP’nin içinden bir grubun ayrıldığı ve kendilerine “demokrat” dedikleri hâlbuki bir değişim yaşanmadığı savunulmuştur. Halkın bu yaşananlarla birlikte demokrasiye olan inancının oldukça kırıldığı bildirilmiştir.

³⁰⁸ Alibaba, 16 Aralık 1947, “Giden gelmiyor, acep ne iştir”.

³⁰⁹ A.g.e., “Uşak ruhu”.

³¹⁰ A.g.e., “Para ile diploma”.

³¹¹ A.g.e., “Kalkın ey ehli vatan”.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Komünist kime derler”³¹² adlı bölümdür. Bu bölümde eski Türk komünistleri için Kurtuluş Savaşı yıllarına gidilmesi gerektiği, o dönemde Celal Bayar, Ali Kılıç, Tevfik Rüştü, Nafi Atuf Kansu, Ali Fuat Cebesoy ve Ali Çetinkaya gibi isimlerin bu grup içinde yer aldıkları aktarılmıştır. Şimdi ise gazeteler tarafından Cami Baykurt’un, Esat Adil’in ve Zekeriya Sertel’in komünist olduğunun iddiaları atıldığı dile getirilmiştir. Bu insanların yanında Şevket Aziz Kansu, Kenan Öner, Milli Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel ve Mareşal Fevzi Çakmak’ın CHP’liler tarafından komünistlik iftirasına maruz kaldıkları anlatılmıştır. DP’lilere göre ise CHP’nin içinde bulunan birçok siyaset adamı ve reisi ve başkanları ve de Ulus’un baş yazarı olan Falih Rıfki Atay’ın komünistlik ile suçladığı bilgisi paylaşılmıştır. Nihal Atsız ve Reha Oğuz’a göre ırkçılık ve Turancılık aleyhinde bulunan herkesin komünist oldukları yönünde demeç verdikleri belirtilmiştir. Alibaba, Türkiye’de bir tek kendilerinin komünist olmadıklarını aktararak ülkedeki herkesin komünist ideolojik çizgisinde yer aldığını mizahi bir şekilde açıklamıştır.

³¹² A.g.e., “Komünist kime derler”.

III. BÖLÜM

3. MARKO PAŞA’NIN İKİNCİ DÖNEM SAYILARI

3.1. Marko Paşa (1-16 Sayılar)

Birinci Sayı

Marko Paşa’nın birinci sayısı 29 Ekim 1948 tarihinde yayınlanmıştır. Marko Paşa isminin altında “Haftalık mizah gazetesi”, “Başmuharriri: Aziz Nesin” ibareleri, kaçıncı sayı olduğu ve parantez içinde gazetenin bundan önceki sayılarına atfen 35 rakamına yer verilmiş fakat bu sayı sonradan değiştirilmiştir.

Gazetenin manşetinde “Havayı aşk eser serde, efendin nerde ben nerde”³¹³ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde cumhuriyetin 25. yıldönümünün içten gelen bir sevinçle kutlanması gerekirken, inkılapların başında bulunanlardan geriye kalanların ülke hizmetinde mükafatı topladıklarına, bu sürecin dışında bırakılan halkın geri kalmışlıktan kurtulamadığına ve gelinen noktada nutuk dinlemekten uzaklaşarak insanların kendi başının çaresine bakmaya yöneldiğine değinilmiştir.

Gazetenin ilk sayfasının ikinci başlığında kendi yayın hayatının mazisini açıklanmak amacıyla “Yeniden çıkarken”³¹⁴ serlevhası kullanılmıştır. Marko Paşa bu bölümde daha önce değişik isimlerle 35 sayı çıkarabildiklerini, yeniden dostlarının ve düşmanlarının karşısına çıktıklarını dile getirmiştir. Marko Paşa, mizahı halk hizmetinde bir vasıta olarak gördüklerini ifade edip 25 Kasım 1946 tarihinde çıkan ilk sayısında yer verdiği: “Maksadımız, sadece gülmek için gülmek değildir. Gülererek düşünmek ve faydalı olmaktır” sözlerini okuyucusuna yeniden hatırlatmıştır.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Hak ve hık”³¹⁵ adlı bölümdür. Bu bölümde günlük çıkan gazetelerin bir gün dediklerini öbür gün tutmadığı yazılmıştır. Marko Paşa, bu gazetelerin kendilerini tarafsız olarak niteliyor olmalarına rağmen gerçekte satılsın diye muhalefet, kapatılmasın diye de “şakşakçılık” yaptıklarını söyleyerek adeta şimşekleri üzerine çekmiştir.

İkinci sayfanın ikinci başlığı “Kalkın ey ehli vatan”³¹⁶ adlı bölümdür. Marko Paşa, bu bölümde tek dereceli seçim sisteminin kabul edilmesi ya da çift partili bir sistemin kurulmasıyla sınıfların kendi cemiyetlerini kurabileceği ve Türkiye’ye bu yolla

³¹³ Marko Paşa, 29 Ekim 1948, “Havayı aşk eser serde, efendin nerde ben nerde”.

³¹⁴ A.g.e., “Yeniden çıkarken”.

³¹⁵ A.g.e., “Hak ve hık”.

³¹⁶ A.g.e., “Kalkın ey ehli vatan”.

demokrasinin geleceği gibi bir algının olduğunu, gerçekte bunların görüntüden ibaret olduğunu çünkü bu tür gelişmelerin meşrutiyet devrinde de denetimlendiğini ifade etmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Maden işçileri”³¹⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde Fransa’da polislerin madenlerde çalışmaya başladığı, 30 bin Fransız polisinin madenlere indiği yazılmıştır. Türkiye’nin kömür sıkıntısının giderilmesi adına böyle bir yola gidilebileceği, bütçeye bakılarak polis sayısının fazla olduğu, bu nedenle polislerin kömür madenlerinde yararlı olabilecekleri yorumu yapılmıştır. Gazetenin polislerin istihdamına ilişkin bu yorumundan sonra bir de Fransa’da işçilerin yaptığı grevin, bu sefer Türkiye’de polisler tarafından yapılabileceği yönünde uyarısı olmuştur.

³¹⁷ A.g.e., “Maden işçileri”.

İkinci Sayı

İkinci sayı 5 Kasım 1948 tarihinde yayınlandı. Manşetinde “Kongrede dilli düdükler”³¹⁸ başlığı yer almıştır. Bu bölümde dil kongresinde yaşanan olaylar mizahi bir biçimde ele alınmıştır. Dil kongresi dönüşünde rövanş maçı olarak Eminönü halk apartmanında bulunduğu ve kürsüden konuşmalar yapılırken, kargaşanın çıkmasıyla konferansın sona erdiği belirtilmiştir. Kazım Nami Duru, Sadri Maksudi ve Besim Atalay’la alay edilmesi de bu bölümde ele alınan konulardan olmuştur.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Dil kongresinde gerçekler”³¹⁹ adlı bölümdür. Bu bölümde dil kongresine başkanlık eden İsmail Habib Sevük’ün bir sözü verilmiştir: “*Dil kurumu hiçbir iş yapmamış olsa dahi, Atatürk tarafından kurulması kâfidir*”. Marko Paşa ise dil inkılabı ile tren istasyonlarındaki Fransızca sözlerin kaldırılıp Türkçe yazılar geldiğini vurgulamıştır. Yeni Şafak gazetesinin 30 Ekim tarihli³²⁰ sayısındaki habere göre uydurma dile sevgisizlik duyulduğunu, uydurma lügatler var olduğunu belirtmiştir. Marko Paşa herhangi bir ekleme yapmamıştır.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Cumhuriyet bayramında neler oldu”³²¹ adlı bölümdür. Bu bölümde İstanbul’da yalnızca Beyoğlu caddesine badanalı kazıklar dikmek için boş olan hazineden 300 bin lira harcandığı yazılmıştır. Süslerle donatılmış caddelerin şerefini düşüren perişan kılıklı insanlar ve sokak köpekleri yaka paça tutulup götürüldüğü, belediyenin fazla su kullanmasından dolayı halka su veremedikleri, yolların daraltıldığı için araçların geçemediği ifade edilmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “25 senede”³²² adlı bölümdür. Bu bölüm ortadan ikiye ayrılarak bir tarafa “neler yaptık”, diğer tarafa “neler yapmadık” başlıkları altında maddeler verilmiştir. Neler yaptık maddeleri kısmında evleri yıkarak meydanlar, meydanlara da heykeller, altın kaçakçılığı yapıldığı, kaçırılan altınların Amerikan bankalarına yatırılıp yine aynı Amerika’dan borç alındığını, bir partiyi çekemezken iki parti oldukları, Fahri Kurtuluş’u milletvekili, Cemil Barlas’ı bakan yaptıkları söylenmiştir. Neler yapmadık maddeleri kısmında ise Atatürk’e bir kabir yapamadıkları, İstanbul halkına ekmeği tek ya da çift vermekte kararsız kalındığı, şeker fiyatının ayarlanamadığı, kireçli kuyu suyunu süt diye verenlere hadlerini bildiremedikleri, kimsesiz çocukları ve serserileri

³¹⁸ Marko Paşa, 5 Kasım 1948, “Kongrede dilli düdükler”.

³¹⁹ A.g.e., “Dil kongresinde gerçekler”.

³²⁰ Yeni Şafak, 30 Ekim 1948.

³²¹ Marko Paşa, 5 Kasım 1948, “Cumhuriyet bayramında neler oldu”.

³²² A.g.e., “25 senede”.

ıslah edemedikleri, ülkenin et ihtiyacını karaborsacıların elinden alamadıkları, halka yeteri kadar kömür veremedikleri ve veremeden yatanlara yatak bulamadıkları vurgulanmıştır.

Üçüncü Sayı

Üçüncü sayı 11 Kasım 1948 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “İki papele yükselince şeker, Hasan Saka koltuktan düşer”³²³ başlığı yer almıştır. Bu bölümde mizahi bir şekilde Marko Paşa ile Hasan Saka'nın karşılıklı sohbeti verilir. Sohbetinde şeker fiyatının zamlanmasına dair vurgular vardır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Ankara”³²⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde cumhuriyetin ilanından beri kısır parti şairlerinin 10. Yıl ve Ankara marşı olmak üzere toplam 2 marş yapabildikleri söylenmiştir. Ankara Marşının “yoktan var edilmiş ilk şehir sensin” sözü alınarak, bu cümlenin doğru olduğu, milyarlar dökülerek meydana getirilmiş tek şehir olduğu ifade edilmiştir. Milyonluk yapıları olmasına rağmen kanalizasyon sistemini unuttukları, Türk demokrasi sistemi gibi Ankara'nın da göstermelik kurulduğu belirtilmiştir. Marşın “seni görmek ister her bahtı kara” sözü alınarak da Ankara'ya görmeye gidenin olmadığı sadece işten atılmış, rüşvetten yakalanmış, mahkeme kararı ile vazifesinden affedilmiş biri ve arkası olan memur kesiminin Ankara'ya uğradığı vurgulanmıştır.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Edebi hatıralar”³²⁵ adlı bölümdür. Bu bölümde Mehmet Rauf'un 21 sene evvel kaleme aldığı bir yazıdan kesitler verilmiştir. Bir ramazan akşamında İsmail Sefa ve Hüseyin Cahit, Tahir bey adlı zatın evlerine iftara çağırılmıştır. O günlerin en önemli edebi münakaşaları olarak Hüseyin Cahit'in “Arapçadan istifade edeceğimiz ilimler” adlı makalesi olduğu belirtilmiştir. Bu makale sonradan Hüseyin Cahit'in “Kavgalarım” adlı eserinde yer almıştır. Yemek sırasında maarif meclisinde görev alan Hayret Efendinin geldiği söylenmiştir. Hüseyin Cahit'in makalesine kızgın olduğu herkesçe bilindiği ama onu tanımadığı için sıkıntı çıkmayacak düşüncesiyle yemeğe kabul edildiği aktarılmıştır. İsmail Sefa hemen konuyu makaleye getirince, Hayret Efendi hakaretler etmiş ve konunun kapanması istemiştir. Hayret efendiye kızgınlığının nedeni sorulunca, Hüseyin Cahit'in cehli basit, cehli mürekkep ve cehli mü'kap olduğunu dile getirmiştir. Cehli basit bilmemek, cehli mürekkep hem bilmemek hem de bilmediğini bilmemek, cehli mü'kap ise hem bilmemek, hem bilmediğini bilmemek hem de kimse bilmiyor, yalnız ben biliyorum manasına geldiği ifade edilmiştir.

³²³ Marko Paşa, 11 Kasım 1948, “İki papele yükselince şeker, Hasan Saka koltuktan düşer”.

³²⁴ A.g.e., “Ankara”.

³²⁵ A.g.e., “Edebi hatıralar”.

Dördüncü Sayı

Dördüncü sayı 19 Kasım 1948 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Mallar meydana çıktı”³²⁶ başlığı yer almıştır. Bu bölümde durumları, kazançlarının çok üstünde gözüken memurların mal beyanına tâbi tutulmalarına dair bir kanun olduğu ancak bu kanun çıktığından beri yalnızca 2 memurun mahkum edildiği aktarılmıştır. Marko Paşa, mizahi olarak Şükrü Saraçoğlu, Atıf İnan ve Ahmet Demir’in malları üzerine bir hikaye anlatmıştır.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Geçmiş zaman olur ki hayali beş para etmez”³²⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde her gün ismini radyoda duyulan büyük insanların fakir çocukları himaye, kimsesizleri koruma, yoksullara bakma gibi kurumların ziyafetlerine katıldıkları ve burada zil zurna sarhoş olup evlerine gittikleri yazılmıştır. Marko Paşa bu olayın kendisine bir hikaye hatırlattığını söylemiştir. Hikayede Abdülhak Hamit’in dedesi Abdülhak Molla, zamanın bakanlarını konağına davet ettiğini, burada işret sofrası kurulduğu ve iyice sarhoş oldukları anlatılmıştır. Tam bu sırada padişah Abdülhamit geldiği bilgisi paylaşılmıştır. Abdülhak Molla hemen bakanları arkadaki ahıra kapattığı ama içki sofrasını gizleyemediği belirtilmiştir. Abdülhak Molla işin saklanacak yanı olmadığını anlayınca ahır kapısını açıp padişaha bakan kullarının burada olduğunu söylediği açıklamıştır. Kimsesiz çocukların şerefine şampanya tokuşturanlarında böyle takdim edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Son söz olarak bu hikayenin, Ahmet Vefik Paşa’ya atfedildiği ifade edilmiştir.

Üçüncü sayfanın ikinci başlığı “Olmaya devlet cihanda bir çürük koltuk gibi”³²⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde okuyucuların verem karikatürlerinden şikayette bulunduğu yazılmıştır. Marko Paşa cevap olarak, resmi istatistiklere göre her yıl 50 bin insanı veremden kaybedildiğini aktarmıştır. İstanbul’da 30 bin veremli, 30 bin frengili olduğu, 42 binde hırsız bulunduğu yani her 10 kişiden biri ya veremli ya frengili ya da hırsız olduğu aktarılmıştır.

³²⁶ Marko Paşa, 19 Kasım 1948, “Mallar meydana çıktı”.

³²⁷ A.g.e., “Geçmiş zaman olur ki hayali beş para etmez”.

³²⁸ A.g.e., “Olmaya devlet cihanda bir çürük koltuk gibi”.

Beşinci Sayı

Beşinci sayı 26 Kasım 1948 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Zulm ile abad olanın âhırı berbat olur”³²⁹ başlığı yer almıştır. Bu bölümde başbakan Hasan Saka ile gecekonduların yıkılması, şeker ve kömür verilmemesi, ekmeğin fiyatına zam yapılmasıyla alakalı mizahi olarak alay edilmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Vatandaş! Çocuk esirgeme kurumuna üye ol”³³⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde çocuk esirgeme kurumuna üye olanların verdikleri paranın memur maaşlarına, gereksiz işlere, lükse ve ziyafet törenlerine sarf edildiği açıklanmıştır.

Üçüncü sayfada iki küçük hikaye başlığı yer almıştır. “Kendi kendimize”³³¹ başlığında köy evinde can çekişmekte olan bir hastaya rastlanmış ve etrafındakilere neden doktor çağırmadıkları sorulmuştur. Köylüler ise hiç kimsenin umurlarında olmadıklarını belirtmiştir. “Pazar tatili”³³² başlığıysa işçi cenazelerinin pazar günleri gömülebildiğini çünkü diğer günler herkes çalıştığı için buna zaman kalmadığı vurgulanmıştır.

³²⁹ Marko Paşa, 26 Kasım 1948, “Zulm ile abad olanın âhırı berbat olur”.

³³⁰ A.g.e., “Vatandaş! Çocuk esirgeme kurumuna üye ol”.

³³¹ A.g.e., “Kendi kendimize”.

³³² A.g.e., “Pazar tatili”.

Altıncı Sayı

Altıncı sayı 3 Aralık 1948 tarihinde yayınlandı. Manşetinde “Tencere tava her biri bir hava”³³³ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde İstanbul’da toplanan iktisat kongresinden bahsedilmiştir. 1250 temsilcinin katıldığı ve bunun dışında kimseyi içeri almadıkları yazılmıştır. Marko Paşa mizahi anlatım sayesinde kendisinin bu toplantıya katıldığını belirtmiştir. Toplantıda konuşanların, Türkiye’de birkaç düzüne milyoner kaldığını, vergi vermemeleri gerektiğini, altın kaçakçılığında rahat hareket edilmesine dair konuşmaların gerçekleştiği dile getirilmiştir.

İlk sayfanın ikinci başlığı “tesadüfen yaşıyoruz”³³⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde her sabah kalkan insanların ölüm tehlikesi ile yaşadıkları anlatılmıştır. Anadolu’da sıtmaya yakalanmamanın mucize olduğu, güney bölgelerde trahom, kuzey bölgelerinde ise frenginin baş gösterdiği, ne tarafa gidilirse gidilsin veremin var olduğu hatırlatılmıştır. İstanbul’da ise ister banliyöde olsun isterse şehir içi olsun herhangi bir vasıtanın altında kalma tehlikesi ve hırsızlık, yankesicilik gibi olayların yaşanabileceği belirtilmiştir. Ayrıca tüm bunlardan sakınılsa bile polisten, bekçiden jandarmadan yani emniyet güçlerinden nasıl korunabilecekleri sorulmuştur. Emniyet için verilen silahların sivil insanların dibinde patladığı, Maslak’ta bu tür olayların çok yaşandığı vurgulanmıştır.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Haybeden binbaşı”³³⁵ adlı bölümdür. Bu bölümde yurt içindeki yazarları satın almaya alışmış hükümetlerin, dış ülkelerdeki bazı yazarlara para verip kendi lehlerinde yazılar yazılmasını istedikleri belirtilmiştir. Sonrada bu yazıları haberleri yokmuş gibi Anadolu Ajansı ile ülkeye göstermeye kalktıkları açıklanmıştır. Açıkgoz bir Arap bu durumdan faydalanmak için Ürdün subayı kılığında girip, Türk hükümet adamlarına İslam tarihi ile ilgili bir eser yazacağını söylediği bilgisi verilmiştir. Türk hükümet adamları da para vererek bu eserde kendi isimlerini iyi göstermeye çalıştıkları dile getirilmiştir. Sonra Mersin polisi bu dolandırıcıyı yakaladığı ve hem kendisinin hem de siyasetçilerin gerçek yüzünü gördükleri ifade edilmiştir.

İkinci sayfanın ikinci başlığı “Bir ulema”³³⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde her gazetenin bir tarafa satıldıktan sonra açıkta kalan Yeni Sabah gazetesinin Millet Partisine yöneldiği iddia edilmiştir. Nihal Atsız’ın bu vesile ile Yeni Sabah’ta yazılar yazmaya başladığı bilgisi verilmiştir. Nihal Atsız’ın bir makalesinde tarih okumanın iki amacı

³³³ Marko Paşa, 3 Aralık 1948, “Tencere tava her biri bir hava”.

³³⁴ A.g.e., “tesadüfen yaşıyoruz”.

³³⁵ A.g.e., “Haybeden binbaşı”.

³³⁶ A.g.e., “Bir ulema”.

olduğunu, ilmi gaye ve insanlığın sergüzeşt anlatımını öğretmek olduğunu ifade etmiştir. Marko Paşa cevap olarak tarihe mi, ilme mi, Yeni Sabaha mı acıyacağını okurlara sormuştur.

Son sayfanın ilk başlığı “Bir kadın aranıyor”³³⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde Mısır Kralı Faruk’un ağzıyla erkek çocuk doğuracak kadın arandığını, karısı Feride’nin erkek varis dünyaya getirememesi üzerine boşadığını, başvuracak kadınlardan iyi halini gösteren belgeler ve fotoğraflar getirmesi gerektiği açıklanmıştır.

³³⁷ A.g.e., “Bir kadın aranıyor”.

Yedinci Sayı

Yedinci sayı 10 Aralık 1948 tarihinde yayınlanmıştır. Marko Paşa isminin üstünde “toplattılmadığı zamanlarda çıkar” ibaresi kullanılmıştır. Manşetinde “Tere lelli yele lel lâ işte bugünkü muhalefet”³³⁸ başlığı yer almıştır. Bu bölümde muhalefetin ağırbaşlı adamları olmasına rağmen konuşulan konuların önemsizliği vurgulanmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “İktidarın burnu sıkıştı”³³⁹ adlı bölümdür. Bu bölümde kendilerini ayrı göstererek muhalefet yapan partilerin samimiyetine halkın inanmadığı yazılmıştır. Millet Partisi, DP için aldıkları emirleri yerine getiriyorlar dedikleri, aynı olayın DP için de geçerli olduğu söylenmiştir. CHP için de herkesin kukla dediği belirtilerek, asıl olayın para meselesi olduğu dile getirilmiştir. Marko Paşa, iktidarın dediklerini muhalefetin tekrarladığını ifade etmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Gazetemiz toplattırıldı”³⁴⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde Marko Paşa gazetesinin 4. ve 5. sayıları İstanbul polisi tarafından toplattıldığı bilgisi paylaşılmıştır. Normalde toplatılması için matbaaya bir toplatılma kararı gelmesi gerektiği fakat bu gelmediği için hangi makam tarafından bu icraatın yapıldığı bilgisinin belirsiz olduğu dile getirilmiştir.

Üçüncü sayfanın ikinci başlığı “Bir müteahhit aranıyor”³⁴¹ adlı bölümdür. Bu bölümde müteahhitler kast edilerek bir ilan verilmiş ve halkın bu durumu görmesi istenilmiştir. İlanda hastalara kireçli suyu süt diye içerecek, veremlilere sığır sinirini taze kuzu eti diye yedirecek, 100 kiloluk odunu deftere 500 kilo olarak geçirecek, içyağını günlük tereyağı olarak millete satacak bir insan aradıkları söylenmiştir.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Markopaşa dert dinliyor”³⁴² adlı bölümdür. Bu bölümde bir okuyucu İstanbul’daki veremin kaynağının Tophane’deki hamam olduğunu çünkü gündüzleri dışarıda dilenenler, zavallılar, kimsesizler, kumar oynayanlar akşam olunca buraya yatmaya geldiklerini ve her türlü rezaleti icra ettiklerini söylemiştir. Okuyucu, bu hamamın kan kusan veremlilerle dolu olduğunu, bunun belediye, polis ve hükümetinde bildiğini hatta polisin bir asker kaçağı ya da sabıkalı birini arayacak olsa ilk buraya geldiğini belirtmiştir. Veremle mücadele için ilk buradan başlanması gerektiğini dile getirerek yazısını sonlandırmıştır. Marko Paşa cevap olarak veremle mücadele adı

³³⁸ Marko Paşa, 10 Aralık 1948, “Tere lelli yele lel lâ işte bugünkü muhalefet”.

³³⁹ A.g.e., “İktidarın burnu sıkıştı”.

³⁴⁰ A.g.e., “Gazetemiz toplattırıldı”.

³⁴¹ A.g.e., “Bir müteahhit aranıyor”.

³⁴² A.g.e., “Markopaşa dert dinliyor”.

altından para kazanan insanların olduğunu, bu vesile ile yetkili kurumların veremin kalkmasına değil, mücadelesine taraftar olduklarını anlatmıştır.

Sekizinci Sayı

Sekizinci sayı 17 Aralık 1948 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Beş yıllık ziraat programı”³⁴³ başlığı yer almıştır. Bu bölümde 25 yıllık bir hükümetin bir tane daha 5 yıllık ziraat planı yaptıklarını ve bunun da Cavit Oral’a nasip olduğu yazılmıştır. Marko Paşa mizahi olarak 5 yıllık ekilecek bitkileri anlatmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Demokrat Parti neler yapıyor?”³⁴⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde partilerin Türkiye’ye neler getirdiği anlatılmıştır. CHP için 7 Eylül kararları, dolar, Recep Peker ve Hasan Saka’yı getirdiği yazılmıştır. Sadece ismi olan Milli Kalkınma Partisi’nin de kuzu ziyafetlerinin eksik olmadığı aktarılmıştır. DP içinse hizmetlerinin büyük olduğu, 1 senedir çekilemeyen eşya piyangosu, 1000’den fazla çay balosu, kır gezintileri, milyonlarca konuşma ve sünnet düğünleri getirttikleri ifade edilmiştir.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “En sağlam mal”³⁴⁵ adlı bölümdür. Bu bölümde İtalya’ya satılan yumurtanın bozuk, İngiltere’ye verilen incirin yenilemeyecek kadar kurtlu, Fransa’ya verilen tütünün çürük, Amerika’ya verilen üzümün ise sağlıklı örneklerle uyumadığı için kabul edilmediği bildirilmiştir. En son havadis olarak da Almanya’ya gönderilen pamukların adi mal olduğu saptandığı belirtilmiştir. Türkiye’de üretilen her şeyin kötü mal olduğu ifade edilmiştir.

³⁴³ Marko Paşa, 17 Aralık 1948, “Beş yıllık ziraat programı”.

³⁴⁴ A.g.e., “Demokrat Parti neler yapıyor?”.

³⁴⁵ A.g.e., “En sağlam mal”.

Dokuzuncu Sayı

Dokuzuncu sayı 24 Aralık 1948 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Koca dağ bir fare doğurdu”³⁴⁶ başlığı yer almıştır. Bu bölümde Dışişleri Bakanı Necmettin Sadak, uzun bir süre Avrupa ülkelerinde siyasi seyahatte bulunduktan sonra Türkiye’ye geldiği, önemli konular konuşacağı beklenirken olayların bu yönde gelişmediği dile getirilmiştir. Necmettin Sadak, Birleşmiş Milletlerin şimdiki dünya düzeninde başarılı olamadığı açıklamasını yaptığı aktarılmıştır. Marko Paşa’da bunun herkesçe bilinen bir olay olduğunu, bütün bunları öğrenmek için mi yurtdışı seyahatlerinde bulunulduğunu sormuştur. Necmettin Sadak’ın bu konuşması için en az 120 bin lira harcandığı vurgulanmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Hürriyeti seçenler”³⁴⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde bazı siyaset adamlarının demir perde baskısından kaçmak için başka ülkelere sığındıkları yazılmıştır. Bulgar elçisi ile Romanya ataşesinin Amerika’ya gittikleri, Macaristan’da bulunan Macar elçisinin de Türkiye’ye iltica ettiği belirtilmiştir. Bu milletleri temsil eden insanların Türkiye’de paralarını yerken sesleri çıkmadığı ama ülkeleri çağırdığı vakit demir perdeyi bahane ettikleri ifade edilmiştir.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Borç bini aştı”³⁴⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde devlet borçlarının 2 milyara dayandığı, denizyollarının 22,5, PTT’nin 16 milyon lira açık verdiği, yeni yılın bütçesinde gelirin giderden 262 milyon lira düşük olduğu açıklanmıştır.

Bir diğer haber “Milletin gözü açıldı”³⁴⁹ adlı bölümdür. Bu bölümde Milli Eğitim Bakanı Tahsin Banguoğlu, Türk halkının %60’ının elif harfini bilmediğini, ilkokul seferberliğinin yeterli gelmediğini, 20.000 bin köyde okul olmadığını ve 9 milyon vatandaşın kara cahil olduğu yönünde açıklamalarda bulunduğu halka ibraz edilmiştir.

Onuncu Sayı

Onuncu sayı 31 Aralık 1948 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “1949 yılında neler olacak?”³⁵⁰ başlığı yer almıştır. Bu bölümde Marko Paşa mizahi olarak yeni yılda olacaklar hakkında kehanette bulunmuştur. Basında Hüseyin Cahit Yalçın’ın halkı silah başına davet eden “kalkın ey ehli vatan” başlıklı makalesine rağmen harbin çıkmayacağı, Ahmet Emin Yalman’ın yazılarının CHP’ye, DP’ye ve diğer partilere hocalık edeceği fakat

³⁴⁶ Marko Paşa, 24 Aralık 1948, “Koca dağ bir fare doğurdu”.

³⁴⁷ A.g.e., “Hürriyeti seçenler”.

³⁴⁸ A.g.e., “Borç bini aştı”.

³⁴⁹ A.g.e., “Milletin gözü açıldı”.

³⁵⁰ Marko Paşa, 31 Aralık 1948, “1949 yılında neler olacak?”.

bunun kendisine yeterli gelmeyeceğinden Truman ve Churchill'e öğütlerine devam edeceği, Marko Paşa gazetesinin idaresinin haftada 10 defa polisler tarafından aranmasına rağmen bunun yine devamının geleceği, büyük mevkilerde bulunanların altın kaçakçılığına hız vereceği gibi konulara değinilmiştir. Asayaşte ise Türkiye'ye her bölgeden giren eroin ticaretinin devam edeceği, polislerinse iki çulsuzu yakaladıkları için büyük bir şebeke yakaladıkları haberi yapılacağı dile getirilmiştir. Siyaset arenasında ise Hasan Saka'nın istifa edeceği, DP'nin sünnet düğünlerine ve piyangolara devam edeceği vurgulanmıştır. Eğitim alanındaysa yeni bir milli eğitim bakanı geleceği ve onunda kendisinden önceki bakanın icraatlarını yok sayacağı açıklanmıştır.

İkinci sayfanın ilk başlığı "Türkiye'de demokratik inkişaf"³⁵¹ adlı bölümdür. Bu bölümde isim vermeden DP için eşya piyangoları ile ülkeye demokrasi getirdikleri yazılmıştır. Türkiye'de demokrasinin gözler önüne serilmesi için ilanlardan alıntılar yapılmıştır. İlanlarda bahsedilen ortak nokta, tertip edilecek olan eşya piyangosunun devamlı olarak ileri bir tarihe ertelenmesi olarak neşredilmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı "Geçmiş zaman olur ki hayali beş para etmez"³⁵² adlı bölümdür. Bu bölümde 38 sene evvel "Hayali Cedit" isimli mizah gazetesinden bir yazı verilmiştir. Yazıda milletin tanımı olarak vergi, aşar, ağnam, yol parası ve gümrük rüsumu verdiği, buna rağmen geceleri fenersiz çıkamayacağı, kapısını kilitmeden uyuyamayacağı belirtilmiştir. Marko Paşa aradan geçen 38 sene sonra milletin tanımını yapmıştır. Halkın şeker parası verdiği ama itiraz edemediği çünkü itiraz ederse hapse gireceği, yol parası verdiği ama Maslak yolundan geçemediği ifade edilmiştir. Hasan Saka'ya 38 sene önceki hürriyete razı olduklarını, fazlasını kendisinin alabileceği söylenmiştir.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı "Markopaşa dert dinliyor"³⁵³ adlı bölümdür. Bu bölümde bir okuyucu çok kötü olan Yunanistan'da bile memurlara birer maaş ikramiye verdiklerini söylemiştir. Türkiye'de ise siyasi ve şahsi itibarı yüksek olanlara ziyafetler yapılırken halkın kırıldığı aktarılmıştır. Marko Paşa cevap olarak milletvekillerinin yıllıkını ve şeker fiyatlarını arttırdıkları, kömürü yok ettikleri halde hala halka yaranamadıklarını alaylı bir şekilde ifade etmiştir.

³⁵¹ A.g.e., "Türkiyede demokratik inkişaf".

³⁵² A.g.e., "Geçmiş zaman olur ki hayali beş para etmez".

³⁵³ A.g.e., "Markopaşa dert dinliyor".

On Birinci Sayı

On birinci sayı 7 Ocak 1949 tarihinde yayınlanmıştır. Daha önceden parantez içinde gazetenin önceki sayılarına istinaden verilen 35 rakamı bu sayı ile birlikte 36 olarak gösterilmiştir. Manşetinde “Maşallah Maşallah!..”³⁵⁴ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde normalde bir gazete çıktığı vakit 24 saat içinde resmi makamlara verilme mecburiyeti olduğu ama Marko Paşa içinse o kadar beklenmeyip matbaaya adam gönderildiği belirtilmiştir. Türkiye’deki ekmek, et, süt, okul programı ve anıtkabir işleri 25 yıldır tamamlanamadığı ama Marko Paşa’nın toplatılmasında gösterilen süratin, artık bazı işlerde hızlandığının göstergesi olduğu aktarılmıştır. Ahmet Demir’e 2 sene önce aştıkları davanın da artık hızlanabileceği vurgulanmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Bize değil sizin arkanıza polis lazım”³⁵⁵ adlı bölümdür. Bu bölümde Marko Paşa, matbaaya gelen her yabancı simaya polis gözüyle baktıklarını, ne zaman bir yere gitmeye kalksalar peşlerinde polis olduğunu, bir arkadaşla konuşurken bir polisin kulağının kendilerinde olduğunu yazmıştır. Türkiye’de hırsızların ve katillerin bir gazeteciden daha rahat yaşam sürdükleri bildirilmiştir. Her gün randevu evlerinin kapandığı halde bitmediği, yabancı bankalara altın kaçıranların bilindiği halde hala devam ettiği, eroin kullanımının arttığı halde suçlu olanların Marko Paşa yazarları gibi gösterilmeye çalışıldığı ifade edilmiştir. Hırsızlığa, dolandırıcılığa, fuhşa, cinayete ve rezalete izin verilirken, bir fikrin yayılması kötü olarak karşılandığı dile getirilmiştir.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Patrik geliyor”³⁵⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde Amerika’dan gelecek olan Patrik Athenagoras’ın kalbinin Amerika’da kalacağına dair açıklamada bulunduğu bildirilmiştir. Marko Paşa bu açıklamaya karşılık, “*patriğin vücudu Yunanistan’da, kalbi Amerika’da, ruhu cennette, kesesi de Türkiye’de*” olduğuna dair bir yorum paylaşmıştır.

İlk sayfanın dördüncü başlığı “Kadın ve yuva”³⁵⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde hükümetin aldığı kararlarla resmi dairelerde kadın işçi çalıştırılmayacağına dair bilgi paylaşılmıştır. Hükümet bu açıklamayı “kadın, yuvasına dönecek” diye bir sloganla ifade ettiği bilgisi de verilmiştir. Marko Paşa bu zamana kadar neden kadınlar yuvasında yoktu ve kadınlar yıkılan gecekondu'lara mı dönecek sorusunu okuyuculara sormuştur. Bugün

³⁵⁴ Marko Paşa, 7 Ocak 1949, “Maşallah Maşallah!..”.

³⁵⁵ A.g.e., “Bize değil sizin arkanıza polis lazım”.

³⁵⁶ A.g.e., “Patrik geliyor”.

³⁵⁷ A.g.e., “Kadın ve yuva”.

kadın erkek çalışarak zar zor geçindikleri anlatılmış, eğer kadınlar işlerinden olursa o zaman bir yuvanın olması daha da zorlaşacağı ifade edilmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Gazeteler gazeteciler”³⁵⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde Hürriyet gazetesinin bir ilanı verilmiştir. İlanda Hiroşima ve Nagazaki’ye atom bombasını atan Miller ve Spitzer isimlerindeki pilotların “Atom bombasını nasıl attık” adlı bir eser yazdıkları ve bu eseri yayınlayacakları söylenmiştir. Marko Paşa masum halkı, hamile kadınları, ihtiyarları ve milyonlarca kişiyi kül etmenin övülecek bir yanı olmadığını, böyle bir hikayenin zevkle okunamayacağını belirtmiştir. Marko Paşa, halka pilotların bu işte nasıl zafer kazandıklarını yakında Hürriyet gazetesinde okuyabilecekleri söylemekten de geri kalmamıştır.

³⁵⁸ A.g.e., “Gazeteler gazeteciler”.

On İkinci Sayı

On ikinci sayı 14 Ocak 1949 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Markopaşanın verem haftası münasebet ile verdiği büyük nutuk!”³⁵⁹ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde Marko Paşa'nın başından beri muhalif olarak tanındığı, bundan sonra iktidar safında yer almaya karar verdiği, efendilere methiyeler ve kasideler yazacağı, bu da fayda etmezse “hıyar sayısı” ya da “şalgam sayısı” gibi sayılar çıkaracağı belirtilmiştir. 25 sene önce resmi kayıtlarda senede bin kişi veremden ölürken, sağlık bakanının çalışmalarıyla sayının bu sene elli bin olduğu vurgulanmıştır. Mizahi olarak 5 senelik verem programı yapıldığı ve bu program sonunda veremlileri öldürüp temizlemek suretiyle sağlam bir neslin yetişmesine yardımcı olacağı anlatılmıştır. Ayrıca Marko Paşa'da çalışan Rıfat Ilgaz'ın sanatoryumdan kovulduğu açıklanmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Emniyet müdürlüğü dikkatine”³⁶⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde 11 sayı çıkan Marko Paşa'nın dört sayısının toplatıldığı, bayilerden makbuz gösterilerek çıkan sayıların alındığı hatta taşrada makbuz dahi gösterilmeden toplandığı, toplanma emri olmayan sayıların dahi alındığı yazılmıştır. Gazete dağıtıcıların ellerinden alınan Marko Paşa sayılarının yırtıldığına dair şikayetlerin gazetenin idaresine geldiği belirtilmiştir.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Bu gazete”³⁶¹ adlı bölümdür. Bu bölümde Marko Paşa gazetesi için saat 8’de satışa çıktığı, 8 ile 9 arası fırsat bulanların satın aldığı, 9’da toplatıldığı, 10’da da yazarlarının sorguya çekildiği anlatılmıştır. Gazetenin halk ile halktan olmayan insanların, zekâ ile zekâsı olmayanların mücadelesi olarak tanıtılmıştır. Eskiden yönetimin matbaaları yıktırmaya çalıştığı şimdi ise kendileri adına bu eylemin gerçekleşmesinin iyi olmadığını anladıklarında Marko Paşa’yı Anadolu’ya sokmamaya çalıştıkları, bu yöntemde işe yaramayınca sıkıyönetim sayesinde Marko Paşa'nın kapatırıldığı ifade edilmiştir. Artık çözüm olarak Marko Paşa çıktığı andan itibaren bayilerden toplatıldığı açıklanmıştır.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Gazeteler ve gazeteciler”³⁶² adlı bölümdür. Bu bölümde Doğan Nadi'nin bir sözü verilmiştir: “*Hangi işimize baksanız, hepsi bir –cek veya –cak mastarı ile bitiyor*”. Marko Paşa, Doğan Nadi'nin bu cehaletle “Hergün” gazetesine nasıl

³⁵⁹ Marko Paşa, 14 Ocak 1949, “Markopaşanın verem haftası münasebet ile verdiği büyük nutuk!”.

³⁶⁰ A.g.e., “Emniyet müdürlüğü dikkatine”.

³⁶¹ A.g.e., “Bu gazete”.

³⁶² A.g.e., “Gazeteler ve gazeteciler”.

yazar olamadığına şaşırıldığını belirtmiştir. –cek ve –cak eklerinin mastar olduğunu nereden uydurduğu sorulmuştur.

On Üçüncü Sayı

On üçüncü sayı 22 Ocak 1949 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Gitti Gülsüm geldi Gülsüm, edenler ettiğin bulsun”³⁶³ başlığı yer almıştır. Bu bölümde Hasan Saka’nın başbakanlıktan çekilmesi üzerine Nihat Erim, Kasım Gülek, Hilmi Uran ve Şemsettin Günaltay hakkında mizahi bir hikaye anlatılarak dalga geçilmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Büyük boks müsabakası”³⁶⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde mizahi olarak CHP’li Recep Peker ile DP’li Ahmet Tahtakılıç’ın boks müsabakası gerçekleştirdiği anlatılmıştır. Hikayede Recep Peker’in nakavt olsa bile hakem kararı ile galip sayıldığı vurgulanmıştır.

³⁶³ Marko Paşa, 22 Ocak 1949, “Gitti Gülsüm geldi Gülsüm, edenler ettiğin bulsun”.

³⁶⁴ A.g.e., “Büyük boks müsabakası”.

On Dördüncü Sayı

On dördüncü sayı 30 Ocak 1949 tarihinde yayınlanmıştır. Marko Paşa isminin üstünde “fırsat bulabildiği zamanlarda çıkar” ibaresi kullanılmıştır. Manşetinde “Markopaşanın armağanı”³⁶⁵ başlığı yer almıştır. Bu bölümde Marko Paşa kara mizah yöntemiyle sanat ve ilmi alanda hediye dağıttığını açıklamıştır. Behçet Kemal Çağlar, Necip Fazıl Kısakürek, Fazıl Şerafettin Bürge ve bir şeyh olan Abdüssamet Efendi ile ilgili halkı güldürmek maksadıyla hikayeler anlatılmıştır.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Yarabbi çiftini göster”³⁶⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde Türkiye’de tekke devri olduğu fakat inkılap sayesinde –ke harflerinin gittiği “tek millet, tek parti, tek şef” olduğu anlatılmıştır. Daha sonra siyasilerin inkılabı sayesinde bugün “tek gömlek, tek ceket, tek palto, tek don” kullandıkları, ileride çift olmasını istedikleri aktarılmıştır.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Markopaşa dert dinliyor”³⁶⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde bir okuyucu Marko Paşa’ya önceki sayılarında gazetenin başlığının kırmızı olduğunu şimdi ise neden tamamen siyaha çevrildiğini sormuştur. Marko Paşa cevap olarak gazeteyi basmakta zorlandıklarını, yetiştirebilmek için tek renkle bastıklarını ifade etmiştir.

³⁶⁵ Marko Paşa, 30 Ocak 1949, “Markopaşanın armağanı”.

³⁶⁶ A.g.e., “Yarabbi çiftini göster”.

³⁶⁷ A.g.e., “Markopaşa dert dinliyor”.

On Beşinci Sayı

On beşinci sayı 8 Şubat 1949 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Amerikan amiralleri Markopaşayı ziyaret etti”³⁶⁸ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde Türkiye’ye sokulan dış borçla alakalı mizahi bir hikaye anlatılmıştır. Atıf İnan ve Recep Peker ile de dalga geçilmiştir.

Birinci sayfanın ikinci başlığı “Yan yan kiteysun”³⁶⁹ adlı bölümdür. Bu bölümde Marko Paşa, Hasan Saka’nın başbakanlıktan çekilişini daha önceden kaleme aldığını belirtmiştir. Marko Paşa, aynı düşünceleri Şemsettin Günaltay için de paylaştıklarını, Hasan Saka’dan daha kötü şekilde gideceğini söylemiştir. Şemsettin Günaltay’ın başbakan olduğu hafta benzine zam yaptığı ve bu zamların süreceği vurgulanmıştır.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Markopaşa toplatıldı”³⁷⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde Marko Paşa’nın önceki sayısının toplatıldığı fakat hangi makamın emri altında bu kararın alındığının bilinmediği yazılmıştır. Marko Paşa, Türkiye’de çıkan 14 sayılı bir gazetenin 5 sayısının toplatılması üzerine, bu rekorun kendilerine ait olduğunu vurgulamıştır. Emniyet müdürlüğünün Marko Paşa’nın iade deposu haline geldiği belirtilmiştir. Marko Paşa, yerleri olmadığı için iade hesaplarını polislerin üstlenmesine teşekkür etmiştir.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Behçet Kemal’e pulsuz mektup”³⁷¹ adlı bölümdür. Bu bölümde bir zamanlar CHP’liler için “ebedi tanrı” “milli tanrı” diye şiirler yazan insanın, CHP’den ve milletvekilliğinden çekilmesinin, nerede olunursa olsun ekmek parasını kazanabileceği anlamına geldiği yazılmıştır. Behçet Kemal adına seçim sırasında Ankara’da hırpaladığı insanlar hatırlatılmıştır. İngiltere’ye milletin parası ile mühendis olmaya gidip milli şair olarak döndüğü anlatılmıştır. CHP’den milletvekili olan şahıstan her türlü numaranın beklenildiği vurgulanmıştır. Celal Bayar ve Refik Koraltan’ın birer sebep bularak CHP’den sıyrıldıkları, en son numarayı ise Behçet Kemal’in yaptığı ifade edilmiştir.

Dördüncü sayfanın ikinci başlığı “Markopaşa dert dinliyor”³⁷² adlı bölümdür. Bu bölümde bir okuyucu Atatürk’ün yazdığı bir mektubun vefatından 10 sene sonra açılmasını istediği ama 11 sene olduğu halde hala halka haber verilmediğini söylemiştir. Marko Paşa cevap olarak belki CHP’ye para bırakmış olasılığına karşın halkı utandırmamak için

³⁶⁸ Marko Paşa, 8 Şubat 1949, “Amerikan amiralleri Markopaşayı ziyaret etti”.

³⁶⁹ A.g.e., “Yan yan kiteysun”.

³⁷⁰ A.g.e., “Markopaşa toplatıldı”.

³⁷¹ A.g.e., “Behçet Kemal’e pulsuz mektup”.

³⁷² A.g.e., “Markopaşa dert dinliyor”.

açıklamamış olabileceklerini dile getirmiştir. Atatürk'ün sağlığında sesi çıkmayanların Şimdi halka kan kusturdıkları, utanacak yüzleri olmadıkları vurgulanmıştır.

On Altıncı Sayı

On altıncı sayı 14 Şubat 1949 tarihinde yayınlanmıştır. Başlıklara geçmeden önce bir yazı verilmiştir: “*Ne gün fırsat bulursa o gün çıkar. Çıktığı gün 8 ile 9 arası satılır. 9 da toplamaya başlarlar. Türkiye’deki demokrasinin ve basın hürriyetinin miyarı olan, işte böyle bir acayip siyasi mizah gazetesidir*”. Manşetinde “Markopaşanın Fevk’alade Hıyar Sayısı”³⁷³ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde Marko Paşa, 15 sayı çıkan gazetenin 7 sayısının toplatıldığını, bundan sonra siyasete bulaşmayacaklarını, meyve ve sebzelere methiyeler dizeceklerini aktarmıştır. Bu zamana kadar İçişleri Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı tarafından verilen emirlerle toplandığı, bu seferde Tarım Bakanının toplatacağı düşüncesi dile getirilmiştir. Marko Paşa mizahi olarak CHP ile DP’nin salata konusunda sebze mi yoksa meyve mi olduğu hakkında kavga ettiğini, bu konuyla Milli Eğitim Bakanlığının ilgilendiğini anlatmıştır. Diğer ülkelerden gelen salataların “kökü içerde” olduğu için Ticaret Bakanı Cemil Sait Barlas’ın beğenmediği belirtilmiştir.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Sansür istiyoruz”³⁷⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde başbakana hitaben, Marko Paşa’nın 7 sayısı, Başdan gazetesinin 3 sayısı ve “Azizname” adlı bir kitabın toplatıldığı kaleme alınmıştır. Türkiye’de var olduğu iddia edilen basın hürriyetinin sadece sözde olduğu, saltanatın sansürüne razı oldukları, artık mahkemelerde sürünmek ve hapislerde çürümek istemedikleri vurgulanmıştır. Millet için yapılacak en hayırlı işin sansür koymak olduğu ifade edilmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Demokrasiye, hıyara, muşmulaya ve turpa dair”³⁷⁵ adlı bölümdür. Bu bölümde Marko Paşa’nın 5. 6. 10. 11. 14. 15. 16. sayıları ile Başdan gazetesinin 21. 25. 27. sayılarının ve Azizname adlı ufak kitabın toplatıldığı açıklanmıştır.

³⁷³ Marko Paşa, 14 Şubat 1949, “Markopaşanın fevk’alade hıyar sayısı”.

³⁷⁴ A.g.e., “Sansür istiyoruz”.

³⁷⁵ A.g.e., “Demokrasiye, hıyara, muşmulaya ve turpa dair”.

IV. BÖLÜM

4. MARKO PAŞA’NIN ÜÇÜNCÜ DÖNEM SAYILARI

4.1. Marko Paşa (36+16)-1

Birinci Sayı

Son defa Marko Paşa ismiyle yayınlanan tek sayılık gazete 1 Nisan 1949 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Hukuku Merkez Beyannamesi”³⁷⁶ başlığı yer almıştır. Bu bölümde hükümetin işleyişiyle alakalı kara mizah yapılmıştır.

İlk sayfanın ilk başlığı “Üçüncü koğuş”³⁷⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde Marko Paşa’nın 16 sayılık ikinci devresinden sonra üçüncü defa tekrar çıkmaya başladığı ve aynı fikirleri muhafaza ettiği vurgulanmıştır. Marko Paşa, iftira atacakların yine çıkacağını, onlardan tek isteklerinin satırları iyi okumalarını, düşmanlık edenlerin aklı veya vicdanı bulunmadığına inandıklarını belirtmiştir. Türkiye’nin aleyhine çalışanların zamanla ortaya çıkacağı, halkın aleyhinde çalışanların kahrolması gerektiği halka açıklanmıştır.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Gazetemizi niçin toplarlar?”³⁷⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde Marko Paşa’nın 53 sayı çıktığı fakat mütemadiyen çıkmaya kalksaydı 1 senelik yayın olacağı oysaki 2,5 senede zorluklarla çıkarıldığı yazılmıştır. Gazetenin şimdiye kadar Marko Paşa, Malûm Paşa, Merhum Paşa, Alibaba ve Hür Marko Paşa adlarıyla yayınlandığı söylenmiştir. Sabahattin Ali, Mücap Nedim Ofluoğlu, Mustafa Uykusuz, Orhan Erkip, Rıfat Ilgaz ve Mahmut Kayman olmak üzere toplam 6 neşriyat müdürü değiştirildiği açıklanmıştır. Çıkarılabilen 53 sayıda 28 dava açıldığı ve halen Mısır, İngiliz ve İran krallarıyla ilgili davaların sürdüğü, 4 yazarın toplam 24 ay hapis yattığı, 53 sayının 11’inin toplattırıldığı belirtilmiştir. Şimdiye kadar Emek, Tan, Berksoy, Işık, Stad, Gutenberg, Çelik Cilt, Büyük Doğu, Babiâli, Osmanbey ve Seyhan olmak üzere 11 matbaa değiştirildiği vurgulanmıştır. Avrupa gazeteleri tarafından Marko Paşa’nın Türk mizah edebiyatında ileri bir hamle olarak değerlendirildiği, saldıranların hiçbir vesika veya kanıt gösteremediği, 53 sayılık Marko Paşa’da Türk milletinin aleyhinde tek bir satır dahi olmadığı açık bir dille ifade edilmiştir.

³⁷⁶ Marko Paşa, 1 Nisan 1949, “Hukuku Merkez Beyannamesi”.

³⁷⁷ A.g.e., “Üçüncü koğuş”.

³⁷⁸ A.g.e., “Gazetemizi niçin toplarlar?”.

4.2. Yedi-Sekiz Paşa (1-4 Sayılar)

Birinci Sayı

Birinci sayı 29 Nisan 1949 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “İki kamçı bir kuyruk herkes başına uyruk”³⁷⁹ başlığı yer almıştır. Bu bölümde Türkiye’de demokrasi ve özgürlük yok diyenlerin satılmış, kanunsuz işler yapıyor diyenlerin ise ajan olarak mimmendiği yazılmıştır. Kanunsuz işlere örnek olarak Marko Paşa gazetesinin 1 Nisan günü 17. sayısını yayınlanması gerekirken, 31 Mart tarihinde polislerin matbaaya gelip hiçbir evrak göstermeden 20.000 gazeteye el koydukları ve bunun İçişleri Bakanlığının verdiği emir üzerine gerçekleştirdikleri söylenmiştir. Anayasada yer alan kanunlar sayesinde hiçbir gazetenin yayınlanmadan evvel denetlenemeyeceği bilgisi hatırlatılmıştır. Yedi-Sekiz Paşa milletvekillerine seslenerek demokrasi denilen kelimenin hangi anlama geldiğini sormuştur.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Neden muvaffak oluyoruz?”³⁸⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde bütün gazetelerin ve kitapçıların satış yapamamaktan şikâyetçi oldukları, halkın okumadığı iddia edilmiştir. Yedi-sekiz Paşa’nın bu insanlara karşı cevabı ise şu zamana kadar çıkan bütün gazetelerinin okuduklarını hatta bunu toplatılmaya karşı yaptıklarını anlatmıştır. 63.000 bin Marko Paşa gazetesi satarak Türkiye rekoru kırıldığı söylenmiştir. Fazla satmalarının sebebi olarak halkın menfaatlerini düşündükleri, güçlü fikirlere sahip oldukları, fikirleri halkın diliyle anlattıkları, anlatacaklarını dosdoğru aktardıkları, halkın aleyhine olan her şeye karşı çıktıkları ve gazetenin amacının para kazanmak olmadığı vurgulanmıştır.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Markopaşayı niçin toplarlar”³⁸¹ adlı bölümdür. Bu bölümde 1946 yılında Marko Paşa’nın çıktığı ve 1949’a kadar 53 sayı çıkarabildiği yazılmıştır. Eğer devamlı çıkabilseydi 1 senelik yayın olacakken 2,5 seneye yayıldığı, 6 isim, 8 neşriyat müdürü ve 11 matbaa değiştirdiği belirtilmiştir. 53 sayı çıkan bir gazeteye 28 dava açıldığı, yazarlarının toplam 21 ay hapse mahkûm olduğu ve halen 3 mahkemenin görüldüğü vurgulanmıştır. 53 sayıdan 12 sayının toplatıldığı hâlbuki halkın menfaatine olmayan tek bir satır dahi yazmadıkları ifade edilmiştir.

³⁷⁹ Yedi-Sekiz Paşa, 29 Nisan 1949, “İki kamçı bir kuyruk herkes başına uyruk”.

³⁸⁰ A.g.e., “Neden muvaffak oluyoruz?”.

³⁸¹ A.g.e., “Markopaşayı niçin toplarlar”.

Dördüncü sayfanın ikinci başlığı “İnsandan mâdutsun”³⁸² adlı bölümdür. Bu bölümde Türkiye’de işçi haklarından, köylünün acıklı durumundan ve fakir halktan bahsedilemeyeceği çünkü anlatılırsa komünistlikle suçlanıp, halkın gözünden düşürülmeye çalışıldığı hâlbuki bu insanlara komünizmin ne anlama geldiği sorulsa cevap veremeyecekleri anlatılmıştır.

³⁸² A.g.e., “İnsandan mâdutsun”.

İkinci Sayı

İkinci sayı 6 Mayıs 1949 tarihinde yayınlanmıştır. İlk başlık “Yedi-Sekiz paşanın fevkalade raporu”³⁸³ adlı bölümdür. Bu bölümde mizahi olarak hükümetin sağ-sol görüşlü yayınlara tedbir almaya çalıştığı son zamanlarda Yedi-Sekiz Paşa'nın bir rapor verdiği söylenir. Raporda, mücadele için halktan verginin daha fazla alınması gerektiği ve memurların oruç tutması lazım geldiği anlatılmış, raporun bakanlıklarda hoş karşılandığı ve uygulamaya geçileceği belirtilmiştir.

İkinci sayfadaki “Yeşil ırmak çekildi amma...”³⁸⁴, “Fotoğrafla karakter tahlili”³⁸⁵, “Uzun olmayan haberler”³⁸⁶ gibi başlıklarda tamamıyla okuyucuları eğlendirmek amacıyla Hilmi Uran, Şükrü Saraçoğlu, Celal Bayar, Cihat Baban, Lütfi Kırdar ve Cemil Sait Barlas gibi isimler hakkında analiz yapılmıştır.

İkinci sayfanın dördüncü başlığı “Ona ne şüphe”³⁸⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde hükümetlerin iş başına geçerken hoş programlar okuyup, halkı avuttukları yazılmıştır. Programlarda neyi yapacaklarını söyledilerse o işi yapmadıkları, sadece bir hükümetin gidip diğerinin geldiği, gelenin gideni arattığı ve 25 senedir halkı uyutma politikasının devam ettiği vurgulanmıştır.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Geçmişte bu hafta”³⁸⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde 2,5 sene önceden başlamak üzere Marko Paşa'nın çıktığı, toplatıldığı, yazarların gözaltına alındığı, tutuklandığı, sürgün edildiği ve tekrar gazete çıkarmaya düşündükleri için baskı yapıldığı ifade edilmiştir.

³⁸³ A.g.e., “Yedi-Sekiz paşanın fevkalade raporu”.

³⁸⁴ A.g.e., “Yeşil ırmak çekildi amma...”.

³⁸⁵ A.g.e., “Fotoğrafla karakter tahlili”.

³⁸⁶ A.g.e., “Uzun olmayan haberler”.

³⁸⁷ A.g.e., “Ona ne şüphe”.

³⁸⁸ A.g.e., “Geçmişte bu hafta”.

Üçüncü Sayı

Üçüncü sayı 13 Mayıs 1949 tarihinde yayımlandı. Manşetinde “Ne mutlu tokum diyene”³⁸⁹ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde DP’nin Taksim meydanındaki mitingi ele alınmıştır. Okuyucuları eğlendirmek için mizahi bir anlatım yapılarak DP ve CHP milletvekilleri ile alay edilmiştir.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Cavit Oralın nutku”³⁹⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde mizahi bir anlayışla Cavit Oral’ın halka seslenişi aktarılmıştır. Cavit Oral’ın yaptığı konuşmada köylülerin ve veremlilerin zor durumları esprili bir şekilde ele alınmıştır.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Mangal tahtası”³⁹¹ adlı bölümdür. Bu bölümde İngilizlerin, çocukların büyümesine yarayan gıda maddelerini ucuza mâl ettikleri, Türkiye’de ise hükümetin verem ilacından oldukça yüklü vergi aldığı dile getirilmiştir. Veremle savaş kampanyaları, nutuklar, hastaneler, ısmarlama profesörlerin göz boyama olduğu, gerçekte ise veremliden alınan verginin var olduğu aktarılmıştır.

³⁸⁹ Yedi-Sekiz Paşa, 13 Mayıs 1949, “Ne mutlu tokum diyene”.

³⁹⁰ A.g.e., “Cavit Oralın nutku”.

³⁹¹ A.g.e., “Mangal tahtası”.

Dördüncü Sayı

Dördüncü sayı 20 Mayıs 1949 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Şeyhulbakan İstanbulda”³⁹² başlığı yer almıştır. Bu bölüm CHP’nin ve yaptığı din işlerinin alakasız olması üzerine kara mizah yapılmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Kahrolsunlar! Kahrolsun”³⁹³ adlı bölümdür. Bu bölümde Yedi-Sekiz Paşa, gerçeklikten ayrılanların, emperyalizme uşaklık edenlerin, milletin sefaletini kendi saadetleri için kullananların, milyonların sorunlarına aldırmayan halk düşmanlarının, çalışanlara rağmen apartman dikenlerin kahrolmasını istemiştir. Bunların yanında çalışanların haklarını vermeyenlerin, aç karnını doyurabilmek için 40 derece güneşin altında çalışan insanların nimetlerini çalanların ve millete kan kusturan faşistlerin kahrolması gerektiği belirtilmiştir.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Şakalar”³⁹⁴ adlı bölümdür. Paşa, bu bölümde niçin eskisi gibi yazamadıklarını açıklamıştır. 16 sayı çıkabilen Marko Paşa’da yazılan yazılar münasebetiyle Rıfat Ilgaz’ın 2 sene 7 ay, Aziz Nesin’in 7 ay hapis hayatı yaşadıkları ve 230 lira para cezasına çarptırıldıkları belirtilmiştir. Paşa, matbuat ve cemiyetler kanunun idaresi içinde hareket ettikleri halde bu duruma geldiklerini okuyucularına aktarmıştır.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Gemi inşa edilecek”³⁹⁵ adlı bölümdür. Bu bölümde mizahi bir şekilde sanayi politikasının arka plana atılması ile alay edilmiştir. Ispanak ekimine hız verilip, içindeki demirin çıkartılacağı ve gemi inşasına başlanacağı şeklinde yazılar kaleme alınmıştır.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Geçmiş zaman olur ki hayali mangır etmez”³⁹⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde 4 ay önce bir bayiden Marko Paşa’ya telgraf geldiği ve gelen haberde gazetelerin polis tarafından toplatıldığı bildirilmiştir. Gönderilen gazetelerin ya postaneden çalındığı ya da yolda hasar gördüğü belirtilmiştir. Gitmesi gereken yere ulaştığı vakitlerdeyse yine polisler tarafından zorluk gösterilmeye başlandığı ve türlü bahanelerle satılmasına mâni olunduğu bilgisi okuyuculara bildirilmiştir.

³⁹² Yedi-Sekiz Paşa, 20 Mayıs 1949, “Şeyhulbakan İstanbulda”.

³⁹³ A.g.e., “Kahrolsunlar! Kahrolsun”.

³⁹⁴ A.g.e., “Şakalar”.

³⁹⁵ A.g.e., “Gemi inşa edilecek”.

³⁹⁶ A.g.e., “Geçmiş zaman olur ki hayali mangır etmez”.

4.3. Hür Marko Paşa (1-19 Sayılar)

Birinci Sayı

Birinci sayı 7 Ocak 1949 tarihinde yayınlanmıştır. Bu sayı ikinci dönem Marko Paşa gazetesinin 11. sayısı ile birebir aynıdır. Manşetinde “Maşallah Maşallah!..”³⁹⁷ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde normalde bir gazete çıktığı vakit 24 saat içinde resmi makamlara verilme mecburiyeti olduğu ama Marko Paşa içinse o kadar beklenmeyip matbaaya adam gönderildiği belirtilmiştir. Türkiye’deki ekmek, et, süt, okul programı ve anıtkabir işleri 25 yıldır tamamlanamadığı ama Marko Paşa’nın toplatılmasında gösterilen süratin, artık bazı işlerde hızlandığının göstergesi olduğu aktarılmıştır. Ahmet Demir’e 2 sene önce aştıkları davanın da artık hızlanabileceği vurgulanmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Bize değil sizin arkanıza polis lazım”³⁹⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde Marko Paşa, matbaaya gelen her yabancı simaya polis gözüyle baktıklarını, ne zaman bir yere gitmeye kalksalar peşlerinde polis olduğunu, bir arkadaşla konuşurken bir polisin kulağının kendilerinde olduğunu yazmıştır. Türkiye’de hırsızların ve katillerin bir gazeteciden daha rahat yaşam sürdükleri bildirilmiştir. Her gün randevu evlerinin kapandığı halde bitmediği, yabancı bankalara altın kaçıranların bilindiği halde hala devam ettiği, eroin kullanımının arttığı halde suçlu olanların Marko Paşa yazarları gibi gösterilmeye çalışıldığı ifade edilmiştir. Hırsızlığa, dolandırıcılığa, fuhşa, cinayete ve rezalete izin verilirken, bir fikrin yayılması kötü olarak karşılandığı dile getirilmiştir.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Patrik geliyor”³⁹⁹ adlı bölümdür. Bu bölümde Amerika’dan gelecek olan patrik Athenagoras, kalbinin Amerika’da kalacağına dair açıklamada bulunduğu bildirilmiştir. Marko Paşa bu açıklamaya karşılık, “*patriğin vücudu Yunanistan’da, kalbi Amerika’da, ruhu cennette, kesesi de Türkiye’de*” olduğuna dair bilgi paylaşmıştır.

İlk sayfanın dördüncü başlığı “Kadın ve yuva”⁴⁰⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde hükümetin aldığı kararlarla resmi dairelerde kadın işçi çalıştırılmayacağına dair bilgi paylaşmıştır. Hükümet bu açıklamayı “kadın, yuvasına dönecek” diye bir sloganla ifade ettiği bilgisi de verilmiştir. Marko Paşa bu zamana kadar neden kadınlar yuvasında yoktu ve kadınlar yıkılan gecekonduya mı dönecek sorusunu okuyuculara sormuştur. Bugün

³⁹⁷ Marko Paşa, 7 Ocak 1949, “Maşallah Maşallah!..”.

³⁹⁸ A.g.e., “Bize değil sizin arkanıza polis lazım”.

³⁹⁹ A.g.e., “Patrik geliyor”.

⁴⁰⁰ A.g.e., “Kadın ve yuva”.

kadın erkek çalışarak zar zor geçindikleri anlatılmış, eğer kadınlar işlerinden olursa o zaman bir yuvanın olması daha da zorlaşacağı ifade edilmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Gazeteler gazeteciler”⁴⁰¹ adlı bölümdür. Bu bölümde Hürriyet gazetesinin bir ilanı verilmiştir. İlanda Hiroşima ve Nagazaki’ye atom bombasını atan Miller ve Spitzer isimlerindeki pilotların “Atom bombasını nasıl attık” adlı bir eser yazdıkları ve bu eseri yayınlayacakları söylenmiştir. Marko Paşa masum halkı, hamile kadınları, ihtiyarları ve milyonlarca kişiyi kül etmenin övülecek bir yanı olmadığını, böyle bir hikâyenin zevkle okunamayacağını belirtmiştir. Marko Paşa, halka pilotların bu işte nasıl zafer kazandıklarını yakında Hürriyet gazetesinde okuyabilecekleri söylemekten de geri kalmamıştır.

⁴⁰¹ A.g.e., “Gazeteler gazeteciler”.

İkinci Sayı

İkinci sayı 16 Mayıs 1949 tarihinde yayınlanmıştır. Hür Marko Paşa isminin üzerinde “toplanmadığı için pazartesi günleri çıkar” ibaresi kullanılmıştır. Manşetinde “Aşk olsun iyi dayandınız!”⁴⁰² başlığı yer almıştır. Bu bölümde Hür Marko Paşa’nın 3 aydır sustuğu, artık meydanlara inme zamanının geldiği yazılmıştır. Paşa bu münasebetle mizahi olarak Taksim’de açlıkla mücadele eden veremliler ve zor durumda yaşayanlar hakkında bir konuşmasını neşretmiştir. Bu konuşmada harp zenginlerinin milletten mal alıp sonra bunu millete geri satmaya çalıştıkları, Amerika’dan ürün alınıp parasını halkın verdiği, artık halk tarafından devlete verilebilecek bir şeyin kalmadığı vurgulanmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Ah o güzel günler”⁴⁰³ adlı bölümdür. Bu bölümde Ahmet Emin Yalman’ın kaleme aldığı yazıların bir anlatımı yapılmıştır. Yazıda, Marshall planına ayak uydurulup dünya siyasetine akın edilmesi gerektiği, Truman doktrininin tamamen benimsenmesi, Amerikalılar dinlenerek devletçilik politikası bırakılıp şahsi sermayeye geçilmesinin lazım geldiği aktarılmış ayrıca İngiltere’nin yanlış yola girip Amerika’yı incittiği, Amerikan sermayesinin Türkiye’yi kalkındıracağı söylenmiştir. Bunun yanında CHP, DP ve Millet Partisi seçimleri kazanmak istiyorlarsa “benim öğütlerime” kulak vermeli gibi sözlerin yer aldığı bilgisi okuyucularla paylaşılmıştır. Marko Paşa herhangi bir ekleme yapmamıştır.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Dınnn!”⁴⁰⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde mizahi olarak CHP’nin halka “*sizi biz kurtarmadık mı?*” sorusunu sorduğu, CHP olmasaydı çoktan milletin köleleştirileceği, yabancıların halkı soyacağı, beş paralık itibar kalmayacağı, bunları durdurmanın CHP olduğu yazılmıştır. Hür Marko Paşa cevap olarak gaz, tuz, odun, kömür, sıtma, verem, kaçakçılık, rüşvet hatta Maarif Vekilliğinin bile millileştiğini söylemiştir. DP’nin mitinginde “*sefalette mi millileşti?*” sorusuna iktidarın cevap veremediği vurgulanmıştır.

İlk sayfanın dördüncü başlığı “Ölen ölür geri kalan sahalara bizimdir”⁴⁰⁵ adlı bölümdür. Bu bölümde zamanın da boğaz tokluğuna ırgat çalışacaklarını söyledikleri vakit gazeteye güldüklerini ama bugün DP’nin levhalarında bile “*her şey pahalı, insan ucuz*” sloganları bulunduğu belirtilmiştir. Türkiye’de hayvanları koruma cemiyeti olduğu halde insanları koruma cemiyetinin olmadığı, köpekleri koruyup, sokak çocuklarını kovalayıp

⁴⁰² Hür Marko Paşa, 16 Mayıs 1949, “Aşk olsun iyi dayandınız!”.

⁴⁰³ A.g.e., “Ah o güzel günler”.

⁴⁰⁴ A.g.e., “Dınnn!”.

⁴⁰⁵ A.g.e., “Ölen ölür geri kalan sahalara bizimdir”.

dövdükleri, İmralı ceza evinin müdürünün “yumak” isimli bir köpeği olduğu, rahatsızlanınca Mudanya’ya baytara götürüldüğü ama ceza evindeki iki veremlinin heyet gelmeden vefat ettiği açıklanmıştır.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “3 yazı kaç mal oldu”⁴⁰⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde Marko Paşa’da çıkan “Markopaşanın Noel münasebetiyle haşmetlû bir zata gönderdiği mesaj” başlıklı yazı Rıfat Ilgaz’ın 3 yıl hapsine, bundan başka “Dünya kralları işi azıttılar” ve “Bir kadın aranıyor” başlıklı yazılar dolayısıyla Aziz Nesin ile Rıfat Ilgaz’ın 7’şer ay hapsine ve de gazetenin kapanmasına karar verildiği bildirilmiştir. Ayrıca “Al sözünü geriye” adlı yazıda suç unsuru bulunmayışı sebebiyle 40 günlük gözaltı sonrasında Rıfat Ilgaz ve Orhan Erkip’in tahliye edildiği haberi verilmiştir.

⁴⁰⁶ A.g.e., “3 yazı kaç mal oldu”.

Üçüncü Sayı

Üçüncü sayı 23 Mayıs 1949 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Her şeyin üzerinde başbakan”⁴⁰⁷ başlığı yer almıştır. Bu bölümde mizahi olarak Hür Marko Paşa ile başbakanın görüşmesi anlatılmıştır. Veremliler, karaborsacılar, hayat pahalılığı, ordunun durumu, memurların maaşları hakkında sorular sorulur fakat başbakan cevap olarak sadece “üzerindeyiz” cevabını vermekle yetinmiş olduğu aktarılmıştır.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Üçte biri”⁴⁰⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde Hür Marko Paşa, Nihat Erim’in demokrasi ve hürriyet hakkındaki konuşmalarını çok sevdiğini belirtmiştir. Nihat Erim’in bir konuşmasında Türkiye’ye demokrasinin üçte biri yerleşecek demesi üzerine, geri kalan üçte ikisi nerede diye sorulmuştur.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Hür Marko Paşa dert dinliyor”⁴⁰⁹ adlı bölümdür. Bu bölümde bir okuyucu sağlık bakanlığından gelen müfettişlerin Aksaray ve Laleli çarşısında bulunan her dükkâna ceza kestikleri, bunun kontrol amaçlı değil direk belediye kasasına gidecek olan para olduğunu açıklamıştır. Paşa herhangi bir ekleme yapmamıştır.

Dördüncü sayfanın ikinci başlığı “Neleri seçtiler”⁴¹⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde mizahi olarak hükümette bulunan siyasiler ve yazarlar hakkında seçtiklerini söyledikleri konular verilmiştir. Siyasiler parayla, yazarlar kavramlarla ilişkilendirilmiştir.

⁴⁰⁷ Hür Marko Paşa, 23 Mayıs 1949, “Her şeyin üzerinde başbakan”.

⁴⁰⁸ A.g.e., “Üçte biri”.

⁴⁰⁹ A.g.e., “Hür Marko Paşa dert dinliyor”.

⁴¹⁰ A.g.e., “Neleri seçtiler”.

Dördüncü Sayı

Dördüncü sayı 30 Mayıs 1949 tarihinde yayınlanmıştır fakat baskı hatası sebebiyle önceki sayının tarihi olan 23 Mayıs gözükmiştir. Manşetinde “Güvenme sakın dostuna saman doldurur postuna”⁴¹¹ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde Türk sporcuların Yunanistan’da hakarete ve saldırıya uğradıkları oysaki bu durumdan önce Türk hükümetinin Yunanlılar hakkında dostça konuştuğu bildirilmiştir. İki dış bakanlığın imzaladığı belgelerin ve karşılıklı içilen şampanyaların dostluk için yeterli olmadığı aktarılmıştır. Hükümetin dostlarını yeniden gözden geçirmesi gerektiği yoksa ileride sorunlar yaşayacağı dile getirilmiştir.

İlk sayfanın ikinci başlığı “İntiharın millisi”⁴¹² adlı bölümdür. Bu bölümde gazetelerde insanların intihar haberlerini hep kaza şeklinde lanse edildiği bilgisi paylaşılmıştır. Atina’da Türk sporcuların yenilgisi sonrası bir dizgicinin kendini boşluğa attığı ve bu intihar olayının gazetelerde manşetlerde yer aldığı ifade edilmiştir.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Uykusu en ağır hükümet”⁴¹³ adlı bölümdür. Bu bölümde Türkiye’nin başında 30 seneden beri uyuyan bir hükümetin olduğu hatta muhalefetin güçlenmesi karşısında dahi uykusundan uyanmadığı açıklanmıştır.

⁴¹¹ Hür Marko Paşa, 30 Mayıs 1949, “Güvenme sakın dostuna saman doldurur postuna”.

⁴¹² A.g.e., “İntiharın millisi”.

⁴¹³ A.g.e., “Uykusu en ağır hükümet”.

Beşinci Sayı

Beşinci Sayı 6 Haziran 1949 tarihinde yayınlanmıştır. Bu sayıdan yalnızca “Kendimizi Tanıtalım!”⁴¹⁴ başlığı yer almıştır. Bu bölümde, son zamanlarda siyasiler ve yazarlar “kendimizi yabancılara tanıtalım” diye konuşmalar yaptıkları, ülkenin önde gelenlerinin yurt dışından gelince “bizi hiç tanımıyorlar, kendimizi tanıtalım” dedikleri belirtilmiştir. Türkiye’ye gelen yabancıların ilk sözlerinin “hiç tanımıyoruz, bize kendinizi tanıtın!” olduğu aktarılmıştır. Hür Marko Paşa, her şeyin ortada olduğunu, kimseye zorla tanıtma merasimi gerçekleştirmeyeceğimizi, bu tanıma ve tanıtma gayretinin altında gerçek nedeninin farklı olduğunu açıklamıştır. Bu tanıtma işinde bulunanların Türkiye’yi farklı bir şekilde anlatarak kendilerinin bile ülkeyi tanıyamaz bir vaziyette bulacakları vurgulanmıştır.

⁴¹⁴ Hür Marko Paşa, 6 Haziran 1949, “Kendimizi Tanıtalım!”.

Altıncı Sayı

Altıncı sayı 13 Haziran 1949 tarihinde yayınlanmıştır. Gazetenin sahibi bu sayıyla beraber Rıfat Ilgaz'a geçtiği gözükmiştir. Manşetinde “Kanunda önce kafanızı değiştirin...”⁴¹⁵ başlığı yer almıştır. Bu bölümde kanunları CHP lehine kullanmayan savcılar ve idarecilerin istenildiği belirtilmiştir. Kanunlarla oyun oynar gibi oynandığı halde basın kanunun düzeltilmesi gerektiği açıklanmıştır. Hür Marko Paşa, kendi yazarlarının 15 gün içinde 4 sene 1 ay matbuat suçundan ceza aldığını bildirmiştir. Bu antidemokratik kanunun içinde “gazeteler ancak mahkeme kararıyla kapatılır ve toplatılır” denmesine rağmen Hür Marko Paşa için bu maddenin uygulanmadığı dile getirilmiştir. Hür Marko Paşa, 51. maddede Bakanlar Kurulunun kararıyla kapatılma hakkı bulursa bile bundan şikayet etmediklerini hatta tatbik edilmesi gerektiğini yani gazete yayınlanmadan bir gün önce toplatılmaması ve yağma edilmemesi için kanunun uygulanması gerektiğini vurgulamıştır. Demokrasinin yürümesi için kanun çıkarmanın değil zihniyetin değişmesi gerekliliği savunulmuştur. Kanunun çıkması Hür Marko Paşa'yı etkilemediği, yine birilerinin yazılı bir emir veya karar bile göstermeksizin gazeteyi toplattıracağı, dünyanın hiçbir yerinde polis müdürünün gazete toplattığının görülmediği, bundan önceki sayısında bu şekilde toplattırıldığı, isteklerinin yalnızca demokrasinin tatbiki ve iyi niyetli idareciler ve savcılar olduğu ifade edilmiştir. Kanun için çalışmasının gerek olmadığı, II. Abdülhamit'in sansür kanununu meclisten geçmesinin yeterli bulunacağı, bu sayede Emniyet Müdürlüğünün Hür Marko Paşa'yı depoda tutmayacağı ve yazarlara kelepçe vuramayacağı söylenmiştir.

⁴¹⁵ Hür Marko Paşa, 13 Haziran 1949, “Kanunda önce kafanızı değiştirin...”.

Yedinci Sayı

Yedinci Sayı 21 Haziran 1949 tarihinde yayınlanmıştır. Birinci yazı “Bebeğin Küçüğü”⁴¹⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde, çocuklara bakılarak yetişkinlerin politika ve ekonomi öğrenebilecekleri bilgisi verilmiştir. Yazar, geçenlerde kendi kızının da oyuncak bebek istediğini kendisinin de hemen CHP vaatlerine başvurduğunu belirterek, oyuncak bebeğin Amerika’dan geleceğini ve büyük boyutta olacağını söylediğini fakat kızının küçük bebek istediğini aktarmıştır. Yetişkinlerinde böyle düşünmesi gerekliliği vurgulanmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Şakalar”⁴¹⁷ adlı bölümdür. Hür Marko Paşa bu bölümde ne zaman devlet işlerini irdelememeye kalksalar, hep bir yerden açık verdiklerini ve bu yüzden matbuat kanununun 159. maddesine takıldıklarını anlatmıştır. Basın savcısı olan Hicabi Dinç’in bu maddenin inceliklerini kullanarak yazarları içeri attığı dile getirilmiştir.

⁴¹⁶ Hür Marko Paşa, 21 Haziran 1949, “Bebeğin Küçüğü”.

⁴¹⁷ A.g.e., “Şakalar”.

Sekizinci Sayı

Sekizinci sayı 27 Haziran 1949 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Büyük demokrasi ziyafeti”⁴¹⁸ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde okuyucuların gülmesi amaçlanarak, Celal Bayar’ın DP içinde bölünmelere gittiğine dair bir konuşma yaptığı iddia edilmiştir.

İlk sayfanın ikinci başlığı “30 sene”⁴¹⁹ adlı bölümdür. Bu bölümde II. Dünya Savaşı’ndan çıkan ülkelerde hayatın ucuzladığına dair haberlerin bilindiği yazılmıştır. İngiltere’nin 200 milyonluk sterlin fazlası ve Fransa’da hayatın %32 ucuzladığı örnekleri verilmiştir. 6 yıllık savaştan sonra ülkelerin savaştan önceki durumlarının ilerisine geçtiği söylenmiştir. Türkiye’de savaşın bitmediği, CHP ile halkın hala mücadele içinde olduğu, polisin 8 misline artan bütçesi bu durumun gerçekliğine işaret ettiği belirtilmiştir. Hayat pahalılığın bitmesini bekleyenler için önce iç savaşın sonlanması gerektiği dile getirilmiştir.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Altıoklu akrep muskaları”⁴²⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde seçimler yaklaşırken DP’nin Seyhan delegesi Reşat Güçlü’nün bir konuşması verilmiştir. Bu konuşmada Türkiye’de irtica olduğu ve bunun yegâne sorumlusunun CHP yüzünden gerçekleştiği, ayakta durabilmek için Atatürk’ün mirasını yedikleri, İstanbul’dan Adana’ya üzerinde altı ok bulunan akrep muskaları geldiği, daha tesirli olduğuna inanıldığı ve numune olarak yanında getirdiği yönünde izahatta bulunulduğu aktarılmıştır.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Fotoğrafınızı gönderin karakterinizi okuyalım”⁴²¹ adlı bölümdür. Bu bölümde okuyucuları güldürmek için mizahi olarak Celal Bayar ile Fuat Köprülü’nün resimleri verilip haklarında görüşler bildirilmiştir.

⁴¹⁸ Hür Marko Paşa, 27 Haziran 1949, “Büyük demokrasi ziyafeti”.

⁴¹⁹ A.g.e., “30 sene”.

⁴²⁰ A.g.e., “Altıoklu akrep muskaları”.

⁴²¹ A.g.e., “Fotoğrafınızı gönderin karakterinizi okuyalım”.

Dokuzuncu Sayı

Dokuzuncu sayı 4 Temmuz 1949 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Törencilerin deniz bayramı”⁴²² başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde Taksim’de kutlanan deniz bayramı anlatılmıştır. Mizahi olarak bir konuşma için Hasan Saka’nın geldiği ve kendisi ile Karadeniz şivesi kullanılarak konuştuğu yönünde alay edilmiştir.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Sabahattin Ali ve milli his”⁴²³ adlı bölümdür. Bu bölümde milletini seven insanın çok olduğu ama kendilerine “Türk” diyerek Türk halkına en büyük kötülüğü edenlerin yenilmeye başlaması üzerine karşılındakine “Türklüğe hakaret etti” diye iftira attıkları yazılmıştır. Milliyetçiliği geçim vasıtası haline getirenlerin, Sabahattin Ali gibi aydın bir insanın ölümüne yol açtığı söylenmiştir. Milli hissin anlamını ayaklar altına düşüren katile Türk adaletinin gereken cevabı vereceği, Kırklareli sorgu hâkiminin verdiği kararda, ordudan silah çalıp başkalarına satan ve öldürdüğü adamın üzerindeki eşyaları çalan bir insanın milli duygu barındırmadığını belirttiği açıklanmıştır. Ali Ertekin gerçek bir milliyetçi olsaydı Sabahattin Ali gibi sadece halkı için mücadele eden bir adamı öldürmeyeceği vurgulanmıştır.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Koltuğu sel alıyor”⁴²⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde mizahi olarak Bayındırlık Bakanının Tokat’taki sel felaketi sonrası gazetecilere açıklama yaptığı söylenmiştir. Bakan, yapılan incelemeler sonucunda CHP’nin ve kendisinin bir suçu olmadığını ama DP’nin kışkırtmalarından şüphelendiğini, bakanlığın geçen yıl Milli Eğitim Bakanlığı işbirliğine gidilerek bu çay derelerini ıslah etmeye çalıştıklarını ama söz dinlemediğini, işin içinde tahrik olduğunu, halkın her şeyi devletten beklememesi gerektiğine dair açıklamada bulunduğu bilgisi verilerek okuyucular güldürülmek istenmiştir.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Onu da hesapladılar mı?”⁴²⁵ adlı bölümdür. Bu bölümde “kökü içerde ama Paris’te bulunan” Cemil Sait Barlas, hükümetin ucuz ekmek yedirmek için 23 milyon lira, ucuz kömür vermek için de 20 milyon lira zarar ettiğini söylediği açıklanmıştır. Hür Marko Paşa, Cemil Sait Barlas’a ülke dışında gezenlerin hükümete ne kadar zararı olduğunun hesaplanıp hesaplanmadığı sorusunu yöneltmiştir.

⁴²² Hür Marko Paşa, 4 Temmuz 1949, “Törencilerin deniz bayramı”.

⁴²³ A.g.e., “Sabahattin Ali ve milli his”.

⁴²⁴ A.g.e., “Koltuğu sel alıyor”.

⁴²⁵ A.g.e., “Onu da hesapladılar mı?”.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Fotoğrafınızı gönderin karakterinizi okuyalım”⁴²⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde okuyucuları güldürmek amacıyla Çalışma Bakanı olan Reşat Şemsettin Sirer fotoğrafı verilip hakkında görüşler bildirilmiştir.

⁴²⁶ A.g.e., “Fotoğrafınızı gönderin karakterinizi okuyalım”.

Onuncu Sayı

Onuncu sayı 11 Temmuz 1949 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Yazın ayransız, kışın yorgansız”⁴²⁷ başlığı yer almıştır. Bu bölümde Türkiye’de kuraklık yüzünden kıtlık baş gösterdiği aktarılmıştır. Tarım Bakanlığının mizahi olarak bir açıklaması verilir. Türk köylüsünün her zorluğa katlandığı, sıtma, verem, frengi gibi hastalıklarla karşı dik durduğu, ülkede tarım yerine sanayinin güçlendiği ve Atıf İnan’ın herhangi bir zorlukta doğru kararlar alacağı yönünde bir açıklama bildirilmiştir.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Biz halka inanıyoruz”⁴²⁸ adlı bölümdür. Paşa, bu bölümde halk ve memleket davası peşinde zorlukları göğüsleyen insanların DP içinde bulunduğunu belirtmiştir. Halkın içinden gözükmeye çalışıp da gizli menfaatleri olanların Hür Marko Paşa tarafından mimlendiği, DP’nin genel kurulu kongre kararları dışında hareket ettiği aktarılmıştır. Halkı açlık mitingleri yaptırmak zorunda bırakanların, Çankaya’da ziyafetleri kaçırmadığı açıklanmıştır. Bunun yanında tamamen halkını düşünen milletvekillerinin de bulunduğu ifade edilmiştir.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Okullarda tören”⁴²⁹ adlı bölümdür. Bu bölümde Ahmet Emin Yalman ile alay edilerek okuyucular eğlendirilmeye çalışılmıştır.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Üstün teşekkür”⁴³⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde Milli Eğitim Müdürlüğünün yüksek başarı gösteren 8 öğretmene bir defaya mahsus olmak üzere “üstün teşekkür” zammı yapıldığı aktarılmıştır.

⁴²⁷ Hür Marko Paşa, 11 Temmuz 1949, “Yazın ayransız, kışın yorgansız”.

⁴²⁸ A.g.e., “Biz halka inanıyoruz”.

⁴²⁹ A.g.e., “Okullarda tören”.

⁴³⁰ A.g.e., “Üstün teşekkür”.

On İkinci Sayı

On ikinci sayı 25 Temmuz 1949 tarihinde yayınlanmıştır. İlk sayfasındaki ilk başlık “Ayrı gayrı yok”⁴³¹ adlı bölümdür. Paşa bu bölümde hükümete fiyatlarla oynamaması gerektiğini çünkü bu durumun istifçiliğe yol açacağını anlatmaya kalktıklarını ama kendilerine kulak verilmeyip gıda fiyatlarının yükselmeye geçtiğini belirtmiştir. Bir rivayete göre de Türkiye’nin yardıma ihtiyacı olduğunu yurtdışına duyurmak için böyle bir oyun çevrildiği aktarılmıştır. Gerçekten bu tür oyunlar oynanırsa halka yazık olacağı eğer Türkiye’de gerçek anlamda kıtlık varsa, bunu siyasiler ve halk olarak bütün milletçe aşılması gerektiği vurgulanmıştır.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Bayram münasebetiyle bol ikramiyeli büyük müsabakamız”⁴³² adlı bölümdür. Bu bölümde mizahi olarak gazetenin batma ihtimali bulunduğu, partilerden yardım istedikleri fakat karşılık gelmeyince Marshall yardımına göz diktikleri dile getirilmiştir. Yardımdan sonuç çıkmayınca müsabaka açmaya karar verdiklerini, kazanana balon dağıtacakları açıklanmıştır.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Geçmiş zaman olur ki hayali metelik etmez!”⁴³³ adlı bölümdür. Bu bölümde 4 Eylül 1908’de “Millet” gazetesinde Selim Sırrı Tarcan’ın “Grev ve tatili eşgal”⁴³⁴ başlıklı bir yazı kaleme aldığı dile getirilmiştir. Yazıda, 19. yüzyıl İngiltere’inde işçiler tarafından gerçekleştirilen grevin dünyada ses getirdiği, hükümetin grevi milletin hakkı olarak tanıdığı aktarılmıştır. 1862 yılında Fransa’nın da başından aynı olayların geçtiği açıklanmıştır. Fransa ve İngiltere’nin 1 asır önce kabul ettiği hakkın Türkiye’de hala suç sayıldığı belirtilmiştir. Hür Marko Paşa, 31 sene önce kaleme alınan yazıdan, işçinin hak istemeye kalkmasından başka bir amaç bulunmadığını, grevin ancak patron zihniyetinde bulunan hükümetlerin suç saydığını kaleme almıştır. Demokrasi için çalışıldığı söylenen bu zamanlarda işçi haklarında Türkiye olarak geri kalındığı, yapılan konuşmaların, atılan nutukların yalnızca parti mücadelesi olduğu ifade edilmiştir. Halk menfaatlerini savunanların greve karşı birleştikleri, bu insanların demokrasi anlayışının samimi olmadığı, bu karaborsacıların seçim uğruna bazı haklar verebileceği fakat inanılmaması gerektiği söylenmiştir. İşçiler kendi haklarını da ekmeği gibi alın teriyle kazanması gerektiği vurgulanmıştır.

⁴³¹ Hür Marko Paşa, 25 Temmuz 1949, “Ayrı gayrı yok”.

⁴³² A.g.e., “Bayram münasebetiyle bol ikramiyeli büyük müsabakamız”.

⁴³³ A.g.e., “Geçmiş zaman olur ki hayali metelik etmez!”.

⁴³⁴ Millet, 4 Eylül 1908, “Grev ve tatili eşgal”.

On Dördüncü Sayı

On dördüncü sayı 8 Ağustos 1949 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Demokrasi kıldan incedir”⁴³⁵ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde mizahi olarak Hür Marko Paşa'nın muhabiri ile başbakanın Bursa seyahati hakkında bir röportaj yaptıkları yazılmıştır. Muhabir, başbakana Bursa'da kahveye ya da meyhaneye gitmesi gerektiğini çünkü çalıştığı söylenen insanların burada olduğunu hatta bazılarının evden dışarıya çıkacak durumunun olmadığını söylemiştir. Başbakan, zam oranlarıyla ilgili olarak yeni bir orman ve sebze kanunu ile tütün ve de ekmek tasarılarının hazır bulunduğunu dile getirmiştir.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Genç profesörüm bu ne cehalet!”⁴³⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde Amerikan öğrencilerinin Türkiye'yi tanımak için ziyaret ettiği yazılmıştır. Türklerin giydikleri kılık kıyafeti görünce şaşırıldıklarını çünkü eski tarz kıyafetlerin giyildiğini düşündükleri belirtilmiştir. Hür Marko Paşa bu öğrencilerin kendi ülkelerini tanımadıklarını eğer tanısalar zaten Türkiye'de giyilen giyeceklerin Amerika'dan geldikleri bilgisine sahip olmaları gerektiğini vurgulamıştır.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Markopaşa dert dinliyor”⁴³⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde bir okuyucu sebzelerin yüksek fiyatlarını belirterek belediyenin kontrol etmesi gerektiğini söylemiştir. Paşa, belediyenin ancak bütçe endişesi ile kontrol yapacağı ve zor duruma düşerse ceza kesebileceği cevabını vermiştir. Bir başka okuyucu Tarım Bakanının köylülere konuşurken Türkiye'nin iyi damızlık, tohum ve makineye ihtiyacı olduğunu söylediği ve köylülerin bu duruma hak verdiğini aktarmıştır. Köylülerin makineyi ve tohumu yurtdışından almaya çalıştıklarını, damızlık işini nasıl halledebileceklerini sormuştur. Hür Marko Paşa Paşa ise bu seneki kuraklık ve damızlıkların gıdasız kalması yüzünden zor olduğunu, bu gidişle onu da Amerika'dan temin edileceğini aktarmıştır.

⁴³⁵ Hür Marko Paşa, 8 Ağustos 1949, “Demokrasi kıldan incedir”.

⁴³⁶ A.g.e., “Genç profesörüm bu ne cehalet!”.

⁴³⁷ A.g.e., “Markopaşa dert dinliyor”.

On Altıncı Sayı

On altıncı sayı 22 Ağustos 1949 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Uzun lafın kıtası”⁴³⁸ başlığı yer almıştır. Bu bölümde DP’nin mitinglere başvurmasının sebebi olarak ellerinde imkân olmayışından ve baştakilerin işle ilgilenmemesinden kaynaklandığı, oysa CHP’nin elinde kullanabileceği af gibi kozlar bulunduğu yazılmıştır. CHP’nin halk tarafından tekrar sevilmesi isteniyorsa mutlaka af ilan etmesi gerektiği açıklanmıştır. Türkiye’nin II. Dünya Savaşı’nı atlattığı olmasıyla beraber buhranlar yüzünden elinden kaza çıkanların çok olduğu, devletin iyi niyet göstergesi olarak bu insanları affetmesi gerektiği vurgulanmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Güleriz...”⁴³⁹ adlı bölümdür. Bu bölümde istibdat döneminde “servet-i fûnun edebiyatının” geliştiği fakat şimdiki şairlerin, şiiirlerin, hikâyelerin, hikâyecilerin ortadan kalktığı, bir tane bile sanat dergisinin bulunmadığı dile getirilmiştir. Demokrasinin sanat, sevgi, insan, barış edebiyat gibi anlamları varsa Türkiye’de nerede oldukları sorulmuştur. Bugün fikir adamlarının, şairlerin ve sanat işleri ile uğraşan insanların hapse atıldığı ifade edilmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Geçmiş zaman olur ki hayali metelik etmez”⁴⁴⁰ adlı bölümdür. Hür Marko Paşa bu bölümde zamanında kendisi gibi düşünen Tefvik Fikret’in bulunduğunu, onun da halkını düşünerek cefalar çektiğini aktarmıştır. Paşa, Tefvik Fikret’i örnek aldıklarını söylemiştir. Siyasiler için de yine Tefvik Fikret’in yazmış olduğu “Han-ı Yağma” şiiri verilmiştir.

⁴³⁸ Hür Marko Paşa, 22 Ağustos 1949, “Uzun lafın kıtası”.

⁴³⁹ A.g.e., “Güleriz...”.

⁴⁴⁰ A.g.e., “Geçmiş zaman olur ki hayali metelik etmez”.

On Yedinci Sayı

On yedinci sayı 30 Ağustos 1949 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “İn kürsüden aşağı fuara gel fuara!”⁴⁴¹ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde İzmir’deki milletlerarası fuarın her zamanki gibi 20 Ağustos tarihinde açıldığı ve bundan önceki 17 açılışta da olduğu gibi ekonomik sorunların ele alındığı, Marshall planından daha çok faydalanılacağı gibi konuşmaların yapıldığı dile getirilmiştir. Hür Marko Paşa bu durumla alay eden bir hikâye anlatmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Demokrasi terbiyesi”⁴⁴² adlı bölümdür. Bu bölümde Maarif şurasının başbakanın bir konuşması ile açıldığı yazılmıştır. Hür Marko Paşa konuşmadan bazı yerlerin boş kaldığını anlatmıştır. Mesela demokrasi bilgi olarak mı yoksa hissi bakımdan inanmakla mı kalacağı veya demokratik esaslara dayanan bir müfredat programı ile mi çocukların yetiştirileceği sorulmuştur. Bugünkü öğretmen kadrosu ile herhangi bir işin başarılı olamayacağı, Recep Peker’in verdiği inkılâp dersleriyle oluşan öğretmen kadrosunun başbakanın isteklerini yerine getiremeyeceği vurgulanmıştır. Demokrasi terbiyesinin, tek şef sisteminde yetişen öğretmen kadrosuna verilecekse çocuklar kadar demokrasiye de acıdıkları belirtilmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Geçmiş zaman olur ki hayali metelik etmez”⁴⁴³ adlı bölümdür. Bu bölümde Atatürk’ün “*bizi mahvetmek isteyen emperyalizm*” ve “*bizi yutmak isteyen kapitalizm*” sözleri verildikten sonra bugünkü hükümetin yabancı sermayeyi Türkiye’ye kendi isteğiyle sokmak istediği aktarılmıştır. Marshall yardımı ile Türkiye’nin bağımsızlığı ve özgürlüğünün hükümet eliyle verilme durumuna geldiği bildirilmiştir.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Markopaşa dert dinliyor”⁴⁴⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde bir okuyucu bir ay önce tifoya yakalanıp 40 derece ateşle Cerrahpaşa’ya götürüldüğünü, muayene bile edilmeden “yatamaz” denildiği, daha sonra başka bir hastaneye götürüldüğünü söylemiş eğer kendisinin böyle bir durumda Cerrahpaşa’da yatamayacaksa kimin yatacağını sormuştur. Hür Marko Paşa, Cerrahpaşa’nın başhekiminin Esat bey isminde CHP’nin ileri gelenlerinden biri olduğu belirtilip, partiden alınan bir mektubun cebinde her daim bulunması gerektiği cevabını vermiştir.

⁴⁴¹ Hür Marko Paşa, 30 Ağustos 1949, “İn kürsüden aşağı fuara gel fuara!”.

⁴⁴² A.g.e., “Demokrasi terbiyesi”.

⁴⁴³ A.g.e., “Geçmiş zaman olur ki hayali metelik etmez”.

⁴⁴⁴ A.g.e., “Markopaşa dert dinliyor”.

On Dokuzuncu Sayı

On dokuzuncu sayı 12 Eylül 1949 tarihinde yayınlanmıştır. İlk sayfanın ilk başlığı “Şarkılarımız toplatıldı”⁴⁴⁵ adlı bölümdür. Bu bölümde başbakanın konuşmaları üzerine “Yeni çıkan Markopaşa şarkıları” isimli gazetenin ikinci yayını çıkacakken toplatıldığı, toplatılma sebebi olarak herhangi bir belgenin gösterilmediği açıklanmıştır. Kitabın içinde gazetenin eski yazıları bulunduğu, 3 senelik yazıların şimdi mi suç unsuru sayıldığı sorusu sorulmuştur. Ortada sadece başbakanın konuşması ve değişen basın savcısı olduğu eğer toplatılacaksa anayasadaki bir kanuna bağlanması gerektiği bildirilmiştir. Toplatılan kitapların iadelerini hükümetten istedikleri aktarılmıştır.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Vapur alaveresi vapur dalaveresi”⁴⁴⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde Amerika’nın Türkiye’ye verdiği gemiler için istediği zaman geri alma, Amerika’nın müsaade ettiği işlerde kullanma, tamir ve bakım ihtiyaçlarının Amerika’dan temin edilmesi gibi haklara sahip olduğu yazılmıştır. Gemilerin bozuk ya da çürük olmasına Türkiye’nin ses çıkaramadığı dile getirilmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “İşsizliğin protestosu”⁴⁴⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde İstanbul Mensucat İşçileri Sendikasının tertiplemediği işsizlik protestosunun neden yapıldığı açıklanmıştır. İşsizlik, hükümetin aldığı yanlış ekonomik durumdan kaynaklandığı, işçilerin sağlıklı ortamlarda bulunmadığı, kaza sigortasının hükümsüz olduğu, işsizliğin sebebi olarak tüketim ürünlerinin dışarıdan gelmesi, sendikaların bağımsız hareket edemediği gibi nedenler sayılmıştır. İşçi sendikasının CHP tarafına geçilmeye zorlandığı, dokuma fabrikalarında 50 milyon liralık kumaş olup bunun 20 milyonu Sümerbank’a ait olduğu ve birçok kurumun vergi kaçırdığı iddia edilmiştir.

⁴⁴⁵ A.g.e., “Şarkılarımız toplatıldı”.

⁴⁴⁶ A.g.e., “Vapur alaveresi vapur dalaveresi”.

⁴⁴⁷ A.g.e., “İşsizliğin protestosu”.

4.4. Hür Marko Paşa (Yeni Seri) (1-15 Sayılar)

Birinci Sayı

Birinci sayı 27 Mart 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “İfşa ediyoruz: Celal Bayarın hanı var”⁴⁴⁸ adlı mizah bölümü yer almıştır. Bu bölümde Nihat Erim, Hilmi Uran, Fuat Köprülü, Şemsettin Sirer, Hafız Reşad, Başbakan Adnan Menderes, Sadık Aldoğan, Recep Peker, Falih Rıfkı, Celal Bayar, Fahreddin Kerim, Hikmet Bayur, Fuat Ağrılı, Atıf İnan, Cevdet Kerim, Adnan Adıvar, Halide Edip, Nurullah Ataç, Hamdullah Suphi, Hüseyin Cahit, Behçet Kemal, Ahmet Demir, Yahya Kemal, Lütfi Kırdar ile kendi alanlarında konuşulan konularda çok iyi olunduğuna dair bilgiler verilerek dalga geçilmiştir.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Dünya dönüyor”⁴⁴⁹ adlı bölümdür. Bu bölümde harbin bitişiyle demokrasi dünyasına adım atıldığı fakat sadece büyük laflar söylendiği, medeniyet ve insanlık yolunda tek adım atılmadığı açıklanmıştır. Gelen hiçbir siyasinin işlerle uğraşmadığı, diğer ülkelere nazaran Türkiye’nin geri kaldığı, herkeste aşağılık duygusu oluştuğu belirtilmiştir. Oysaki ne eskiden yaşanan gururun ne de şimdiki aşağılık duygusunun gerçek olmadığı dile getirilmiştir. Diğer ülkelerden geri kalmadığımızı göstermek için spor faaliyetleriyle uğraşarak zaman geçirildiği aktarılmıştır. Bu tür faaliyetlerle zaman geçirileceğine sanayi, tarım, kültür alanlarında ilerlemeye ve “muasır medeniyetler seviyesine” ulaşmaya çalışmanın gayretinde bulunulması gerekliliği söylenmiştir. Türkiye yerinde kaldığı müddetçe dünyanın ilerlemeye devam edeceği bildirilmiştir.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Şakalar”⁴⁵⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde meclisin kapanmasıyla halkın uzun bir süreden beri beklediği af kanununun gerçekleşmediği ama milletvekillerinin boş durmayarak kendi ödenek işlerini hallettikleri ve meclis açılana kadar ödenekleri düzenli bir şekilde alacakları yazılmıştır.

İlk sayfanın dördüncü başlığı “Okuyucularımıza”⁴⁵¹ adlı bölümdür. Bu bölümde 5 yıldan daha fazla bir süreye mahkûm edilen Rıfat Ilgaz’ın 1 senelik hava değişimi için cezaevinden çıktığı, 3 ay kadar İzmir’de tedavi gördükten sonra gazeteye geldiği ve yazılarının muntazam bir şekilde yayınlanacağı söylenmiştir.

⁴⁴⁸ Hür Marko Paşa (Yeni Seri), 27 Mart 1950, “İfşa ediyoruz: Celal Bayarın hanı var”.

⁴⁴⁹ A.g.e., “Dünya dönüyor”.

⁴⁵⁰ A.g.e., “Şakalar”.

⁴⁵¹ A.g.e., “Okuyucularımıza”.

İkinci Sayı

İkinci sayı 3 Nisan 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Markopaşa af ilan ediyor”⁴⁵² başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde halkın umutla beklediği af önergelerinin kabul edilmediği ve bu işi Marko Paşa'nın üstlendiği yazılmıştır. Marko Paşa affettiği insanların listesini açıklamıştır. Hür Marko Paşa, sahte Marko Paşaları özellikle de “Paşa Marko” gazetesinden para kazananları, sanatoryumda tedavi görürken hastaneden atanları, emir olmadan gazete toplayanları, Ahmet Demir'i, Hitler'in uşaklığını yapan “Yeni Nizam” gazetesini, Ali Nihat Tarlan'ı, Atıf İnan'ı, dış bankalara döviz kaçıranları affettiğini söylemiştir. Sütluce matara fabrikasında havaya uçurulan işçilerin faillerini, harp zamanı ürünleri saklayanları, Eskişehir'i sele verenleri, millete rağmen başta kalmaya çalışanları, karaborsacı ve müteahhitleri, Türkçeyi yazılmaz hale getirenleri, seçim günü hile çevirenleri, 33 Türk vatandaşını sorgusuz sualsiz kurşuna dizenleri, affetmeyenleri ve ne kadar halk düşmanı varsa Hür Marko Paşa'nın affettiği açıklanmıştır. Marko Paşa kendisinin affetmesine rağmen halkın ne fikirde olduğu konusunda fikri bulunmadığını ifade etmiştir.

İlk sayfanın ikinci haberi “Bu adamlarda iş yok”⁴⁵³ adlı bölümdür. Bu bölümde 100 yıldan beri siyasilerin oynadıkları oyunlar dile getirilip, bu oyunların en sonuncusunun DP hikâyesi olduğu savunulmuştur. Asıl önemli olanın halkta uyanışın gerçekleştirdiği, işçi haklarının tam anlamıyla yerine getirildiği, köylülerin kooperatif kurmaya başladıkları, ilime yönelik çalışmaların hız kazandığı yönündeki haberlerden bahsedilmesi gerektiğini, geri kalanın ise halkı ilgilendirmediği ifade edilmiştir.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Siyaset borsasındaki durum”⁴⁵⁴ adlı kara mizah bölümüdür. Bu bölümde Hikmet Bayur, Hilmi Uran, Hüseyin Cahit Yalçın ve Falih Rıfkı Atay ile alaylı bir şekilde dalga geçilmektedir.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Recep Pekere kapalı mektup”⁴⁵⁵ adlı bölümdür. Hür Marko Paşa bu bölümde Recep Peker'in hastaneye kaldırılması üzerine ona mesaj göndermiştir. Marko Paşa, mesajda kendine yapılanları unutmadıklarını, harp zamanı ekmek bulamadıklarını, şimdiki hükümetin dışarıdan 10 milyonluk buğday aldığını, şimdikilerin basın kanunu çıkaramazken Peker zamanında yıldırım basın kanunları çıktığını vurgulamıştır. Atatürk yolundan çıktıkları söylenen “otuz beşler” grubu

⁴⁵² Hür Marko Paşa (Yeni Seri), 3 Nisan 1950, “Markopaşa af ilan ediyor”.

⁴⁵³ A.g.e., “Bu adamlarda iş yok”.

⁴⁵⁴ A.g.e., “Siyaset borsasındaki durum”.

⁴⁵⁵ A.g.e., “Recep Pekere kapalı mektup”.

bulunduğu hâlbuki Atatürk yolunun artık bulunmadığı, “altı oku” kıırarak “gamalı ok” yapanlara CHP gibi DP’nin de kızdığı, şimdikilere bakınca Recep Peker’i mumla aradıkları bildirilmiştir.

İkinci sayfanın ikinci başlığı “Resmi tebliğ”⁴⁵⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde resmi af bekleyen çok sayıda mahkûm ve onların yakını varken resmi tebliğ ile özel af ilan edilen hatırı sayılır 3-5 kişi olduğu halka açıklanmıştır.

⁴⁵⁶ A.g.e., “Resmi tebliğ”.

Üçüncü Sayı

Üçüncü sayı 10 Nisan 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Markopaşa adaylığı koydu”⁴⁵⁷ adlı mizah bölümü yer almıştır. Bu bölümde CHP’nin Hür Marko Paşa’ya adaylık teklif ettiği, paşanın muhalif bulunmanın demokrasiye ters düştüğünü anladığı için teklifi kabul ettiği ve seçim beyannamesi yayınladığı yazılmıştır. Verilen beyanname halkı eğlendirmek için yazılmış bir metindir. Paşa, Türkiye’de bulunan demokrasi, Terkos çeşmeleri, grev hakkı, türbeler, Amerikan borçlarını ve döviz kaçakçılığı hakkında vaatlerini sıralamıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Affını istiyoruz”⁴⁵⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde halkın kendi içinden çıkardığı büyük insanlar olduğu, bu insanlar sanat sahasında ileri gitmişlerse bir milletin olmaktan çıkıp bütün insanlık için önem taşıdığı aktarılmıştır. Önemli mısralar kuran ve bu mısralarda insanlığın çektiği acılara değinen Nazım Hikmet’in, yanlış bir kararlar 12 yıl tutuklu kaldığı, 1936’da yazdığı “Alman faşizmi ve ırkçılığı” adlı eserin ne kadar ileri görüşlü biri olduğu fakat bunun kendisine ceza olarak geri döndüğü ifade edilmiştir.

Üçüncü sayfada verilen ilan başlığı “Satılık oy”⁴⁵⁹ adlı kara mizah bölümü yer almıştır. Bu bölümde elinde satacak herhangi bir şeyi kalmayan bir insanın oyunu sattığı, isteyen adresine gelip görüşmesi gerektiği yönünde ilan verdiği belirtilmiştir.

⁴⁵⁷ Hür Marko Paşa (Yeni Seri), 10 Nisan 1950, “Markopaşa adaylığı koydu”.

⁴⁵⁸ A.g.e., “Affını istiyoruz”.

⁴⁵⁹ A.g.e., “Satılık oy”.

Dördüncü Sayı

Dördüncü sayı 17 Nisan 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Markopaşa radyoda bir seçim nutku salladı”⁴⁶⁰ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde Hür Marko Paşa, bağımsız aday olduğunu söyleyerek, Türkiye’nin zirai iktisadi, ticari ve belediyeçiliğin kalkınması amacıyla bir konuşma yaptığını belirtmiştir. Konuşma ise tamamen kara mizahtan ibarettir.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Geriye değil ileriye doğru”⁴⁶¹ adlı bölümdür. Bu bölümde halkın CHP’ye yönelik memnuniyetsizliğini gösterebilmek için bahaneler aradığı yazılmıştır. Bu bahanelerden en önemli olanı ise CHP’nin attığı adımları irtica hareketleri olarak belirtilmiş hâlbuki bu olayların gerçekleşmesiyle CHP’nin irtica hareketlerine önlem almak adına daha kötü tedbirler almaya sevk ettiği savunulmuştur. Memleket aydınlarının bu kararlara uyararak, halkı faydalı yardımlarından mahrum bıraktığı söylenmiştir. Alınan kararların halkın aleyhine neticeler verildiği ve CHP’nin işine yaradığı ifade edilmiştir. CHP’nin de bunu bilerek ve isteyerek halkın memnuniyetsizliğini irtica hareketlerine sevk etmek idealinde buldukları dile getirilmiştir. Hür Marko Paşa, CHP’nin tuzağına düşülmemesi gerektiğini, 20. yüzyılın ikinci yarısında bulduklarından geriye değil ileri gidilmesi gerektiğini belirtmiştir.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Öğretmenim sen üzülme”⁴⁶² adlı bölümdür. Bu bölümde Niğde’de öğretmenlik yapan bir şahıs “Bizim Köy” adlı bir kitap yazdığı, yazdığı kitapta yabancı ideoloji propagandası yapıldı için gözaltına alındığı bilgisi verilmiştir. Ardından başbakanın bir konuşmasında Türkiye’yi Anglosakson biçimde idare edilmesi gerektiğini söylediği açıklanmıştır.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Keselim”⁴⁶³ adlı bölümdür. Bu bölümde Amerikalı üniversite öğrencileri profesörler, gazeteciler ve tüccarların Türkiye’ye geldiklerinde Türk insanının neden fes ya da şalvar giymediklerini ve harem bulunmadığı konusunu şaşkınlıkla sorular sordukları yazılmıştır. Bu insanların Amerika’da en kültürlü seviyede olması gerekirken Türkiye’yi bilmediklerini ama en iyi arabaları satarken bu tür sorular sormadıkları belirtilmiştir.

⁴⁶⁰ Hür Marko Paşa (Yeni Seri), 17 Nisan 1950, “Markopaşa radyoda bir seçim nutku salladı”.

⁴⁶¹ A.g.e., “Geriye değil ileriye doğru”.

⁴⁶² A.g.e., “Öğretmenim sen üzülme”.

⁴⁶³ A.g.e., “Keselim”.

İkinci sayfanın ikinci başlığı “Bal nedir”⁴⁶⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde öğretmenlik yapan Mahmut Makal’ın yazdığı Bizim Köy adlı eserde çocuklara bal nedir diye soru sorduğunu fakat kimsenin bilmediğini yazmıştır. Niğde valisi ise yaptığı açıklamada öğretmenin yalan söylediğini, 53 kişilik sınıftan 6 çocuğun balı bildiğini söylemiştir. Bunun üzerine Marko Paşa, Ankara’da ilkokul öğrencilerinin katıldığı bilgi yarışmasında “portakal ne işe yarar” sorusuna zengin çocukların “yenir” demesine rağmen köylü çocuklarının “hastaneye götürülür” cevabını verdiğini dile getirmiştir.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Markopaşa dert dinliyor”⁴⁶⁵ adlı bölümdür. Bu bölümde bir okuyucu seyyar işportacılık yaptığını, belediye polislerinin kendilerini yakalayıp ağır cezalar verdiklerini hatta satılan bütün ürünlerden daha fazla para cezası verildiğini söylemiştir. Eğer yaptıkları işin hukuka aykırı olduğunu zannediyorlarsa neden seyyar satıcılığı men etmediklerini Marko Paşa’ya sormuştur. Marko Paşa, seyyar satıcılar olmasa belediye bütçelerindeki açıkların nasıl kapanabileceğini ve belediyenin gelir kaynağını kendi eliyle neden kurutmasını beklediğini sormuştur.

⁴⁶⁴ A.g.e., “Bal nedir”.

⁴⁶⁵ A.g.e., “Markopaşa dert dinliyor”.

Altıncı Sayı

Altıncı sayı 1 Mayıs 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Ver şabana, gitmez yabana!”⁴⁶⁶ başlığı yer almıştır. Bu bölümde işçi olanların CHP’ye oy vermesi gerektiği çünkü 8 saatten fazla çalıştırmadığı, grev hakkı tanıdığı ve günlük verilen parayı yükselttiği yazılmıştır. Köylülerin CHP’ye oy vermesi gerektiği çünkü bataklıkları kuruttuğu, frengi verem ve sıtmayı bitirdiği, tahsildarı kapıdan, jandarmayı tarladan uzaklaştırdığı, ekilen ürünleri satın aldığı belirtilmiştir. Memurların CHP’ye oy vermesi gerektiği çünkü çocuklar için tazminat ödediği, yiyeceklerini rahat bir şekilde alınmasına yardımcı olduğu söylenmiştir. İşsizlerin CHP’ye oy vermesi gerektiği çünkü istenilen yerde iş vereceği, iş bulma bürosunun açılacağı dile getirilmiştir.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Vatandaş arıyor!”⁴⁶⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde halkın artık boş vaatlere kanmadığı ve kullanacak bir tane oyu bulunduğu yazılmıştır. Yıllardır başta bulunan CHP, “kazıkçı” DP, ne yaptığını kendisi de bilmeyen Millet Partisi gibi partilerin bulunduğu söylenmiştir. Halkın hiçbirine inanmadığı ama yine de kendi hakkını savunabilecek ve “bu benden” diyebilecek birini aradığı dile getirilmiştir.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Pamuğum!”⁴⁶⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde McCormick’in bir yazısı verilmiştir. Yazıda birçok ülke Amerika hakkında iyi şeyler söylemezken, Türk gazetelerinin bu konuda tam tersi bir görüşe sahip olduğu, ayrıca İsviçre ve Türkiye’nin gerçek birer cumhuriyet biçimde bulunduğu belirtilmiştir. Marko Paşa ise bir tank fabrikatörünün, Amerikan sermayesine sonuna kadar kapı açan bir ülkeyi övmesinin gayet doğal olduğunu savunmuştur.

İlk sayfanın dördüncü başlığı “Marko Paşa partisi kuruldu”⁴⁶⁹ adlı bölümdür. Bu bölümde kendi partisini kurduğunu belirten Marko Paşa, vaatlerini açıklamıştır. Bunlar, devlet borçlarını ödeyinceye kadar borç almaya devam edileceği, mali durumun iyi olduğunu herkese gösterebilmek için israf edileceğini, milletvekillerine 100 misli zam yapılacağı, Türkiye’yi ve Türk köylüsünü över şekilde yazılar yazılıp halka bolluk içinde yaşadığının ispatı yapılacağı, yabancılarla evlenenlerin nikâhını Hamdullah Suphi Tanrıöver’in kıyacağı, pasaportun kaldırılacağı bu sayede giriş çıkışta kimseye hesap sorulmayacağı, devlet işletmelerinin kiraya verileceği, gençliğin kalkınması için okullara ağır harçların konulacağı şeklinde açıklanmıştır. I. Dünya Savaşı’nı görmüş Amerikan

⁴⁶⁶ Hür Marko Paşa (Yeni Seri), 1 Mayıs 1950, “Ver şabana, gitmez yabana!”.

⁴⁶⁷ A.g.e., “Vatandaş arıyor!”.

⁴⁶⁸ A.g.e., “Pamuğum!”.

⁴⁶⁹ A.g.e., “Marko Paşa partisi kuruldu”.

gemilerinin satın alınacağı, tarikat ve şer'îye bakanlığının açılacağı, işçi sigortaları ve sendikaların mühürleneceği, kızıkların alınma kızıl damgası vurulacağı, cezaevlerinde kalanların yalnızca siyasi suçlular olacağı ve ayan meclisi kurulacağı belirtilmiştir. Marko Paşa partisinde görevli olanlarında isimlerini vermiştir. Verilen bu listede birçok siyaset adamı, yazar, fabrikatör ve şeyhler yer almıştır.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “23 Nisan çok neşeli geçti”⁴⁷⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde 23 Nisan’da cezaevindeki çocukların içler acısı durumunu kara mizah ile anlatımı yapılmaya çalışılmıştır. Çocukların uyuşturucu, hastalık, şiddet ve pedofili olayları üzerinde durulmuştur. Ayrıca Çocuk Esirgeme Kurumu ve Milli Eğitim Bakanlığı’nın yaptığı açıklamalar verilerek eylemler ile konuşmaların uyuşmadığı mesajı verilmiştir.

Üçüncü sayfanın ikinci başlığı “Tarihi bir mürettip hatası”⁴⁷¹ adlı bölümdür. Bu bölümde Amerika’da yayınlanan bir gazetede bir mürettibin yaptığı hata sonucu “Her şeyin üstünde Almanya” demesi gerekirken “müttefiklerin üstünde Almanya” manasına gelen bir başlık attığı belirtilmiştir. Aynı hatanın Türkiye’de de tekrarlandığı söylenmiştir. Cumhuriyet gazetesinin 4. sayfasında “DP’nin kandıra toplantısı” diye başlık atması icap ederken “DP’nin kandırma politikası” şeklinde bir başlığın oluştuğu dile getirilmiştir. Marko Paşa dizgi bakımında bir hata olmasına rağmen mana anlamında gerçeği yansıttığını ifade etmiştir.

⁴⁷⁰ A.g.e., “23 Nisan çok neşeli geçti”.

⁴⁷¹ A.g.e., “Tarihi bir mürettip hatası”.

Yedinci Sayı

Yedinci sayı 8 Mayıs 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Cihanda lokum, yurttta halka şekeri”⁴⁷² başlığı yer almıştır. Bu bölümde gazeteci Hüseyin Cahit Yalçın, şeyh Nurettin Arkam, başbakan ve Marko Paşa bizzat kendisiyle alakalı alaylı bir dil kullanarak parti seçimleri hakkında bir konuşma yapıldığını açıklamıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Büyük şair Nazım Hikmet’in hayatı tehlikede”⁴⁷³ adlı bölümdür. Bu bölümde Nazım Hikmet’in 13 yıldan beri hapislerde haksız bir şekilde tutulduğu anlatılmıştır. Nazım Hikmet’in greve başladığını ama bu tutumun hükümet tarafında yok sayıldığı savunulmuştur. Dünya basınının ve önde gelen aydınların Nazım Hikmet’i desteklediği, kendisinin de hakkından başka bir şey istemediği yazılmıştır. Seslerini duyuramayanların yeniden harekete geçmesini söyleyen Marko Paşa, Nazım Hikmet’in hayatının tehlikede olduğunu bir kez daha ifade etmiştir.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Seçimler yaklaştıkça”⁴⁷⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde her seçim bazı alametlerin gözüktüğü söylenmiştir. Bunlar idari nakiller, tayinler, vekâlet emrine alınmalar, tutuklanmalar, gazete kapatmalar, tehditler, muhalif parti mensuplarının ağaca bağlanarak asılması gibi olayların yaşandığı dile getirilmiştir.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Mala bak, mala”⁴⁷⁵ adlı bölümdür. Bu bölümde Abidin Daver’in bir yazısından bölüm verilmiştir. Verilen bu bölüm “ demokrasi pazarlarına arz edecek malı olmayanlara rey yoktur” sözü olmuştur. Marko Paşa buna doğruluk payı vermiş ayrıca pazarda ne satılırsa satılsın karneyle dağıtıldığı müddetçe alınılacağını ifade etmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Dikkat”⁴⁷⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde seçimde CHP’den liste dışı kalan milletvekillerinin idare meclisleri, müfettişlikleri ya da müdürlüklerine girilmesi tavsiye edilmiştir. Liste dışı kalan milletvekilleri adına kara mizahta yapılmıştır.

⁴⁷² Hür Marko Paşa (Yeni Seri), 8 Mayıs 1950, “Cihanda lokum, yurttta halka şekeri”.

⁴⁷³ A.g.e., “Büyük şair Nazım Hikmet’in hayatı tehlikede”.

⁴⁷⁴ A.g.e., “Seçimler yaklaştıkça”.

⁴⁷⁵ A.g.e., “Mala bak, mala”.

⁴⁷⁶ A.g.e., “Dikkat”.

Sekizinci Sayı

Sekizinci sayı 15 Mayıs 1950 tarihinde yayınlanmıştır. İlk sayfanın ilk başlığı “Günah olan nedir?”⁴⁷⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde Laleli imamının siyasete girdiği, Nazım Hikmet’i kast ederek “ihtirasların tahakkuku için oruç tutmak günahdır; ölenlerin namazını bile kılmak caiz değildir” dediği yazılmıştır. Nazım Hikmet’in su ve sigara kullandığı belirtilerek oruç tutmadığı, İslam dininde adaletsizliğe karşı duranların namazı kılınmıyorsa Nazım Hikmet’in de kılınmaması gerektiği söylenmiştir. İslam dininde günah olanın zulüm, işkence ve adaletsizlik olduğu, masum bir insanın 13 sene boyunca haksız yere hapis yattığı, imamın siyasete girmemesi gerektiği vurgulanmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Farisin ölümü”⁴⁷⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde Faris Erkman’ın ölümü ele alınmıştır. Onun büyük bir fikir adamı ve mücadeleci bir ruha sahip olduğu aktarılmıştır. Faris Erkman’ın elinde tuttuğu kalem ile halkın isteklerini resmettiği, halkın kendisini fazla tanımadığı çünkü halka unutturulduğu aktarılmıştır.

İlk sayfanın üçüncü başlığı şakalar bölümünde yer alan “Bizim ekmek ne olacak”⁴⁷⁹ adlı bölümdür. Bu bölümde MP’nin vicdan ve ahlaktan bahsettiği, DP’nin fikir, demokrasi ve hürriyetten konuştuğu, CHP’nin ise vazifesini gerçekleştirdiği yazılmıştır. Partilerin onca cümle kurmasına rağmen “ekmek” sözcüğünü kullanmadıkları ifade edilmiştir.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Yaşasın İnönü”⁴⁸⁰ adlı bölümdür. Hür Marko Paşa bu bölümde anlatılacak olan hikayeyi 8 sene evvel yazıldığını fakat sıkıyönetim yüzünden yayınlamadıklarını belirtmiştir. Hikâyede balık tutan bir adam karısına tavaya zeytinyağını dökmesini istediği, eşinin ise ellerinde bulunmadığını, aynı olayların tuz, odun, kömür ve kibrit içinde geçerli olduğunu söylemesi üzerine adam tuttuğu balığı geri bıraktığı anlatılmıştır. Balık konuşmaya başlayarak “Yaşasın Saraçoğlu, yaşasın İnönü” dediği aktarılmıştır.

İkinci sayfanın ikinci başlığı “Uşak yaparsa suç efendi yaparsa kaza”⁴⁸¹ adlı bölümdür. Bu bölümde radyolarda partilere yalnızca 10 dakika propaganda yapma hakkı verilirken, İnönü’nün 18 dakika konuştuğu, ayın 11’inde propaganda yapmanın yasak olduğu halde İnönü’ye ait el ilanlarının dağıtıldığı, dağıtılan ilanlarda hangi matbaada

⁴⁷⁷ A.g.e., “Günah olan nedir?”.

⁴⁷⁸ A.g.e., “Farisin ölümü”.

⁴⁷⁹ A.g.e., “Bizim ekmek ne olacak”.

⁴⁸⁰ A.g.e., “Yaşasın İnönü”.

⁴⁸¹ A.g.e., “Uşak yaparsa suç efendi yaparsa kaza”.

basıldığı belirtilmediği hâlbuki bir öğrenci topluluğunun dağıttığı el ilanlarının üzerinde matbaa ismi verilmediği için toplattırıldığı dile getirilmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “O kadar uzun boylu değil”⁴⁸² adlı bölümdür. Bu bölümde milletvekili adaylarının Türkiye’yi abartarak anlattıkları yazılmıştır. Hiçbir zaman doktoru olmayan köylerin fabrikadan geçilmediği gibi anlatımlar yazıldığı vurgulanmıştır. CHP hakkında söylenenler ise en abartılmış oldukları meğerse 30 yıl Türkiye’ye çok iyi baktıkları, halkın kadir kıymet bilmediği söylenmiştir.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Altmış beşten sonra”⁴⁸³ adlı bölümdür. Bu bölümde yeni çıkan 65 yaşından sonra ihtiyarlık sigortasından bahsedilmiştir. Marko Paşa bu kanun hakkında “damat” Reşat Şemsettin Sırer ile alaylı bir şekilde konuşma gerçekleştirdiği aktarmıştır.

Dördüncü sayfanın ikinci başlığı “İç bakanlığın gözüne”⁴⁸⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde, İstanbul Yüksek tahsil Gençlik Derneği 10 Mayıs’ta polisler tarafından herhangi bir gerekçe gösterilmeksizin bütün resmi evraklarına ele konulduğu aktarılmıştır. Derneğin yasal ve aktif olduğu belirtilirken Türkiye’de demokrasinin bir misali daha halkın karşısına çıktığı anlatılmıştır.

Dördüncü sayfanın üçüncü başlığı “Markopaşa dert dinliyor”⁴⁸⁵ adlı bölümdür. Bu bölümde bir okuyucu, CHP’ye mensup üniversitelerin gösterilerde yer aldığı ve propaganda eylemlerinde bulunduğunu ayrıca parti ocaklarının ve halkevlerinin kullanıldığını belirtmiştir. CHP’nin üniversite öğrencilerini siyasete girmemesi gerektiğini söylerken nasıl bu vaziyette buldukları sorulmuştur. Marko Paşa cevap olarak CHP’nin üniversite öğrencilerine, kendi siyasetlerinden başkasına karışmamalarını istediklerini bildirmiştir.

⁴⁸² A.g.e., “O kadar uzun boylu değil”.

⁴⁸³ A.g.e., “Altmış beşten sonra”.

⁴⁸⁴ A.g.e., “İç bakanlığın gözüne”.

⁴⁸⁵ A.g.e., “Markopaşa dert dinliyor”.

Dokuzuncu Sayı

Dokuzuncu sayı 22 Mayıs 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Gitti Gülsüm, geldi Gülsüm”⁴⁸⁶ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde İsmet İnönü ile Adnan Menderes kastedilerek “giden paşamdı ama gelen ağam değil” tabirinin kullanıldığı, gerçekten de İnönü’nün paşa olması ve Menderes’in toprak ağası konumunda bulunması bu yazıyı zeka dolu kılmıştır. Celal Bayar hakkında ise önceden nasılsa şimdi de öyle olacağı halka telkin edilmiştir.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Yeni cumhurbaşkanı, yeni başbakan, yeni adalet bakanına”⁴⁸⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde Marko Paşa yeni gelen iktidara bir istekte bulunmuştur. 13 yıldır haksız bir şekilde yatan Nazım Hikmet’in derhal serbest kalması için 4 farklı yol önerilmiştir. Eğer bu yollarda işe yaramazsa yeni hükümetin sağduyusuna başvurması gerektiği dile getirilmiştir.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Demokratik Amerikanın iç yüzü”⁴⁸⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde Şemsettin Günaltay’ın övündüğü Amerikan demokrasisi adına bir rapor verilmiştir. Amerika’da bulunan Tuskegee kolejinin raporunda 1882 ile 1949 yılları arası 4722 siyahi insanın öldürüldüğü anlatılmıştır. Son sene yani 1949 yılında 3 kişinin öldürüldüğü, bunların bir tanesinin gözaltına sebepsiz bir şekilde alınırken itiraz etmesiyle, birinin karşıdan karşıya geçerken hızlı olmadığından, sonuncusunun ise izinsiz balık tuttuğu yönünde eski başbakana bilgi verilmiştir.

İkinci sayfanın ilk başlığı “İşkembe meselesi”⁴⁸⁹ adlı bölümdür. Bu bölümde Ulus gazetesinin yazarı olan Nureddin Artam, Nazım Hikmet’in açlık grevine eşlik eden 3 Ankaralı şairi kötülemek için “mide birliği” kurduklarını belirtmiştir. Bunun üzerine Marko Paşa, bütün ömrü boyunca el etek öpen bir adamın mide bulantısı hakkında konuşmasının garip olduğunu anlatmıştır. Ardından kendisinin nasıl beslendiğinin Marko Paşa’yı ilgilendirmediğini, manasını anlamayacağı hareketlerden kaçınması gerektiği ifade edilmiştir.

İkinci sayfanın ikinci başlığı “Derlerse... İnanma!”⁴⁹⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde DP’nin başa gelmeden önce demokratik kanunlar, grev hakkı, af meselesi ve birçok konuda vaat verdikleri hatırlatılmıştır. Seçim arifesinde bu durumun unutulur gibi

⁴⁸⁶ Hür Marko Paşa (Yeni Seri), 22 Mayıs 1950, “Gitti Gülsüm, geldi Gülsüm”.

⁴⁸⁷ A.g.e., “Yeni cumhurbaşkanı, yeni başbakan, yeni adalet bakanına”.

⁴⁸⁸ A.g.e., “Demokratik Amerikanın iç yüzü”.

⁴⁸⁹ A.g.e., “İşkembe meselesi”.

⁴⁹⁰ A.g.e., “Derlerse... İnanma!”.

gözüküğünü ama yeniden halk tarafından dillendirilmeye başlandığı aktarılmıştır. DP yanına bu kadar insanı çektiyse sebebinin verdiği vaatler olduğu eğer bunlar gerçekteşmezse durumun CHP'den daha kötü olacağı bildirilmiştir.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “İzmirli okuyucularımıza”⁴⁹¹ adlı bölümdür. Bu bölümde Marko Paşa'nın İzmir'de yasak edildiği, polislerin gazeteyi nerede görürse topladığı bilgisi verilmiştir. İzmir'den ancak idarehaneden gazetenin temin edilebileceği aktarılmıştır.

⁴⁹¹ A.g.e., “İzmirli okuyucularımıza”.

Onuncu Sayı

Onuncu sayı 29 Mayıs 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Bu sayının en üstünde “Kulak sayısı” ibaresi kullanılmıştır. Manşetinde “Ol saltanatın yeller eser şimdi yerinde”⁴⁹² başlığı yer almıştır. Bu bölümde bir saltanatın daha sonuna gelindiği, Hitler’in arkasında bombalanarak yok edilmiş bir Almanya bıraktığı, Mussoli’nin asıldığı vakit aç ve sefil bir İtalya bıraktığı fakat bu iki adamında eserlerini göremeden dünyadan ayrıldıkları yazılmıştır. İnönü’nün ise eserine doya doya bakabileceği, bir yandan af yüzü görmeyen siyasi suçlular, bir yanda antidemokratik kanunlar altında kalmış işsiz ve hasta milyonlarca insan diğer tarafta ise ülkenin kaymağını yiyen karaborsacıların bulunduğu söylenmiştir. İnönü’nün, Hitler ve Mussolini’den daha kötü durumda olduğu, onları müttefiklerinin düşürdüğü, İnönü’nün ise siyasi olgunluğa ulaşmamış cahil kesim olarak gördüğü halkı tarafından indirildiği, saltanatın ikinci defa son bulduğu açıklanmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Çankayada sıkılıyorduk, sayfiyeye çıkacaktık zaten!”⁴⁹³ adlı bölümdür. Bu bölümde mizahi olarak Hür Marko Paşa bir muhabirini Ankara’ya yollayarak İnönü ile röportaj yaptıklarını açıklamıştır. Bu röportajda İnönü’nün kulaklarının az işitmesiyle alakalı espriler yapılmıştır.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Şu hesapları görelim evvelâ”⁴⁹⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde Türk halkının 1946’da gerçekleşen seçimlerde de CHP’yi seçmediğini fakat onların hile ile iktidarda kaldıklarını çünkü milletin CHP’den ve İnönü’den hesap soracak vaziyete gelmesinden korktukları anlatılmıştır. Milletin nefretini azaltmak için 4 sene daha başta kalıp şirin gözükmek adına kendi himayelerinde bir muhalefet oluşturdukları, muhalefetin iktidara geçme aşamasında CHP’den hesap sorulmayacağı kanaati getirilince de teslim etmek şeklinde bir yol izlendiği savunulmuştur.

⁴⁹² Hür Marko Paşa (Yeni Seri), 29 Mayıs 1950, “Ol saltanatın yeller eser şimdi yerinde”.

⁴⁹³ A.g.e., “Çankayada sıkılıyorduk, sayfiyeye çıkacaktık zaten!”.

⁴⁹⁴ A.g.e., “Şu hesapları görelim evvelâ”.

On Beşinci Sayı

On beşinci sayı 10 Temmuz 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Milli biraderden sonra milli damat ve milli kerime masalı”⁴⁹⁵ başlığı kullanılmıştır. Hür Marko Paşa bu bölümde Ulus gazetesinin yaptığı haberde, CHP’nin yıllarca sürdürdüğü diktatör yönetimini iyi bir şekilde göstermeye çalışıp, Türk istiklalinin ve yapılan inkılâpların bu anlayış sayesinde yapıldığı yönünde açıklamalarda bulunduğu bilgisini okuyucularıyla paylaşmıştır. Hür Marko Paşa bunun tamamen uydurma olduğunu, milleti düşünmeden nizamsız işlerin hepsinin CHP’nin başının altından çıktığını, bir gün hesap vereceklerini hesaba katmadıklarını yazmıştır. CHP’nin yaptıklarının, istibdat devrini arattığı ayrıca belirtilmiştir.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Haydi hayırlısı”⁴⁹⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde Türk siyasetçilerin ve gazetecilerinin talihsiz mi yoksa akılsız mı olduğu sorulmuştur. Bu soruyu sorma nedenleri olarak II. Dünya Savaşı’nda Almanya’yı destekledikleri fakat kaybettikleri yazılmıştır. Filistin-Arap savaşı çıktığında Türklerin Arapları benimsediği, kesinlikle galip geleceklerini yazıp çizdikleri bahsedilirken, bir avuç Yahudi’nin Arapları mağlup ettiği herkesçe bilindiği söylenmiştir. Türk hükümet ve gazetelerinin, Çin iç savaşında hırsız olduğu iddia edilen Çan Kay Şek tarafını tuttuğu fakat kendi halkı tarafından denize atıldığı belirtilmiştir. Hür Marko Paşa bugün Türkiye’nin Kore Savaşı’nda Amerikan hükümetini desteklediğini belirterek Amerikalılar adına geçmiş olsun dileklerini sunmuştur.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Eğer beyin olsa idi”⁴⁹⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde Peyami Safa’nın yazdığı “İktibaslar” adlı yazısından bahsedilmiştir. Yazıda ucuzluktan şikâyet edildiği, hükümetin bu ucuzluk için bütçesinde eksilme yaşayacağını, eksilme yüzünde milli savunmada kısımlar gözükeceğini, eğer kısıtlamalar %10’u bulursa milli savunmanın %90 zayıflayacağını yazdığı belirtilmiştir. Marko Paşa bu yazınlara karşı halkın giyecek bulamadığını eğer ucuzlarsa üstlerine giysi alabileceklerini, eksilmenin harp zenginlerinden de kesilebileceği gibi önerileri Peyami Safa’ya açıklamıştır.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Verem haftası, tükürük hokkası”⁴⁹⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde hastanelere ürün getirildiğinde gazetelerde haber olduğu fakat hasta sayısında artış yaşanınca kimsenin yazmadığı belirtilmiştir. 10 sene önce veremliler Heybeliada’da

⁴⁹⁵ Hür Marko Paşa (Yeni Seri), 10 Temmuz 1950, “Milli biraderden sonra milli damat ve milli kerime masalı”.

⁴⁹⁶ A.g.e., “Haydi hayırlısı”.

⁴⁹⁷ A.g.e., “Eğer beyin olsa idi”.

⁴⁹⁸ A.g.e., “Verem haftası, tükürük hokkası”.

3-4 ayda bir yatırılırken Şimdi 2 senede bir yatırıldığı bilgisi verilmiştir. Amerikan malı derece alabilmek işin 250 lira 3dendiği aŐıklanmıŐtır. Eczanelerde hokka bulunmadığı durumların gerŐekleŐtiđi halde konuşmalar yapılarak her Şeyin iyiye gittiğini s3ylemenin ne kadar doğru olunduğu sorulmuştur.

4.5. Medet (1-25 Sayılar)

Birinci Sayı

Medet gazetesinin ilk sayısı 23 Nisan 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Üst tarafta “Halk hizmetinde siyasi mizah gazetesi” ibaresi bulunurken, Pazar ve Çarşamba günleri yayınlandığını belirten yazı yer almıştır. Aynı zamanda gazete hakkında gerekli bilgiler de yer verilmiştir. Bu ibarelerin altında “Markopaşa, Merhumpaşa, Malûmpaşa, Ali Baba, Yedisekiz Hasanpaşa, Öküz Mehmet Paşa gazetelerinin devamıdır” cümlesi yer almıştır. Medet gazetesinin sahibi Mefkûr Demiray olarak belirtilmiştir. Manşetinde “Niçin şalgam yetişmiyor?”⁴⁹⁹ adlı mizah bölümü kullanılmıştır. Bu bölümde Medet, Akşam gazetesinin “Neden muharrir yetişmiyor?” diye anket yaptığını ve ünlü edebiyatçıların bu ankete katıldığını söyleyerek kendisinin de “Neden şalgam yetişmiyor?” adlı bir anket açtığını duyurmuştur.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Türkiye’de sansür yoktur”⁵⁰⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde Medet, eski zamanlarda sansür olduğunu ama bu yüzden de yazarların hapse girmediklerini söylemiştir. Şimdi ise yazıların önce eş, dost, akrabaya okutulup, zararlı buldukları bölümleri çıkarılıp, baskıya yolladığı ifade edilmiştir. Medet, yazısını gazetede yayınlandığını ama ertesi gün hapse girdiğini belirtmiştir.

İkinci sayfadaki ilk başlık “İstanbul valisi”⁵⁰¹ adlı bölümdür. Bu bölümde, gazetelerde ahlak polislerinin randevu evlerine yapılan baskınlarının haberleri yer aldığı açıklanmıştır. Medet, Fevzi Çakmak’ın vefat ettiği gece bütün randevu evlerinin korkudan kapalı olduğunu ve önlerinde polislerle, bekçilerin beklediğini vurgulamıştır. O gece ahlak polisleri neden bütün randevu evlerini kapatmadıkları sorulmuştur.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Geçmiş zaman olur ki hayali metelik etmez”⁵⁰² adlı bölümdür. Bu bölümde Ahmet Ağaoğlu’nun Serbest Fırka Hatıraları isimli kitabından⁵⁰³ alıntılar yapılmıştır. Alıntıda, Türkiye’de demokratik bir rejim bulunmadığını, tam manasıyla bir diktatörlük bulunduğunu, bunu herkesin bildiği halde yine cumhuriyetten bahsettiklerini vurgulamıştır. Ortada inananın ve samimiyetin bulunmadığı ifade edilmiştir. Medet herhangi bir ekleme yapmamıştır.

⁴⁹⁹ Medet, 23 Nisan 1950, “Niçin şalgam yetişmiyor?”.

⁵⁰⁰ A.g.e., “Türkiye’de sansür yoktur”.

⁵⁰¹ A.g.e., “İstanbul valisi”.

⁵⁰² A.g.e., “Geçmiş zaman olur ki hayali metelik etmez”.

⁵⁰³ Ahmet Ağaoğlu, *Serbest Fırka Hatıraları*, Nebioğlu Yayınevi, 1949, İstanbul, s.106.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Çıkarken”⁵⁰⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde Medet gazetesinin selefleri sayılmıştır. Medet, 8 defa farklı isim kullandıklarını, 9 defa matbaa değiştirdiklerini, 16 defa dava edildiklerini, yazarlarının toplam 8 sene 2,5 ay hapis yattığını vurgulamıştır. Medet, Amerikan yardımı aleyhinde yazdıkları için yayın müdürü hakkında sürekli dava açıldığını, bu yüzden de 7 defa yayın müdürü değiştirdiklerini belirtmiştir. Medet, düşmanlarının hiçbir zaman kazanamadıklarını ve kazanamayacaklarını söylemiştir.

⁵⁰⁴ Medet, 23 Nisan 1950, “Çıkarken”.

İkinci Sayı

İkinci sayı 26 Nisan 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “On parmağında on tırnak bulunan harika moruk Şemsettin”⁵⁰⁵ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde Yedi yaşındaki ressam Hasan Kaptan, on yaşındaki piyanist İdil Biret, dört yaşındaki âlim Mehmet Cılız gibi harika çocuklardan sonra yetmiş küsur yaşında birinin bulunduğu alaylı bir dille anlatılmıştır. Medet, bu insandan marifetlerini göstermesini istemiştir. Marifetlerini gösteren Şemsettin, türbeleri açtırıp Atatürk’ün mezarını yapmadığını, Amerika’dan borç alıp ekonomik gelişme yaşandığını, Marshall planı ile liberal gözüküp parti tüzüğüne göre devletçi olduğunu söylemiştir.

İlk sayfada ikinci başlık “Tersine işleyen çark”⁵⁰⁶ adlı bölümdür. Medet, bu bölümde CHP’nin Atatürk çizgisinden çıktığını, üniversitelere ilahiyat bölümleri açarak laik olmadıklarını, Atatürk’ün kabrini yaptırmayıp türbeleri açanların yenilikçi olamayacağını yazmıştır. Türbeleri açmak için 150 milyon harcayan partinin orta öğretimi paralı yapmasının halkçılıkla uyuşmadığı belirtilmiştir. CHP’nin içinde tarikat şeyhlerinin bulunması onları Müslüman yapmadığı gibi onların inandığı tek varlığın koltuk olduğu vurgulanmıştır.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Amerikan yardımı”⁵⁰⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde Medet, Amerikan yardımının Türkiye’ye değil yine Amerika’ya yardım olduğunu, ilk defa dört sene önce söyledikleri vakit görmedikleri ceza kalmadığını dile getirmiştir. Medet, amaçlarının halkı uyandırmak olduğunu fakat halkın uyandığı vakit ise çok geç kalındığı ifade etmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Bu ne biçim partidir?”⁵⁰⁸ adlı bölümdür. Medet, bu bölümde şundaki jenerasyonun en büyük korkusunun Türkiye’ye yabancı şirketler ve sermaye girmesi olarak gördüklerini, Türkiye’yi bunlardan kurtaranların kahraman diye anıldığını belirtmiştir. Büyüklerin ve hocaların, borç para aldıkları için padişahları sevmediği, kendilerine de öyle öğretildiği söylenmiştir. Sonra nasıl olduklarını bilmedikleri bir şekilde yabancı sermayeye düşman olanlar bir anda lehine karar vermeye başladıkları hatta yabancı sermaye aleyhinde olanları hapse bile attıkları ve geçmişte borç almak milli menfaatlere aykırı iken bugün uygun bulduklarına dair açıklamalar yaptıkları

⁵⁰⁵ Medet, 26 Nisan 1950, “On parmağında on tırnak bulunan harika moruk Şemsettin”.

⁵⁰⁶ A.g.e., “Tersine işleyen çark”.

⁵⁰⁷ A.g.e., “Amerikan yardımı”.

⁵⁰⁸ A.g.e., “Bu ne biçim partidir?”.

vurgulanmıştır. Yabancı sermaye ve borcu kabul etmeyenlere Atatürk nesli denildiği, bugünlere ise hangi nesilden oldukları sorulmuştur.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Bu sefer yağma yok”⁵⁰⁹ adlı bölümdür. Medet bu bölümde daha önce diğer ülkelerin kralları, kraliçeleri, prensleri, prensesleri, evlilik ve aşk hayatlarını ele aldıkları vakit elçiler vasıtası ile hapse girdiklerini ama artık akıllandıklarını söylemiştir. Ardından da Prenses Elizabeth’in hamile olduğu, İran kralının kız kardeşi Fatma Pehlevi’nin bir Amerikalı ile evlendiği, Afrikalı zenci bir krallın bir İngiliz kadın yüzünden tahtından vazgeçtiği, Mısır kralının 16 yaşında olan Neriman Sadık ile evlendiği haberleri verilmiştir.

⁵⁰⁹ A.g.e., “Bu sefer yağma yok”.

Üçüncü Sayı

Üçüncü sayı 30 Nisan 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Ya hoy goy goy caanım!”⁵¹⁰ başlığı ve “CHP goygoyculuğa çıktı” alt başlığına yer almıştır. Bu bölümde partilerin oy avcılığına çıktığı ve halka şirin gözükmek istendiği yazılmıştır. CHP’nin türbeleri açmasını eleştiren Medet, daha önce neden kapalı kaldıkları sorusunu yöneltmiş ayrıca CHP’nin okullara din dersi koymadan önce yine CHP’nin bu uygulamayı kaldırttığını vurgulamıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Millet kandırılıyor”⁵¹¹ adlı bölümdür. Medet bu bölümde halkın, futbol ve boks müsabakaları ile heyecanının sindirildiğini, Amerikan propagandası ile boş işlerle uğraşıldığını dile getirmiştir. Halkın çok demokratik olduğu iddia edilen yeni seçim kanunu ile oyalandığı ve halka iyi bir seçim kanunu ile her şeyin düzeleceği imajı verildiği söylenmiştir. Bu kanunların hiç biri aç olan insanları doyuramayacağı, topraksız köylüye toprak sağlamayacağı vurgulanmıştır. İktidar gibi muhalefette bir çözüm üretmeyeceği ifade edilmiştir.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Af ne zaman yapılacak?”⁵¹² adlı bölümdür. Bu bölümde Fransa’nın 1939’dan beri 11 defa, Yunanistan’ın harpten bu yana 7 defa, İtalya, İran hatta faşizmin doruğu olan İspanya’da bile af gerçekleştiği, Türkiye’de ise 17 yıldır af ilan edilmediği haberi verilmiştir. Türk gazetelerinde ve resmi makamlarda her gün af haberleri çıktığı halde bu konuda somut bir adım atılmadığı aktarılmıştır. Medet, halkı güldürme amacıyla bu konuyu alaylı bir dille siyasi şahıslara sormuş ve cevapları yazmıştır.

İkinci sayfanın ikinci başlığı “Adalet huzursuzluğu”⁵¹³ adlı bölümdür. Bu bölümde Yargıtay başkanı Halil Özyürük’ün daha vazifesi başından çekilmeden yeniden adaylığını koyduğu yazılmıştır. Halil Özyürük, Demokrat Parti’ye geçişini “*memlekette adalet huzursuzluğu*” olduğu sözleriyle aktardığı bilgisi verilmiştir. Medet, adaletin başında bulunan insanın bunu anlayabilmesinin çok şaşırtıcı olduğunu söyleyerek dalga geçmiştir.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Bir şaşkınlık”⁵¹⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde Esat Adil, gazetesinde Mareşalin cenazesinde yapılanlara irtica hareketi olmadığı bilgisini okuyucularıyla paylaşmıştır. Bunun üzerine Medet, polislerin sarıklı cübbeli kimselere, Arapça ezan ve tekbir getirenlere, Müslüman olsun olmasın yoldan geçenlere ve şapkasını

⁵¹⁰ Medet, 30 Nisan 1950, “Ya hoy goy goy caanım!”.

⁵¹¹ A.g.e., “Millet kandırılıyor”.

⁵¹² A.g.e., “Af ne zaman yapılacak?”.

⁵¹³ A.g.e., “Adalet huzursuzluğu”.

⁵¹⁴ A.g.e., “Bir şaşkınlık”.

ıkartmayanlara Şiddet uyguladığını, bunun bir halk hareketi olamayacağını belirtmiştir. Cenazenin aynı zamanda CHP'ye ve iktidara karşı gelme duygusunun da meydana çıkışı olduğu vurgulanmıştır.

Dördüncü Sayı

Dördüncü sayı 3 Mayıs 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Oy Şemsettin Şemsettin! Sen işleri gevşettin!”⁵¹⁵ başlığı yer almıştır. Bu bölümde gelenin gideni arattığı denilerek, örnekler verilmiştir. Bu örnekler arasında bütün kanunların bozuk olduğunu söyleyen Refik Saydam’ın Celal Bayar’ı, varlık vergisi ile Şükrü Saraçoğlu’nun Refik Saydam’ı, 7 Eylül kararları ve sıkıyönetim baskıları ile Recep Peker’in Şükrü Saraçoğlu’nu arattığı söylenmiştir. İmam hatipleri açıp ortaokulu paralı yapan, Amerika’dan yardım ve malzeme getirtip Türk işçisini zor durumda bırakan Hasan Saka’nın da Recep Peker’i arattığı aktarılmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “D. Parti diktatörlüğü”⁵¹⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde CHP’nin diktatörlüğünden kurtulmak için DP’nin diktatörlüğüne sığınıldığı yazılmıştır. DP’nin mahalli teşkilatı tarafından seçilen adaylar merkez tarafından çıkarıldığı, DP’nin iç tüzüğünde anayasaya aykırı maddeler bulunduğu açıklanmıştır.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Şüpheli ölüm”⁵¹⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde, Yeni Sabah gazetesine göre intihar eden Ankara valisi Nevzat Tandoğan’ın ölümü şüpheli görülmekte olduğu bilgisi verilmiştir. 1946 seçimlerinde CHP’nin Ankara müfettişi olan Kemal Satır’ın Nevzat Tandoğan’a seçimde hile yapmasını istediğini fakat onun kabul etmediğini, bunun üzerine ölüm haberinin duyulduğu yazılmıştır. Nevzat Tandoğan’ın seçimden 12 gün evvel öldüğü, ölmeden bir gün öncede alındığı hatırlatılmıştır.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Büyük Demokratlar”⁵¹⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde Medet, meclisin çoğunluğunu alacağını zanneden DP’nin Cumhurbaşkanı namzedi için Ali Fuat Cebesoy’u uygun gördüğünü yazmıştır. Ali Fuat Cebesoy’un bakanlık, meclis başkanlığı yaptığı, CHP’nin ileri gelenlerinden olduğu söylenmiştir. Ali Fuat Cebesoy DP’ye katılma ve kendi partisinden istifasını “*Gayelerimiz, düşüncelerimiz bir olduğuna göre, artık müstakil kalamazdım!*” sözleriyle açıklamıştır. Medet, CHP’den ayrılığın ve DP ile gayeler birliğinin ne ara olduğunu sormuştur. Bu insanların Amerikan malları gibi isim değiştirip aynı şey oldukları belirtilmiştir.

⁵¹⁵ Medet, 3 Mayıs 1950, “Oy Şemsettin Şemsettin! Sen işleri gevşettin!”.

⁵¹⁶ A.g.e., “D. Parti diktatörlüğü”.

⁵¹⁷ A.g.e., “Şüpheli ölüm”.

⁵¹⁸ A.g.e., “Büyük Demokratlar”.

Beşinci Sayı

Beşinci sayı 7 Mayıs 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “İnönü şaka ediyor”⁵¹⁹ başlığı ve “Uyama devri geçti artık” alt başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde İsmet İnönü’nün İzmir’de yaptığı konuşmalardan bazı kesitler verilmiştir. Bu konuşmada İnönü, bütün dünyada politikanın at yarışına benzediğini, seçimleri kazanırlarsa uyku devrinin geçeceğini, eğer kazanamazsa da halka minnettar olacağını, iktidarda iken bütün eleştirilere tahammül gösterdiklerini, muhalefet olursalar o zaman DP’lilere göstereceğini söylediği bilgisi paylaşılmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Maskara oldular”⁵²⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde, Amerika’dan Türkiye’ye yalnızca yardım girmediğini, onların yüz ifadelerinin de girdiği yazılmıştır. İktidarın ve muhalefetin birkaç oy daha almak için halka yapmadıkları maskaralık kalmadığı, en ifrit suratlıların bile yetmişinden sonra halka maskara oldukları söylenmiştir

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Nazım Hikmet”⁵²¹ adlı bölümdür. Bu bölümde tamamen kanuna aykırı olarak 28 yıl 4 aya mahkûm edilen Nazım Hikmet’in, içerde kaldığı 13 yıl boyunca hakkını aradığını ama hala bu hakkın kendisine tanınmadığı yazılmıştır. Gelişmiş ülkelerdeki sanatkârların, bu durumun önüne geçebilmek için Türk hükümet yetkilileri ile görüştükleri dile getirilmiştir. Dünya tarafından övünebilecek bir şaire haksızlık yapıldığından dolayı bu haksızlığı yapanların sesinin çıkmadığı vurgulanmıştır. Nazım Hikmet’in daha önce açlık grevine başladığı ama boş vaatlerle bundan vazgeçirdikleri belirtilmiştir. Hasta olduğu bilinen şairin özgürlüğüne kavuşamayınca tekrardan açlık grevine başladığı, bu haksızlığı yapanların tarih tarafından unutulmayacağı ifade edilmiştir.

⁵¹⁹ Medet, 7 Mayıs, “İnönü şaka ediyor”.

⁵²⁰ A.g.e., “Maskara oldular”.

⁵²¹ A.g.e., “Nazım Hikmet”.

Altıncı Sayı

Altıncı sayı 11 Mayıs 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Himmetil carti taklaul parti”⁵²² başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde alaylı bir dille başbakan olan Şemseddin Günaltay’ın seçim kampanyası yaptığı anlatılmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Nazım Hikmet”⁵²³ adlı bölümdür. Bu bölümde Nazım Hikmet’in hakkını aramak için 8 gündür açlık grevinde bulunduğu, bazı gazetelerin kahve içtiğini söylemesine rağmen su ve sigaradan başka bir şey kullanmadığı yazılmıştır. Nazım Hikmet’in uğradığı haksızlık karşısında annesi Celile hanımında greve başladığı belirtilmiştir. Celile hanımın oğlunu kurtarmak için elinde afişle dolaştığı vakit, polisler köprüde gidiş geliş engel oluyor diye gözaltına aldıkları ve bir süre sonra serbest bırakıldığı aktarılmıştır. 13 senedir Nevşehir’de hapis yatan Kemal Tahir, Nazım Hikmet’in haberini alınca, kendisinin de açlık grevine başladığı açıklanmıştır.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Nazım Hikmet’i kurtarınız”⁵²⁴ adlı bölümdür, alt başlık olarak da “İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneğinin beyannamesi” adı kullanılmıştır. Bu bölümde İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneğinin halka dağıttığı afiş yer almıştır. Afişte, Nazım Hikmet için halkın ıstıraplarını şiirlerine yansıtan insanın hiçbir kanuna dayandırılmadan 28 yıl 5 aya mahkûm edildiği, bu haksızlık karşısında başvurduğu yerlerden olumlu bir netice alamadığı ve sağlık durumunun iyice kötüye gittiği vurgulanmıştır. Eğer onun ölümüne seyirce kalınırsa bütün dünya ve gelecek nesillerin milleti lanetleyeceği ve kendilerinin bu yoldan dönmeyecekleri söylenmiştir.

İkinci sayfanın ikinci başlığı “Başka çare yok”⁵²⁵ adlı bölümdür. Bu bölümde seçim yaklaşırken İnönü’nün gittiği Bursa’da otomobilin önüne oldukça fakir bir köylünün çıktığı ve yardım istediği yazılmıştır. İnönü’nün de köylüye 30 lira para verdiği, parayı alan köylünün gördüğü ilk adama fırının nerede olduğunu sorduğu belirtilmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Gazeteler ve gazeteciler”⁵²⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde Aka Gündüz, Peyami Sefa, Kadircan Kafı ve Esat Adil gibi şahısların Medet gazetesini kötü göstermeye uğraştıkları, bu sebepten dolayı onların yazdığı bölümlere cevap verilerek eleştirileceği açıklanmıştır. Yeni İstanbul adlı gazeteyi de Amerikan gazetelerinde Türklerin propagandası yapılmadığını söylediği için eleştirilmiştir.

⁵²² Medet, 11 Mayıs 1950, “Himmetil carti taklaul parti”.

⁵²³ A.g.e., “Nazım Hikmet”.

⁵²⁴ A.g.e., “Nazım Hikmet’i kurtarınız”.

⁵²⁵ A.g.e., “Başka çare yok”.

⁵²⁶ A.g.e., “Gazeteler ve gazeteciler”.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “İlericilik gerıcılık”⁵²⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde CHP’nin başkanı İnönü, DP’nin kadın adaylarının CHP kadın adaylarından 6 kişi eksik olduğunu öğrenince, CHP’nin DP’den 6 kat daha ileride olduklarını söylediği belirtilmiştir. Ardından Türk Kadınlar Birliği idare kurulu başkanı İffet Halim Oruz’un “*Halk Partisi 1935 yılında üçte bir nispetinde az kadın aday göstermek suretiyle 15 yıl sonra üç misli gerilediğimizi fiilen ispat etti*” sözü verilmiştir.

⁵²⁷ A.g.e., “İlericilik gerıcılık”.

Yedinci Sayı

Yedinci sayı 15 Mayıs 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Çabalama kaptan! Ben gidemem”⁵²⁸ adlı mizah bölümü yer almıştır. Bu bölümde 27 yıldır iktidar olan CHP’nin, halk için yararları oldukça alaylı bir dil ile anlatılmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Geçmiş zaman olur ki hayali metelik etmez”⁵²⁹ adlı bölümdür. Bu bölümde Atatürk, cumhuriyeti kurduğu vakit Hüseyin Cahit’in bu oluşuma karşı geldiği, Tanin gazetesinde cumhuriyete karşı saltanatı, Atatürk’e karşı padişahı savunduğu yazılmıştır. Hüseyin Cahit’in Tanin gazetesinde yazdığı “Şimdi de hilafet meselesi”⁵³⁰ adlı metni, Medet olduğu gibi vermiştir. Bu metinde, hilafetin Türkiye’den koparılırsa İslam dünyasında önemli bir mevkiden olacağını, Avrupa siyasetine göre Türkiye’nin lüzumsuz ve küçük gözükeceğini, milliyetperver olan her Türkün hilafete dört elle sarılması gerektiğini söylemiştir. Bu metinden sonra sözü tekrar alan Medet, Hüseyin Cahit’in şuanda İnönü’nün en yakın adamı olduğunu, Atatürk’ün kurduğu Ulus gazetesinde başyazar mevkiine getirildiğini ve artık cumhuriyet fikrinin en ateşli savunucularından biri olduğunu açıklamıştır.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Faris Erkman’ı kaybettik”⁵³¹ adlı bölümdür. Bu bölümde ressam olan Faris Erkman için iyi sözler sarf edilmiş ve onun biyografisi verilmiştir. Demokrasinin yanında bulunduğu gerekçesiyle 1946’da hapse girdiği ve orada ağır şekilde hastalandığı, ameliyatlar geçirdiği belirtilmiştir. Faris Erkman’ın Medet gazetesinin afişini de tasarladığı bildirilerek, sevenlerine ve yakınlarına baş sağlığı dilenmiştir.

⁵²⁸ Medet, 15 Mayıs 1950, “Çabalama kaptan! Ben gidemem”.

⁵²⁹ A.g.e., “Geçmiş zaman olur ki hayali metelik etmez”.

⁵³⁰ Tanin, 11 Kasım 1923, “Şimdi de hilafet meselesi”

⁵³¹ Medet, 15 Mayıs 1950, “Faris Erkman’ı kaybettik”.

Sekizinci Sayı

Sekizinci sayı 18 Mayıs 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Nazım Hikmet davasının iç yüzü”⁵³² başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde Hüseyin Avni Durugün adlı bir çavuşun mektubu okunmuştur. Bu mektupta, şimdiye kadar gazetelerde çıkan yazıların sadece mahkeme tarafını gösterdiği, işin birde içyüzü olduğu söylenmiştir. Nazım Hikmet’in 1938’de yavuz gemisine götürülüp sorguya çekildiği, sorulan soruları ve isimleri hayatında ilk kez duyduğu, ardından kendisini Erkin adlı gemiye sevk edip orada tuttukları belirtilmiştir. Kendileri dışında eş, dost, akraba, mektuplarda adı geçen şahıslar, gittikleri yerlerde selam verdikleri insanların gözaltına alındığı vurgulanmıştır. Nazım Hikmet ise sadece Kemal Tahir’in arkadaşı olduğu gerekçesiyle yargılandığı bilgisi aktarılmıştır. Nazım Hikmet, sorgulanırken donanmadan birçok askerin o bölgeden uzaklaştırılıp işkenceye maruz kaldığı yazılmıştır. İpar adlı bir yat yanaşıp, içinden Celal Bayar’ın çıktığı, onun gitmesi ile her gece işkenceye devam edildiği, aralarına casus sokulduğu, bu casusların mahkemede kendileri gibi yargılanıp ceza aldığı ifade edilmiştir. Savcı davaları temyiz etme hakkını kullandıysa da gelen cevapta ortalığı karıştırmaması gerektiği bilgisine yer verilmiştir. Hapisteyken ilgili devlet kurumlarına ve şahıslara başvurdukları halde sonuç alınmadığı, kanunda değişiklikler gerçekleştirilmesine rağmen kendileri için kullanılmadığı çünkü ilk başta komünistlikle suçlanmayıp askeri isyana teşvikten yargılanırken sonrasında komünizm yolu ile askeri teşvik suçundan yargılandıkları bildirilmiştir.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Adile Ayda’ya açık mektup”⁵³³ adlı bölümdür. Medet bu bölümde Adile Ayda’nın Cumhuriyet gazetesinde, Mahmut Makal’ın “Bizim Köy” adlı eserini doğru tahlil edemediği için eleştirmiştir. Kendisinin doçent olmasından ve çocuklara neler öğrettiğinden yakınılmıştır.

⁵³² Medet, 18 Mayıs 1950, “Nazım Hikmet davasının iç yüzü”.

⁵³³ A.g.e., “Adile Ayda’ya açık mektup”.

Dokuzuncu Sayı

Dokuzuncu sayı 22 Mayıs 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Kral öldü yaşasın kral”⁵³⁴ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde, seçimden sonra cumhurbaşkanlığı köşkünün devir teslim işlemleri mizah yoluyla anlatılmaya çalışılmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Hala eski kafa”⁵³⁵ adlı bölümdür. Bu bölümde, seçimde iktidarın el değiştirmesinin CHP’nin ve İnönü’nün başarısı gibi gösterilmeye çalışıldığı, bu durumun hala eski kafada olan insanlar tarafından gerçekleştiği yazılmıştır. CHP’yi ve İnönü’yü sosyal kanunların kaçınılmaz şartları bu duruma getirdiği, yeni iktidarı da bu sosyal kanunların sürükleyeceği ve bu düzenin sonuna kadar gideceği belirtilmiştir. Şerefın yalnızca halka ait olduğu aktarılmıştır. Bu durumu İnönü’ye yakıştıranlara 27 sene nerede olduğu sorulmuştur.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Nazım Hikmet toplantısı”⁵³⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneği’nin bir toplantı tertip ettiği yazılmıştır. Toplantı binasının çevresinin polislerle çevrildiği, sivil polislerin toplantıda bulunduğu ve amaçlarının taşkınlık çıkmasını engellemek olduğu belirtilmiştir. Hür Gençlik gazetesinin sahibi Nihat Sargın polislere teşekkür ederek konuşmasına başladığı bilgisi aktarılmıştır. Nazım Hikmet’in kanuna aykırı olarak kara ve deniz askeri mahkemeleri tarafından mahkûm edildiği bildirilmiştir. Kürsüye dernek başkanı Vecdi Özgüner çıktığı vakit birkaç gencin orada bulunanları komünistlikle itham ettiği bağışmalar olduğu, sivil ve resmi polisin hiçbir şekilde müdahale etmediği, halkın Nazım Hikmet’in kurtulsun istemediği imajı verildiği, gazetelerin halkı ve gençliği polise taşkınlık yapmakla suçladığı vurgulanmıştır.

İkinci sayfanın ikinci başlığı “Nazım Hikmet’in düşmanlarına”⁵³⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde Nazım Hikmet’in hakkını bulmak için 20 gündür açlık grevi yaptığı, onu suçlayanların sessiz kaldıkları, suçluların hatalarını düzeltmesi gerektiği yazılmıştır. Yapılan düşmanlığın Nazım Hikmet’e değil insanlığa ve özgürlüğe yapıldığı belirtilmiştir.

⁵³⁴ Medet, 22 Mayıs 1950, “Kral öldü yaşasın kral”.

⁵³⁵ A.g.e., “Hala eski kafa”.

⁵³⁶ A.g.e., “Nazım Hikmet toplantısı”.

⁵³⁷ A.g.e., “Nazım Hikmet’in düşmanlarına”.

Onuncu Sayı

Onuncu sayının 3. baskısı 3 Haziran 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “İnönü, muhalefet rolünde”⁵³⁸ başlığı yer almıştır. Bu bölümde İnönü’nün ağır işitmesi ile kara mizah yapılarak dalga geçilmiştir.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Sabık cumhurbaşkanı İnönü”⁵³⁹ adlı bölümdür. Medet, gazetelerde yazılan İnönü’nün CHP’nin idaresini ele alacağı fikrini saçma bularak, 12 senedir kimin elinde olduğunu sormuştur. Medet, zamanında Atatürk’ün, İnönü’yü başbakanlıktan attığını, yolda polislerin takip ettiğini, halkla beraber maç izlediklerini, Ankara tepelerinden halka beyaz mendil salladığını ve o zaman İnönü için üzüldüklerini söylemiştir. Atatürk’ün vasiyetinde İnönü’nün çocuklarına miras bıraktığı, çocuklarının paraya ihtiyacı olup olmadığı sorulmuştur. Rivayete göre Atatürk, İnönü’yü ölü bildiği söylenmiştir. Dâhiliye vekili olan Şükrü Kaya, elinde bulundurduğu güç olan polis ve jandarmaya güvenerek, cumhurbaşkanı olarak İnönü’nün karşısına çıktığı vakit orduyu elinde bulunduran Mareşal Fevzi Çakmak’ın sayesinde İnönü’nün cumhurbaşkanı olduğu vurgulanmıştır. İnönü’nün başa geçtiği vakit, milletin kendisinden iş beklediği ama halkın kan kustuğu, Abdülhamit’i aramadıkları, İnönü’nün üçüncü Abdülhamit kesildiği, ondan daha kurnaz ve kinci olduğu, Atatürk’ten intikam almak için bütün inkılâpları yok saydığı, 12 senede saraylar yapıldığı halde Atatürk’ün kabrini çeşitli bahanelerle yapmadığı, resmi bayram nutuklarında Atatürk’e saygı gösterir numarası yaptığı aktarılmıştır. Mareşal Fevzi Çakmak’ın, İngiltere ve Amerika ve de İnönü’nün isteklerine rağmen Türk halkını savaşa sokmadı diye ordunun başından atıldığı, 6 sene süren sıkıyönetimde halkın perişan bir hale geldiği, doğruları yazan aydınların zindanlara düştüğü, İnönü zamanında Abdülhamit’te olduğu gibi bazı kelimelere (kulak, sağır, keman) sansür getirildiği ve kullananların sürgüne yollandığı, İnönü’nün akrabalarını milyoner yaptığı ve kanuna göre askerliğini yapmayan yurtdışına çıkamaz ilkesini kendi oğluna uygulamadığı ifade edilmiştir. Tan gazetesi, İsviçre ve Amerika’da bulunan bankalara kimlerin para yatırdığını açıklayacağı vakit İnönü’nün burayı yıktırdığı, 1946 seçimlerinde halkın kendisini seçmediği vakit “nankör millet” diye bağırdığı, bu seçimde ise kendisine güvenmediği için 2 yerden adaylığını koyduğu aktarılmıştır. Kendisinin yine mağdur, mazlum rolünü oynadığı, 12 sene milletin iradesi elinde iken bir şey yapamayıp şimdi CHP’nin bozuk düzeniyle ne yapacağı sorulmuştur.

⁵³⁸ Medet, 3. Baskı, 3 Haziran 1950, “İnönü, muhalefet rolünde”.

⁵³⁹ A.g.e., “Sabık cumhurbaşkanı İnönü”.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Kadircañ Kaflı’ya”⁵⁴⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde Kadircañ Kaflı’nın gazetelerde yalan söylediği yazılmış ve medet kendisine birkaç soru sormuştur. Bu sorulardan ilki öğrencilerine komünizm propagandası yaptığı ve şiirler yazdığı için hakkında resmi tahkikat açılıp açılmadığıdır. İkincisi tatbikattan kurtulmak için Marsilya’ya kaçıp kaçmadığı, pasaport alıp almadığı ve kaçak olarak mı gittiği bilgisidir. Üçüncüsü ise Fransa’dan neden geri dönmeye mecbur olduğunun açıklanması istenilmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “İstanbul valisi”⁵⁴¹ adlı bölümdür. Bu bölümde İstanbul valisi Fahreddin Kerim Gökay’ın bir beyannamesi neşredilmiştir. Bu beyannamede, İstanbul’da yapılması düşünölen yabancı ve zararlı ideoloji propagandalarını protesto etmek için düzenlenecek mitinge izin verilmediği yazılmıştır. Medet, kendisinin ne işe yaradığını ve bu tehlikeli ideolojileri yayanları neden adalete teslim etmediğini sormuştur. Kendisinin ya işini yapmadığı ya da yalan söylediği belirtilmiştir.

⁵⁴⁰ A.g.e., “Kadircañ Kaflı’ya”.

⁵⁴¹ A.g.e., “İstanbul valisi”.

On Birinci Sayı

On birinci sayı 29 Mayıs 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Hüsnüne güvenme ey ruhi mâhım, niceler bu kûh-i keşîşten geçti”⁵⁴² başlığı yer almıştır. Bu bölümde Medet, CHP’li isimler ve ona yakın olan yazarların hayat pahalılığı hakkındaki görüşleriyle dalga geçmiştir.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Af meselesi”⁵⁴³ adlı bölümdür. Bu bölümde af kanunun artık Türkiye için bir ihtiyaç haline geldiği, CHP’nin milletin bu arzusunu yerine getirmediği, af tasarısının tam kanunlaşacağı sırada oyun çevrilerek geri alındığı yazılmıştır. CHP’nin hırsız, sahtekâr ve adam yaralama suçlarını işlemiş olan adamları için hususi aflar çıkarttığı söylenmiştir. 17 senedir af çıkmamasının sebebi olarak suçluların, her sene miktarı artmakla beraber cumhurbaşkanlığına hakareten içeri girdiği belirtilmiştir. Bir takım gençlerin Nazım Hikmet ve Mehmet Ali Aybar’ın af kanunundan ayrı tutulması için imza topladıkları, eğer Nazım Hikmet’in kanunda yer alan herhangi bir suçu işlemiş olsaydı hak vereceklerini ama onun hiçbir suçu olmadığını, Mehmet Ali Aybar’ın ise cumhurbaşkanına hakareten içeri girdiğini, af meselesi bahis konusu olurken böyle suçların affedilmeyip de hangilerinin affedileceği sorulmuştur.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Okuyucularımıza”⁵⁴⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde gazetenin ilk çıktığı günden beri birçok zorlukla karşılaştığı anlatılmıştır. Medet, zorbalardan tarafından iki tane bayi dükkânlarının taşlatıldığını ve gazetenin satışını engellemek isteyenlerin olduğunu aktarmıştır. Son olarak “İstanbul bayinin” de nasibini aldığı, bu bakımdan Marko Paşa’nın ilk çıkmaya başladığı vakitlerdeki gibi elden dağıtma olayının yine gerçekleştiği bildirilmiştir. Öğlene kadar dükkânlarda gazetenin tükendiği, gazete sayısını az basmak zorunda kaldıklarından ikinci baskının gerçekleşemediği ifade edilmiştir.

⁵⁴² Medet, 29 Mayıs 1950, “Hüsnüne güvenme ey ruhi mâhım, niceler bu kûh-i keşîşten geçti”.

⁵⁴³ A.g.e., “Af meselesi”.

⁵⁴⁴ A.g.e., “Okuyucularımıza”.

On İkinci Sayı

On ikinci sayı 1 Haziran 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Milli kanbur ve İnönü Bey”⁵⁴⁵ adlı mizah bölümü yer almıştır. Bu bölümde halkın kömür ihtiyacı ve ülkenin ekonomik sıkıntısı, İnönü’nün ağzından sanki hiç öyle bir şey yokmuş gibi anlatılarak, halkı güldürmek amaçlanmıştır.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Kadircaan Kafı’nın verdiği cevap”⁵⁴⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde Kadircaan Kafı, Medet’in 10. sayısında sorduğu sorulara cevap vermiştir. Kadircaan Kafı, ilk sorunun cevabı olarak kendisinin komünizm propagandası yapan şiirler yazmadığını hatta “kızıl ihtilal şairine” şiirinde komünizmin insanlık için büyük bir felaket olduğunu söylemiştir. Kafı, ikinci sorunun cevabı olarak öğretmenlik hayatında öğrencilerine daima milliyetçilik ve demokrasi fikirleri aşıladığını, kendisi hakkında herhangi bir tahkikat açılmadığını, zaten böyle bir şey olsaydı öğretmenliğe devam edemeyeceğini belirtmiştir. Kafı, üçüncü soruya cevap olarak Fransa’ya Fransızca eğitimi için gittiğini Paris’e giderken Marsilya’dan geçtiğini, bir iki saat kaldığını, elinde Türkiye Cumhuriyeti pasaportu olduğunu ve kaçak olmadığı yönünde izahat vermiştir. Medet, cevaplar için teşekkür edip, meselenin burada kapanmasını uygun gördüklerini açıklamıştır.

⁵⁴⁵ Medet, 1 Haziran 1950, “Milli kanbur ve İnönü Bey”.

⁵⁴⁶ A.g.e., “Kadircaan Kafı’nın verdiği cevap”.

On Üçüncü Sayı

On üçüncü sayı 5 Haziran 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Perşembenin gelişi çarşambadan bellidir”⁵⁴⁷ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde DP’nin tatlı vaatlerle iktidara geldiği, Türk halkının da bu vaatleri beklemekte olduğu yazılmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Yanıyorsun Bay Menderes”⁵⁴⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde Adnan Menderes’in meclis kürsüsünden söylediği “*mizah ya da siyasi tenkit kisvesi altında ayakta tutulmak istenilen ve hakikatte düpedüz aşırı sol cereyanların eseri olan neşriyatın tahribatından bu memleketi korumak*”⁵⁴⁹ sözünde durulmak istenilmiştir. Mizahın gerçekten kullanılmasının Namık Kemal’le gerçekleştiği, ondan önce ilk mizah gazetesi olan “Letaif-i Asar” ile Namık Kemal’e gelinceye kadarki süreçte mizahın siyasi bir gayeye hizmet etmediği bilgisine yer verilmiştir. İstibdat yönetiminde Namık Kemal’in, 1870 tarihinde Âli Paşa’yı Diyojen gazetesinde hiciv etmeye başladığı belirtilmiştir. Ülkede sansürün ilk defa sultan Abdülaziz döneminde sadece mizah gazetelerine uygulandığı, bu bakımdan Menderes’in sultana benzediği dile getirilmiştir. Sultan Abdülhamit döneminde mizah gazetelerinin çok güçlü eleştiride buldukları için sürekli kapatıldığı, en son olarak da Ahmet Vefik Paşa’nın sadrazamlığı altında toplanan mecliste, bütün mizah gazetelerinin yasaklamasını içeren ilk kanun tasarılarının hazırlandığı söylenmiştir. Adnan Menderes’in mecliste ilk temas ettiği konunun mizah gazetelerinin aleyhinde olmasının tuhaf bir rastlantı olduğu yazılmıştır. Ahmet Vefik Paşa’nın sadrazamlığı altında toplanan mecliste, konuşmacılar mizah gazetelerini yerden yere vurmalarına ve sultanın isteğine rağmen tasarının kanunlaşmadığı ama sultanın kanun dışı hareketler içinde bulunarak mizah gazetelerini susturduğu vurgulanmıştır. Tarih boyunca mizah gazetelerinin isyancı, ahlaksız ve şeriata aykırı bahaneleri ile kapatıldığı, Adnan Menderes’in de günün şartlarına uyarak mizah gazeteleri için zararlı yayınlar dediği aktarılmıştır. Dünyada bir başbakanın kürsüye çıkıp, ilk defa mizah gazetelerini ele aldığı bildirilmiştir. Halkın ucuzluk ferahlık ve ekmek beklediği açıklanmıştır. Son olarak Adnan Menderes’in Türk milletine karşı hayırlı bir başbakan olması yönünde temennide bulunulmuştur.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Bir kulağımdan girdi”⁵⁵⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde iktidarın el değiştirilmesi ile İstanbul Maarif müdürü olan Murat Uraz’a bağlı adamların,

⁵⁴⁷ Medet, 5 Haziran 1950, “Perşembenin gelişi çarşambadan bellidir”.

⁵⁴⁸ A.g.e., “Yanıyorsun Bay Menderes”.

⁵⁴⁹ TBMM Tutanak Dergisi, 29 Mayıs 1950, Dönem VIV, Cilt: 1, TBMM Matbaası, s.31.

⁵⁵⁰ Medet, 5 Haziran 1950, “Bir kulağımdan girdi”.

bu durumdan terfi ettirilmeyeceği için okullara müdür tayin edildiği yazılmıştır. Medet, DP'nin eğitimde bir değişiklik yapma düşüncesinde bulunacaksa, bu adamların aynen yerlerinde kalması gerekliliğini vurgulamıştır. Medet bir örnek vererek, maarife bağlı sicil müdürü olan birinin 43. ilkokula tayin edildiğini hatta eşinin de Beyoğlu'nda bir ilkokula daha tayini çıkmadan eline bu okulda çalışacağına dair mektup geldiğini açıklamıştır. Çocuklara hakkı adaleti öğreten eğitim kurumlarının başında bu gibi insanların olduğu ifade edilmiştir.

On Dördüncü Sayı

On dördüncü sayı 8 Haziran 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Şahane geldiğin gibi, şahane git yine”⁵⁵¹ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde Nihat Erim hakkında mizah yapılarak halkı eğlendirmek amaçlanmıştır.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Bir kulağımdan girdi”⁵⁵² adlı bölümdür. Bu bölümde Kadircan Kafı’ya eleştiri vardır. Adnan Menderes’in mizah gazeteleri hakkındaki sözlerinden sonra Kadircan Kafı’nın İnönü şahsiyetini kötü göstermeye çalışan gazetelerin kapanması yönünde demeç verdiği, bunun sonucu olarak Medet gazetesinin de kapanması gerekliliğini belirten açıklamalarına yer verilmiştir. Medet, Türkiye’deki bütün fenalıkların İnönü’nün başından geldiğini söyleyen insanın, bugün İnönü’yü savunmasının inandırıcı gelmediğini bildirmiştir.

⁵⁵¹ Medet, 8 Haziran 1950, “Şahane geldiğin gibi, şahane git yine”.

⁵⁵² A.g.e., “Bir kulağımdan girdi”.

On Beşinci Sayı

On beşinci sayı 12 Haziran 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Dikilecek büstüne biz yaparız üstüne”⁵⁵³ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde Taksim’de 1940 senesinde muazzam bir heykel kaidesi yapıldığı ama o seneden beri herhangi bir heykelin üstüne dikilmediği yazılmıştır. Oysa buraya dikilecek heykeller için milyonlar harcandığı belirtilmiştir. İsmet İnönü’nün asker elbisesi ile şahlanmış at üstündeki haline gösteren bir heykelin yıllardır bir garajda korunduğu, İnönü’nün bu heykeli Atatürk ile müsabakaya girmek için yaptırdığı vurgulanmıştır. Medet, halkı eğlendirmek için bir anket açtıklarını, bu kaideye hangi heykelin dikilmesi gerektiğine dair cevapları sanki halktan insanlar veriyor gibi göstermiştir.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Kim kimden hesap soracak”⁵⁵⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde 27 senedir tek partinin ve tek şef diye millete kan kusturanların bulunduğu, Türk milletinin istediği tek şeyin hesap sormak olduğu yazılmıştır. Millet in iktidara DP’yi geçirdiği ama başbakan olan Adnan Menderes’in daha ilk sözlerinin “*biz devri sabık yaratmayacağız*” olması, halkın arzusunu yerine getirmemek olduğu söylenmiştir. Suçlu olanlar cezalarını çekmezlerse, layık olanlar mükâfatlarını görmezlerse, iyiyi ve kötüyü nasıl ayırt edecekleri sorulmuştur. Gazetelerde, Adnan Menderes’in sözlerinden dolayı memlekette huzursuzluk çıkarmak istemediği yazılırken aslında böyle davranmasının asıl huzursuzluğu yaratacağı ifade edilmiştir. Sonra birkaç soru sorulmuştur. Tek parti dönemine ait işlenmiş, takipsiz, cezasız kalmış suçlar varsa takip edilmesi, demiryolları ve fabrikaların müteahhit ve komisyoncuların kim okuduğunun bildirilmesi, Avrupa ve Amerika bankalarında hesapları ve de yabancı ülkelerde toprakları olanların açıklanması, II. Dünya savaşı sırasında vurgunculuk ile zengin olan insanların banka hesaplarının araştırılması hükümetten istenilmiştir. Haberin devamı sayfa 4’te yer alır.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Tercümanlar heyeti”⁵⁵⁵ adlı bölümdür. Bu bölümde hiçbir yabancı dil konuşmadığı belirtilen Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü’nün Avrupa seyahatine çıkarken yabancı dil bilen 18 kişilik bir tercüman heyetini de beraberinde götürdüğü aktarılmıştır.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı ilk sayfada yarıda kesilen “Kim kimden hesap soracak” adlı bölümdür. Bölümün devamında CHP’nin ve milletin eski hükümetlerden

⁵⁵³ Medet, 12 Haziran 1950, “Dikilecek büstüne, biz yaparız üstüne”.

⁵⁵⁴ A.g.e., “Kim kimden hesap soracak”.

⁵⁵⁵ A.g.e., “Tercümanlar heyeti”.

hesap sormayı beklerken, DP'nin sanki kendisi suçluymuş gibi bu durumdan çekindiği yazılmıştır. Bu sebebi olarak hesap sorulacakların bugün DP'nin en ileri gelenleri olduğu belirtilmiştir. Antidemokratik kanunların altında kimlerin imzaları olduğu sorulmuştur. CHP'nin kendisinden hesap sorulmasını istemekle doğru bir muhalefet yaptığı, DP'lileri can evinden vurdukları söylenmiştir. İstanbul valisinin şefin kuyruğuna takılıp cinayetlere bulaştığı, metresini öldüren milletvekili Recep Zühtü'ye Fahreddin Kerim'in deli raporu verdiği, Ahmet Demir'in cinayeti affedilip İstanbul emniyet müdürü yapıldığı ve burada cinayetler işlediği, vali Haşim İşcan'ın Bursa'da Çankaya köşkünün bir kopyasını halkın parasıyla yaptığı iddia edilmiştir. Doktor Naci Arzan ve Ankara valisi Nevzat Tandoğan gibi üstü örtülen diğer cinayetlerin hesabını kimlerin vereceği ve Nazım Hikmet'in hangi dönemin altında bu haksızlığa uğradığı sorulmuştur. Bu olaylar yaşanırken bugünkü DP'nin önde gelenleri CHP'nin ileri saflarında yer aldıkları vurgulanmıştır. DP'nin halk kitlesini temsil etmediği açıklanmıştır. Halkın DP'yi iktidara taşımasını ise denize düşenin yılanı sarılması şeklinde görüldüğü ifade edilmiştir.

On Altıncı Sayı

On altıncı sayı 15 Haziran 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “E. İnönü ne zaman baş göz oluyor?”⁵⁵⁶ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde İngiltere imparatoru VIII. Edward’ın Amerikalı Simpson ile evlenebilmek için tahtını terk ettiği, sabık Romanya kralı Carol’da Papanın karşı koymasına rağmen bir madamla evlendiği, Ali Han’ın Rita Hayworth ile evlenmesi örnekleri verilmiştir. Örneklerden sonra Erdal İnönü’nün evleneceği yolunda mizahi bir röportaj yapılmıştır.

İkinci sayfanın ilk başlığı “En son kazığa dair”⁵⁵⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde Türkiye’nin, Amerika’ya 20 milyon verip zar zor aldığı 6 yolcu gemisinin kullanabilecek durumda olmaması ile dalga geçilmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Meşhur kadınların hayatları Doçent Adile Ayda”⁵⁵⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde Adile Ayda okuyuculara tanıtılmıştır. Adile Ayda’nın Cumhuriyet gazetesinde çalıştığı, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız filoloji bölümünde Fransız medeniyeti alanında doçent olduğu yazılmıştır. Babası Sadri Maksudi, Çarlık Rusya’sında Duma azası olarak bulunduğu sırada Türklerin lehine oy vermediği için Atatürk tarafından sevilmemekle şöhret kazandığı ve DP’den milletvekili seçildiği söylenmiştir. “Ayda” soyadının ayın içinde demek olduğu, Fransızcada hem ayda hem de “dalga geçiyorsun” manasına geldiği, bu soyadının kendisine oldukça uygun olduğu belirtilmiştir. Geçen seneye kadar fahri doçentlik yapmakta olan Adile Ayda için eski öğretmeni ve şimdi Yale Üniversitesi ortaçağ edebiyatı kürsüsünde olan Ordinaryüs Profesör Doktor Erich Auerbach, doçent olamayacağına dair raporlar vermesine rağmen Halide Edip’in de işbirliği ile bu makama ulaştığı dile getirilmiştir.

⁵⁵⁶ Medet, 15 Haziran 1950, “E. İnönü ne zaman başgöz oluyor?”.

⁵⁵⁷ A.g.e., “En son kazığa dair”.

⁵⁵⁸ A.g.e., “Meşhur kadınların hayatları Doçent Adile Ayda”.

On Yedinci Sayı

On yedinci sayı 19 Haziran 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Hoş geldin ey şehr-i ramazan!”⁵⁵⁹ adlı mizah bölümü yer almıştır. Bu bölümde Medet, ramazan dolayısıyla başbakanlıktan halka bir tebliğ verildiği yönünde beyanatta bulunmuştur. Bu tebliğde bütün resmi dairelerde oruç tutulmasının zorunlu olduğu, içkili yerlerin ramazan boyunca kapalı kalacağı ama zararlarını Marshall yardımıyla geri ödeneceği, sokakta yemek yiyenlerin Sultanahmet’te 150 değnek cezası verileceği gibi maddelerle okuyucular eğlendirilmeye çalışılmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Ninni”⁵⁶⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde DP başa geçeli bir ay olmasına rağmen işsizliğe, açlığa, pahalılığa, sefalet ve haksızlığa çare bulması için ümit edildiği ama DP’nin başta kalacağı 47 ay boyunca da sadece ümit etmeye devam edecekleri belirtilmiştir. DP’nin iktidara geçmesiyle halkın af kanunu ve hayat pahalılığının ucuzlaması yönündeki taleplerini gerçekleştirmediği, tıpkı CHP’nin türbeleri açtırıp, okullara din dersi koymasının İslam dini ile alakası olmadığı gibi, DP’nin de ilk icraatının Arapça ezan olduğu vurgulanmıştır. Türkiye gibi fakir bir ülkenin Arapça ya da herhangi bir dilde okunmuş ezanın karın doyurup doyurmayacağı sorulmuştur.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “1 No: lu halk dostu Demir Ahmet”⁵⁶¹ adlı bölümdür. Bu bölümde Ahmet Demir hakkında dalga geçilmiştir. Ahmet Demir’in bir şekilde polis olduğu, Edirne’de işlediği cinayetten dolayı mahkûm edildiği fakat kendisinden daha çok cinayet beklenildiğini söyleyen meclis tarafından affedildiği ve İstanbul Emniyet Müdürlüğünde işe başladığı yazılmıştır. Burada daha çok cinayet işleyerek kısa sürede İstanbul Emniyet Müdürü olduğu vurgulanmıştır. Bütün İstanbul’u haraca bağladığı dile getirilmiştir. Yaptıklarına karşılık Denizli valiliğine yükseldiği ama bu vazifesinde iken kızığa çekildiği aktarılmıştır.

⁵⁵⁹ Medet, 19 Haziran 1950, “Hoş geldin ey şehr-i ramazan!”.

⁵⁶⁰ A.g.e., “Ninni”.

⁵⁶¹ A.g.e., “1 No: lu halk dostu Demir Ahmet”.

On Sekizinci Sayı

On sekizinci sayı 23 Haziran 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Bizden de Yuuhaa!”⁵⁶² başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde Millet Partisinin Ankara’da düzenlediği kongre sırasında Bolu delegesi, bazı gazetelerin ikiyüzlü ve şereften yoksun olduğunu söyleyerek oradaki bulunan diğer delegelere basın matbuatına yuh çekmeye davet ettiği haberi verilmiştir. Gazetelerin bu olaydan sonra Millet Partisi üzerine bombardımana başlamasıyla aynı şahsın özür dilemek zorunda kaldığı bilgisi paylaşılmıştır. Medet ise özür dileyebileceklerine hangi gazetelerin yuhalandığını öğrenmek istemiş ve kendi listesini oluşturmuştur. Ülke dertleri dururken yabancı ülkelerdeki kraliyet ailelerin aşk hayatlarını, artistlerin günlük hayatlarını, halkın gözünü boyayıp yalan yanlış haber anlatanları yuhalamıştır. Savaş zamanı 3000 bin gazete basanların 30.000 basım yaptıklarını söyleyip devletten ucuza aldığı kağıdı %5 kârla satanları, buradan kazandıkları para ile de matbaalar kuranları, ömürlerinde camiye yolu düşmemiş şahısların halkın din duygusunu istismar ederek Hazreti Ömer’in giydiği ayakkabıları senelerce tefrika halinde yayımlayanları, inanmadıkları halde gazetelerinin devamı için Arapça ezanı destekleyenleri yuhalamıştır. Medet son olarak kendilerine iftira atanları da yuhalayarak, bölümü kapatmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “İş bankasının karanlık sermayesi”⁵⁶³ adlı bölümdür. Bu bölümde gazetelerde ismini vermek istemeyen bir milletvekilinin istiklal mücadelesi sırasında Hintli Müslümanların yaptığı yardımların nereye sarf edildiği hakkında bir soru önergesi hazırladığı bilgisi paylaşılmıştır. Bu soruya en inanılır cevabı Celal Bayar’ın verebileceği çünkü bu yardım edilen paraların tamamı İş Bankasına verildiği söylenmiştir. Emanuel Karasu ve Cavid Bey’in kurduğu İtibar-ı Milli Bankası’nın sermayesi istiklal mücadelesinden sonra İş Bankasının emrine verildiği, meçhul bir para ile kurulduğu belirtilmiştir. İtibar-ı Milli Bankası’nın sermayesi İş Bankasına devredilirken genel kongrenin toplanmadığı, hisse sahiplerinin oy kullanmadığı ve Hintli Müslümanların yaptığı yardımların da buraya yatırıldığı vurgulanmıştır. 1948 yılında Hindistan’ın Türkiye elçisi bu olayı açıklamış ama Türk gazetelerinin gerekli önemi vermediği ifade edilmiştir.

İlk sayfanın üçüncü başlığı “Başbakanla tecvit üzere konuşma”⁵⁶⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde cumhuriyet tesis edildikten sonra nerede kötü bir iş, fenalık, bozukluk ya da sıkıntı gözüксе tüm suç ve sorumluluk eski idareye, yani saltanat idaresine atıldığı bilgisi paylaşılmıştır. CHP’nin 27 senedir aynı işi yaptığı ama yeni gelen DP’nin de ondan eksik

⁵⁶² Medet, 23 Haziran 1950, “Bizden de Yuuhaa!”.

⁵⁶³ A.g.e., “İş bankasının karanlık sermayesi”.

⁵⁶⁴ A.g.e., “Başbakanla tecvit üzere konuşma”.

bir yanı olmadığı vurgulanmıştır. DP'nin iktidara geçmesiyle halka vaat ettikleri hayatın, şekerin, kumaşın, ekmeğin ucuzlayacağı, Amerika'dan su gibi dolar akacağı ve tekelin kaldırılacağı gibi durumlar beklenirken, DP'lilerinde suçu eski idareye attığı ifade edilmiştir.

Dördüncü sayfanın ilk başlığı “Mişon planı”⁵⁶⁵ adlı bölümdür. Bu bölümde I. Dünya Savaşı'ndan sonra Wilson planının ortaya çıktığı, II. Dünya Savaşı'ndan sonrada planların çoğaldığı yazılmıştır. Amerika, ekonomik olarak çökmesini engellemek adına başka milletleri sömürmek maksadı ile Marshall Planını ortaya attığı, şimdi ise de Schuman planının başladığı söylenmiştir. Yıllarca Fransız-Alman düşmanlığı yapıp milliyetçilik maskesi altında insanları birbirine öldürtüp keselerini dolduranların, yeni bir manevra ile insan dostu gözükerek Fransız-Alman kömür ve çelik sanayisini birleştirmek istedikleri dile getirilmiştir. Bu yeni yolla hem Fransız-Alman hem de dünya halkını soymak isteyen Schuman Planına, İngiltere'nin karşı çıktığı çünkü Amerika'nın aleyhine olan bu durumun İngiltere'deki para babalarının da aleyhine olduğu aktarılmıştır. Medet mizahi olarak Balat'ta yaşayan vatandaşların mişon planı hazırladığını ama şimdilik gizli tuttıklarını ifade etmiştir.

⁵⁶⁵ A.g.e., “Mişon planı”.

On Dokuzuncu Sayı

On dokuzuncu sayı 26 Haziran 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Büyük mahkeme kuruldu”⁵⁶⁶ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde DP kastedilerek, devr-i sabık yapmayacaklarını söyleyenler yüzünden milletin beklediği hesap gününün mahşere kaldığı yazılmıştır. Medet kendi mahkemesini kurduğunu ve ilk yargılanacak ismin Şükrü Saraçoğlu olduğunu belirtmiştir. Medet, uzun bir yargılama hikâyesi anlatarak okuyucuları güldürmeye çalışmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Halkevleri halkın malıdır!”⁵⁶⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde 1944’de kadar halkı hiçe saydığı iddia edilen CHP’nin başka partilerin doğuşu ile halk ile ilgilenmek zorunda kaldıkları ifade edilmiştir. Milletvekillerinin sanki bu halkın içinden çıkmamış da bir lütufmuş gibi halkla temas ettikleri, halkevlerinde insanların dertlerini dinleyip umursamadıklarını hatta birkaç kişiyi polise şikâyet edip gözaltına aldıkları yazılmıştır. Halkevlerinin halk ile hiçbir ilgisinin kalmadığı, bir milletvekilinin halkevlerini partiden alınarak halka mâl edilmesi için bir tasarı hazırladığı ifade edilmiştir. Halkevlerinin, 1930 yılında Türk ocaklarının günün birinde siyasi parti olması korkusu ile rakı masasında alınan bir karar olduğu vurgulanmıştır. Medet, son olarak halkevlerinin halkın malı olduğuna ve hemen sahibine teslim edilmesi gerektiğine dair görüşlerini bildirmiştir.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Gazete ve gazeteciler”⁵⁶⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde “Zaman - Akşam postası” adlı gazetenin Medet hakkında kafasını Türk köylüsünün dereden içtiği su ile bozduğunu, İnönü’yü II. Abdülhamit’e benzettiğini, kendilerinin mide bulandırdığı yönündeki haberlerine yer verilmiştir. Medet, bu duruma karşılık gazetede yazının yanlış meslek seçtiğini, jurnalci olması gerektiğini söylemiştir.

⁵⁶⁶ Medet, 26 Haziran 1950, “Büyük mahkeme kuruldu”.

⁵⁶⁷ A.g.e., “Halkevleri halkın malıdır!”.

⁵⁶⁸ A.g.e., “Gazete ve gazeteciler”.

Yirminci Sayı

Yirminci Sayı 30 Haziran 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Yeni bir parti kuruluyor”⁵⁶⁹ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde DP’nin iktidara gelişi ile halka putların yıkılacağı inancının yerleştiği yazılmıştır. 1946’dan beri parti kurulmasına izin verildiği halde 1950’ye kadar belli bir sınıfa uygun gerçek bir partinin kurulmadığı belirtilmiştir. Medet, eski başbakan olan “Şükrü Haraçoğlu” ile parti kuracağı iddialarını konuşmak için muhabirini gönderdiğini ve yeni kurulacak partinin gizli notlarını çaldığını mizahi bir şekilde anlatmıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Kırkharamilerin ipliği pazarda!”⁵⁷⁰ adlı bölümdür. Bu bölümde ülkede gelişen olayların artık halkı şaşırtmadığı, oldukça sıradan hale geldiği ve herkes tarafından bilinen vukuatlar gerçekleştiği yazılmıştır. Recep Zühtü’nün metresini öldürüp hala vali olan Fahreddin Kerim’in raporu ile adaletin pençesinden kurtulduğu, maktulün kardeşi olan Haydar adlı gencin kan parası ile cebi doldurulup Amerika’ya gittiği, 33 vatandaşın sorgusuz sualsiz kurşuna dizildiği, bir Genelkurmay başkanının oğlu olan birinin işlediği cinayetin halkı şaşırtmadığı söylenmiştir. Recep Peker’in, Emniyet Müdürü Ahmet Demir’in komisyonculuğu ile Çin konsolosluğuna apartman kiraladıkları, Ahmet Demir’in bilinen cinayetleri olduğu ve yine kendisinin 50 bin liraya 5 cam parçası aldığı vurgulanmıştır. Türkiye’de eroin ticaretinin nüfuzlu insanlar tarafından gerçekleştiği ve halkı uyutmak için komedi gibi Amerika’dan polis getirildiği, Kırklareli milletvekilinin evinde kumarhaneden getirilmiş bir kadın cesedi bulunduğu, İstanbul siyasi polisinin senelerce şefliğini yapan 1. Şube Müdürü Zeki’nin altın hırsızlığından mahkûm edildiği halde türlü bahanelerle affı beklenerek savsaklandığı, yabancı bankalarda hesapları bulunanların 1945 yılından itibaren bilindiği, Taşlık’taki villanın ne kadara mâl olduğu, arsanın evkaftan nasıl ucuza kapatıldığı, elçilerin altın kaçıtırırken yakalandığı, yüksek mevki sahiplerinin ülkeye gümrüksüz kürk ve mücevher soktuğunun herkesçe bilindiği belirtilmiştir. Bütün bu bilinenleri söylemek isteyenlerin komünist damgası yiyerek halkın gözünden düşürülmeye çalışıldığı ifade edilmiştir.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Geçmiş zaman olur ki hayali metelik etmez”⁵⁷¹ adlı bölümdür. Bu bölümde Hüseyin Cahit Yalçın’ın “Edebi Hatıralar”⁵⁷² isimli kitabından alıntılar yapılmıştır. Yalçın, II. Abdülhamit’in 19 Ağustos tarihinde tahta çıkış gününe

⁵⁶⁹ Medet, 30 Haziran 1950, “Yeni bir parti kuruluyor”.

⁵⁷⁰ A.g.e., “Kırkharamilerin ipliği pazarda!”.

⁵⁷¹ A.g.e., “Geçmiş zaman olur ki hayali metelik etmez”.

⁵⁷² Hüseyin Cahit Yalçın, *Edebiyat Anıları*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1975, İstanbul, s.103-106.

mesut gece manasına gelen “Leyle-i mes’ude” yerine eski Türkçedeki ayın harfinin düşmesi ile “Leyle-i mesude” şeklinde yani siyah gece anlamına gelmesinden dolayı İkdam gazetesinin kapandığını açıklamıştır. Yalçın, Sabah gazetesinin kapanmasını ise “Şevketlü gazi Abdülhamit Han-ı Sani” cümlesinde şevketlü kelimesindeki “L” harfinin düşerek “Şu kötü gazi Abdülhamit Han-ı Sani” şeklinde yazılmasından dolayı kaynaklandığını söylemiştir. Yalçın, “burun” kelimesinin yasak olduğu dönemde “İzlanda balıkçısı” adlı romanı tercüme ederken coğrafyaya ait burun kelimesi geçtikçe, kendisinin “karaların denizlere doğru ilerleyen kısımları” olarak çevirdiğini belirtmiştir. Medet herhangi bir ekleme yapmamıştır.

Üçüncü sayfanın ikinci başlığı “Bir kulağımdan girdi”⁵⁷³ adlı bölümdür. Bu bölümde ucuza aldığı arsaları devlete pahalıya sattığı iddia edilen Şükrü Saraçoğlu’nun “*İsterlerse ben parasını sayar, arsamı geri alırım*” sözünü söylediği belirtilerek, Türkiye’yi de senelerce bu mantıkla mı yönettiği sorulmuştur. Buldukları resmi mevkilerin nüfuzundan faydalanarak Millet Meclisi yapılacak arsaları ucuza alıp sonradan devlete %1000 kârla satmanın suç olup olmadığı sorulmuştur. Temelleri atılmış arsa için böyle sözler sarf etmesinin mizahi laftan başka bir şey olmayacağı söylenmiştir. Zamanında yapılan kanunlarla karaborsacıların tutuklandığı, şimdi ise onların “alın paranızı, verin malımı geriye!” diyebilecekleri ifade edilmiştir

⁵⁷³ Medet, 30 Haziran 1950, “Bir kulağımdan girdi”.

Yirmi Birinci Sayı

Yirmi birinci sayı 6 Temmuz 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Dostlar şehit biz gazi”⁵⁷⁴ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde Türkiye’de verem, sıtma, fuhuş, kaçakçılık gibi savaşlar devam ederken, Kore savaşı diye bir yenisinin eklendiği yazılmıştır. Tevfik Yürüten’in Türk Ceza Kanununa aykırı olarak gönüllü asker topladığı belirtilmiştir.

İkinci sayfanın ilk başlığı “İntiharları yazmak yasak”⁵⁷⁵ adlı bölümdür. Bu bölümde, halkı intihara teşvik etmemek için intihar haberlerinin gazetelerde yazılmasının kanunen yasak olduğu, bu yüzden de gazetelerin gülünç hale düştüğü ifade edilmiştir. 15 sene süren bu kanunun tek istisnası, ölüm sebebi şüpheli görünen Ankara valisi olan Nevzat Tandoğan’ın ölüm haberi olduğu belirtilmiştir. Reklam ve propaganda ile intiharın teşvik edilmesi mümkün olsa da şimdiye kadar başa geçen hükümetler, öldürmenin değil yaşatmanın bir çaresine bakmaları gerektiği vurgulanmıştır.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Tarafsız gazeteler aynı haberi nasıl verirler”⁵⁷⁶ adlı bölümdür. Bu bölümde gazetelerin kendilerini halka tarafsız olarak göstermeye çalıştıkları, 1950 yılında bulunan insanların ise bitaraf olmadıkları, insanların mutlaka bir tarafta oldukları ancak bazı insanların hangi tarafta olduklarını bilmedikleri ama yine de bir tarafa hizmet ettikleri yazılmıştır. Böyle şuursuzların kendilerini tarafsız zannettikleri, kendilerine tarafsız diyen gazetelerinde şuursuz oldukları dile getirilmiştir. Hürriyet, Yeni Sabah, Her gün, Gece Postası, Cumhuriyet ve Vatan gazeteleri örnek olarak verilmiştir.

⁵⁷⁴ Medet, 6 Temmuz 1950, “Dostlar şehit biz gazi”.

⁵⁷⁵ A.g.e., “İntiharları yazmak yasak”.

⁵⁷⁶ A.g.e., “Tarafsız gazeteler aynı haberi nasıl verirler”.

Yirmi İkinci Sayı

Yirmi ikinci sayı 10 Temmuz 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Halkın yeni programı”⁵⁷⁷ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde gazetelerde cennet olarak tanıtılan Amerika’da, perişan halkın kanlarını sattığı, Türkiye’de de kan istasyonları kurulduğu, parası olan hastalara kan satıldığı ve insanlığa hizmet adı altında kandırılmanın gerçekleştiği yazılmıştır. Amerika’daki aç insanların gözlerini satışa çıkardığı, yine aynı olayın Türkiye’de iki senedir işsiz olan dört nüfuslu bir aile babasının da gözünü satmak istediğini gazetelere ilan vererek öğrendiklerini, bugünkü ekonomik kriz devam ettikçe insanların uzuvlarını satılığa çıkarmasının mecburiyet haline geleceği, fakir insanın ikişer tane olan uzuvlarının bir tanesini zenginlere verecekleri dile getirilmiştir.

İlk sayfada ikinci başlık “Bizim köy”⁵⁷⁸ adlı bölümdür. Bu bölümde “Bizim köy” kitabının yazarı Mahmut Makal, eserinde köyün kalkınması gerekliliğini anlattığı belirtilmiştir. Mahmut Makal’ı önce hapishaneye atıp gözünü korkuttukları ardından da Gemlik’in Umurbey köyüne öğretmen olarak atandığı aktarılmıştır. Medet, Mahmut Makal’a yazık olduğunu ifade etmiştir.

İkinci sayfanın ilk başlığı “Boru mu bu?”⁵⁷⁹ adlı bölümdür. Bu bölümde CHP’yi tutan “Vatandaş” isimli gazete, Amerika’nın Beylerbeyi ve Dolmabahçe saraylarını kumarhane haline getirilmesini teklif etmesi üzerine, Amerikalıya gerekli cevabı verdiği yazılmıştır. Vatandaş gazetesinden alıntılar verilmiştir. Bu alıntılar, radyoda her gün Amerika’dan heyet geleceği ve Türk insanına bir şeyler öğreteceği yönünde haberler yapıldığı ve en basit konular için bile heyet geldiği belirtilmiştir. Aynı gazete, yakında Amerika’dan iki heyet geleceğini, biri Türk milletine tarihini diğeri de geleceğini öğreteceğini vurgulamıştır.

⁵⁷⁷ Medet, 10 Temmuz 1950, “Halkın yeni programı”.

⁵⁷⁸ A.g.e., “Bizim köy”.

⁵⁷⁹ A.g.e., “Boru mu bu?”.

Yirmi Üçüncü Sayı

Yirmi üçüncü sayı 13 Temmuz 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Dokuzuncu baskı, yazıyor!”⁵⁸⁰ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde yeni başbakan Adnan Menderes’in bu zamana kadarki gelenler içinde en güler yüzlü olduğu yazılmıştır. Medet, başbakanın mizah gazetelerinin aleyhinde konuşmalar yapmasından sonra onun güldüğüne inanmadıklarını, yüz adalelerinde gevşeklik olduğunu açıklamıştır.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Bütçede tasarruf”⁵⁸¹ adlı bölümdür. Bu bölümde DP’nin iktidara geçince Arapça ezandan sonra ikinci faaliyet olarak bütçede 100 milyon lira tasarruf gerçekleştirdikleri yazılmıştır. Gazetelerde 9 Avrupa ülkesinden elçiliklerin geri alındığı haberi örnek gösterilerek, elçilere para vermenin gereksiz olduğu belirtilmiştir. DP’li milletvekillerinin, milletvekili maaşlarının indirilmesi için kürsüden onca zaman bağırımlarına rağmen şimdi kendilerinin oylarıyla bu tasarıyı reddettikleri aktarılmıştır. Maaşlarının indirilmesini istemeyen ve bütçede 100 milyon lira tasarruf yapanların, açık bulunan milletvekili konumları için de ara seçim yapmak istedikleri vurgulanmıştır. Medet, DP’nin Türkiye’yi elçi, bütçe ve milletvekili bulundurmadan idare etmesini yönünde beyanatta bulunmuştur.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Ne istiyor?”⁵⁸² adlı bölümdür. Bu bölümde halkı uyuşturacak bir şey bulamayan gazetelerin, Amerikan ve İngilizlere hoş görünmek adına savaş zengini olanların reklamlarını yaptıkları yazılmıştır. Cumhuriyet gazetesi, III. Dünya Savaşı’nın nasıl çıkacağını eserinde anlatan bir İngiliz casusunun uydurduklarını haber yaptığı yönünde bilgi verilmiştir. Menfaati olmayan hiç kimsenin savaş istemediği, barış istediği ama Cumhuriyet gazetesinin ne istediğinin belli olduğu ifade edilmiştir.

⁵⁸⁰ Medet, 13 Temmuz 1950, “Dokuzuncu baskı, yazıyor!”.

⁵⁸¹ A.g.e., “Bütçede tasarruf”.

⁵⁸² A.g.e., “Ne istiyor?”.

Yirmi Dördüncü Sayı

Yirmi dördüncü sayı 20 Temmuz 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “Yolda kalan vali”⁵⁸³ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde Celal Bayar için İnönü gibi olup olmayacağı sorulmuştur. Celal Bayar’ın bir gün Çankaya köşkünden taşınacağını hatırlaması gerektiği, oğullarına devletin gücünü kullandırma yetkisi vermemesini, resimlerinin günün birinde kitaplardan kaldırılacağını unutmamasını, heykellerinin bitpazarına gidebileceğini, günün birinde öleceğini hesaba katarak mezarını yaptırması gerektiği söylenmiştir. Ülkeyi güzelleştireceğiz diye halkın evini yıkıp villalar yapmaması gerektiği ve halkın yapılacak her şeyi bileceğini hesaba katarak iş görmesi tavsiye edilmiştir.

İlk sayfanın ikinci başlığı “Amerikanın dış politikası: pırrr!”⁵⁸⁴ adlı bölümdür. Bu bölümde Amerikan senatosunda ve gazetelerinde Türkiye’nin, Amerika’nın müdafaası için 15 gün dayanmasının yeterli olacağı bilgisi verilmiştir. Medet, Türkiye’ye yapılan yardımın gerçek maksadını, Amerika’nın savaşa girebilmesi için zaman kazanması olarak değerlendirmiştir. Türkiye olarak herhangi bir devlete bağlanmamamız gerektiği ancak tam istiklalin böyle sağlanabileceği belirtilmiştir. Truman, Amerikan ordularının bozguna uğramasına rağmen “Kore’yi terk etmeyeceğiz” dediği, İstanbul’da bulunan Amerikalıların kaçmak için hazırlanmaya başladıkları, Amerikan konsolosunun Amerikalı vatandaşların yanına kesici alet almasını tavsiye ettiği bilgisi paylaşılmıştır.

Üçüncü sayfanın ilk başlığı “Türkiye ilerliyor”⁵⁸⁵ adlı bölümdür. Medet, bu bölümde bazı kendini bilmezlerin Türkiye’de gelişim yaşanmadığı yönünde fikirler barındırdığını, bu bakımdan uluslararası bir rapordan bazı kesitler yayınladıklarını bildirmiştir. Yayınlanan raporda, 1945 yılı boyunca doktorların tedavisine çalıştığı hastaların ölüm oranlarının İngiltere’de %24, Fransa’da %25, Amerika’da %13 şeklinde vuku bulduğu ama Türkiye’nin bu istatistikte yer almadığı çünkü Türk hastalarının doktorsuz, tek başlarına öldüğü vurgulanmıştır. 1948 yılında 14 İngiliz, 22 Amerikan, 12 Fransız, 4 Yunan, 7 İtalyan gemisinin battığı ama Türkiye’nin yine bu istatistikte yer almadığı çünkü sefere çıkan Türk gemisinin bulunmadığı fakat kendi kendine batıp çıkan “Tarzi Nevin” gemisinin dâhil olmadığı belirtilmiştir. Amerika’nın Avrupalı devletlerle gerçekleştirdiği ihracat bedelinin %48’ni alamadığı için zarar ettiği ama Türkiye’nin zarar etmediği çünkü hiç ürün satmadığı ifade edilmiştir.

⁵⁸³ Medet, 20 Temmuz 1950, “Yolda kalan vali”.

⁵⁸⁴ A.g.e., “Amerikanın dış politikası: pırrr!”.

⁵⁸⁵ A.g.e., “Türkiye ilerliyor”.

Yirmi Beşinci Sayı

Yirmi beşinci sayı 27 Temmuz 1950 tarihinde yayınlanmıştır. Manşetinde “İnönü beyin yeraltı sarayı”⁵⁸⁶ başlığı kullanılmıştır. Bu bölümde Çankaya köşkünde bir kısım yerlerin müze olarak halka açıldığı, Dolmabahçe ve Beylerbeyi saraylarının Amerikalılar tarafından kumarhaneye çevrilmesinin teklif edildiği, Savarona yatının ve beyaz trenin seyyar müze olacağı yönünde haberlerin çıktığı yazılmıştır. Cumhuriyetin ilk devrinde de aynı numaraların yapıldığı, asıl halka gösterilmesi gereken yerlerin müze yapılması gerektiği söylenmiştir. Bu yerinde Çankaya’daki yeraltı sarayı olduğu, Türk milleti tarafından bilinmeyen bu saraya milyonlar harcandığı ve Hitler’in yeraltı sığınağından daha muhteşem olduğu dile getirilmiştir. Savaş zamanı halkın ekmek parçası bulamazken onlardan alınan vergilerle yapılan bu yerin halka açılması gerektiği vurgulanmıştır. Yine savaş zamanında halkın korunması için 1 metrelik çukurlar kazılıp sığınak yapılmaya çalışılırken, İnönü’nün Çankaya sarayının terasına havuz yaptırdığı aktarılmıştır. Yeraltı sarayının 2 salon 8 odadan oluştuğu, her türlü konforun sağlandığı ifade edilmiştir

İlk sayfanın ikinci başlığı “Sen ve senin gibiler Ahmet Emin!”⁵⁸⁷ adlı bölümdür. Bu bölümde 5 sene önce Ziyad Ebüzziya’nın Marko Paşa için taktik bilmediğini, herkese birden hücum ettiklerinden herkesin de kendilerine saldırdığını söylediği ama Marko Paşa ise bunun taktik hatası olmadığını, doğru yolda yürümenin bir neticesi olduğunu açıklamıştır. Ahmet Emin Yalman’ın eli kalem tuttuğu günden beri Türkiye’yi, Amerikalılara peşkeş çektiği, 1919 yılında Vatan gazetesinde çalışırken Türklerin kendi kendine idare edemeyecek kadar geri bir millet olduğunu, bu bakımdan Amerikan mandasına girilmesi gerekliliği yönünde yazılar kaleme aldığı belirtilmiştir. Atatürk’ün inkılâplarına karşı geldiği için Atatürk tarafından kalemi elinden alındığı vakit korkarak inkılâpları savunmaya geçtiği, şimdi ise inkılâpların yıkılışına sevinerek yardımcı olduğu, Amerikan gazetecilerine “Atatürk’e yardım ettim de inkılâplarını yaptı” şeklinde ifadeler verdiği vurgulanmıştır. Ahmet Emin Yalman’ın 23 Temmuz tarihli Vatan gazetesindeki⁵⁸⁸ baş makalesinde isim vermemesine rağmen Medet için “Moskova’nın 5. kolluğunu” yaptığı iddiasında bulunmuştur. Medet, cevap olarak gazetelerinde ülke aleyhinde tek bir söz olmadığını, isterlerse eski gazetelerin baskılarına bakılabileceğini, Atatürk inkılâbının nesli olarak Ahmet Emin Yalman ve onun gibilerle her zaman mücadeleye devam

⁵⁸⁶ Medet, 27 Temmuz 1950, “İnönü beyin yeraltı sarayı”.

⁵⁸⁷ A.g.e., “Sen ve senin gibiler Ahmet Emin!”.

⁵⁸⁸ Vatan, 23 Temmuz 1950

edeceklerini dile getirmiştir. Medet, bütün iftiralara ve saldırılara cesaretle katlandıklarını çünkü yarınların onların değil kendilerinin olduğunu ifade etmiştir.

SONUÇ/DEĞERLENDİRME

Marko Paşa, Türk siyasi, sosyal ve basın hayatına köklü değişiklikler ve yenilikler getirerek, Türkiye'ye kazandırmıştır. Türk halkı ilk kez konuşmaktan dahi korkulan siyasi olayları, bir mizah gazetesinde alay edercesine kaleme alınmasını görmüş ve bu durumu çabucak benimsemiştir. Gazetenin, 25 Kasım 1946 tarihinde ilk sayısı çıkarılmış, 27 Temmuz 1950 tarihindeki baskısıyla yayın hayatı son bulmuştur. 4 sene gibi oldukça kısa sayılabilecek bir süre içinde Türkiye'nin en çok basılan ve en çok satılan gazetesi olma unvanını ele geçirmiştir. Bu kadar kısa sürede içinde yayınlanabilme şansı bulabilmesi nedeniyle olsa gerek Asım Bezirci'nin de dediği gibi bir dönem yayını olmaktan daha ileriye gidememiş ve ekol haline dönüşememiştir.

Gazetenin var olmasında ve baş makalelerle büyük ilgiyi çekmesinde en etkili isim Sabahattin Ali olmuştur. Sabahattin Ali, toplumun gücünü göstermek için uğraştığı bu yolda ölüme adım adım gitmiştir. Sabahattin Ali'nin kurduğu ve ayakta tutmaya çalıştığı bu gazete, hükümetleri Marko Paşa'nın düşürdüğünü söyleyebilecek kadar büyük bir cesaret sorumlulukla hizmet vermeye çalışmıştır. Marko Paşa, bu cesaretini Türk halkından aldığını ve onun için her türlü zorluğa göğüs gerebileceğini birçok sayısında ifade etmiştir. Halkın Marko Paşa'ya yönelik teveccühü, iktidar mevkiinde olanların bu durumu kendileri için bir dezavantaj olarak yorumlamalarına ve sonuç itibariyle gazeteye yönelik baskılarda bulunmalarının da yolunu açmıştır. Marko Paşa'nın özellikle iktidar makamlarına karşı verdiği mücadele, dönemin siyasi olaylarını o derecede etkilemiştir ki adeta muhalefetin güçlenmesinin de yolunu açmıştır.

Marko Paşa yazarlarının yüksek cesaretle göstermiş olduğu çabalar ve kaleme aldıkları yazılar iktidar karşısında bir muhalif halk kitlesinin oluşumunda da etkili olmuştur demek yaşanan tarihsel süreç doğrultusunda mümkün gözükmektedir.

Marko Paşa'nın göstermiş olduğu çabanın toplumsal ve siyasi bir değişime yol açması, onun açtığı yolda özellikle mizahi yayınların Türk yayın hayatında çoğalması beklenirken gelişen olayların daha çok aksi istikamete yöneldiği gözlemlenmiştir. Sabahattin Ali'nin bir cinayete kurban gitmesi, Rıfat Ilgaz'ın pençesine düştüğü verem hastalığıyla yıllarca süren mücadelesi, Aziz Nesin'in ise özellikle ekonomik sıkıntılarla boğuşması yetmezmiş gibi uygulanan baskılar her zaman bu kadronun işini zorlaştırmıştır.

CHP'nin iktidardan uzaklaşması ve DP yönetiminin işbaşına geçmesi de bu zorlukların atlatılmasına katkı sağlamadığı gibi yeni Başbakan Adnan Menderes'in siyasi

mizah gazetelerine yönelik adına yaptığı konuşma yeni bir bakış açısını getirmiş ve bu konuşma sonrasında Marko Paşa'nın miadını doldurduğu fikri galip gelmiştir.

Sabahattin Ali başta olmak üzere Rıfat Ilgaz ve Aziz Nesin'in yazıları halk tarafından beğenilmiş, Mustafa Uykusuz'un karikatürleri ile de verilmek istenen mesaj güçlendirilmiştir. Marko Paşa yazarları, hayatları boyunca zor şartlar altında yaşamış, gazetenin piyasaya sürülmesiyle birlikte uzun süren tutukluluk süreçleriyle karşı karşıya kalmışlardır. Bu tutuklanmalar bazı yazarların eşlerinden ayrılmalarında dahi etkili olmuştur.

Marko Paşa, son sayısından 10 yıl sonra tamamen değişik bir kadroyla 29 Haziran 1960 tarihinde 7 sayılı bir yayın gerçekleştirmiştir. Bu 7 sayının devlet teşvikiyle çıktığı göz önüne alınırsa, gerçek Marko Paşa'yla alakası bulunmadığı ve halkın beklenen ilgiyi göstermemesi nedeniyle kısa sürede yayın hayatına son verdiği görülmüştür.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Ağaoğlu, Ahmet; **Serbest Fırka Hatıraları**, Nebioğlu Yayınevi, İstanbul, 1949.
- Ali, Sabahattin; **Markopaşa Yazıları ve Ötekiler**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2019.
- Ali, Filiz – Özkırımlı, Atilla; **Sabahattin Ali**, De Yayınevi, İstanbul, 1986.
- Ali, Filiz; **Filiz Hiç Üzülmesin**, Sel Yayıncılık, İstanbul, 1997.
- Atatürk, Mustafa Kemal; **Nutuk**, Kaynak Yayınları, Ankara, 2015.
- Bezirci, Asım; **Rıfat Ilgaz**, Çınar Yayınları, İstanbul, 1992.
- Bezirci, Asım; **Rıfat Ilgaz – Yaşamı, Şairliği, Yazarlığı, Eserlerinden Seçmeler**, Çınar Yayınları, İstanbul, 1989.
- Cantek, Levent; **Markopaşa Bir Mizah ve Muhalefet Efsanesi**, İletişim Yayınları, İstanbul 2015.
- Çukurkavaklı, Kemal Bayram; **Sabahattin Ali Olayı**, Yenigün Yayınları, Ankara, 1978.
- Ilgaz, Rıfat; **Sarı Yazma**, Çınar Yayınları, İstanbul, 1990.
- Ilgaz, Rıfat; **Yokuş Yukarı**, Çınar Yayınları, İstanbul, 2017.
- Kabacalı, Alpay; **Kültürümüzden İnsan Adaları**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1995.
- Nesin, Aziz; **Birlikte Yaşadıklarım Birlikte Öldüklerim**, Nesin Yayınevi, İstanbul, 2006.
- Nesin, Aziz; **Geriye Kalan**, Nesin Yayınevi, İstanbul, 2019.
- Sami, Şemseddin; **Kâmûs-ı Türkî**, Çağrı Yayınları, İstanbul, 2014.
- Saydur, Mehmet; **Markopaşa Gerçeği**, Çınar Yayınları, İstanbul, 2013.
- Sevük, İsmail Habip; **Avrupa Edebiyatı ve Biz – Garpten Tercümeleler (Birinci Cilt)**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1940.
- Yalçın, Hüseyin Cahit; **Edebiyat Anıları**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 1975.

Yararlanılan Gazeteler ve Dergiler

Alibaba: 25 Kasım, 2, 9, 16 Aralık 1947.

Cumhuriyet: 11, 13 Mart, 29 Nisan 1947.

Hür Marko Paşa: 7 Ocak, 16, 23, 30 Mayıs, 6, 13, 21, 27 Haziran, 4, 11, 25 Temmuz, 8, 22 30 Ağustos, 12 Eylül 1949.

Hür Marko Paşa (Yeni Seri): 27 Mart, 3, 10, 17 Nisan, 1, 8, 15, 22, 29 Mayıs, 10 Temmuz 1950.

Malûm Paşa:8, 15, 22, 29 Eylül, 6 Ekim 1947.

Marko Paşa: 25 Kasım, 2, 9, 16 Aralık 1946.

6, 13, 20, 27 Ocak, 3, 10, 17, 24 Şubat, 3, 10, 17 Mart, 7, 14, 21, 28 Nisan, 5, 12, 19 Mayıs 10 Ekim 1947.

29 Ekim, 5, 11, 19, 26 Kasım, 3, 10, 17, 24, 31 Aralık 1948.

7, 14, 22, 30 Ocak, 8, 14 Şubat, 1 Nisan 1949.

Medet: 23, 26, 30 Nisan, 3, 7, 11, 15, 18, 22, 29 Mayıs, 1, 3, 5, 8, 12, 15, 19, 23, 26, 30 Haziran, 6, 10, 13, 20, 27 Temmuz 1950.

Merhum Paşa: 26 Mayıs, 16, 25 Kasım, 1 Aralık 1947.

Millet: 4 Eylül 1908.

Orhun: 1 Nisan 1944.

Tanin: 11 Kasım 1923, 28 Şubat 1947.

T.C. Resmi gazete: 8 Ağustos 1931.

Ulus: 17 Aralık 1946, 23 Ocak, 30 Mayıs 1947.

Vakit: 23 Temmuz, 2, 4, 7, 14, 15, 25, 26, 27 Ağustos, 1, 15 Eylül, 10, 12, 23, 29 Ekim 1919.

Vatan: 8 Eylül 1946, 14 Mayıs 1949, 23 Temmuz 1950.

Yedi-Sekiz Paşa: 29 Nisan, 6, 13, 20 Mayıs 1949.

Yeni Şafak: 30 Ekim 1948.

Makaleler

Yetkin, Barış; **1945-1950 Arası “Demokratikleşme” Sürecinde Basın**, 2012, Akdeniz Üniversitesi, İletişim Fakültesi.

Tezler

Kahraman Vurucu, Sema; **Türkiye'nin Değişim Yıllarında Siyasi Mizahla Muhalefet Örneği: Marko Paşa Gazetesi**, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, Genel Gazetecilik Bilim Dalı, İstanbul, 2013.

İnternet Kaynakları

Nuri, Eflatun; “Biz Heybelide...”.

<http://sariyazma.blogcu.com/eflatun-nuri-biz-heybelide/5527099>.

Görüşmeler

Aydın Ilgaz, 27 Ocak 2020, İstanbul.

Broşür

Nesin, Aziz; **Nereye Gidiyoruz**, Işık Yayınevi, İstanbul, 1947.

Zabıt Cerideleri

TBMM Tutanak Dergisi, 4 Aralık 1946, Dönem VIII, Cilt:8, TBMM Matbaası.

TBMM Tutanak Dergisi, 11 Aralık 1946, Dönem VIII, Cilt: 3, TBMM Matbaası.

TBMM Tutanak Dergisi, 29 Mayıs 1950, Dönem VIV, Cilt: 1, TBMM Matbaası.

EKLER

Marko Paşa'nın Yayın Hayatı

Gazete Sayısı	Tarih	Sahip	Matbaa
Marko Paşa (1)	25.11.1946	Sabahattin Ali	Emek
Marko Paşa (2)	02.12.1946	Sabahattin Ali	Tan
Marko Paşa (3)	09.12.1946	Sabahattin Ali	Tan
Marko Paşa (4)	16.12.1946	Sabahattin Ali	(belirtilmemiş)
Marko Paşa (5)	06.01.1947	Sabahattin Ali	Emek
Marko Paşa (6)	13.01.1947	Sabahattin Ali	Berksoy
Marko Paşa (7)	20.10.1947	Sabahattin Ali	Berksoy
Marko Paşa (8)	27.01.1947	Sabahattin Ali	Berksoy
Marko Paşa (9)	03.02.1947	Sabahattin Ali	Berksoy
Marko Paşa (10)	10.02.1947	Sabahattin Ali	Berksoy
Marko Paşa (11)	17.02.1947	Sabahattin Ali	Berksoy
Marko Paşa (12)	24.02.1947	Sabahattin Ali	Berksoy
Marko Paşa (13)	03.03.1947	Sabahattin Ali	Stad
Marko Paşa (14)	10.03.1947	Sabahattin Ali	Stad
Marko Paşa (15)	17.03.1947	Mücab Ofloğlu	Stad
Marko Paşa (16)	07.04.1947	Mücab Ofloğlu	Gutenberg
Marko Paşa (17)	14.04.1947	Mücab Ofloğlu	Berksoy
Marko Paşa (18)	21.04.1947	Mustafa Uykusuz	Berksoy
Marko Paşa (19)	28.04.1947	Mustafa Uykusuz	Berksoy
Marko Paşa (20)	05.05.1947	Mustafa Uykusuz	Berksoy
Marko Paşa (21)	12.05.1947	Mustafa Uykusuz	Berksoy
Marko Paşa (22)	19.05.1947	Mustafa Uykusuz	Berksoy

Merhum Paşa (1)	26.05.1947	Sabahattin Ali	Berksoy
Malûm Paşa (1)	08.09.1947	Orhan Erkip	Büyük Doğu
Malûm Paşa (2)	15.09.1947	Orhan Erkip	Büyük Doğu
Malûm Paşa (3)	22.09.1947	Orhan Erkip	Büyük Doğu
Malûm Paşa (4)	29.09.1947	Orhan Erkip	Büyük Doğu
Malûm Paşa (5)	06.10.1947	Orhan Erkip	Büyük Doğu
Marko Paşa (23)	10.10.1947	Mustafa Uykusuz	Büyük Doğu
Merhum Paşa (2)	16.10.1947	Sabahattin Ali	Büyük Doğu
Merhum Paşa (3)	25.10.1947	Sabahattin Ali	Büyük Doğu
Merhum Paşa (4)	01.11.1947	Sabahattin Ali	Babıâli
Alibaba (1)	25.11.1947	Nedim Ofluoğlu	Büyük Doğu
Alibaba (2)	02.12.1947	Nedim Ofluoğlu	Büyük Doğu
Alibaba (3)	09.12.1947	Nedim Ofluoğlu	Büyük Doğu
Alibaba (4)	16.12.1947	Rıfat Ilgaz	Büyük Doğu
(35)Marko Paşa (1)	29.10.1948	Rıfat Ilgaz	Osmanbey
(35)Marko Paşa (2)	05.11.1948	Rıfat Ilgaz	Osmanbey
(35)Marko Paşa (3)	11.11.1948	Rıfat Ilgaz	Osmanbey
(35)Marko Paşa (4)	19.11.1948	Rıfat Ilgaz	Osmanbey
(35)Marko Paşa (5)	26.11.1948	Rıfat Ilgaz	Osmanbey
(35)Marko Paşa (6)	03.12.1948	Rıfat Ilgaz	Osmanbey
(35)Marko Paşa (7)	10.12.1948	Rıfat Ilgaz	Osmanbey
(35)Marko Paşa (8)	17.12.1948	Rıfat Ilgaz	Osmanbey
(35)Marko Paşa (9)	24.12.1948	Rıfat Ilgaz	Osmanbey
(35)Marko Paşa (10)	31.12.1948	Rıfat Ilgaz	Osmanbey
(36)Marko Paşa (11)	07.01.1949	Rıfat Ilgaz	Osmanbey

Hür Marko Paşa (1)	07.01.1949	Orhan Erkip	Osmanbey
(36)Marko Paşa (12)	14.01.1949	Rıfat Ilgaz	Osmanbey
(36)Marko Paşa (13)	22.01.1949	Rıfat Ilgaz	Osmanbey
(36)Marko Paşa (14)	30.01.1949	Rıfat Ilgaz	Osmanbey
(36)Marko Paşa (15)	08.02.1949	Rıfat Ilgaz	Osmanbey
(36)Marko Paşa (16)	14.02.1949	Rıfat Ilgaz	Osmanbey
Marko Paşa (36+16)-1	01.04.1949	Mahmut Kayman	Seyhan
Yedi-Sekiz Paşa (1)	29.04.1949	Orhan Müstecablı	Seyhan
Yedi-Sekiz Paşa (2)	06.05.1949	Orhan Müstecablı	Seyhan
Yedi-Sekiz Paşa (3)	13.05.1949	Orhan Müstecablı	Seyhan
Hür Marko Paşa (2)	16.05.1949	Orhan Erkip	Osmanbey
Yedi-Sekiz Paşa (4)	20.05.1949	Orhan Müstecablı	Seyhan
Hür Marko Paşa (3)	23.05.1949	Orhan Erkip	Osmanbey
Hür Marko Paşa (4)	30.05.1949	Orhan Erkip	Osmanbey
Hür Marko Paşa (5)	06.06.1949	Orhan Erkip	Osmanbey
Hür Marko Paşa (6)	13.06.1949	Rıfat Ilgaz	Osmanbey
Hür Marko Paşa (7)	21.06.1949	Rıfat Ilgaz	Osmanbey
Hür Marko Paşa (8)	27.06.1949	Rıfat Ilgaz	Osmanbey
Hür Marko Paşa (9)	04.07.1949	Rıfat Ilgaz	Osmanbey
Hür Marko Paşa (10)	11.07.1949	Rıfat Ilgaz	Osmanbey
Hür Marko Paşa (11)	18.07.1949	Rıfat Ilgaz	Osmanbey
Hür Marko Paşa (12)	25.07.1949	Rıfat Ilgaz	Osmanbey
Hür Marko Paşa (13)	01.08.1949	Rıfat Ilgaz	Osmanbey
Hür Marko Paşa (14)	08.08.1949	Rıfat Ilgaz	Osmanbey
Hür Marko Paşa (15)	15.08.1949	Rıfat Ilgaz	Osmanbey

Hür Marko Paşa (16)	22.08.1949	Rıfat Ilgaz	Osmanbey
Hür Marko Paşa (17)	29.08.1949	Rıfat Ilgaz	Osmanbey
Hür Marko Paşa (18)	05.09.1949	Rıfat Ilgaz	Osmanbey
Hür Marko Paşa (19)	12.09.1949	Rıfat Ilgaz	Osmanbey

Gazete Sayısı	Tarih	Sahip	Matbaa
(Yeni Seri)Hür Marko Paşa (1)	27.03.1950	Raci Hakkı Dinçer	Osmanbey
(Yeni Seri)Hür Marko Paşa (2)	03.04.1950	Raci Hakkı Dinçer	Osmanbey
(Yeni Seri)Hür Marko Paşa (3)	10.04.1950	Raci Hakkı Dinçer	Osmanbey
(Yeni Seri)Hür Marko Paşa (4)	17.04.1950	Raci Hakkı Dinçer	Osmanbey
(Yeni Seri)Hür Marko Paşa (5)	24.04.1950	Raci Hakkı Dinçer	Osmanbey
(Yeni Seri)Hür Marko Paşa (6)	01.05.1950	Raci Hakkı Dinçer	Osmanbey
(Yeni Seri)Hür Marko Paşa (7)	08.05.1950	Raci Hakkı Dinçer	Osmanbey
(Yeni Seri)Hür Marko Paşa (8)	15.05.1950	Raci Hakkı Dinçer	Osmanbey
(Yeni Seri)Hür Marko Paşa (9)	22.05.1950	Raci Hakkı Dinçer	Osmanbey
(Yeni Seri)Hür Marko Paşa (10)	29.05.1950	Raci Hakkı Dinçer	Osmanbey
(Yeni Seri)Hür Marko Paşa (11)	12.06.1950	Raci Hakkı Dinçer	Osmanbey
(Yeni Seri)Hür Marko Paşa (12)	19.06.1950	Raci Hakkı Dinçer	Osmanbey
(Yeni Seri)Hür Marko Paşa (13)	26.06.1950	Raci Hakkı Dinçer	Osmanbey
(Yeni Seri)Hür Marko Paşa (14)	03.07.1950	Raci Hakkı Dinçer	Osmanbey
(Yeni Seri)Hür Marko Paşa (15)	10.07.1950	Raci Hakkı Dinçer	Osmanbey

Gazete Sayısı	Tarih	Sahip	Matbaa
Medet (1)	23.04.1950	Mefkûr Demiray	Osmanbey
Medet (2)	26.04.1950	Mefkûr Demiray	Osmanbey

Medet (3)	30.04.1950	Mefkûr Demiray	Osmanbey
Medet (4)	03.05.1950	Mefkûr Demiray	Osmanbey
Medet (5)	07.05.1950	Mefkûr Demiray	Osmanbey
Medet (6)	11.05.1950	Mefkûr Demiray	Osmanbey
Medet (7)	15.05.1950	Mefkûr Demiray	Osmanbey
Medet (8)	18.05.1950	Mefkûr Demiray	Osmanbey
Medet (9)	22.05.1950	Mefkûr Demiray	Osmanbey
Medet (10)	25.05.1950	Mefkûr Demiray	Osmanbey
Medet (11)	29.05.1950	Mefkûr Demiray	Osmanbey
Medet (12)	01.06.1950	Mefkûr Demiray	Osmanbey
Medet (13)	05.06.1950	Mefkûr Demiray	Osmanbey
Medet (14)	08.06.1950	Mefkûr Demiray	Osmanbey
Medet (15)	12.06.1950	Mefkûr Demiray	Osmanbey
Medet (16)	15.06.1950	Mefkûr Demiray	Osmanbey
Medet (17)	19.06.1950	Mefkûr Demiray	Osmanbey
Medet (18)	23.06.1950	Mefkûr Demiray	Osmanbey
Medet (19)	26.06.1950	Mefkûr Demiray	Osmanbey
Medet (20)	30.06.1950	Mefkûr Demiray	Osmanbey
Medet (21)	06.07.1950	Mefkûr Demiray	Osmanbey
Medet (22)	10.07.1950	Mefkûr Demiray	Osmanbey
Medet (23)	13.07.1950	Mefkûr Demiray	Osmanbey
Medet (24)	20.07.1950	Mefkûr Demiray	Osmanbey
Medet (25)	27.07.1950	Mefkûr Demiray	Osmanbey

ÖZGEÇMİŞ

Adı, Soyadı : Emre AYDIN

Eğitim Durumu

Lisans : Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fen- Edebiyat Fakültesi, Tarih

Yüksek Lisans: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Tarih

Ana Bilim Dalı